ION DONGOROZI

A DERAIAT UN EXPRES

E. S. P. L. A.

ION DONGOROZI

A deraiat un expres

EDITURA DE STAT
PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

Cartea de față reprezintă o culegere de schițe și nuvele apărute între anii 1921 — 1946 în volumele: *Socoteli greșite, Examen de bacalaureat, Reprezentație de adio, Țucu, Monumentul eroilor, Cum s-o despărțit tanti Veronica, Impăcare, Escapada, Castelul preutesei, Belfer îndrăgostit.*

Uff... cald mai e... mă sufoc ! Dînsul se ridică alene, se cumpănește buimac pe călcîie, trage binișor perdeaua și deschide larg fereastra. Sprijinit în podul palmelor și ușor adus de la mijloc, se trudește zadarnic să deslușească ceva în bezna din grădină ; pînă-n zidul din fund, ca și pînă sus, în tavanul împestrițat cu stele, întuneric masiv, de neurnit, de nesfredelit. Tăcerea se clatină greoaie, înălțîndu-se parcă o dată cu reveneala dospită a straturilor de lalele și cu amăreala florilor de liliac bătut. Din depărtare, se conturează cînd și cînd, ca o huială confuză, freamătul orașului nepotolit nici acum la miez de noapte ; din strada vecină se înfiripă deodată un țăcănit uscat de potcoave, apoi duruit de automobil zorit, care zvicnește o dîră ce zăbovește parcă prea mult, pînă se mistuie cu totul în lărmuiala confuză din inima orașului. Dînsa, aproape goală, cu brațele căpătîi, privește țintă în tavan ; surprinsă oarecum de goliciune, încleștează

pulpă de pulpă, zîmbește, se înfioară ușor, dar nu face nici un gest ca să-și acopere trupul.

— La ce se gîndește puica mea dragă ?... la ce ?

— ?

— E obosită fetița ?... I-e somn ?

— Nu și da.

— E poate supărată ?... (Ușoară clătinare din cap.) Se gîndește la ceva ?

— ?

— Nuu ?... Ba da, ba da, vezi că zîmbești ?... Te-am prins !

— ?

— Ei, la ce te gîndești ?

— Mă gîndeam, așa...

— La ce ?

— La... el...

— Hm... sigur... la dumnealui !

— Măi, măi, măi, s-a și aprins domnul ! Mă gîndeam... da... mă gîndeam că el acum e sigur, dar sigur că eu dorm la vilă... Tiii !... să mă vadă în halul ăsta... ar cădea trăsnit, cred !

— Crezi ?

— O, da !... ține așa de mult la mine... îmi satisface cu atîta plăcere capriciile !...

— Mulțumesc... foarte mulțumesc.

— Poftim !... Vezi cum te superi din senin, răutăciosule ?

— Nu... dar știi... laudele astea cu nemiluita...

— Uite-așa sînteți : ne vreți cu totul, exclusiv... cu trup, cu suflet, cu gîndul de fiece clipă...

(Dînsul ca să dea altă direcție conversației :)

— Da' el unde zici că-i astă-seară ?

— După-amiază avea de făcut o operație grea la sanatoriu... o trepanație îmi pare... la $6\frac{1}{2}$ curs la facultate, iar la 8 trebuia să ia masa la Damian.

— Care Damian ?

— Conferențiarul lui.
— A, da!
— Și după masă?
— După masă se apucă din nou de lucru.
— Ce mai lucrează?

— Sînt acum la ultimul volum de Anatomie... îmi spunea că acesta-i cel mai dificil... cuprinde întreg sistemul nervos... Cînd s-apucă de redactat, stau neclintiți pînă pe la 2—3 noaptea... vai grea, grea muncă!

— Te cred! Apropo, Lilly, ce fel de menaj e al lui Damian?

— Un menaj burghez, dragul meu... „ideal" îl califică toți... El e fecior de popă de prin Muscel, fost coleg cu Demetru din cursul primar... bun chirurg, foarte bun chiar (i-a creat anul acesta conferință, ca să nu se piardă la Cluj de unde-l bombardau cu propunerile)... scump la vorbă și puțin pretențios...
— Dînsa?
— Te interesează?
— Lilly!...

— Dînsa-i tipul clasic de moldoveancă potolită, mieroasă la vorbă, supusă, ștearsă ca personalitate... își iubește la nebunie bărbatul și-i amărîtă, tare amărîtă că n-a putut avea decît 3 copii... Brrr!... Dînsa transcrie și corectează manuscrisele lui Damian și are un talent la desenat, la întins foi de baclava, la fabricatul borșului și murăturilor, lucru mare! și rîsul gîlgîie pulverizîndu-se.
— Ei, de ce-ți bați joc de ea?
— Ba de loc, vorbesc foarte serios!
— Voi sînteți prietene?
— De ce mă-ntrebi?
— Așa...
— Mmda, prietene... adică dînsa mi-arată multă, foarte multă dragoste... eu însă, drept să-ți spun, n-o prea pot mistui... prea-i gîsculiță, frate! Atîta naivi-

late ca la femeia asta, nici la o fetiță de 12 ani nu mai întîlnești astăzi... parcă nu trăiește în mijlocul lumii !...

Dînsul, sprijinit într-un genunchi, îi sărută mărunt și zorit sînul drept, strîngînd cercurile din ce în ce în jurul sfîrcului. Dînsa înfiorîndu-se toată :

— Fii cuminte... te rog... astîmpără-te !... Ia vezi mai bine cît e ceasul... trebuie să fie tîrziu tare !

Dînsul, cu cheful tăiat, trece alături în birou.

— Douăsprezece și cinci minute.

— Ei vezi, vezi că-i deja tîrziu ?...

— ?

— Uite, vino aici lîngă mine, dar să-mi fii, te rog, cuminte !... La $12^1/_2$ fac un duș, ne îmbrăcăm amîndoi, apoi luăm niței aer cu mașina la șosea, iar de acolo drept la gară. La cîte zici că pleacă accelleratul de Oradea ?

— Expresul vrei să zici ?

— Expresul, da.

— La 3 fără 5.

— Bun !... Dă-mi te rog să beau ceva... nu... nu șampanie, mai degrabă niței Porto... Mersi... Acum o țigaretă, te rog, și nu te mai deranjez ?

Dînsul îi ia cupa între două degete, toarnă peste stropul lăsat pe fund și o golește fără să răsufle ; îi întinde apoi o țigară lungă, subțire, cu cartonul aurit și scapără alene chibritul.

Strîns lipiți unul de altul, pufăie în liniște.

— Și cît zici tu că mă iubești ?

— Mult, mult de tot, Lilly !

— Cît universul ? (rîde cu poftă).

— Mai mult decît universul !

(Acum rîd din plin amîndoi.)

— Trebuie să-ți pară tare bine c-am cedat... că ai biruit pe toată linia... nu ?

Dînsul se trudește să-și stăpînească un zîmbet de satisfacție.

— Imi pare, firește, de ce-aș minți ?... Dar și un an de cînd mă joci cum vrei !

— Credeai că merge cum erai deprins dumneata ?

— Hm !

— Apropo, Dorel, cîte amante ai avut tu pînă acum ? (dînsul rîde cu gura plină).

— Ei, serios te-ntreb !... Mă superi atunci, micule... fii serios, ce Dumnezeu !... Cite, zău ? Iacă, vreau eu să ştiu !

— ?

— Taci ?... De ce ?

— N-o să-ţi pară rău cînd ai s-auzi ?

— Nu sînt geloasă... zău nu, dimpotrivă !... Ştiu că ai cunoscut multe femei, şi faptul că ţii la mine e o dovadă că preţuiesc într-adevăr ceva !

De aproape, de după colţ, un glas răguşit sparge tăcerea : *Deraierea expresului de Viena... sute de morţi şi răniţi !*

Dînsa cu respiraţia tăiată, gifiind :

— Te rog... o gazetă... iute, Dorel... te rog !

Dînsul taie-n fugă antreul, biroul, şi ajunge la uşa care se deschide în stradă, taman cînd ţigănuşul da în *General Joffre*. In picioare amîndoi, urmăresc din fugă, sărind rînduri întregi, informaţia culeasă cu literă grasă : *15 morţi scoşi de sub dărîmături... numeroşi răniţi... cadavre oribil mutilate, care nu pot fi identificate... jalea de nedescris a celor sosiţi din Bucureşti... operaţiile de salvare merg greu...*

Cu ochii holbaţi, cu gura întredeschisă, îngheţată toată, nu suflă o vorbă, nu schiţează o mişcare. Trecerea de la o stare la alta se face brusc : acum aleargă de colo pînă colo şi se vaietă gemînd :

— Doamne-Dumnezeule, să ştii că nu poate rezista... nu poate !

— Lilly... fetiţo... linişteşte-te !

— Uite, parcă-l văd cum mă caută înnebunit printre morţi, printre sfărîmăturile vagoanelor... se va prăpădi sărmanul... săr-ma-nul !...

— Lilly !

— Da, da... se va prăpădi la sigur... suferea de inimă... aortic... ţinea apoi aşa de mult la mine!

— Draga mea, linişteşte-te... fii tare!

Plînsul o zguduie violent.

— Nu, te rog... nu te-apropia, lasă-mă!...

— Lilly, Lilly!

— Pentru lume de-acum sînt moartă... auzi tu, moartă!

Se prăbuşeşte pe dormeză, hohotind, cu capul îngropat în maldărul de perne.

In zadar s-a tot trudit el ca să-i potolească plînsul; de aceea s-a şi tras de la o vreme într-un colţ, aşteptînd momentul prielnic. Tocmai într-un tîrziu, cînd eterul, colonia şi plînsul şi-au făcut efectul, pot sta din nou de vorbă.

— Zici că poarta mică e deschisă?

— Deschisă rămîne întotdeauna.

— Bun... cheia de la tine o ai?

— Da, desigur.

— Pe la cîte ziceai că se-ntoarce de obicei de la Damian?

— Niciodată mai de vreme de 2. Imi spunea că au de terminat astă-seară un capitol foarte important, şi de va fi nevoie, au să lucreze pînă dimineaţa... degeaba am protestat eu... lucrează cu atîta pasiune la Anatomia asta!

— Atunci te întorci frumuşel acasă.

— Cum asta?

— Foarte bine... ai pierdut trenul.

— Ce vor zice servitorii?

— Servitorii n-au cum să te vadă.

— Bine... înţeleg eu... m-am întors ceva mai tîrziu, dar unde-am stat pînă atunci?

— Hm... la o prietenă! De cîte ori nu mi-ai spus tu că ai fost reţinută la masă, ba la Fronescu, ba la Jipa...

— Minunat... perfect... minunată idee! şi de bucurie îi sare de gît şi-l sărută cu foc. Incheindu-şi îngîn-

durată mănușa, pe cînd el se trudește să slăbească frînele automobilului: Milă mi-e de el... zău, milă mi-i, Dorel!

— Lilly!

— Uite vezi, dragoste, am o presimțire...

— Lillico!

— Presimt că din seara asta sînt văduvă... și pe mine presimțirile nu mă-nșală!

— Pentru Dumnezeu, Lilly, încetează!

Dînsa, cu gîndul tot într-acolo:

— Parcă vad cum îl aduce acasă mort... zău văd pînă-n amănunte totul! Și lacrimile îi șiroiesc potolit, iar plînsul stăvilit îi sugrumă cu totul glasul.

★

În cabinetul lui de consultație, alături de dormitorul ei; din fotoliul tras lîngă fereastră, unde s-a înghemuit așteptînd din clipă în clipă vestea grozavei nenorociri, tresare. Un duduit de mașină care a oprit brusc în fața intrării, de a sfîrîit nisipul împroșcat în lături. Tăcere. A înghețat toată. Duduitul se întețește din nou, mașina ocolește cu viteză scăzută rondul cel mare și iese pe poartă. Cu sufletul la gură se tîrăște pînă la ușă, dă numai de-un deget perdeaua la o parte și privește în hol.

Severul profesor Demetru Durău — *Catonele* cum e poreclit de studenți — stacojiu la față, cu șuvițele de păr încîlcite și descheiat la vestă, de-abia se mai poate ține drept.

Într-un jilț de paie, bălăbănind din picioare, cu capul lăsat tare pe spate și învîrtind de zor pălăria în degetul arătător de la stînga, doamna Damian în carne și oase.

— Ce-o fi făcînd acum Lillica dumitale?... giuvaierul... sclifosita... grandomana cu nasu de ceară!

— Ei, Mițule, te pornișI iară!?

— Va să zică ţi-e necaz... daa ? Asta înseamnă că ţii la dînsa... că nu mai mă iubeşti !

— Ba da, ba da, şi încă mult !

— Ei, ce crezi că face bombonica noastră ?

— Visează... mă visează cu siguranţă... de m-ar vedea în halul ăsta !

— De me-ar vedea !

— Ha, ha, ha, nostim ar mai fi... nostim de tot... ha, ha, ha... ha, ha, ha !

Dînsa se ridică de pe fotel, îşi prinde palmele după ceafă, se întinde, cască.

— Asta-i probabil o fotografie nouă, că n-am văzut-o pînă acum ?

— Da, ieri le-a trimis de la *Julieta.*

Se uită lung la fotografie, cîntărind-o, strîmbă din buze şi o aruncă pe pian.

— Pfii... ce aer ratat are !... (Plescăie din buze cu dispreţ.) Ah, dar cald e, dragă... mor ! Stă un moment nehotărîtă, apoi zvîrle la întîmplare bluza, pantofii, fusta, iuponul.

— Miţi... te iubesc, Miţi... te ador !

— Cuminte !... Fii cu-min-te !

— Iar un duş... hm !

— Cum naiba de potrivişi, ca să-l expediezi pe Damian la Galaţi taman azi ?

— Am aranjat eu din timp operaţia cu Carnabel... ha, ha, ha... te joci cu mine ?

— Lasă, nu te mai lăuda !

— Mă laud ? Dar de doi ani de cînd ne iubim noi, făcut-am vreo încurcătură ?... hm ?... apoi de, nu-s bun de felicitat ?

Dînsa smuceşte scurt din cap, semn că s-a hotărît.

— Hai !... Ei hai !... Haide-o dată ! îl apucă de mînă, îl clatină într-o parte, într-alta, şi-l trage apoi după dînsa, în dormitorul doamnei Durău.

— Ei, de ce intrarăm noi aici, Miţişor dragă ?

— Fiindcă aşa vreau eu !... Te rog să-mi taci dumneata !...

— Bine, dar...

— Taci !... Ai tăcut ? Privirea i se opreşte pe măsuţa de toaletă.

— A ! uite pulverizatorul... te rog, fii gentil... mor de cald !

Işi scoate iute cămaşa, ciorapii, şi se aşază în bătaia pulverizatorului.

Durău suflă pînă ameţeşte, pe cînd dînsa se răsuceşte ca un titirez, gemînd şi înfiorîndu-se toată de plăcere.

— Vină-ncoa acum... hai !

— In patul ei ?

— Tocmai !

— Nu, Miţi dragă, nu !

— Vreau !... M-auzi tu ?... Vreau !

— Nu-i frumos... zău nu !... E patul de la nuntă !

— Va să zică nu mă iubeşti ?... Bănuiam eu... bănuiam !...

— O, ba da, ba da !

— Atunci ?... Atunci ?

Il fulgeră cu privirea, îl înşfacă de mînă şi-l trage violent spre dînsa.

Un vînzător întîrziat mai strigă în silă, răguşit tare, ediţia specială cu deraierea expresului de Viena.

DIRECTOR DE TEATRU

Schimbarea de regim s-a făcut în toi de vară și pe negîndite. Nici un semn n-a prevestit-o. Bombă a fost pentru toată lumea. Șeful organizației din X, avocatul Cezar Amzulescu a fost chemat telegrafic la București și a trebuit să plece cu primul tren.

A doua zi de dimineață, avocatul Stătescu, mîna dreaptă a șefului și secretarul general al organizației din X, a fost chemat la telefon și însuși șeful i-a comunicat componența exactă a cabinetului, sosirea sa pe a doua zi, cu expresul de patru, și i-a dat poruncă să-i pregătească o primire într-adevăr frumoasă. Stătescu a pus în mișcare întreg aparatul, așa că la sosirea șefului, peronul era înghirlandat cu verdeață proaspătă și înțesat de partizani. Convoiul de automobile și trăsuri a înaintat la pas pînă în piața orașului, unde-i clubul central al partidului. La club s-au ținut discursuri înflăcărate, s-a băut șampanie de „protipendadă" — în camera de consiliu — bere cu sifon de „caracudă" — în sala mare — iar la urmă

şeful a fost dus cu acelaşi alai pînă acasă. Acolo a rămas numai statul-major propriu-zis. S-a mîncat bine, s-a băut, — dar cu măsură — cucoana a fost trimisă delicat să culce copiii, iar şeful, ajutat de stegari, a început întocmirea listelor. Mai întîi candidaţii siguri pentru cameră, senat, prefectură, primărie; apoi, treptat-treptat, pentru celelalte slujbe — pînă la cele mai mărunte.

— La teatru, pe cine punem, măi băieţi? Cei patru stîlpi ai organizaţiei, vădit surprinşi, se uită unul la altul şi tac.

— Ce, aţi amuţit?

— Eu zic, cucoane Cezărică, pe bietu Damian.

— M-am gîndit şi eu la dînsu, da'de cînd cu fraudele nu mai merge.

— Tocmai de aia ar trebui pus, ca să-l spălăm o dată!

— Iar are bani pe mînă, iar se-nfruptă şi iar ne face de rîs!

— De, cum crezi... păcat însă de el, bietul băiat!

— Îl numesc avocat la prefectură şi la uzină... treabă mai de loc, leafă grasă, băşca învîrteala.

— E cea mai bună soluţie!

— Bine te-ai gîndit, şefule, bravo!

— Păi se putea să-l las eu fără oscior? Doar ni-i simpatic la toţi! Copiii nu mai pot după el: ştie să facă tot soiul de scamatorii şi să imite toate lighioanele pămîntului!

— Mde... atunci pe Răducăneanu... om cu stare, inteligent, serios, scriitor preţuit... Prea, prea sus, n-ar trebui împins.

— Se poate, mă, să spui o astfel de prostie? Ce, vrei să-mi sap groapa singur? Tu uiţi că e văr primar cu ministrul de Justiţie?

— Aşa e, dar ce ai de gînd să faci cu dînsul? Nu poţi să-l laşi mofluz!

— Bobocu-i tot boboc, mă neică! Îl numesc preşedintul comisiei interimare.

— Va să zică la teatru ţi-i teamă, dar îl cocoţi în schimb la primărie. Nu mai pricep nimic!

— Mă, nătîng eşti, măi băiete! Ai o ţîră răbdare, domnule! Iacă: pun la cale cîteva conflicte cu consilierii, îi sugerez ca singură soluţie demisia şi-l îndemn să candideze la cameră. Fiindcă s-a trezit tîrziu, nu pot să-i ofer decît penultimul loc, dar îi dau toate asigurările. M-am înţeles la Bucureşti cu Axintescu — uitai să vă spun — să-i las lui două mandate: unul pentru dînsul, al doilea pentru giner-su, că vrea să-i pregătească drumul la şefie. Amicul nostru Răducăneanu va fi deci tuns, ras şi frezat. M-am scăpat de dînsul şi l-am împăcat pe vulpoiul de văr-su. Este?

— Bravo, nene Cezare, bravo!

— Eşti genial, măi băiete!

— Aşa ştofă de elector mai zic şi eu!

Conu Cezărică îşi freacă satisfăcut mîinile, soarbe prelung din păhăruţul cu benedictină, mai ciuguleşte din pomieră cîteva boabe de strugure, şi aşteaptă o nouă propunere.

— Ce, ai şi dat gata toate soluţiile?

— Eu parcă m-aş gîndi la profesorul Zamfirescu.

— Da, şi ăsta-i bun.

— N-ar fi rău, şefule, nuu!

— O fi, dar nu se poate.

— Nu se poate?!

— De ce adică să nu se poată?!

— Cu Zamfirescu m-am înţeles... îl fac directorul liceului.

— Vrea el asta?!

— Eu nu cred... trăgea nădejde să-l pui pe listă de rîndul ăsta.

— O vreau eu şi e de ajuns, cred!

— ?

— Am nevoie de un om priceput, care să scormonească adînc în actele comitetului... s-au făcut afa-

ceri mari acolo... Vreau să-l dau în gît pe măgarul de Fătulescu.

— De ce, cucoane?!

— Am aflat că ticălosul ăsta mi-a lăsat pe nepotu-miu la bacalaureat.

— Şi el care dădea toată vina pe prezident...

— Am vorbit eu cu prezidentu la Bucureşti, ş-am văzut notele la minister: la romînă, la Fătulescu, 4 la scris, 3 la oral!

— Bravo, bravo lui!

— Ei, cum ş-aşterne omul, aşa doarme... să-i fie de bine!

Ceilalţi aprobă viu din cap.

— Ce-ar fi, cucoane, să aducem de rîndu ăsta un literat din Bucureşti... ori un gazetar cu vază? Legea nouă prevede condiţii grele la recrutarea directorilor de teatru.

Şeful se încruntă, îşi priveşte lung aghiotantul, clatină din cap dezgustat, apoi răspunde rar şi apăsat:

— Ai spus acu o gugumănie, mai mare decît dovleacul tău, Ionică!

Cel apostrofat încearcă să-ngaime un răspuns ori să pună o întrebare, poate, dar nu i se dă răgaz.

— Mai întîi şi mai întîi, ce-mi pasă mie de lege!... In al doilea rînd, se poate, mă, s-aduc eu un străin în fieful meu? Cum adică: din întreaga mea organizaţie nu pot recrutaa... ce, mă rog? un prefect, un primar, vreun inspector şcolar? Ptii, un biet director de teatru! Se poate, mă, la vîrsta ta, să spui astfel de prostii?

— Coane Cezărică...

— Dacă nu se găseşte nimenea, mă sacrific eu atunci! Iaca, eu, Cezar Amzulescu, ministeriabil, primesc direcţia teatrului!

Conu Cezărică îşi subliniază sentinţa izbind cu pumnul în masă, pune lîngă farfurie şervetul făcut

mototol, se scoală pufnind și măsoară enervat sufrageria în curmeziș — de la bufet la fereastra cea mare și îndărăt.

Cei patru sfetnici se uită deconcertați unul la altul și-și fac în gînd învinuiri reciproce.

— Iar ai dreptate... ai perfectă dreptate!

— Sigur că are... cînd n-a avut el?

— Și ce, mă rog, trebuie să te necăjești așa, și pentru atîta lucru? Oricare dintre noi se poate sacrifica, dacă hotărăști tu! Dă poruncă și ne supunem. Așa e domnilor?

Ceilalți, ferind privirile, aprobă moale din cap.

Șeful se plimbă înainte, agitat, parcă nici n-ar fi auzit ultimul schimb de păreri. O ciocănitură moale în ușă: doamna Amzulescu își strecoară capul. Aghiotanții sar în picioare și cearcă să se-ncheie la veste, dar n-au spor mai de loc.

— Eu mă duc să mă culc, Cezărică.

— Noapte bună, neică, noapte bună.

— Țineam să te rog și eu ceva... Dacă se poate, bineînțeles...

— Spune, neică.

— Nu-l uita, frate, pe doctorul Lalescu... știi cu cîtă grijă ne-a căutat fetița, cînd cu afurisita ceea de otită!

Domnul Amzulescu se îndreaptă din umeri și se însenînează subit.

— Nu numai că n-o să-l uit, dar îți mulțumesc, măi dragă, că mi-ai dat o soluție faină. Du-te și te culcă acum liniștită... e cam tîrziu, soro!

După ce se-nchide bine ușa:

— Directorul teatrului va fi Lalescu, domnilor!

— Cea mai bună soluție!

— Perfect... perfect!

— Asta ni-i omul!

— În sfîrșit, sparse buba!

— A fost la Paris, ori nu?

— Fost.

— Cîntă bine din gură... aud?

— Ba şi din pian.

— Daaa? cu atît mai bine!

— A scris de 24 ianuarie o odă tare drăguţă în gazeta noastră.

— Bine zici... uitasem.

— Parcă spuneai o dată, Ionică, ori mă înşel, că nu lipseşte de la nici o premieră doctoru?

— Aşa e, şefule, aşa e.

— S-a făcut atunci... uf! Telefon are?

— Are, dar...

— Ia sună-l, Stătescule... vreau să tranşez chiar acum moftul ăsta.

— E 12 ceasuri fără zece!

— Şi ce-i? Deranjăm pe papa de la Roma?

Şi prin telefon avu loc peste două minute cam următorul dialog:

— Da, Amzulescu... Amzulescu, frate!

— Am onoare să vă salut!

— Bună seara, bună seara.

— S-a întîmplat ceva? In cinci minute sînt la dv.

— Nu dragă, nu e nimic.

— Mi-aţi tras un pui de spaimă!

— Am vrut să te felicit cel dintîi, domnule director al Teatrului Naţional!

— Glumiţi, coane Cezare?!

— Ba de loc, neică, de loc!

— Vă mulţumesc... vă mulţumesc mult pentru gîndul cel bun... pentru atenţie... vă sînt chiar recunoscător... dar... să vedeţi dv...

— Ce să mai văd! Nu-ţi convine, poate?

— Nu vreau să zic asta... nuu... dar de, nu mă simt eu tocmai pregătit pentru aşa ceva...

— Ei, asta-i acu, pregătire specială pentru teatru?! Dar ceilalţi dinaintea dumitale ce pregătire

mi-au avut? Pregătit beţivanul de Teodorescu, tîlharul cela de Stroescu?

— Aşa e, da' ştiţi bine cum a mers teatrul pînă acum... mai mare ruşine!

— Lasă că-l pui dumneata pe roate... eşti tînăr doar, inteligent, titrat, umblat...

— De, să mă mai gîndesc...

— Ce să te mai gîndeşti, domnule? Am hotărît de-acum; s-a terminat! Şi mai îndulcind ceva glasul: e un post foarte important... egal cu director general de minister... şi ai deplină libertate. Nu se poate amesteca nimeni la dumneata... faci, mă rog, tot ce vrei: numeşti, avansezi, dai afară... eşti mai tare ca primul-ministru! Eu miine dimineaţă plec la Bucureşti, poimîine primeşti numirea telegrafic. Să fie într-un ceas bun!

— Am onoare să vă salut şi vă mulţumesc, încă o dată!

— Pentru nimic, pentru nimic, neică. Eu ţin ca elementele tinere şi de valoare să se remarce şi să fie recompensate la timp. La viitoarea guvernare — minte Amzulescu — te pun pe listă... sigur asta!

— O, vă mulţumesc, vă mulţumesc mult, coane Cezare! Contaţi, vă rog, pe devotamentul meu!

— Noapte bună, dragă, şi succes!

★

Tiberiu Lalescu n-a închis ochii toată noaptea. Gînduri, cînd răvăşite, cînd adunate şi înnădite, fulgerări de bucurie, săgetări de îndoială, de tristeţe. Planuri peste planuri, încropite cu febrilitate şi şterse apoi dintr-o singură smucitură de burete. Lalescu, fecior de negustoraş scăpătat, a urmat la Bucureşti medicina, iar pentru perfecţionare a stat doi ani la Viena şi unul la Paris. Ambiţia lui, întruna hrănită, şi o sănătate de fier explică îndeajuns cum a putut birui lipsurile de tot felul — şi la

București, și la Viena, și la Paris. S-a întors în orașul lui natal știind carte și dorind să parvină cu orice preț. Părinți ori rude nu mai avea acum; scăpase, prin urmare, de ceea ce i-ar fi putut da la iveală originea, ori să-l tragă la fund, tocmai cînd s-ar fi apropiat de liman. S-a împrumutat în condiții grele, dar a izbutit să-și instaleze cabinetul în plin centru și să-și facă o reclamă inteligent dozată. Două obiective a urmărit cu perseverență și din capul locului: să se creeze la spitalul principal un post de medic-primar pentru nas, gît și urechi, pe care să-l ocupe dînsul, ca singurul specialist serios din oraș. Pentru atingerea acestui țel s-a înscris în partidul cel mai puternic, s-a supus la toate obligațiile de partizan devotat, iar norocul a făcut să îngrijească singur și să vindece de un început alarmant de otită pe însăși fetița șefului. O dată a și adus el vorba, stînd la taifas între patru ochi cu șeful grupării, despre necesitatea creării postului de medic-primar pentru nas, gît și urechi. Amzulescu l-a întrebat de-a dreptul:

— Ți-ar conveni dumitale postul acesta?

— M-da, mi-ar conveni... aș avea posibilitatea să lucrez atunci serios.

— S-a făcut, dragă domnule!

Incredințat pe deplin a fost Lalescu, că la cea dintîi ocazie, șeful se va ține de făgăduiala dată. Și cînd colo, după un stagiu de aproape doi ani, stagiu care — credea el — i-a ratificat modestele pretenții, se trezi numit director de teatru! Dar, cine știe, exclus n-ar fi ca, relevîndu-se la teatru, să capete și postul de la spital— politica aduce atîtea surprize!

Cel de al doilea obiectiv urmărit cu tenacitate: o partidă cu zestre cît mai mare, ca să scape o dată de încurcăturile bănești. Pentru asta s-a îmbrăcat întotdeauna cu gust, a făcut cît mai multe cunoștințe, a frecventat regulat saloanele, balurile, ceaiu-

rile dansante, teatrul. În sfîrșit, de două săptămîni e logodit; a izbutit să facă partida pe care a visat-o.

Toată ziua Lalescu a fost agitat. I-e teamă chiar că nu i-o ieși numirea la teatru, și să face atunci de rîs. Poate șeful se răzgîndește, poate vreunul dintre „capșiști" o fi reușit să se aranjeze de la centru. De spus, n-a spus la nimeni; ba, de teamă să nu fie sondat de careva, n-a ieșit din casă toată ziua. Seara tîrziu a primit o telegramă de felicitare de la Amzulescu, iar a doua zi, pe la patru, i s-a adus de la teatru și telegrama oficială, cu numirea făcută prin decizie ministerială deocamdată. Bucurie, bucurie, dar umbrită oarecum de îngrijorări. Va rămîne mai mult? Cum va putea face față unei situații la care n-a visat și pentru care n-are nici o pregătire? Dar logodnica lui, ambițioasă, geloasă și autoritară, ce va zice oare? I-a făcut o scrisoare tandră, anunțînd-o tocmai spre sfîrșit că șeful l-a rugat stăruitor să primească direcția teatrului, dar că o altă distincție, și pe curînd, este rezervată pentru dînsul. Ca un semn de delicată atenție i-a cumpărat ediția de mare lux — opera întreagă a lui Alfred de Musset — pe care dînsa o admirase săptămîna trecută, cînd venise pentru trusou. (A trebuit să se împrumute cu 20.000 lei de la bancă, deoarece în casă n-a avut decît 3.000 cu totul.)

★

A doua zi pe la cinci s-a prezentat la teatru — așa, doar ca să pipăie terenul. Sala de așteptare, plină. Zăpușeală, fum de tutun, larmă. Printre cei ce l-au primit, — cu temenele și zîmbete mieroase — predominau actorii. N-a apucat să se așeze ca lumea în fotel și să inspecteze cu privirea cabinetul, că s-a și trezit dinaintea biroului cu un bondoc între două vîrste, pătat de sus și pînă jos și cam peltic.

— Bine ați venit în mijlocul nostru, domnule director! În sfîrșit, putem spune că avem un intelectual în capul instituției!

— Mă rog, cu cine am onoarea?

— Iosifescu... Tase Iosifescu zis Botgros, secretarul teatrului.

— Îmi pare bine... ia stai, domnule Iosifescu... stai, te rog!

Zîmbește, se înclină și se așază pe marginea fotelului.

— Domnule director, țineam să lămuresc cu dumneavoastră cîteva chestiuni mai importante... de serviciu, bineînțeles.

— S-aud, domnule secretar.

— La ce oră ați dori să lucrați cu mine? Eu nu pot veni decît maximum două ore pe zi.

— Păi de ce numai două ore?!

— Eu, domnule director, sînt șef-principal de birou la prefectură și dirijez corul de la catedrală.

— Așa ai făcut dumneata serviciu și în trecut?

— Întotdeauna... pentru mizerabila de leafă pe care o primesc, e prea mult și cele două ore pe care le sacrific. Secundo, domnule director: — și închide al doilea deget de la stînga.

— S-aud.

— Pe cine să invit la instalarea dumneavoastră, și pe cine ați dori să pun ca să țină cuvîntările? N-ar strica să-mi dați și oarecare indicații asupra conținutului discursurilor.

— Ce instalare, domnule?

— Trebuie să vă instalez aici... și cu fast, cu cît mai mult fast!... V-o spun eu, că-s om cu experiență!

— ?

— Terțo: după instalare doriți să se dea numai gustări, ori să aranjez un banchet... ceva artistic... șic?

— Să mă mai gîndesc, domnule... cum ai spus că te numeşti ?

— Iosifescu... Tase Iosifescu.

— Să mă mai gîndesc, prin urmare domnule Iosifescu.

— Bine, vă dau răgaz pentru reflecţie pînă mîine... maximum pînă mîine !

După domnul Iosifescu Tase a intrat un tînăr înalt, spătos, uşor ciupit de vărsat şi cu lavalieră bleumarin. S-a apropiat zîmbitor, i-a urat teatral : „să trăieşti, şefule, şi noroc cu baniţa !", l-a pupat pe amîndoi obrajii, apoi s-a aşezat, picior peste picior, în fotoliul din faţa biroului.

— Îmi pare că nu mă mai cunoşti... aşa e ?

— De... îmi eşti totuşi figură cunoscută... cert asta.

— Săndulescu... Săndulescu, bre !

— Săndulescu ?!

— Da, Alfred I. Săndulescu.

— ?

— Şcoala Poenaru, de !

— Şcoala primară n-rul 2 ?

— Da, frate, da !

— Ei, ce-i cu şcoala asta ?

— Am fost colegi acolo în clasa I-a şi a II-a.

— ?

— Nu te apăram eu întotdeauna ?

— ?

— Nu-ţi dam eu pe gratis : peniţe, bumbi, arşice ? Nu-ţi făceam cinste regulat la bragagiu ?

— A da, da... mi-aduc aminte acum (minte Lalescu ca să scape o dată). Şi ce doreşti de la mine, dragă Săndulescule ?

— Mai întîi şi mai întîi, îmi place să constat că nu ţii nasul sus şi te complimentez pentru asta. Uite, în două vorbe, de ce-am căutat eu să te văd numaidecît. Dragă Lalescule, contează pe mine ca

pe cel mai devotat prieten... ca pe un frate!... Cere-mi oricînd informații, cere-mi sfaturi, soluții...

— Bine, dragă, îți mulțumesc... dar ce faci tu... cu ce te ocupi acum?

— Cum ce fac?! Sînt actor aci, frate... stagiar de-a doua. N-am putut avansa din pricina clicei...

— Zău?!

— Daa... niște bandiți, domnule!... Tac însă... las ca singur să te convingi. Iacă, sînt sigur, cum te văd și mă vezi, că numai tu ai să-mi faci dreptate, și numai tu ai să pui mîna pe măturoiul cel mare... Oculta trebuie desființată!

— Nici vorbă, nici vorbă... fii liniștit în privința asta...

— Aicea, după cum ai să te convingi, toți, dar absolut toți ar trebui măturați! Unii dintr-înșii, deși puțin talentați, — eu sînt obiectiv — îs niște escroci, dar escroci în toată puterea cuvîntului!

— Taaci!?

— Ceilalți, completamente lipsiți de talent. Toți, dar toți, intriganți și lichele!

— Taci, bre!?

— Parol... parol... parole d'honneur!

— Fumezi?

— Daa, fumez... din școală încă!

— Poftim, atunci.

— „București" chiar? Să-mi dai voie să iau două, trei, că mi-am uitat tabachera în vestă.

— Cu plăcere, dragă.

Își umple pumnul și-l deșartă în buzunarul sacoului.

— Pe mine, te rog încă o dată, să contezi, mă dragă... oricînd și la orice!

— Bine, bre, îți mulțumesc, îți mulțumesc din suflet!

— Și ca să nu prindă canaliile de veste, — aicea și zidurile au urechi — de raporturile frățești dintre noi, te rog să nu-mi spui pe nume de față cu dînșii.

— Bine, dragă, fie, dacă ţii tu... deşi simt că o să-mi fie greu...

— E necesar totuşi, crede-mă... Eu-s cu multă experienţă şi am un fler, număru unu! Numai accesul să-l am întotdeauna la tine, ca să te pot ţine în curent.

— Bine, bine, la revedere atunci, Săndulescule.

— La revedere, amice dragă... şi încă o dată: contează pe fostul tău coleg de şcoală ca pe un frate de cruce!

N-apucă să răsufle bine după acest prim contact luat cu corpul actoricesc şi uşa se deschise iarăşi.

— Am onoare să vă salut, domnule director.

— Ce doreşti dumneata?

— Eu sînt Făinaru, contabilul teatrului.

— Ce e, domnule Făinaru?

— Am trei hîrtii urgente pentru semnat, domnule director.

Lalescu citeşte distrat adresele, se opreşte un moment, cearcă să se gîndească la conţinutul lor, le mai citeşte o dată, dar cu atenţie.

— Despre ce subvenţie e vorba, domnule Făinaru?

Făinaru zîmbeşte îngăduitor, se aplecă peste birou şi coboară glasul.

— Domnule director, e vorba de subvenţiile de cîte 5.000, pe care le trimitem lunar pentru *Scena, Cortina* şi *Mimica*... prima apare zilnic, celelalte două săptămînal.

— Şi de ce li se trimite subvenţia asta?

— Ca să scrie şi despre teatrul nostru... Vedeţi dumneavoastră: actorul, dacă nu e lăudat sau înjurat la gazetă, e mort!

— Să se scrie cu plată, domnule!?

— Nici vorbă, cu plată... altminteri, ce interes ar avea să se ocupe de noi?

— Asta-i extraordinar! Parol!

— Ba-i foarte normal, dacă-mi dați voie. O să vă deprindeți și dumneavoastră o dată și-o dată cu atmosfera teatrului... vă garantez eu!

— Dacă vor dumnealor să scrie, bine; dacă nu, sănătate.

— Vai de mine și de mine. se poate să ziceți una ca asta?! Credeți dv. că merge teatrul fără o reclamă, așa, cum să zic... abilă și continuă? Se-mpuținează publicul, actorii joacă prost, se reduce subvenția, nu se capătă bani pentru reparație... o adevărată nenorocire! Vă rog, ascultați-mă și pe mine... măcar în mărunțișuri de-alde astea... de cincisprezece ani sînt în teatrul ăsta!

— Mde, să mă gîndesc... mai e timp, cred?

— De unde timp?! Dați-mi și două, trei fotografii pentru clișee... eram să uit cu totul, bate-m-ar norocul!

— Fotografii?! Alta acum!

— Vai de mine, domnule director, cum vă mai bateți joc de mine!

— Ba nu glumesc de fel!

— Trebuie să trimit numaidecît la gazete. Faceți negreșit și un interviu... îl semnați cu un nume, ori cu o literă oarecare. Dacă n-aveți timp, Rubinstein de la *Țara noastră* e-aci... vi-l toarnă el la moment.

Și fără a mai aștepta răspunsul, deschide ușa și-l strigă pe Rubinstein Marcu.

— Vă salut, domnule director, și vă urez măcar patru stagiuni — da' stagiuni colea, strălucite!

— Ia stai... stați, vă rog... vă rog!

— Uite ce e, dragă Rubinstein: tu ești un mare mahăr — se știe asta; ia ticluiește, bre, un interviu pentru domnul director... da' ceva fain și iute... să te vedem!

— Îl am gata... unde nu vă place, îl modific... să vi-l citesc?

— Lasă-l pe alt'dată... nu e nici un zor, domnule Rubinstein!

— Nu, nu trebuie amînat... lumea vrea să știe ce plan de lucru aveți... la ce anume piese vă gîndiți... dar e mai bine ca repertoriul să apară în a doua convorbire... Eu v-aș sugera chiar o idee, dacă-mi permiteți...

— Mă rog.

— Anunțați cît mai multe piese și cît mai de efect... asta face o impresie bună.

— Îți mulțumesc... am să reflectez zilele astea.

— Două mici rugăminți aș avea și eu de făcut...

— Dacă se pot satisface, cu plăcere.

— De fostul director eram plătit cu 2.000 de lei pe lună, ca să trimit cronici la București.

— Parcă noi plătim subvenție pentru asta, domnule Făinaru ?

— Da, dar numai ca să ne publice materialul trimis... n-au corespondent în localitate.

— Cu 2.000 nu mai pot scrie... e aceeași cronică în fond, admit, dar tot trebuie s-o mai prefac pe ici pe colo.

— Are dreptate, domnule director.

— Afară de asta, eu sînt devotatul dumneavoastră... vreți să înjur pe careva, să frec ridichea vreunui actor, o vorbă și mi-e de ajuns. O să vedeți cum știu eu să servesc ! Să-mi faceți măcar un 5.000 de lei pe lună...

— E cam mult, mă, cam mult. Uite, o să-ți facă domnul director 4.000 ; să zici mersi. La bugetul viitor om mai sta noi de vorbă.

— Vom vedea... am eu grijă, domnule Rubinstein — îngăimă, încurcat tare, Lalescu.

— Pe urmă, ar mai fi și chestia traducerilor... nu le mai dați actorilor... sînt doi, trei aici, care-au făcut monopol. Mai gîndiți-vă și la noi, publiciștii : iacă, eu știu binișor nemțește, nevastă-mea rupe franțuzește... doar n-aveți nevoie de traduceri mot à mot !

— Așa e, domnule director... și-apoi are o casă de copii, săracul!

— Vom aranja noi cum e mai bine — și se ridică în picioare, întinzîndu-le mîna pentru concediere.

— Mai am ceva, domnule director: pe mine mă bate gîndul să scot o gazetă independentă... vreau să dovedesc că poate să apară și-n provincie, dacă e cinste și pricepere, o gazetă curată.

— Foarte bine, scoate-o!

— Mi-ar mai trebui însă vreo 20.000, 25.000 de lei ca să-i asigur apariția.

— I-am putea da noi de la „Fondul cultural", domnule director... mai sînt disponibilități...

— Sub formă de împrumut însă... nu primesc pomană!

— Las'că știe domnul director cum.

— De... asta-i ceva mai greu... mai complicat... vom mai discuta-o noi.

— Și parcă v-aș mai propune ceva... celelalte le las pe'altă dată, ca să nu vă reții prea mult.

Lalescu oftează și se șterge de sudoare.

— Hai spune, da' scurt! se amestecă autoritar Făinaru.

— Domnule director, să-mi închiriați mie cortina teatrului pentru reclame... aduc cîștig teatrului, cîștig și eu un ban... merit, cred, ca vechi publicist, atîta atenție?

— Iau notă și de asta, domnule Rubinstein.

— Domnule director, eu vă mulțumesc călduros pentru promisiunile făcute, și vă rog să contați pe mine nelimitat. Ca o primă dovadă de devotament, poimîine chiar, va apare în *Scena* un articol despre numirea dumneavoastră, în care-l scarmăn zdravăn pe fostul director.

— Te rog să nu faci una ca asta!... Ce ai, în definitiv, cu omul?

— Pentru cît a plătit, a fost tămîiat... acum însă trebuie pus punctul pe i!

— Lăsați-l să facă cum crede el... mic, mic, dar dat dracului!

— Țin să vă pun în gardă: în sală e șnapanul de Mironescu de la *Fulgerul*... nu-i pomeniți nimic despre cele discutate. Agramatul ăsta e-n stare să vîndă și pe mă-sa, iar gazeta la care scrie i-o fițuică ordinară de șantaj. Îl auzeam vorbind cu Simionescu de la *Seara* — altă prubă de apaș — să vă propună ca să le dați lor să scoată programul teatrului. Eu vă previn că banditii ăștia mănîncă banii și nici măcar material nu v-aduc. Ce legături au ei cu scriitorii? Nu-i așa, nene Făinarule?

— Just, da.

— Eu vă salut încă o dată și vă mulțumesc frumos.

— Vă salut și eu, domnule director, și trec mai tîrziu să iau adresele semnate.

— La revedere, domnilor, la revedere.

Răsuflă adînc, zvîrle batista pe birou și se așază vlăguit în fotel.

O ciocănitură moale, apoi altele mai tărișoare și mai întețite.

— Intră!

— ?

— Intrăă!

— O scrisoare adusă de servitoarea dv. — și camerierul se apropie respectuos, pune plicul pe marginea biroului și se trage îndărăt tot pe vîrfuri. Scrisul logodnicei lui; îl cunoaște bine. Cîteva rînduri cu totul, scrise în fugă, probabil, și cu creionul.

„Domnule,

Scrisorile anonime primite n-au mințit. Să-ți spun eu de ce nu candidezi dumneata pentru cameră? Fiindcă nu poți să te desparți și ții să ajuți efectiv

pe cocota de Marioara Şoldan, cu care trăieşti de doi ani. Acum ai posibilitatea s-o avansezi, să-i dai roluri şi să-i măreşti subvenţiile. Petrecere bună, domnule director Lalescu !

Margot Ficşinescu

P.S. După-amiază primeşti verigheta şi colecţia lui Alfred de Musset."

A trebuit să citească scrisoarea de două, de trei ori, ca să-i prindă în întregime înţelesul. Nu ştie ce să mai creadă ; nu ştie ce e de făcut.

Cîteva ciocănituri hotărîte. Patru inşi l-au salutat respectuos, din uşă, s-au aliniat milităreşte şi-l privesc acum ţintă.

— Ce e cu dumneavoastră ?

Cel din capul coloanei, o namilă cu privirea şuie şi braţul stîng amputat, se apropie de birou şi, fără nici o vorbă, îi întinde un bilet. Pe o foaie riglată cu vînăt, purtînd sus, într-un colţ, antetul clubului, cîteva rînduri scrise şi semnate de Stătescu, secretarul organizaţiei şi omul de încredere al şefului.

„Urgent şi confidenţial.

Şefule dragă,

Din ordinul lui Conu Cezărică, vei satisface de urgenţă pe cei patru postulanţi care ţi se prezintă cu nota aceasta. Sînt toţi agenţi vechi şi încercaţi. Merită deci atenţiunea noastră.

O mie de ani pace,

Stătescu.

Pe cînd un chef ţeapăn cu actriţe? Angajezi anul acesta ceva «prospătură»? Ai grijă de prieteni!"

Biletul acesta, dat pe deasupra și deschis, l-a scos din sărite. Îl mototolește enervat, dar cînd să deschidă gura ca să le facă vînt, dintr-o subită prudență schimbă macazul.

— Dumneata, bunăoară, cam ce dorești?

— Să mă numiți inspectorul teatrului.

— Inspectorul teatrului?!

— Daa, inspector. Parc-ar fi cine știe ce scofală!

— Și ce ești dumneata, mă rog?

— Sînt invalid de război!

— Vreau să zic: ce faci acum, ai mai ocupat vreun serviciu cîndva?

— Ocupat, da. Cînd fură ai noștri la putere rîndul cellalt, am funcționat un an și jumătate ca revizor de servitoare și două luni subcomisar.

— Domnul?

— Eu solicit postul de intendent.

— N-are teatrul intendent?

— Are, da-i de-a lu'domnu Guță... șpion și hoț!

— Și ce meserie ai d-ta?

— Chelner... da-s și-o bucățică de proprietar în Ungureni.

— Domnul?

— ?

— Dumneata, da!

— Noi, — răspunde unul pentru amîndoi — am vrea să ne faceți controlori de bilete... leafă mică, drept, da-i numai cinci luni serviciu pe an. Poate ne-oți mări și nouă leafa de la ianuar.

— Veniți luni dimineață pentru răspuns.

— E prea tîrziu, domnule director!

— Atunci poimîine pe vremea asta.

— Și lu'domnu șăf Stătescu ce răspuns ducem?

— Spuneți-i... complimente de la mine.

O hotărîre, mijită în timpul discuției cu agenții trimiși de la club, crește și luptă să-și precizeze contururile.

După agenți a intrat numaidecît unul îmbrăcat ca cercetașii, cu o condică slinoasă la subțioară și un cîine mare, lățos, ținut de curea.

— Dumneata ce vrei ?

— Eu fac circuitul Romîniei Mari pe jos.

— Foarte frumos ! Și ce dorești de la mine ?

— Să-mi dați și dv., domnule director, un mic ajutor.

Lalescu se scotocește în portofel și scoate o hîrtie de cinci sute.

— Oprește, te rog, o sută.

— N-am decît fîrtii mari.

— Atunci ce ne facem ?... Să trimit să schimbe... un moment, te rog !

— Dați-o-ntreagă, că și domnul prefect și domnul primar tot cîte cinci sute mi-au dat.

— Poftim.

— Salut frumos !

— Bună ziua, bună ziua.

După turist a intrat doctorul Gavrilescu, tîrînd după dînsul pe Ilie Macarie, mare comerciant în răscruce.

— Să trăiești, puică !

— La mai mare, doctoraș !

— Am onoare... da' ia stați... vă rog, luați loc.

— N-avem timp... o vorbuliță numai am vrea să-ți spunem.

— Care-i porunca ?

— Uite, colega dragă, ce e : să-l admiți pe nenea Ilie în comitet, ca reprezentant al primăriei.

— Păi, trebuie să aibă și primăria un reprezentant ?

— Da, frate, da... precis îți spun.

— Bine, nu fac nici o opoziție.

— Iar pe mine mă numești medic onorar al teatrului... tot nu mi-a dat partidul nimic. Nevastă-mea

să știe însă că am leafă... zece mii, să zicem, lunar... altfel mă bănuiește.

— Fac și asta, cu plăcere, onorate colega, dar nu văd de ce ții dumneata la așa ceva?

— De, ca să ne mai înfruptăm și noi din actrițele mătăluță... ai doară un batalion întreg! Ce zici, Iliuță, e sau nu?

Ilie Macarie zîmbește jenat.

— Va să zică ne-am înțeles... da?

— Înțeles, înțeles!

— Mersi atunci și la revedere.

— Să trăiești, directore dragă, și n-am să-ți uit atenția.

— Vă salut, vă salut!

Altul a și intrat la rînd.

— Domnul?

— Eftimescu, societar asimilat.

— Ce doriți, domnule Eftimescu? Dar scurt, scurt, vă rog, că mai e atîta lume-afară!

— Domnule director, eu sînt angajat cu contract și plătit ca societar de gradul doi. Starea aceasta de provizorat n-o mai pot suporta. Fostul director de tristă memorie...

— Vă rog, evitați aprecierile.

— Așta-i adevărul, domnule director, și trebuie să-l spun, nu pot!... La mine, ce-i în inimă e și pe buze... eu nu sînt nici poltron, nici intrigant, nici lipsit de demnitate ca colegii mei.

— Veniți la chestie, domnule Eftimescu.

— Mă rezum atunci, domnule director: fostul director de tristă amintire m-a scos de la Național din București, unde mă aștepta o perspectivă de invidiat, m-a adus acilea făgăduindu-mi marea cu sarea, dar nu mi-a făcut absolut nimic... baa da, că să fiu drept: mi-a sporit de la 1 april leafa de la societar de-a treia, la societar de-a doua — atît și nimic mai

mult! Eu vă rog să-mi faceţi dreptate. Ştiu că sînteţi un om drept, de aceea am şi îndrăznit să mă prezint din ziua întîia în faţa domniei voastre, şi să vă vorbesc cum mi-i obiceiul: scurt, franc, demn!

— În definitiv, aţi dori...

— Să-mi daţi gradul care mi se cuvine de societar de-a-ntîia, şi să mă încadraţi.

— Societar de-a-ntîia, ori de-a doua?

— De-a-ntîia, fiindcă am trei ani de activitate în diverse companii şi-n plus, aicea, un premiu de creaţie. Numai unul, fiindcă maffia, în cap cu Săndulescu, care se laudă că-i rudă cu dumneavoastră, şi aranjează chiar acum, în curte, avansările, ajutoarele de boală, de toaletă, m-a lucrat.

— Fiţi sigur că o să vi se facă dreptate... toată dreptatea!

— Încă ceva, dacă-mi permiteţi.

— Mă rog.

— Cînd se va întocmi afişul stagiunii, ţin să fiu trecut negreşit înaintea lui Năstăsescu... altminteri, demisionez... Să nu se mai repete porcăria de anul trecut!

— Dar ce s-a întîmplat anul trecut?

— Serios, nu ştiţi?!

— Nu ştiu nimic.

— Momîia de Năstăsescu a fost trecută înaintea mea pe afiş!

— Poate o fi avut dreptul.

— De unde, domnule director! Mai întîi, el e un fonf şi-un ignorant... de talent, nici pomeneală! Pe urmă, eu am absolvit conservatorul cu un an înaintea lui şi în fine, numele meu începe cu E, iar al lui cu litera N.

— Am luat notă, domnule Eftimescu... fiţi liniştit.

— Vă mulţumesc, domnule director, şi ţin să vă asigur că stau oricînd la dispoziţia dumneavoastră. Vă rog, contaţi nelimitat pe mine!... Vă rog, chiar!

După actorul Iftimescu intră o actriță elegantă și fardată tare. Este acum înaintea lui, chiar Marioara Șoldan — o cunoaște bine, fiindcă a văzut-o de-atîtea ori jucînd. E ciudat că nu simte pornirea pe care și-ar fi bănuit-o, pe care o dorește chiar, împotriva femeii despre care logodnica lui e încredințată, pare-se, că-i este amantă — și încă de doi ani de zile.

— Un bilețel pentru dumneavoastră, domnule director... abia de-un ceas sosii cu mașina de la București — și-i întinde, grațios, o carte de vizită. Lalescu citește și nu-i vine a crede.

„I. Mironescu
Doctor în chimie biologică
Profesor la Academia Agricolă
și Facultatea de Științe din Cluj
Secretar General al Ministerului de Culte și Arte

felicită călduros pe noul director al teatrului și-l roagă amical să satisfacă integral cererea excelentei artiste, domnișoara Marioara Șoldan. Cererea e perfect justificată iar artista un talent excepțional, care face cinste teatrului din X.“

— Ce dorește domnișoara Șoldan! — o întreabă calm, curtenitor chiar, deși fierbe acum de necaz.

— O, nimica toată, scumpe domnule director!

— S-auzim, domnișoară.

— Eu joc acum în București — la „Trianon“... V-aș ruga să mă-nvoiți pînă la douăzeci și cinci septembrie, cît am prelungit contractul, iar de la întîi ianuar, cînd intră în vigoare noul buget, să-mi dați concediu pe-un an ca să mă duc în străinătate pentru studii... Leafa, ajutorul de-aci și cu bursa pe care mi-a făgăduit-o Iencușor, mi-ajung cred.

— Cine-ați zis?

— Mironescu, secretarul general... e prietenul și protectorul meu.

Zîmbește și-și apleacă genele, jenată parcă de mărturisirea făcută. Lalescu o privește cu silă și necaz.

— Momentan nu-ți pot da nici un răspuns, domnișoară.

— Acum sau mai tîrziu, mi-i perfect indiferent, domnule director. Eu țin să vă mulțumesc de pe acum.

— ?

— Dacă-mi permiteți, v-aș preveni de ceva, domnule director. E de datoria mea, cred, ca s-o fac.

— Anume ?

— O să vină colega mea Florescu... Mița Florescu... c-o recomandație de la Dumbrăvescu, directorul *Patriei ;* nu face doi bani recomandația asta. I-a dat-o Dumbrăvescu așa, ca să scape de dînsa... de altminteri, de doi ani și mai bine nu mai e nimic între dînșii.

— Altceva mai aveți ?

— Nimic important momentan. La revedere și mulțumesc pentru gentilețe, scumpe directore.

— Bună ziua, bună ziua, domnișoară.

Cum deschide ușa, dă un țipăt scurt, răgușit, sugrumat parcă ; se trage un pas îndărăt, se cumpănește, apoi își face vînt în sala de așteptare.

— Ascultai la ușă, tîrfă ordinară ? Mă spionai, așa e? Na-ți atunci ! Na, na, na !

Pumni, palme, țipete ; intervin numaidecît și cei cîțiva rămași în sală, și cei de pe culoare, și cei din curte. Două tabere s-au format pe loc. Pînă nu s-au răcorit bine, dînd și primind, nu s-au potolit.

După ce tărăboiul s-a spart iar lumea s-a împrăștiat, Lalescu a trimis să i se aducă o trăsură. Ajuns acasă, a citit mai întîi scrisorile anonime sosite în lipsa lui. După aceea, și-a conceput cu calm telegrama de demisie, a luat două buline Nanu-Muscel, și-a pus o compresă cu oțet aromatic pe frunte și s-a așezat în pat.

Pe la nouă seara, cînd de-abia atipise, a fost chemat la telefon de la club. A confirmat trimiterea demisiei și a adăugat că-i definitiv dată.

Amzulescu, supărat foc de afrontul primit, a intervenit telegrafic la minister ca să nu se primească demisia doctorului Lalescu. Un inspector general a fost trimis numaidecît să ancheteze „scandalul" de la teatru. Rezultatul anchetei: punerea în disponibilitate a doctorului Lalescu din funcţia de director al Teatrului Naţional din X şi îndepărtarea lui din partid, după propunerea avocatului Stătescu, secretarul general al organizaţiei şi viitor deputat. Ca director al teatrului a fost recomandat, în urma propunerii domnului Cezar Amzulescu şi acceptarea entuziastă a întregului club, avocatul Grigore Damian, bine cunoscut de cînd cu fraudele săvîrşite ca director de prefectură, cu contingentarea cerealelor şi exportul de vite în Austria.

CUM ȘI-O GĂSIT MOARTEA TUȘA NUȚA

Pe scări, la frînă ca și pe acoperiș, spînzură țurțuri de călători. Mașina gîfîie răbutnind din gîtlej pale-pale cătrănite, ajunse cînd și cînd din urmă de cîte un roi de scînteiuțe mărunte, numai cît gămălia de bold. Și dihania ceea cernită toată, c-un ochi mare, roșu și c-un altul siniliu, își tîrîie cu greu inelele din coadă, trosnind și gemînd din adîncuri. Pe scara de jos a vagonului din urmă, tușa Nuța, făcută ghem, cu bocceaua sprijinită pe genunchi și cu capul rezemat de stinghia scării de deasupra, se ține strîns cu amîndouă mîinile; de cînd vecinei din dreapta i-o lunecat plodul din poală, luptă voinicește cu somnul.

Ațipește cîteodată iepurește, nu-i vorbă, dar cînd trosnesc ceva mai tare osiile vagonului la vreo îmbucătură de șine, tresare și se scutură toată. Stîlpii de telegraf, ca și copacii ce fac de strajă pe-o parte și pe alta, se fugăresc într-una fără să se

ajungă. Inspre asfințit, un purcoi de nori negri, grei, își frămîntă pe loc pîntecele plin. Osteneala adunată din belșug în cele două zile de drum, huruiala trenului și zăpușeala nopții îi frîng cînd și cînd firul gîndurilor, ori îi întețesc somnul. Alaltăieri, — marți cum ar veni — pe la toaca dintîi, o chemase Calestița crîșmarului Melinte ca să descînte fie-si de deochi. N-apucase să moaie a doua oară cărbunele în ibricel, că se ivi în tindă, gîfîind, mezinul lui Ilie Ciupitu.

— Tușă Nuțo!

— Auz, maică!

— Te cată un boier!... Să-mi plesnească ochii. tușo... hai fuga, zău!

Și Tică al lui Ilie Ciupitu, strîngînd și mai tare în dreapta hîrtia de doi lei ce căpătase, o porni în fuga mare, prin ograda bisericii, ca să mai taie din cale.

— Și zi, nu mă mai cunoști, hai? Halal!...

Tușa Nuța îl măsură din nou din tălpi și pînă-n creștet, frămîntă ce frămîntă colțul pestelcii în podul palmelor și după ce mai cumpăni, rosti hotărît de tot:

— Pre legea mea, nu!

— Păi, eu sînt Gavrilă, feciorul dascălului Mitrofan!

Fața tușei Nuța se lumină atunci.

— Tii, să nu fie di diochi, da'cum te-ai mai schimbat, maică! Ci-ți-i, Doamne și cu omu... unu se sfrejește în doi, trei ani de nu dai nici stuchitu pi el... altu, înflorește di ți-i mai mare dragu! Da' nu, zău, parcă ti văz dinaintea ochilor... tari mai erai galbăn di friguri și plin di bubi dulci!... Și pe măsură ce-o îmboldeau aducerile aminte, fața secretarului de la Domenii — Gabriel Dăscălescu — se întuneca și mai tare.

— Ei, da' ia poftim, mă rog, în casă, la o lecuță di umbră! — și tușa Nuța păși înaintea musafirului, ca să deschidă ușa de la odaia curată.

— Şi zi, eşti însurat, dom'le Gavrilă? — îl întrebă într-un tîrziu, cu sfială, bătrîna.

— Ba am şi două fete, ţaţă Nuţo! (aşa-i spunea el de copil).

— Să-ţi trăiască, maică, şi să ti bucure Cel di Sus di bucuria lor!

— Foarte mulţămesc şi să trăieşti şi dumneata!

— De, să nu-ţi fie cu banat, da' pentru mini eşti tot Gavriliţă a cumătrului Mitrofan, Dumnezeu să-l ierte di pacate.

— Grăieşte-mi, ţaţo, fără sfială, c-aşa-mi place, zău aşa!... Ei, da' ia să-ţi spun acum, ce m-aduce la dumneata.

— Aşa, zău, ci vînt ti-aduce, maică? — şi tuşa Nuţa se aşează binişor pe marginea laviţei, în stînga musafirului. Şi-n vreme ce secretarul de la Domenii se tot trudea să grăiască în limba dascălului Mitrofan, bătrîna îi măsura cînd lanţul gros ce-i încinge pintecele pe la mijloc, cînd inelele ce lasă ape-ape, cînd bărbia cu două rînduri de guşi, îmbrobonită de sudoare, şi ai pune, zău, mîna-n foc, că-şi zice-n gînd băbuşca: „Tari mai eşti înfoiet, şi sfrijit mai erai, Doamne!"

— Am ridicat lui bietu Răduţ un monument, ţaţă Nuţo — curmă iar tăcerea musafirul din Bucureşti — şi musai trebuie să vii şi dumneata la dezvelire!

Numele feciorului răpus de oftică răscoli deodată, din adîncuri, o sumedenie de amintiri, care de care mai tristă pentru biată tuşa Nuţa. Şi pe măsură ce Gabriel Dăscălescu se trudea s-o dumerească, cît de cît, aducerile aminte se tot îmboldeau unele pe altele. Parcă-i vede şi acuma dinaintea ochilor: Radu, bălăior şi legat; Gavrilă, tuciuriu şi vlăguit de friguri. Erau ca fraţi de cruce. La colindă şi plugusor împreună, la brînduşi, la scăldat, în clasă, peste tot locul, mă rog, totul unul lîngă altul. De s-ar fi legat careva de feciorul dascălului Mitrofan, avea de furcă, nu şagă, cu Răducan al veteranului. Aşa au

crescut ei, nedespărțiți o zi măcar. Cînd o fost să intre în seminar, amîndoi au învățat, amîndoi au șters-o din sat fără o vorbă măcar, și tocmai peste nouă zile s-au întors, voioși din cale-afară, căci reușiseră printre cei dintîi. Patru ani de zile lucrurile au mers strună ; către sfîrșitul celui de al cincilea însă, i s-o-ntîmplat lui Răducan pocinogu cel mare. Într-o sîmbătă, pe-nserate, s-au trezit cu el în ogradă — trăia pe-atuncea și bietu tată-său.

— Da' ce ți s-o-ntîmplat, măiculiță ?! — întrebă sfeclită biata femeie.

— S-o-nchis școala că umblă vărsatul.

— Da' Gavriliță nu vine acasă, maică ?

— Ba, trebuie să chice și dînsul, azi-mîine, c-avea să-și scoată ciubotelile de la tălpuit.

Tocmai la o săptămînă o aflat tușa Nuța, de ce-o fost măturat din școală Răducan al ei. S-o-ndreptat el, nu e vorbă, la vreo trei, patru săptămîni, dar de-ntors la școală n-o mai fost chip. Degeaba o bătut drumul pînă la Galați tușa Nuța, degeaba s-o bocit în genunchi, că părintele Visarion nu s-o muiet.

— Mă rog, matali, nu pricepi, fumee ? în două rînduri l-am prins cu cărți ce otrăvesc sufletul și l-am iertat di tăt. Cînd ne-am trezit însă că pătimește și di boali lumești, n-am mai putut închide ochii.

Trebuia pedeapsă grea, să slujească drept pildă celorlalți... Acu, n-am ci-i mai faci... digeaba bocești, fumeie hăi, digeaba ! — și părintele Visarion, înălțînd din umeri, trecu în odaia de alături.

Doi ani și ceva o stat în Firești Răducan Veteranu ; zi și noapte cetea și iar cetea ; în cîteva luni o dat gata ce-aveau în casă și judecătorul din Burdusaci, și conu Tăsică, doftorul plășii. În toamna celui de-al treilea an, cam după sfînta Varvara, și-o făcut bocceluța, o-mpăturit în chimiraș o hîrtie nouă-nouță de-o sută, și o luat trenul pentru București.

Zadarnic s-o tot văicărit tușa Nuța, zadarnic o lăcrămat Gherghina, sora lui Gavriliță Dascălul; n-o fost chip de biruit. La vreo doi ani și jumătate, au aflat oamenii de la judecătorul din Burdusaci că Răducan intrase la o gazetă mare din București. Ce făcea el acolo, cum trăia printre străini, n-au putut afla: — ba, de vreun an și mai bine, nici tușa Nuța și nici duduia Gherghina, învățătoare acum în Fireși, n-au mai primit vreun rînd măcar de la cel purces departe. În vremea asta, Gavrilă, care sfîrșise cu bine seminarul, s-o așezat în București, mutîndu-și din senin gîndul de la hirotonisit. Ce țintea el, nici dascălul Mitrofan, — de care nu se-ndurase încă Dumnezeu — și nici duduia Gherghina nu puteau bîjbîi.

S-au mai minat încă vreo patru ani și pe toamnă, tîrziu, cam tot pe timpul cînd o purces din sat, s-o-ntors Răducan al Veteranului în Fireși, supt și gălbejit.

Pe la sfîntul Niculae o căzut de-a binelea la pat, și-o bolit greu, pînă-n cîșligele Paștelui.

De Paști însă, deși slăbit și străveziu, o fost pe picioare. Zadarnic îl tot sfătuia doftorul să se odihnească, să se hrănească, fiindcă nu e de șuguit; el știa una și bună: zi și noapte cetea, cetea și scria. Cum îi tot soseau la pachete cu cărți și cum cărțile celea trebuiau plătite fără zăbavă, tușa Nuța s-o-mprumutat pentru a doua oară pe pogonul de vie rămas de la uncheș, că doar un singur odor avea, și de dragul lui, nu mai știa sărmana ce să facă. Pe vară se mai întremase ceva Răducan; ba prinsese și un strop de roșeață în obraz. Și de ce-l vedea mai întremat, de ce bătea mai des tușa Nuța drumul pînă la tîrg, pentru acatiste la sfînta Vineri.

De cîte ori stătea la tăinuit pe prispă cu maică-sa, pe cînd soarele scăpăta după coasta Burdusacilor iar umbra serii se destrăma pale, pale, îi cuprindea

încetinel mîna şi îndruga cîte-n lună şi-n soare. Atuncea jura maică-sei că n-o să mai plece de-acasă, c-o să îngrijească el de vie şi de pămînt, c-o să scrie într-una, căci scrisul o să-i crească faima şi o să le aducă, curînd-curînd, bani mulţi în casă. Tuşa Nuţa clătina din cap cu neîncredere; biata femeie nu putea pricepe cum teancurile celea de file acoperite cu slove răşchirate şi mînate regulat sîmbăta prin Boboc poştaşul, o să aducă parale în căsuţa din capul rîpei Fireştilor. Semne nu se iveau de nicăierea, iar pe părintele Toderiţă, ori de cîte ori l-o întrebat, regulat l-o săgetat rîsul. „De... se prea poate — încheia sfinţia sa — da' eu unul nu mă pricep, zău, la aşa ceva." O singură nemulţămire avea tuşa Nuţa: ştia prea bine, femeia, că Gherghina se usca pe picioare de dragul lui Răducan, că fata, de focul lui nu se peţise pîn-atuncea, şi cum îi era teamă să nu se prăpădească, tare l-ar mai fi vrut însurat.

„Poate s-o mai întoarce boala... de, cine ştie... Poate i-o rămînea şi lui, dragu mamei, oscior din osciorul lui chinuit" — şi de bucuria unui nepoţel, o podideau lacrămile pe tuşa Nuţa. Dar de cînd i-o răspuns răstit într-o sară: „Mamă, pentru numele lui Dumnezeu, vrei să mă goneşti, ori vrei să mă omori?" nu mai stăruie bătrîna, deşi nu poate pricepe încăpăţînarea lui Răducan.

In primăvară o căzut iar la pat, şi rău, rău de tot vreo două săptămîni şi mai bine, iar în Vinerea mare, tuşa Nuţa, Gherghina Dascălu şi tot Fireştii, cît e el de răşchirat pe rîpa Zeletinului, l-au petrecut bocind pînă la ţintirim. Gherghina n-o putut ţine piept durerii şi la vreo săptămînă, cînd o venit Zeletinul umflat de ploi, şi-o găsit hodina în tulbureala pîrîului — cam în dosul ţintirimului, unde-i bulboaca lui Vîrcolaş. Tuşa Nuţa s-o călit în durere şi-o duce încă, tîrîş-grăpiş, pe picioare. In anul de după moartea lui Răducan au tot sosit la scrisori, — poate

părintele Toderiță le-o mai fi știind rostul — iar prin căsuța tușei Nuța, tot soiul de fețe simandicoase s-au perindat. Vrafurile de hîrtii rămase de la mort au fost răvășite rînd pe rînd, fiștecare o luat ce-o poftit și o iscodit în fel și chipuri pe tușa Nuța; unul o pozat mormîntul, altul bulboaca Zeletinului unde s-o zvîrlit Gherghina și mai toți pe tușa Nuța — ba pe prispă, ba-n ogradă sub dud, unde era așezată pe țăruși nestrujiți măsuța lui Răducan, și biata femeie, deși nu pricepea de fel, nu se-mpotrivea totuși cît negru sub unghie musafirilor de-o zi. S-au încheiat cu totul, — în săptămîna patimilor, — unsprezece ani de cînd o-nchis ochii Răducan.

Tușa Nuța o prins să lăcrămeze scîncind încetinel, ca un copil. „Nu mă-ntreba de Gavrilă... dă-l ciorilor, că-i un ticălos, măicuță" — așa-i răspundea Răducan, ori de cîte ori îl iscodea ea pe departe, doar-doar o afla ceva despre fecioru dascălului Mitrofan. Tușa Nuța își șterse binișor ochii cu colțul pestelcii, și ca să-și împrăștie nedumerirea, îndrăzni într-un tîrziu:

— Da' nu cumva vă sfădirăți cîndva, maică?

— Aș, nu, ferit-a sfîntul, țato!... Da' să vezi matale: de cînd se îmbolnăvise, Dumnezeu să-l ierte, nu mai era chip să-i intre careva în voie!

— Așa? De, să prea poate c-ajunsese năting di tot flăcăul mamii! — și tușa Nuța oftă din adînc. Afurisită boală, Doamne, iartă-mă!

Iar se lasă tăcere în odăiță. Secretarul general de la Domenii și-o cam pierdut răbdarea; mută cînd pe dreptul, cînd pe stîngul deasupra și bate într-una toba pe marginea laviței.

— Și cari va să zică, ci să fac eu acușica?

— Păi, să mergi cu mine la București, țato!

— Cu trinu?!

— Cu trenul, firește!

— Ira, măiculiță, acu la bătrînețe, păcatele mele, să mă sui eu în trin?! Da' nu mă urnesc, să mă

chici cu ciară ! Ş-apoi, nu zău, ci să cate un hîrb ca mine, acolo între boierime ?

Dar feciorul dascălului Mitrofan, deprins să lupte, nu s-o lăsat bătut cu una cu două. Gura nu i-o tăcut, pînă nu şi-o cătat tuşa Nuţa în braşoveancă barizul şi papucii cumpăraţi de la iarmarocul din Podu-Turcului, şi numai cînd o văzut-o urcată în tren, atuncea o răsuflat el în toată voia : jumătate din planul urzit de anţărţ i se-mplinise.

Picură cînd şi cînd. Tuşa Nuţa oftează adînc şi într-un tîrziu reuşeşte să-şi treacă bocceaua sub pestelcă. Cei cîţiva stropi, prelinşi pe dunga cefei, îi mai împrăştie parcă somnul. Ca să-şi scuture toropeala, cearcă iar să depene de la capăt ziua de ieri — lungă, lungă cît o zi de post.

Doamne-Doamne, cum o mai măsurat-o prin ochianul cela aurit „coana domnului sicritar", şi cum o mai strîmbat apoi din buze ! Ce i-o bolborosit lui bărbatu-su n-o putut de fel pricepe, şi unde răsucea lanţul ocheanului pe degetul cel gros şi se legăna, ca o raţă leşească, cînd pe dreptu, cînd pe stîngu !

Da-n grădină ? Ce de mai coconet şi-o zăpuşeală, să te topeşti ca lumînarea ! Chipul lui Răduţ, cioplit parcă-n bulgăre de var curat ca cela de la Rădeşti, sticlea scăldat în lumina soarelui. De... semăna, şi nu prea semăna ; părul însă, inele-inele, leit aşa cum îl purta adus spre ceafă. Întîi o cetit ceva dintr-un caieţel unu slab, nalt şi bărbos ca părintele Toderiţă ; ce-o-ndrugat, n-o prea putut pricepe. De cîte ori auzea însă, ori i se năzărea c-aude : „Firești" sau „Zeletin" tresărea, îşi încorda auzul, dar degeaba, că nu se putea ţine de şirul vorbelor. Pe urmă s-o ridicat greoi şi încruntat Gavrilă a Dascălului ; era stacojiu de tot la faţă, iar năduşeala i se prelingea şiroaie, prin scobitura gulerului. O pornit-o din capul locului iute de tot şi unde-şi rostogolea ochii şi-şi frămînta degetele, de-ai fi jurat că-l şi apucă „ducă-se pe pustii". Cînd o arătat-o lumii, cu amîn-

două mîinile, cînd toate capetile celea s-o-ntors ca la poruncă spre dînsa, o zguduit-o tremurul şi i s-au pornit şuvoi lacrămile. De ruşine s-o strîns ghem, şi-ar fi vrut, în clipa ceea, s-o-nghită toată pămîntul. Şi multe o mai înşirat, Maica Domnului, şi avan mai ardea soarele în nămiezi, şi cum îi strîngea setea gîtlejul! Mai cu seamă cînd s-o-nălţat din stradă, rar şi tărăgănat: „Hai la bragă bună, rece!" o simţit că se sfîrşeşte, nu altceva. Gîndul nestrunit o purces în minuta ceea taman la iarmarocul din Podu-Turcului, cu turtă dulce cît roata carului şi cu bragă groasă şi rece, de-ţi taie răsuflarea cum sorbi din litră.

O toropeală dulce i se scurge furnicînd-o uşurel prin tot trupul.

Nu mai ţîrîie cam de vreun sfert de ceas. Prin destrămătura norilor, luna împrăştie ici-colo cîte un rotogol de lumină, ce-şi mută locul şi-şi schimbă chipul la fiece minută aproape. Pleoapele tuşei Nuţa se îmbie tot mai stăruitor; răsuflarea i se zbate tot mai rară şi mai adîncă. Dar plecarea, Doamne? Tuşa Nuţa se oţărăşte toată, şi pentru o clipă deschide ochii mari. O-mbucat ceva pe fugă cu slugile în bucătărie, iar de-o îndrăznit la plecare să ceară ca să-şi ia rămas bun, „macar di la domnu", jupîneasa i-o tăiet calea şi i-o răspuns îmbufnată: — „Ei, tronc, Mărino... asta-i acum!... Pe conaş îl doare capul, femeie!" Noroc de vizitiu — suflet de creştin — că o dus-o pînă la gară. Tuşa Nuţa, cu ochii plumbuiţi de somn, pipăie în neştire colţul barizului, unde şi-o-nnodat, o dată cu biletu, restul de la bumbaşca dăruită. Dinspre asfinţit se desnoadă, infundat de tot, lătrat prelung de cîine. Greierii ţîrîie pe-ntrecutele. Licuricii maşinii gonesc şi ei o dată cu stîlpii de telegraf. Luna, lunecată într-o spărtură mai mare de nor, cerne din belşug lumină spălăcită. Maşina gîfîie neputincioasă şi dihania ceea lungă şi cernită se tîrăşte din ce în ce mai încet pe coasta

dealului. Un zăngănit înfundat, un țignal scurt, învrîstat de-o singură pîrîitură și balaurul c-un ochi roșu și c-un altul sîniliu, s-o frînt deodată în două. Cele cinci vagoane din coadă, desprinse de celelalte, coboară acum de sus, din capul dealului, c-o iuțeală spăimîntătoare. Mașina și vagoanele înnodate au înlemnit sus, pe creastă; țignalele țîșnesc unul după altul, cînd scurte și tăioase, cînd prelungi și tremurate; cîteva felinare se leagănă zorite pe partea dreaptă a mașinii.

Forfoteala din vagon, împletitura de glasuri speriete și iuțeala coborîșului au trezit-o pe tușa Nuța. O săltătură de-o clipă, o opinteală din plin, apoi un pîrîit de osie încinsă și bătrîna fu zvîrlită tocmai la căpătîiul podului, pe cînd vagoanele, huruind, zoresc într-una la vale. Un țignal scurt, o țiuitură de frînă slobozită, și capul balaurului își prăvale inel după inel, dincolo de creasta dealului. Involburarea apelor Buzăului urnește din loc, cînd și cînd, tăcerea grea.

Tocmai a treia zi, pe la toaca de vecernie, tușa Nuța o fost îngropată de oamenii din Grinzi, în aceeași groapă cu cei doi ardeleni găsiți fără acte. Și le-o fost îngropăciunea departe de casă, departe de neamuri și fără glas de preot, căci părintele Beuran era purces la Zorleni la o nuntă, iar părintele Precup din Roiu, de cînd cu deputăția, nu mai slujește.

EXAMEN DE BACALAUREAT

Mărturisesc, din capul locului, că mă voi feri să dau numele orașului în care s-au petrecut scenele descrise în nuvela de față, ca nu cumva eroii să fie identificați de cititori.

Orașul X, ca orice oraș moldovenesc de mîna a doua, e croit după un anumit calapod. Un bulevard lung de un kilometru și mai bine leagă centrul cu gara. Pe o parte e întins asfalt; pe cealaltă, cînd plouă, se fac băltoace, iar cînd e secetă, se îngroașă covorul de praf de intri pînă la gleznă. Copacii uscați n-au mai fost înlocuiți, așa că alături de un tei rotat sau de un castan ce tînjește, dai de gropi neastupate ori de trunchiuri uscate ce stau să se prăvale. Bulevardul e tăiat, cam pe la jumătatea lui, de un podeț cu balustradele de fier înflorat stîngaci, vopsite cîndva cu alb. Podețul e acum șui și dezbălămat, de se clatină cînd trece vreo trăsură, ca o măsea stricată. Pîrâul vara seacă de tot: primăvara și toamna vine mare, mînios, de îneacă și pe o parte

și pe cealaltă, căci malurile îi sînt deopotrivă de joase și de fărîmicioase. Cu toate că șuvița de apă miloasă seacă regulat vara, zarzavagiii bulgari se încăpățînează să-și încerce norocul și-n partea asta, deși pierd aproape regulat. Cît ține vremea bună, bulevardul e promenada de duminică și sărbătoare a tîrgoveților noștri. Mai cu seamă de cînd a fost luminat cu electrică, garnisit cu bănci noi, de mesteacăn, iar între șase și opt patruzeci seara s-au nimerit să treacă două accelerate și un expres. La celălalt capăt al bulevardului e un rond, în mijlocul căruia se ridică, pătată cu verde, coclită, statuia răposatului Mihalache Dinulescu, fost pe vremuri șef al partidului liberal, parlamentar, prefect al județului și primar al urbei. În spatele statuii ilustrului bărbat politic se întinde grădina publică. Are forma perfect dreptunghiulară și este împrejmuită cu sîrmă ghimpată, ca să nu sară diavolii de copii cînd au loc „serbări venețiene" ori „gale" de gimnastică. O singură alee, pe care se învîrte tineretul tîrgului, desghiocînd semințe de dovleac, împroșcînd în dreapta și în stînga cu apropouri și cu spirite ; un patrulater cu flori de toată mîna, în mijlocul căruia tronează un palmier cu frunzele galbene, moi și adînc crestate de bătrînețe. In fața cazinoului se înalță, tot din bronz coclit, de aceeași mărime și ieșită din mîna aceluiași meșter care a lucrat statuia răposatului Mihalache Dinulescu, statuia răposatului Pavelică Simu, fost pe vremuri șef al partidului conservator, parlamentar, prefect al județului și primar al orașului.

Pe latura din dreapta și față-n față cu „laboratorul" cazinoului e chioșcul unde cîntă muzica militară, lucrat tot din crăci noduroase de mesteacăn, ca pe la unele stațiuni balneare. În spatele grădinii publice se află piața orașului. Pe o latură, la rînd, barăcile pentru măcelari ; pe alta, barăcile pentru precupeți ; în mijloc, turnul de foc șui și ruinat. La

piciorul turnului, de patru ori pe săptămînă, cumetrele din satele megieşe îşi întind marfa bătută de ploaie, de ninsoare, ori prăfuită şi bîziită de muşte. O uliţă îngustă, cotită şi zoioasă, desparte piaţa oraşului de strada mare. Aceasta e lungă tare, cînd gituită, cînd lărgită brusc. Chiar de lîngă cele două bariere încep prăvăliile. Mai întîi, dugheni mici cu de toate, cîrciumi şi hanuri deochiate, apoi prăvălii cu vitrinele înzorzonate şi firme bătătoare la ochi.

Dacă din rondul unde se află aşezată statuia lui Mihalache Dinulescu o iei la stînga, căci spre dreapta nimereşti numaidecît în ceairul tîrgului, dai peste o stradă relativ lungă, lată şi nebănuit de dreaptă. E şoseaua naţională care taie oraşul drept în două şi pe care sînt aşezate mai toate şcolile, vreo cîteva case noi — de negustori proaspăt înstăriţi — şi apoi la rînd, spre barieră, ogrăzile cu vii şi livezile cu pruni şi nuci. Strada aceasta, „Împăratul Traian" pe vremuri, astăzi „Generalul Berthelot", este tăiată la rîndu-i de două străzi paralele şi cu „fizionomia" la fel. Una poartă numele „Mihalache Dinulescu", iar cealaltă „Pavelică Simu". După cum bănuiţi poate, pe una şi-a avut „curtea" şeful de pe vremuri al „roşilor", pe cealaltă şeful tot aşa de puternic şi de temut al „albilor". Între cei doi bărbaţi politici n-a fost ură şi nu s-au purtat lupte aprige, cum v-ar veni poate să credeţi. Dimpotrivă, înţelegere şi prietenie sinceră. Între cele două trunchiuri de familie, cu lăstari numeroşi, a fost de asemeni armonie. Botezau, cununau, tăiau moaţe şi frîngeau turte reciproc. Cînd Mihalache Dinulescu era la putere, rubedeniile lui cuconu Pavelică, pînă la a noua spiţă, îşi făceau micile lor interese — şi la fel, cînd roata se întorcea. Cei din opoziţie puteau căpăta, cu uşurinţă, ca un viitor ginere să fie avansat pînă la nuntă, din sublocotenent, locotenent, ori mutat acasă din altă garnizoană; ca un cumătru să fie numit suplinitor la gimnaziu sau măcar subcomisar; un fin

să fie scăpat de armată, altul să intre bursier ori să absolve gimnaziul...

Restul oraşului, mai mult mahala, nu prezintă nici un interes; afară doar de mahalaua ţigănească — numai cobzari şi fierari — şi de mahalaua de precupeţi şi zarzavagii bulgari.

Pe strada „Pavelică Simu", numaidecît după colţ, e o casă mare, cu faţada îmbrăcată în viţă de Canada, cu grădină şi parc imens: „Palatul Roznovencei", cum e numită şi astăzi de localnici. Un oarecare Filipache Simu a fost căsătorit cu o Roznovancă bogată de peste Prut. Casa veche, boierească, fu radical transformată, iar parcul modificat şi amenajat după gustul şi indicaţiile Eleonorei Roznovanu, femeie umblată şi pricepută. Palatul a fost vîndut de băiatul răposatului Filipache Simu — unicul moştenitor rămas după război — care-i însurat cu o belgiancă şi aşezat de mult la Paris, lui Ilie Gh. Dobrescu, actualul prefect al judeţului X. Acest Dobrescu, prefect al judeţului şi de curînd şef al partidului liberal, e un om nou pentru oraş, iute şi de jos ridicat. Ani de zile a fost învăţător în Păsculeşti, iar în ajunul războiului, cîteva luni numai şi dintr-o simplă potrivire de nume, revizor şcolar. Zestrea de la nevastă — pe duduia Liana a ameţit-o cu un volumaş de versuri dedicat — banca populară şi cooperativa din Păsculeşti pe de altă parte, i-au dat putinţa să-şi adune cheagul trebuitor pentru loviturile plănuite. In timpul războiului, ca ofiţer de administraţie, a putut face afaceri frumuşele; cucoana Liana, rămasă în teritoriul ocupat, nu s-a lăsat mai prejos. In cursul campaniei din Ungaria, Dobrescu a reuşit să dea cîteva lovituri în stil mare. Simţind bătaia pulsului, a izbutit să fie demobilizat mai devreme şi s-a înscris, din capul locului, în „Liga Poporului" — adică la averescani. Cum era de la ţară, cunoscut în partea de nord a judeţului, bun de gură şi se lăuda că o să cheltuiască în alegeri — ceea

ce nu s-a-ntîmplat însă — a fost trecut spre coada listei, dar ales totuşi deputat. Contingentarea cerealelor şi două grase permise de export — unul pentru oase iar altul pentru piei crude — i-au dat putinţa să cumpere palatul Roznovencei, cu mobilă cu tot, şi pe deasupra şi o curea de moşie de vreo sută de hectare. La vechiul şi scumpul mobilier al palatului s-au adăugat tablourile, covoarele, vitrinele şi argintăria ridicate de pe la grofii unguri în timpul campaniei, aşa că palatul de astăzi, stăpînit de prefectul Dobrescu, e o casă căreia cu greu îi poţi găsi pereche în vechiul regat.

Venind liberalii la putere după averescani, Dobrescu, om practic şi fără scrupule, s-a înscris numaidecît la ei, şi le-a dat un nepreţuit concurs cu prilejul alegerilor. Rar agent electoral să fi fost mai zelos, mai priceput şi mai îndrăzneţ ca el. După alegeri, doctorul Zănnescu, fostul şef al grupării liberale, drept recompensă şi pentru mîna de ajutor ce i-o dase Dobrescu ca deputat averescan, cu prilejul exproprierii, l-a numit prefect. Dobrescu a lucrat tăcut şi metodic, transformînd într-un an de zile întreg judeţul într-o vastă organizaţie cu caracter personal. Cînd a murit doctorul Zănnescu, operat de cancer, a tras cu atîta dibăcie sforile, încît a fost ales şef în locul răposatului Take Zănnescu. Puterea lui Dobrescu, care e iubit şi preţuit la centru, a ajuns puterea prefecţilor de odinioară. Totul, în oraş şi în judeţ, e la discreţia lui : lege, regulament, dispoziţie de la centru, tradiţie, nu mai au preţ şi putere ; nimic nu se clinteşte fără voia lui, peste tot a împănat cu elemente servile şi de încredere. Unii erau compromişi mai dinainte şi deci îi avea la mînă ; pe ceilalţi i-a compromis ca să-i poată avea la mînă. Cine a îndrăznit să-i reziste a fost culcat la pămînt ; lovitura de graţie o primea cînd se aştepta mai puţin.

Fiindcă anul trecut, la ambele sesiuni de bacalaureat au căzut aproape toţi localnicii, şi cum însăşi fata prefectului urmează să dea examen în sesiunea aceasta de iunie, Dobrescu s-a făcut forte ca să capete o comisie care să funcţioneze la ei în oraş. Mare a fost bucuria şi nu puţină îngîmfarea tîrgoveţilor, cînd s-a aflat că delegaţia notabilităţilor — indiferent de religie şi crez politic — a primit o făgăduială precisă şi solemnă din partea prefectului.

Prefectul Dobrescu e aşteptat în gară, ca de obicei, de întreaga liotă de prieteni, partizani şi clienţi propriu-zişi. Cîţiva dintre „intimi" îl aşteaptă acasă. Aceştia vor rămînea şi la masă — unii invitaţi din ajun de doamna Dobrescu, alţii invitîndu-se, cum li-i obiceiul dar şi obiceiul casei, singuri şi în ultimul moment.

Deşi e încă lumină, casa toată este luminată à giorno. În holul mare, răcoros şi încărcat de mobilier, stau la taifas doamna Dobrescu, doamna şi primul-prezident al tribunalului local, Curpen. Doamna Dobrescu e o şatenă de vreo 40 de ani, grăsulie, scundă, bine conservată, vorbăreaţă şi neastîmpărată. Fată de răzeş cu oarecare dare de mînă, a fost trecută şi prin pension, căpătînd lustru şi fumuri noi. Doamna Curpen e o brunetă cam de 30 de ani, slăbuţă, nervoasă şi îmbrăcată întotdeauna cu gust. Domnul Pamfil Curpen e un bărbat înalt, brun, bine legat, cu ciocul tuns mărunt şi uşor însămînţat de vărsat pe obraz şi gît. Din judecător cu vechime şi fără perspective, la ocolul rural Sălcuţa, graţie concursului dat în alegeri lui Dobrescu a fost mutat la oraş şi avansat, în scurt timp, prezident şi apoi primprezident de tribunal. Toată lumea ştie că prefectul trăieşte cu nevasta primului-prezident, iar acesta cu prefectoriţa. De altminteri, ei nu numai că nu se feresc, ci caută chiar să atragă, în fel şi chipuri, atenţia publică asupra acestei combinaţii „şic". Par-

tidele de vînătoare, petrecerile la vie, la mănăstire ori la baltă, în patru, au loc fără umbră de sfială.

— Ce crezi tu, vine şi cu avansarea mea ?

— Da, măi dragă, sigur... doar mi-a comunicat aseară la telefon secretarul general !

— Mi-a spus mie Zoe, da' pînă n-oi vedea decretul, tot nu cred !

— Fugi de-aici că eşti prăpăstios ! — se amestecă în vorbă doamna prezident Curpen.

— Are dreptate Zoe : eşti de speriat ! Dar apropo, măi Pamfilică, ce-ai făcut cu Apostolescu ?

— Am dat ordonanţă de amînare.

— Bun.

— Dar cu Rosenthal ?

— I s-a acordat în sfîrşit moratoriu.

— Bravo !

— Dar cu Stoenescu ?

— I l-am amînat iară.

— De două ori bravo ! Ai merita să te pup, dar prea se uită javrele astea la noi ! (In fund se zoresc să plece la gară : protoiereul, căpitanul de jandarmi şi şeful de cabinet al prefectului.)

— Tocmai de aia ar trebui să-l pupi !

— Are dreptate Zoe. Nu cumva ai început să te jenezi ?

Intărîtată, doamna Dobrescu îl sărută înadins zgomotos.

★

Soneria zbîrnîie scurt, de două ori. Servitoarea deschide uşa larg şi salută graţios, frîngîndu-se dintr-un genunchi. A sosit căpitanul Dinu Soreanu. Doamna şi domnul Curpen, ţinîndu-se de mînă, trec în salonaşul din dreapta, unde joacă table, de aproape două ceasuri, generalul de rezervă Filimonescu şi

Lache Stănoiu, fost pe vremuri director al gimnaziului, inspector şi inspector general şcolar. Astăzi şi dînsul pensionar. Doamna Dobrescu iese radioasă în întîmpinarea căpitanului.

— Sărut mîinile, coniţă.

— Bonjur, căpitane. Şi după ce servitoarea se retrage îi şopteşte pripit: Ce bine-mi pare c-ai venit!

— Se putea să nu vin?

— Treci iute în biroul lui Ilie... pe etajera mică, în volumul lui Hamangiu, ai să găseşti zece mii şi un bilet.

— Iar, Lelio dragă, iar?

— Pentru cheltuieli de deplasare... ai să vezi... haide, nu mai face nazuri!

— Tu nu te-astîmperi de loc, dar de loc!

— Te rog să taci că mă supăr altfel!

— În loc să mă supăr eu?... Poftim!

— Sst... plecăm cu maşina în Bucovina, urîtule.

— Iar în Bucovina?!

— Da, în Bucovina... Vreau să mai văd o dată mănăstirile de-acolo... O să mergem şi la Paris, cînd am s-o duc pe Fifi.

— La Paris?!

— Cum o da fata bacaloriatu... E ca şi aranjat...

— La una ca asta nu m-aş fi aşteptat!

— Aşa e? Cred şi eu. Haide, treci acum în birou. Pa!

— Pa, puiule, pa!

Legătura cu căpitanul Soreanu ţine de un an şi ceva. Căpitanul e înlănţuit tot mai mult de nebuniile ei, ce nu cunosc parcă limită, iar dînsa are impresia că iubeşte abia de rîndul acesta cu adevărat — iubire mai tîrzie, dar de aceea poate trainică şi pătimaşă. Cum nu e controlată în nici un fel de Dobrescu, iar pe deasupra are destule prietene, aşa că invitaţiile curg într-una, se poate eschiva oricînd ca să petreacă 3—4 zile cu Soreanu la Iaşi ori la Bucureşti. Slăbiciunea ei asta e: să nu se întîlnească

niciodată în orașul lor, iar în cele cîteva zile rupte, să se izoleze cît mai mult de lume. Pentru escapadele acestea risipește fantezie și bani doamna Dobrescu, dar și căpitanul nu se lasă mai prejos. Nu o dată a plătit în întregime nota la hotel, și nu o dată și-a dat leafa pe o lună întreagă, pentru cine știe ce nimic femeiesc.

★

După ce s-au îndepărtat suficient primul-prezident și cu doamna, cei doi jucători și-au înnodat la loc firul conversației.

— Și cum s-a terminat, domnule general?

— A căpătat concesie în toată regula de la Domenii.

— Pentru cîtă pădure?

— Vreo 700 de hectare bune.

— Banii cine să-i fi pus?

— Doi ovrei din București, iar de la noi Ionescu-Dîmbeni și Călugărescu.

— Cerealistul?

— Nu, agentul lui Dobrescu.

— Dar Dobrescu cît să fi luat?

— Aud că 300.000.

— Ti, ti, ti!

— Afacerea asta-i nimica toată pe lîngă bălțile din Basarabia. Ai auzit?

— Nu, nu știu nimic.

— Altă invîrteală în stil mare! A pus bazele c-un ovrei din București și-un armean din Galați, la un fel de cooperativă și-au luat în arendă, aproape pe degeaba, niște bălți vestite din sudul Basarabiei.

— Cum adică, a intrat chiar el ca tovarăș?

— Nu, că doar nu-i așa de prost!

— ?

— El a luat comisionul şi s-a tras deocamdată în lături. Tovarăş în regulă, fără să deburseze însă o centimă, figurează doamna Dobrescu.

— A dracului femeie, domnule... nu se mai astîmpără!

— E mai abitir ca un bărbat!

Tăcere. Cîtva timp se aud numai zornăitul zarurilor şi manevrarea pieselor galbene şi negre, care sînt mutate şi rînduite tacticos, după fiecare aruncătură de zar. O dată partida sfîrşită şi pînă să înceapă alta, aprind agale ţigări groase şi pornesc din nou vorba. Generalul tuşeşte în sec, îşi şterge ochelarii, îi petrece din nou după ureche şi se adresează tovarăşului de joc:

— Ia ascultă-mă, cucoane Lache: aş vrea să te-ntreb ceva, numai să nu te superi, păcatele mele...

— Intreabă, domnule general, întreabă!

— Aş ţinea să ştiu... aşa... numai din pură curiozitate... parol...

— Ce, domnule general?

— Dumneata ai o părere tare rea despre Dobrescu... ca toată lumea de altminteri...

— Aşa e, rea de tot!

— De ce-i calci atunci în casă, şi te văd tot în preajma ticălosului istuia?

— Iacă, ţi-oi vorbi pe şleau, domnule general.

— Aşa te rog, cucoane.

— Nevoia, numai nevoia mă face, iubite domnule general.

— ?

— Dumneata ştii că fiu-meu, Nelu, a căzut la Caşin.

— Ştiu, da.

— Noră-mea şi cu fetiţa stau la mine. Pensia ce primesc e mică, prea mică, iar dînsa hojma bolnăvicioasă.

— Am auzit.

— Fiu-meu cel mic, Fane, e student la electrotehnică, iar fetele amîndouă la litere; asta înseamnă cheltuială, nu glumă!

— Cred... cred...

— Din ce era să mai fac faţă? Din pensia mea de 5.200 pe lună?

— Atîta primeşti în mînă?!

— Atît numai, că eu mi-am regulat drepturile înainte de război. Am stat mult la cumpănă, am chibzuit, m-am sfătuit cu nevastă-mea, cu noru-mea, cu băietu chiar, şi neavînd încotro, mi-am plecat capul.

— Înţeleg acu, înţeleg...

— Nu ştiu, zău, cum aş fi ieşit din încurcătură, dacă nu-mi întindea o mînă de ajutor canalia asta de Dobrescu. Nu mai puteam plăti nici dobînzile, iar prietenii din Bucureşti, de care m-am tot rugat să-mi bage copiii la cămin, ori să-i facă rost de-o slujbă băietului, au făgăduit, e drept, dar cu făgăduiala lor m-am ales.

— Prietenii din ziua de astăzi...

— Şi cum ziceam, m-a ajutat Dobrescu, dar m-a şi stors ca pe-o lămîie. Cînd cu alegerea parţială pentru senat, m-a purtat pe la toate întrunirile din judeţ, iar la urmă m-a desemnat ca delegat la Slobozia, cu porunca expresă să fac ce-oi şti, — chiar să dau foc localului — numai să iasă Paraschivescu! Ţinea să dovedească centrului că e tare.

— Nu mai spune!

— Parole d'honneur!

— Şi cum ai scăpat din încurcătură?

— Am pus agenţii de-au măsluit urna.

— Ti, ti, ti!... Adevărat?

— Din nenorocire, adevărat.

— Şi să nu crezi ce scria la gazete?

— Ce vrei, domnule general, nevoia te-nfrînge, te ticăloşeşte cu totul. Mulţumesc însă lui Dumnezeu: Dobrescu mi-a numit fetele diurniste la Monitorul

Oficial, băietul are acum bursă de la Patriarhie, m-a vîrît în consiliul comunal, mi-a dat delegaţie plătită să inspectez aşezămintele comunei, şi a poruncit directorului liceului să-mi facă rost de citeva ore la extrabugetare.

— La extrabugetare ?! Cum vine asta ?

— La clasele paralele adică, susţinute de comitetul şcolar.

— Da' ce, directorul dă orele istea ? Nu ministeru ?

— El, da. Inspectorul, ştiindu-l omul prefectului, i-aprobă cu ochii închişi orişice. Le dă însă pe sprînceană, ba cere cotă lunară de la fiecare.

— Extraordinar !

— Extraordinar, dar totuşi aşa se petrec lucrurile. Pe calea asta au ajuns profesori de liceu pramatia de părintele Nae, veterinarul Salcie, fostul comisar Lepădătescu...

— Cum se poate, domnule ?!

— Iacă se poate, dacă Iliescu-i omu prefectului.

— Dar apropo : i-adevărat că Filipescu de la comerţ elementar s-a-mbogăţit cu construcţia şcolară?

— Adevărat. Şi el şi directoarea de la externat. De unde crezi matale c-a avut să dea fetei zestre 600.000 ? Dintr-o biată leafă ?

— De Săbăreanu de la normală nu s-a auzit nimic.

— Nici de el şi nici de Grigorcea de la comerţ superior ; amîndoi sînt oameni cinstiţi şi dascăli buni.

— Bine că se mai găsesc, frate, şi de ştea !

— Se mai găsesc, se mai găsesc...

După o scurtă pauză :

— Iacă, îţi spusei povestea mea. Imi dai voie acum să-ţi întorc şi eu întrebarea, iubite domnule general ?

— Tot nevoia, dragul meu, m-a împins şi pe mine.

— Nevoia, zău ? !

— Da, nevoia. Dacă nu-mi cumpăra el grîul pentru contingentare şi mai ales dacă nu-mi avansa toată suma, nu scăpam nici astăzi de datorie. S-a purtat însă cinstit. I-am plătit pînă la lescaie comisionul cerut, dar m-a servit în schimb. Aş păcătui să spun altfel !

*

In sufragerie, la o sticlă de vin roşu, înfundat, pun la cale alte afaceri Iţic Rosenthal zis Tugomir Negură, directorul ziarului local independent *Zorile* şi Alexandru Dărmănescu, profesor de limba romînă la liceu şi director-proprietar al pensionului de băieţi „Vasile Conta".

— Pune pe listă şi pe Iacobsohn.

— Cu cît ?

— Cu... 5.000.

— Nu-i cam mult ?

— Ca să-şi ia bacalaureatu, măi ! ? Dă-l dracului, că doar tat-su cîştigă !

— Iaca, îl pun, nu te mai necăji.

— Trece-l şi pe Marcovici tot cu 5.000.

— Cum ai să-l poţi strecura ? ! Aud că tare-i slab!

— Treaba mea, ce-ţi pasă ţie ? La mine, la romînă, îl chem seara acasă de face altă teză.

— Doar aşa.

— Pune şi pe Dumbrăvescu.

— Care Dumbrăvescu ?

— A lui Costachi Dumbrăvescu din Lespezi.

— Da, bun, bun... aista are parale !

— Mai puneee...

— Să pun şi pe nepoata lui Iosifescu ?

— Nu, că Iosifescu îi prieten cu prefectu şi-apoi să ştii o vorbă de la mine : să te fereşti întotdeauna de clănţăii ştea de judecătorie... Da' apropo : fata lui Iosipescu farmacistu a fost văzută ieşind de la madam Mitzi ?

— M-da, e-ncurcată cu maioru Săpunaru.

— E înscrisă la bacalaureat, totuşi... ştiu precis.

— Credeai poate că are s-o ia nebunul de Săpunaru ?

— Ia vezi, măi, n-o fi chip cumva ? Îi dăm bacalaureatul.

— Cred că da... las' că aranjez eu cu madam Mitzi.

— Aşa, bre, aranjează tu.

— Mai c-aş garanta de pe-acum !

— Bravo, bravo atunci ! Ei, ia adună lista.

Tugomir Negură adună o dată de sus în jos, apoi şi de jos în sus, rostind cifrele.

— 83.000 cu totul.

— Bun. Din suma asta tu ai să primeşti 33.000, iar eu restul. Mi-am oprit ceva mai mult, c-o să trebuiască să dau două, poate şi trei mese comisiei. Eşti mulţumit ?

— Sînt, coane Alexe.

— Cum ai să procedezi ca să nu ne tragă clapa ?

— Apoi am să iau ca aconto — înainte de teze bineînţeles — un sfert din taxă. După ce se dă rezultatul la înscris, tot restul.

— Perfect.

— Noroc atunci, cucoane Alexe !

— Noroc, puică, noroc !

Cei doi tovarăşi ciocnesc cîte un pahar, pecetluind astfel încheierea tîrgului.

— Acum să trecem la cealaltă afacere.

— Să trecem, cucoane Alexe.

— Tu te-ai gîndit cam cum ar fi de procedat ?

— Nu numai că m-am gîndit, dar am şi stabilit planul punct cu punct.

— Ei brava, atunci !

— Dar îmi dai 5.000 de lei şi un vagon cu lemne pentru etatizarea pensionului ?

— Dau, zău dau !

— Atunci, noroc!

Şi cei doi tovarăşi de afaceri ciocnesc din nou şi din două-trei gîlgîituri scurg paharele.

— Uite cum ar trebui de procedat... da' m-asculţi d-ta?

— Te-ascult, spune.

— Dai petiţia prefectului şi-l rogi să ceară pe inspectorul general Beurescu din Iaşi.

— De ce, mă, tocmai pe Beurescu?

— Ai să vezi numaidecît de ce.

— Cum aprobă secretarul general, şi trimiţi un vagon de lemne inspectorului — „pe cinste" însă.

— O fi bine aşa?

— N-ai nici o grijă, că doar îmi cunosc eu omu.

— Atunci să pun să văruiască localul, să mai împrumut bănci şi niscaiva material didactic de la liceu...

— De prisos... cu totul de prisos... altceva trebuie să faci d-ta!

— Ce altceva să fac?

— Pe Beurescu o să-l ai musafir cam patru zile cu totul. Are să sosească, cred, cu expresul de zece şi treizeci şi cinci. Dumneata să-i laşi un bileţel, prin care să-i ceri scuze că trebuie să lipseşti pentru cîteva ore din oraş.

— Să lipsesc chiar?

— Cum vrei. Numai să nu dai ochi cu dînsul. Inventezi un motiv oarecare.

— Păi de ce, măi creştine?

— Ai să vezi numaidecît. Ai puţintică răbdare, ce naiba!

— Ei spune, hai!

— Îi aranjezi în schimb o masă „pe cinste" şi pui pe Sonia să-l servească. O-mbraci cu o rochiţă de-a doamnei şi-i dai ordin să vorbească numai franţuzeşte şi nemţeşte. Dacă o întreabă, spune că bărbat-su a fost maior în garda imperială şi l-au omorît bolşevicii.

— Dacă-i vorba de tăiet cuie, nici dracu n-o întrece pe basarabeancă!

— Pentru o faţă de rochie şi o mie de lei, Sonia te serveşte ireproşabil. Mai ia dînsa, cu siguranţă, şi de la Beurescu, că-i galanton cu damele.

— Mă, că a naibii mai e sămînţa lui Israel!

— Lasă-n pace sămînţa lui Israel şi ascultă mai departe.

— Stăi să mai beau atunci un păhăruţ.

— Bea şi două, din parte-mi.

— Ce, ţie să nu-ţi mai torn?

— Ba, toarnă, dar nu plin.

— Noroc!

— Noroc şi ceasul cel bun!

— Pentru seară aranjezi un chef cu lăutari... lucruri fine şi din belşug. Inviţi pe prefect, pe Tănăsescu, pe judecătorul Filipescu că ştie o grămadă de scamatorii şi pe părintele Sireteanu că are glas bun şi repertoriu picant.

— S-a făcut.

— A doua zi, cu maşinile, plecăm la baltă. Acolo ne pregăteşti o adevărată masă pescărească. Vin iei de la oraş, că cel din Afumaţi e poşircă. De lăutari, face rost primarele.

— Bine, aranjez eu şi pe asta.

— Stai că nu s-a terminat.

— Nu s-a terminat, frate?!

— A treia zi, de mînecate, mergem la dumneata la pădure ca să facem o bătaie. Seara tragem iar un pui de chef şi a patra zi cum ar veni, ne-ntoarcem acasă. După masă îţi toarnă „raportul", pe care-l dai prefectului ca să-l ducă la Bucureşti, iar seara îl îmbarcăm pe Beurescu in acceleratul de 18 şi-l trimitem dracului acasă.

— Eşti sigur, măi, c-o să iasă lucrurile bine?

— Pun capu jos!

— Să dea Dumnezeu să fie aşa!... Hm, dar o să mă coste afurisita asta de etatizare!

— O să te coste, nu zic ba, dar te-ai gîndit și la veniturile unei fabrici de certificate?

— ?

— Zîmbești, hai? Tiii, sînt numai 15 minute pînă la sosirea trenului! O șterg ca să nu mă dea lipsă la apel. Am onoare, coane Alexe, am onoare!

— Sărut ochii, puică, și la revedere.

Alexandru Dărmănescu mai umple o dată paharul. Soarbe rar, prelung, în timp ce-și recapitulează în gînd planul expus de Negură.

★

Duduia Fifi, fata prefectului, convinsă în sfîrșit că se trudește zadarnic, închide cu ciudă și zvîrle cît colo „Istoria Romînilor" de Nicolae Iorga. Cu fața-n jos, cu țigara-n colțul gurii, rezemată în coate, deapănă d-a capo planul întocmit cu grijă și pe-ndelete mai demult. Ușa se deschide încet și tot încet, cu băgare de seamă, se strecoară în birou Jorj Păunescu, primul-procuror din X. Sau că nu l-a simțit duduia Fifi, sau că se face numai. Păunescu înaintează pe vîrfuri, se apleacă fără zgomot și-i sărută apăsat dunga dezgolită dintre ciorap și marginea chiloților.

— Lasă-mă că sînt supărată!

— Pe mine, Fifi!?

— Da, da, pe tine.

— Glumești poate, Fifi?

— Ba, nu glumesc de loc.

— Și de ce ești supărată, dragoste, de ce?

— Pentru că ai fost la ceai la Dinulești.

— Credeam c-o să te-ntîlnesc și pe tine.

— Minți, minți cu nerușinare!

— Zău, nu mint, Fifi!

— Nu ți-am spus eu mătăluță că nu le mai calc pragul? Că nu-mi place nici bridj, nici cocaina, și nici porcăriile ce se fac acolo?

— Am crezut că spui numai așa... în glumă.
— In glumă ? Vezi, mă Jorj, că încă nu mă cunoști tu bine ?
— Iartă-mă, Fifi dragă ! Te rog frumos !
— Sigur, să te iert iarăși. Hm !
— Iartă-mă, zău, că nu mai calc pe acolo ! Ți-o jur !
— Ia stai colea pe dormeză ca să vorbim noi serios... serios de tot.
— Mă sperii, zău, cu aerul ăsta !
— Luni încep bacalaureatul.
— Știu.
— Într-o săptămînă îl termin.
— Așa de repede ? !
— Da, fiindcă am să cer să fiu chemată la oral cu prima serie.
— Ce-ar fi să cazi ?
— Lasă, nu-mi purta tu de grijă. Două săptămîni stau cu papa la Sinaia.
— Și eu în timpul acesta ?
— Tuu ? Tu rămîi aici.
— Fifi !
— Fără vorbă multă. Trebuie !
— Bine, rămîn atunci...
— La 1 august plec la Paris.
— Pleci la Paris singură ? !
— Plecăm, prostule, plecăm împreună.
— Fifi, Ficuțo, dragostea mea mare !
— Cuminte... fii cuminte și stai ceva mai departe... așa, domnule, așa...
— Vai, rea, rea mai ești !
— Se poate, nu zic nu.
— Rea, rea de tot !
— Ia ascultă : cît ai economisit tu pînă acum ?
— 30.000 în cap.
— Bun. Ai mai putea lua cu împrumut vreo 20.000, să zic ?
— Cred că da.

— Fac, prin urmare, 50.000.

— Exact.

— Eu aş avea, dacă schimb şi monedele de aur, 40.000 de lei. Tu ai să ridici de la Arte 30.000.

— De la Arte!? Vrei să rîzi de mine?

— De la Arte, da. Faci o petiţie prin care soliciţi un ajutor pentru tipărirea unui roman istoric. Am aranjat cu secretarul general, cînd am fost cu papa la Bucureşti.

— Ai şi aranjat?!

— Am profitat că-mi făcea curte ca un neghiob... Speţa asta de gugumani îşi închipuie că dacă fumezi şi bei un pahar de şampanie, trebuie să te asedieze numaidecît. Secretarul general crede că-mi eşti unchi... e nostim, nu?

— Unchi!? Ha, ha, ha!

— Fac, aşadar: 50 şi cu 40, 90; şi cu 30 de la Arte, 120.000. Pentru 50.000 am căpătat schimb de la Banca Naţională.

— Ai şi căpătat schimb!?

— Uite pe birou scrisoarea directorului Niţulescu. Cred c-o să ne-ajungă. La nevoie, ştirbesc ceva din banii cu care plec. De leafa ta pe august, te rog să nu te-atingi ca să ai la-napoiere... nu vreau să te mai împrumuţi.

— Eşti adorabilă, Fifi! Te iubesc, te ador!

— Fără nici o declaraţie, dragul meu. Nu poţi fi tu serios nici cinci minute?

— ?

— Vom sta împreună şase săptămîni.

— Şase săptămîni împreună? Ce drăguţă, ce bună eşti tu, Fifi!

— E suficient şase săptămîni... prea mult chiar. Nu trebuie s-aşteptăm pînă ne-om plictisi unul de altul.

— Fifi!

— Nici un Fifi... E bine să ne vorbim pe şleau... exagerările, dragul meu, nu-şi mai au rost de rîndul

acesta. Douăsprezece zile vom sta la Paris... ne-ajung ca să vedem tot ce trebuie văzut.

— Creezi ?!

— Am luat eu, domnul meu, toate informaţiile. 3 zile la Nisa; 15 zile rezervăm pentru nordul Italiei: Milan, Florenţa şi Veneţia. Alte 15 zile pentru Elveţia: Montreux, Geneva, Davos şi Zürich. De la Zürich eu mă-ntorc la Paris, iar mătăluţă acasă — şi romanul nostru de dragoste se sfîrşeşte.

— Fifi, cum poţi spune una ca asta!? Pînă-ntr-atîta nu te-aş fi crezut... zău nu!

— Ia ascultă-mă, Jorj: mă iubeşti tu mult?

— Mult, mult, Fifi!

— Ei bine, eu nu te iubesc.

— Nu mă iubeşti de loc!?

— Nu, nu te iubesc.

— Atunci, toată simpatia pe care mi-ai arătat-o pînă acum?

— Nu te iubesc, e drept, dar îmi placi... aşa, ca bărbat... nu numai că eşti bine ca fizic, dar ai şi un aer de distincţie, de siguranţă în societate... Aliura asta a ta n-o are nici unul dintre cei ce-mi dau tîrcoale.

— Mersi, eşti tare gentilă!

— Nu-mi mulţumi încă, prostule, că n-am terminat. Distincţia, dragostea şi tactul tău, m-au hotărît să mă dau ţie întîi.

— Adevărat!?

— Adevărat, Jorj.

— O, cît de iubesc, Fifi!

— 6 săptămîni e tot ce-ţi pot acorda. Ai să fii însă mulţumit de voiajul acesta... crede-mă.

— Pe urmă?

— Rămîne să-mi încerc norocul. Vreau să fac cinematograf. Sau dau o lovitură în stil mare, sau mă duc la fund... înapoi, nu mă-ntorc.

— Eu, eu cum rămîn ?
— Dac-aş fi în locul tău, m-aş însura.
— Ficuţo, pentru Dumnezeu !
— Margot Dumitrescu a fată drăguţă, cu zestre, te iubeşte... ţi-o garantez eu.
— Nu taci ?
— Tat-su e avocat cu clientelă şi viitor politic...
— Nu taci, Fifi ?
— Eu mi-aş da demisia, dragă.
— Pentru Dumnezeu, cum poţi chinui pe om aşa ! ?
— Ia, i-auzi claxonul... vine papa... Fugi că trebuie să mă-mbrac pentru masă !
— Aş mai vrea să-ţi vorbesc, Fifi. Cînd, unde te pot vedea ?
— Te-anunţ eu mîine la tribunal. Apropo : cere-ţi concediu din timp şi scoate-ţi paşaportul la Bucureşti... să nu se afle cumva în oraş.
Îi trimite cu degetele de la amîndouă mîinile o sărutare, şi trece repede alături, în dormitorul ei, ca să să se îmbrace pentru masă.

★

— Bine v-am găsit la toţi !
— Bine ai venit sănătos ! se aude din toate colţurile.
— Ce mai spune domnul consilier Curpen, sănătos, voinic ?
— Serios, s-a făcut ?
— Cum nu era să se facă ? Se putea ?
— Bravo, bravo ! — şi doamna Curpen îi sare de gît şi-l sărută apăsat pe amîndoi obrajii — mai mult pe buze decît pe obraji.
— Numai un moment să mă scuzaţi. Vino-ncoace, Dumitrescule.
Dumitrescu e student în anul IV la litere şi filozofie, iar de vreo şapte luni, şeful de cabinet al prefectului. Faţă de familia lui Dumitrescu, Dobrescu era

obligat. Cu ani în urmă, pe cînd bătrînul Dumitrescu ţinea cu arendă un trup însemnat din Barcea, Dobrescu, rămas orfan, a primit regulat ajutoare de la arendaşul din Barcea. Datorită acestuia, a putut el să termine şcoala normală şi să-şi aleagă un post bun. De aceea, cînd doamna Dumitrescu l-a rugat cu lacrimi în ochi să-i dea o mînă de ajutor, s-a grăbit să-l numească pe băiat şef de birou, iar ca să-l poată folosi din plin, l-a detaşat numaidecît la cabinetul lui.

Dobrescu frunzăreşte teancul de scrisori, bileţele şi telegrame sosite în cele patru zile cît a fost dus la Bucureşti; se lasă ostenit pe fotel, se gîndeşte o clipă, apoi prinde a dicta lui Dumitrescu, care, în picioare, notează atent şi de zor în notes-ul lui de birou.

— Ii spui lui Iliescu...

— Capului de portărei ?

— Nu, domnule, directorului liceului. Să numească altă comisie pentru examinarea băiatului lui Davidescu, maioru — băiatul trebuie să treacă. Pe Ştefănescu G. dintr-a patra B, să-l promoveze, iar lui frate-său, dintr-a treia B, să-i reducă taxa din vechi şi jumătate din ultima rată. Nu admit că nu se poate; trebuie să facă întocmai! Poftеşte pe procurorul Păcuraru şi pe judele de instrucţie Albu, pentru mîine la 9,30 la prefectură. Telegrafiază lui Aldulescu că-i botez fetiţa duminică 4 iulie. Ştefănescu să convoace imediat sfatul negustoresc şi să scoată o moţiune de încredere şi felicitare pentru guvern. O concepi dumneata. Anunţă pe Ioachimescu că i-a admis în totul Comitetul Agrar — pînă-ntr-o săptămînă să dea negreşit ochi cu mine. Pe Simici, că i s-a aprobat oferta — să-mi aducă de urgenţă documentele. Primesc să fiu naşul drapelului societăţii măcelarilor. O scrisoare de mulţumire doctorului Avramescu, pentru volumele cu dedicaţie ce mi-a trimis. Voi lua parte poimîine şi voi vorbi la comunitatea evreiască. Pof-

teşte pe colonelul Răducanu mîine la... la ce oră am chemat pe procuror şi pe jude?

— La nouă şi jumătate.

— Atunci colonelul să vină la zece şi un sfert. După o scurtă pauză de concentrare: Gata eram să uit: anunţă pe doamna Roşianu că va fi propusă şi aleasă viceprezidentă în comitetul central al Uniunii Femeilor Romîne. I s-a aprobat, în principiu, ţinerea conferinţei; trebuie să trimeată de urgenţă rezumatul secretarei comitetului — simplă formalitate, în fond. Te duci dumneata personal şi comunici din parte-mi doamnei Roşianu.

— Am înţeles, domnule prefect.

— Cheamă acu pe Negură şi pe Dărmănescu. Eşti liber astă-seară.

— Domnule prefect... dacă-mi permiteţi...

— Ce mai e, domnule? Dar scurt, că s-a făcut tîrziu şi am o foame de lup.

— V-aş ruga, dacă nu vă supăraţi, să-mi daţi şi mie un concediu... cît de mic...

— Concediu vrei!?

— Da, un concediu, ca să-mi trec examenele... să rămîn la toamnă numai cu licenţele... într-o săptămînă termin totul. Sesiunea de examene a fost prelungită pînă la 5 iulie.

— Imposibil, dragul meu... dar imposibil! Şi iată de ce: la 2 iulie am aranjat să vină ministrul de Domenii; la 27, cel de Culte — pentru tîrnosirea catedralei — iar la 18 august ministrul de Război. Crezi dumneata că e puţin lucru trei vizite ministeriale? O să avem atîta de lucru, dragul meu!... Trebuie să ieşim cît mai bine, cît se poate de bine! Concediu tot o să-ţi dau eu, deşi nu-i legal că n-ai încheiat anul. Iacă, am să-ţi dau un concediu de la-ntîi, pînă la 12 august — 12 zile în cap. Eşti mulţumit?

— Vă mulţumesc, domnule prefect.

— Nu aşa: eşti ori nu eşti mulţumit?

— Sînt, domnule prefect — răspunde tot moale, aproape şoptit, Dumitrescu.

— Altăceva mai ai?

— V-aş ruga, dacă nu vă supăraţi, să-mi aprobaţi şi mie un ajutor de cîteva mii... am neapărată nevoie de un costum de haine, de ceva rufărie...

— Bine. Îmi faci o petiţie şi ceri pentru o rudă bolnavă... am să-ţi aprob vreo 7—8 mii de la construcţii şcolare.

— Vă mulţumesc, vă mulţumesc mult, domnule prefect!

— Cu condiţia însă, ca la înapoiere să vii cu traducerea sfîrşită.

— O termin sigur.

— Bagă de seamă, nu rasoleală, că o semnez şi eu... să nu mă faci cumva de rîs!

— N-aveţi nici o grijă, domnule prefect.

— Apropo, schiţează-mi pînă mîine seară un articol despre Binet... am făgăduit din nou directorului „Mişcării pedagogice". Aş mai avea nevoie şi de un articol pentru *Viitorul,* în legătură cu reforma administrativă.

— Cam în ce sens?

— In sensul celor expuse de mine în maşină.

— Bine, voi încerca, domnule prefect.

— Nu: „voi încerca"... fă aşa să le am gata la timp.

— Am înţeles, domnule prefect, şi fiţi sigur că-mi voi da toată osteneala.

— La revedere, pe mîine.

— Vă salut şi vă urez poftă bună.

— Mersi şi trimite-mi pe Negură şi pe Dărmănescu.

★

— Ia staţi colea, măi copii. S-a admis şi la noi examen de bacalaureat... gata!

— Bravo, mare succes!

— Nici nu se putea altfel, cucoane Alexe — sare Negură.

— Iată şi comisia. Prezident e, după cum ne-am înţeles la plecare, Filipoiu de la litere.

— Foarte bine!

— Minunat!

— Tu ai grijă, aghiuţă, să scoţi la timp un număr special.

— Ce mă fac însă cu opera, că la latinească sînt lemn.

— Te consultă şi tu cu Coriolan Popovici.

— Aşa, da... e o idee.

— Apoi vezi, tot eu să te-nvăţ? Culege amănunte de la familie şi fă rost de fotografii. Să iasă un număr fain... hîrtie semivelină şi clişee multe.

— Toate bune, dar bani de unde?

— Iţi dau eu 10—12 mii de la I. O. V. Iţi ajung?

— Ajung, că mai iese şi din vînzarea cu număru.

— In ce priveste restul comisiei, s-au făcut două schimbări... numai două.

— Cum se poate!?

— De ce asta, cucoane Iliuţă?

— Staţi că vă explic eu, măi copii. In locul Ioneascăi de la internat, a fost trecută doamna Ştefănescu-Cloşani, soţia unui inspector general — m-au rugat stăruitor şi inspectorul şi directorul general — iar în locul lui Popescu...

— Păcat... păcat de el!

— Zău, păcat, coane Iliuţă... om sărac, mai cîştiga şi dînsul un ban de se ducea pe vară undeva... e bolnav, cum ştiţi, de ficat.

— In plus, omul dumneavoastră cu trup şi suflet!

— Lăsaţi că-i dau eu de la Camera Agricolă. I-am făgăduit apoi că-i bag băiatul în liceul militar şi i-am căpătat valută pentru giner-su... Ce Dumnezeu!

— Bine, bine atuncea.

— Da' cine-i în locul lui?

— Am acceptat pe cumnatul directorului general de la Învățămîntul superior.

— În altă parte nu-l puteau trimite, frate?

— Ce știți voi de-aici? La minister e luptă mare. Vin dascălii cu cîte doi-trei parlamentari cu greutate... unii sînt susținuți chiar de miniștri.

— Ce vorbești, domnule!?

— Parol! Sînt pe urmă cei din minister, grangurii care au pîinea și cuțitul în mînă; fiecare își are de plasat o rudă, un prieten, amanta... mai sînt fruntași de-ai opoziției care trebuie musai plasați... mai intervin apoi gazetari, cucoane din high-life, vlădici... pot fi refuzați? Pe cît posibil, nu. Doar o mînă spală pe alta și amîndouă obrazul. Nici nu vă imaginați voi ce asalturi se dau!

— Și s-a aprobat lista asta?

— A rămas adică definitivă?

— M-am înțeles personal cu ministrul. A aprobat-o în regulă și a dat-o în seama directorului de cabinet.

— Văd anunțat în gazetele de azi că pleacă joi în Ardeal să inspecteze o serie de școli.

— Treaba lui, cu mine a terminat... Apoi azi e duminică, iar pînă la 25 iunie mai sînt șase zile, parcă... timp berechet, deci!

— Toate bune... dar unde o să fie găzduit președintele?

— La mine, unde vrei să fie? De ceilalți doi străini îngrijiți voi... băgați seama pe cucoană unde-o plasați: mofturoasă, mi s-a spus, și-apoi vreau să fie pe deplin mulțumită că i-am pus gînd rău. Cred că am să fac un voiaj la Paris cu dînsa... tot trebuie s-o conducă cineva pe Fifi. Să nu scăpați însă vreo vorbă!

— Fiți liniștit!

— Se poate una ca asta? Vai de mine!

— Un amănunt, coane Ilie, intervine din nou Negură: știți c-o să dea examen și băiatul lui Fărcășanu?

(Eliodor Fărcășanu e cel mai bogat proprietar din județul vecin și viitor ministru de Domenii într-un eventual cabinet național-țărănist.)

— Bănuiesc eu unde vrei să bați mătăluță... am însă soluția: vor fi clasificați întîi și fie-mea, și băiatul lui Fărcășanu, — și vor avea și medie mare. (Pe Vlăduțu lui Fărcășanu a pus ochii mai de mult Dobrescu, pentru fată. E foarte bogat, singurul la părinți, prostănac și cu viitor politic.)

— Fain aranjament!

— Așa soluție, mai zic și eu!

— Și-acum ridicăm ședința, că-i tîrziu. S-aducă iute la masă. Eu trec dincolo să mă clătesc pe mîini.

★

In vederea examenului de bacalaureat, în X este o adevărată forfotă. Candidații străini, — și cei mai mulți dintre candidați sînt străini de localitate — au venit însoțiți de părinți, de rude sau de prieteni. N-au putut fi plasați toți la cele două hoteluri din oraș, așa că multe familii au făcut afaceri frumușele, luînd în pensiune candidați și candidate — cu, sau fără însoțitori. Restaurantele sînt pline de mușterii, berăriile gem; șantanul lui Mozes Winberg — singurul de altminteri — face de cîteva zile afaceri minunate. Bulevardul Gării — promenada orașului — e înțesat acum de lume; tot așa și grădina publică. Tîrgoveții noștri au fost scoși din ritmul lor obișnuit. Unii și-au stricat chiar tabieturile. Bărbații sînt mai îndrăzneți și mai îngrijiți, femeile mai provocatoare și mai cochete. Examenul oral este așteptat ca un prilej de petrecere rară. Multe cucoane și-au comandat rochii noi pentru ocazia aceasta, numeroase pariuri s-au făcut. Logodne și nunți au fost puse la cale,

înfăptuirea lor atîrnînd, evident, de trecerea acestui hop. Multe fete trag nădejde că se vor putea mărita, aducînd drept zestre diploma de bacalaureat. Un singur nor pătează totuşi seninul acestui cer de vară: deşi mai sînt trei zile pînă la începerea examenului, comisiile încă n-au fost publicate. Cu toate că prefectul a dat în vileag întreaga comisie cerută de dînsul şi aprobată de ministru, şi cu toate că vorba lui e vorbă, totuşi, o vagă îngrijorare stăruie în multe suflete. Fiecare candidat îşi are întocmit planul de atac, fiecare e înarmat cu recomandaţii măcar pentru doi, trei dintre membrii comisiei.

★

Doamna prefect Dobrescu primeşte în fiecare zi între 9 şi 11 dimineaţa, acasă. Atunci se perindă prin biroul dumneaei tot felul de lume: politicieni, nevoiaşi, oameni de afaceri de toată mîna, bărbaţi ca şi femei. Astăzi de dimineaţă n-a primit decît pe Marinescu-Ogarul, cu care a avut de pus la punct o afacere importantă; audienţele celorlalţi au fost amînate pentru a doua zi.

Ogaru umblă mai demult să cumpere de la stat o instalaţie mare şi completă pentru fasonat lemnul, precum şi calea ferată cu întregu-i utilaj, rămase de la nemţi. Doamna Dobrescu aranjase din timp „combinaţia" la Bucureşti. Cu Ogaru trebuia tranşat acum numai în privinţa comisionului. După un ceas de discuţie aprinsă, s-au învoit la suma de 450.000. Din banii aceştia doamna Dobrescu urmează să plătească 150.000 directorului general din minister care a obţinut aprobarea vînzării, 150.000 căpitanului Soreanu, pe care-l şi trimite după-amiază la Bucureşti pentru accelerarea ultimelor formalităţi, iar restul ce mai rămîne e partea ei — pentru trudă, aşteptare şi intervenţii. Pe Soreanu l-a amestecat înadins, ca să-i dea posibilitatea să pună şi el o sumă pentru voiajul

lor la Paris. Altminteri, în ruptul capului n-ar fi acceptat să meargă, sau s-ar fi împrumutat cu ochii închişi ipotecîndu-şi pămîntul rămas de la părinţi. Doamna Dobrescu e foarte mulţumită de aranjamentul făcut. Planul urmărit cu atîta încăpăţînare i se realizează pe deplin. Doamna şi domnul Curpen sînt plecaţi la Slănic; de acolo se duc la Constanţa, iar de la Constanţa direct la Galaţi, unde Curpen va funcţiona ca consilier la Secţia a II-a. E bucuroasă şi uşurată, căci legătura lor, care ajunsese aproape silnică în ultimul timp, s-a rupt, în sfîrşit, şi s-a rupt frumos. Gîndul întreg şi de fiece clipă îl va închina, de acum, numai şi numai lui Soreanu.

După ce fata va da bacalaureatul şi se sfîrşeşte cu vizitele ministeriale, la care trebuie şi ţine să fie de faţă, şi pentru care şi-a comandat toalete speciale la Bucureşti, pleacă la Paris. Nu spune nimic lui Dobrescu, dintr-un exces de calcul, deşi e sigură că el nu va încerca să se opună. Cineva tot trebuie să însoţească şi să instaleze fata, iar pentru deplasarea ei nu pretinde lui Dobrescu nici o centimă. Planul şi l-a întocmit în întregime. Soreanu va pleca la 15 august la Mehadia şi îl va aştepta în ziua convenită la Jimbolia; de acolo vor face drumul împreună pînă la Paris.

De fată nu se fereşte şi nici nu se jeneză doamna Dobrescu. Probabil că dînsa ştie mai demult de noua ei legătură — de n-o fi simţit încă, o va pune în curent pe drum. O dată fata instalată, vor pleca amîndoi: mai întîi la Deauville, apoi la Ostanda, iar la înapoiere vor vizita Parisul.

O lună şi jumătate, poate chiar două, va dura escapada proiectată. De cînd tot doreşte doamna Dobrescu să vadă Parisul, ori o plajă vestită, unde se etalează luxul cel mai orbitor, unde se adună prinţi ai finanţei şi ai artei, generali glorioşi ca şi oameni politici de mîna întîia. De cîte ori nu s-a visat cu Soreanu prin marile restaurante din Apus, în elegante săli de tea-

tru sau de concert, în rapide internaţionale, ori numai în tricouri scurte, transparente, hîrjonindu-se pe nisipul unei plaje cu reputaţie mondială.

Orfana, care face pe secretara ei, îl anunţă pe Tugomir Negură — tocmai plecase Ogaru.

— Săru' mîinile, coniţă, şi bine v-am găsit.

— Bună dimineaţa, Negură... ia şezi colea. Ce-ai făcut la „Jeanne d'Arc" ?

— Peste trei zile aveţi amîndouă rochiile.

— Perfect. Burtiera e gata ?

— Gata, da. A trimis-o de ieri prin poştă.

— Dar blana ?

— Trebuie o ţîră scurtată... cică aşa se poartă acuma.

— Şi pe cînd e gata ?

— Peste o săptămînă maximum.

— La Filipoiu ai fost ?

— Am fost, da. Vine şi cu doamna.

— Cu doamna ! ? Hm ! Asta-i acum !

— Auzii că-l însoţeşte întotdeauna.

— De ce, bre ?

— Se vorbeşte că ar fi tare geloasă.

— Ei, pe naiba, doar e om în vîrstă Filipoiu, nu ?

— Totuşi...

— Nostim, zău !

— Alţii îmi spuneau că ţine foarte mult la dînsul, şi cum suferă serios de stomac, dînsa îi poartă de grijă peste tot. Am adus şi o listă de mîncărurile care-i sînt permise.

Doamna Dobrescu consultă cu luare-aminte lista, scrisă îndesat la maşină.

— Carne nu are voie de loc, de loc ? !

— De loc.

— Dar doamna Filipoiu ?

— Nici ea nu mănîncă... e vegetariană.

— Ei, comèdia dracului ! Asta o să fie cam greu.

— De ce greu, coniță ?

— Crezi dumneata că e ușor să nu gătești carne două săptămîni ?

— ?

— Dar apropo : ce fel de femeie e dînsa ?

— Mi s-a spus că e boieroaică sadea... Mavrocordat mi se pare... mofturoasă și protocolară pînă la absurd.

— Poftim ! Uite ce belea îmi face Ilie ! Astfel de musafiri îmi trebuiau mie acu ?

Și după ce se mai liniștește, Negură își ia inima-n dinți :

— Coniță Lelio, eu v-aș face o rugăminte...

— Ce rugăminte, Negură ?

— Nu cine știe ce...

— Spune, măi băiete !

— Dacă vreți, puneți dv. o vorbă pe lîngă directoarea de la externat, ca să oblige fetele să cumpere galoși și umbrele de la Voicu.

— Bine, măi, asta-i foarte ușor... dar ia spune-mi drept : tu cu ce te-alegi ?

— Cu un costum de haine și o căciulă de lutru.

— Să le porți sănătos.

— Săru' mîinile și să trăiți !

★

Dobrescu, care a chefuit toată noaptea la conacul unui prieten cu artiste de la Teatrul Național din Iași, a venit mai tîrziu ca de obicei la serviciu.

Lume multă și de toată mîna îl așteaptă. Sătenii s-au postat în fața prefecturii înainte de a se lumina bine. Dumitrescu a definitivat, din timp și cu toată atenția cuvenită, lista de audiențe. Așteptînd să fie sunat de prefect, se plimbă de colo pînă colo prin biroul lui, dînd iarăși tîrcoale unui plan întocmit cu încăpățînare și înfăptuit pe jumătate. De cînd a intrat în slujbă a îndrăgit pe duduia Fifi și dragostea

i-a tot sporit, încredințat fiind că-i este oarecum încurajată. (N-avea cum bănui că din milă și curiozitate i-a primit fata cele trei poezii trimise și a stat de vorbă cu dînsul în două rînduri.) Asaltul cel mare, decisiv, îl va da tocmai la Paris. Acolo domnișoara Fifi va fi singură, dezorientată și dezrădăcinată.

Mama lui Dumitrescu a consimțit în sfîrșit să vîndă casele bătrînești și să se mute la un frate mai mic, la țară. Dumitrescu trage nădejde să-i rămînă, după radierea ipotecii, 100—120.000 bani gheață. Cu suma asta poate trăi destul de bine un an la Paris, unde-și va trece doctoratul în litere. Probabil că duduia Fifi va fi trimisă cel mai devreme pe la sfîrșitul lui septembrie, cursurile începînd după cincisprezece octombrie. Sondările făcute pe lîngă doamna Dobrescu n-au dus la nici un rezultat. (Dînsul își va lua licențele pe la jumătatea lui octombrie și o dată luate, va pleca fără zăbavă la Paris.)

Dobrescu cercetează satisfăcut numărul festiv din *Zorile,* închinat profesorului universitar și academicianului Filipoiu. „E inteligent, și are talent Tugomir, bată-l mama dracilor!... Păcat că s-a-nmormîntat în cloaca asta de tîrg! Merită să-i dau un supliment de vreo 10.000 — și pot să-i dau de la reparația catedralei."

Ușa se crapă încet și, cu sfială mare și în vîrful degetelor, se strecoară înăuntru Ion Rogoz, sergentul detașat la cabinetul prefectorial.

— Ce-i, măi Ioane?

— Am venit și eu, s' trăiți, domnule prefect!

— Da' unde-ai fost, mă?

— M-ați învoit dumneavoastră pi trii zîli.

— Unde te-am învoit, mă, c-am uitat?

— Acasă, s' trăiți!

— A, da... mi-amintesc acu.

— Am adus și certificatu — și Ion Rogoz desface cu băgare de seamă pe cristalul biroului certificatul

împăturit cu grijă, se trage doi pași îndărăt și așteaptă smirnă poruncă.

Prefectul Dobrescu citește — la început nedumerit, apoi din ce în ce înseninat, iar la urmă de tot abia-și mai poate ține rîsul.

CERTIFICAT

„Noi primarul și notarul comunei Corni, certificăm că în ziua de 22 iunie anul corent, s-a prezentat în fața noastră femeia Catrina lui Ion Rogoz, gardist în post la domnul prefect, și ne-a declarat c-a fost pe deplin mulțumită de soțul ei. Drept care am eliberat prezentul certificat spre a-i sluji în serviciu numitului Ion Rogoz."

Urmează iscăliturile, pecetea și numărul cu data de ieșire. După ce Dobrescu se mai potolește, se adresează blînd lui Rogoz, care stă uluit de tot.

— Bine, măi Ioane, da' eu am glumit, omu lui Dumnezeu!

— ?

— Am glumit, bre... Ce naiba, tu n-ai priceput? Bată-te să te bată!

— ?

— Uite colea un sutar, să bei un kil de vin.

— S' trăiți, domnule prefect! și uluit se repede de-i sărută mîna care ține desfăcut sutarul.

★

Dumitrescu așteaptă în picioare hotărîrea prefectului.

— Știi bine că asta-i cîntăreață la Opera din Cluj?

— Ea spune că-i primadonă.

— Ce spune dînsa e literă de Evanghelie, domnule?

— Tot așa rezultă și din actele pe care mi le-a arătat.

— Dar aista... cum naiba-i zice?..

— Basil Frunză ?

— Da.

— E gazetar din București... știu bine.

— Să vină cucoana întîi.

O brunetă tînără de tot, măruntă, vioaie, se așază degajat, fără a mai aștepta pofteală, în fotelul cel mare din fața biroului prefectorial.

— Am auzit că sînteți un adevărat meloman, scumpe domnule prefect.

— Sînt și nu prea sînt, coniță... depinde.

— Sînteți, sînteți !

— Ce te face să crezi asta ?

— Un intelectual fin ca dv. !

— ?

— Vă citesc în *Viitorul* regulat și cu multă plăcere. Am auzit apoi că ați publicat în ultimul timp un subtil studiu de pedagogie...

Dobrescu întoarce capul și roșește ușor, flatat de complimentele cîntăreței.

— Mulțumesc, mulțumesc... ești dumneata prea drăguță... dar cu ce te-aș putea servi ?

Primadona se înseninează subit, se apleacă pe marginea biroului și coboară ceva glasul.

— Aș vrea să dau un concert la dumneavoastră, scumpe domnule prefect.

— Ei, de ce tocmai la noi, în X ?

— Fac un turneu prin toată țara... intenționez să plec din nou, pentru perfecționare, în Italia.

— Și-n definitiv, cu ce te pot servi eu, coniță dragă ?

— Să-mi dați gratis sala de festivități a prefecturii.

— O ai.

— Să-mi dați o mînă de ajutor pentru plasatul biletelor.

— Și altceva ?

— O subvenție cît de mică — și-l privește provocător.

Dobrescu coboară privirea și clatină ușor din cap — are aerul că se gîndește. Cu coada tocului bate rar, în mapă, și fără a ridica privirea, împunge de cîteva ori, distrat, sînul stîng al actriței, bombat tot peste marginea biroului. Actrița-i prinde mîna la încheietură, i-o strînge semnificativ, apoi o dă binișor deoparte amenințîndu-l din cap.

— O mie... două cel mult, aș putea, cred, să-ți dau... n-am rezerve la nici un capitol... parol!

— O, e puțin... e prea puțin!... Ar fi umilitor din parte-mi să primesc numai atît. O cîntăreață de talia mea!

— Îmi pare rău, dar nu pot... crede-mă, te rog!

— Ia mai gîndiți-vă, n-ar fi nici o soluție, nici una?

— Nu, nu văd... deocamdată, cel puțin...

— Și eu care auzisem că sînteți atît de drăguț cu femeile!

— Atîrnă de ele, în primul rînd.

Actrița are aerul că n-a prins aluzia. Pauză.

— Sînt împrejurimi frumoase, mi s-a spus.

— Cum nu! Minunate chiar! Vino ceva mai devreme dacă vrei să le vezi.

— Mda, aș putea să vin cu două, trei zile chiar, înainte de concert.

— Perfect... să știi că n-ai să regreți!

— Depinde numai de dumneata.

— Garantez de pe acum!

— Dar cu subvenția cum rămîne?

— Se va tranșa atunci.

— Minimum 10.000 de lei.

— Se va face, se va face!

— Cît, 10.000?

— 10.000, da.

După actriță e introdus gazetarul bucureștean Frunză.

— Domnule prefect, sînt în trecere prin X şi am ţinut să vă văd.

— Mulţumesc, mulţumesc pentru atenţie.

— Am auzit de cele realizate de dumneavoastră.

— E ceva, dar mai am încă multe de făcut.

— Am aflat că aţi realizat adevărate minuni!

— De... cam exagerat...

— Mi-a spus chiar şeful dumneavoastră de cabinet.

— El, da, ar putea într-adevăr să-ţi furnizeze toate lămuririle.

— Eu aş ţine mult să scriu la gazetă despre opera dumneavoastră... e o datorie imperioasă din parte-mi.

— Hm, nu ştiu ce să zic... mi-e să nu miroase a reclamă. De reclamă am fugit eu toată viaţa.

— Cum a reclamă, domnule prefect? Faptele sînt fapte, şi-apoi noi sîntem gazetă adversă!

— Ce zici, Dumitrescule dragă?

— Eu zic să acceptaţi, domnule prefect. Pînă cînd atîta modestie?

— Nu mai staţi, zău, la gînduri... acceptaţi!

— Binee... fie! Vorba romînului: cînd doi îţi zic că eşti beat...

— Eu mă duc să dau o raită prin oraş, şi-apoi aş vrea să stau de vorbă cu domnul Dumitrescu.

— Bine. dar la prînz eşti invitatul meu... am zis!

— Vă mulţumesc, vă mulţumesc domnule prefect.

Şi cînd Frunză se apropie de uşă, Dobrescu îi şopteşte lui Dumitrescu:

— Să-i faci numaidecît o ordonanţă de 10.000. Ba, nu: una de 5.000 acum, iar alta tot de 5.000, după ce apar articolele.

— Din ce fond, domnule prefect?

— Din creditul deschis pentru primirea miniştrilor.

După gazetar intră buluc, profitînd de lipsa şefului de cabinet, delegaţii din Vîrfuri, în cap cu preotul.

— Ce v-aduce, măi, la mine?

— Apoi să vedeți, domnule prefect...

— Noi, cucoane Ilie...

— Nu cu toții, mă, că doar aici nu-i nici șatră, nici havră! Vorbește dumneata, părinte Nae.

— Noi ne rugăm respectuoși, cucoane Ilie, să ne schimbați primarul și consiliul.

— De ce, părinte?

— Pentru că Ioniță al nostru se dă iarăși pe lîngă țărăniști.

— Așa e, mă, cum zice popa?

— Așa e, cucoane — răspunde întreaga delegație.

— Ați căzut atunci la învoială asupra comisiei interimare?

— Căzut, cucoane. Poftiți lista.

— Va să zică Maftache prezident?

— El, cucoane.

— Ei, ce zici, Maftache, iei alegerea?

— Lăsați pi mini, cucoane!

— Da' Gligori Ciupercă nu-i averescan cumva?

— Nu mai sînt di mult!

— Nu mai e, cucoane — întărește părintele Nae și toți ceilalți îl aprobă din cap.

— Bine, se va face cum doriți, dar trebuie să vărsați 40.000 pentru construcții școlare (Dobrescu nu se mișcă fără „taxă", pe care o bolează după ocazii: pentru construcții școlare, pentru reparații de biserici, ori și mai vag, pentru fondul cultural. Toate taxele acestea merg, bineînțeles, în buzunarul lui).

— Ei, ce e? De ce-mi tăceți? De ce faceți mutra asta plouată?

— Dă... e cam mult, cucoane — îndrăznește părintele Nae.

— Mult vi se pare?! Dar ce, bag eu ceva în pungă? Gugumanilor!

— Vai di mini, da' cine-o zîs una ca asta, cucoane?

— Hai, hai, ștergeți-o de-aici!

— Nu vă supărați, cucoane!

— Nu căutați la niște proști ca noi, îndrăznește cu jumătate de gură, Maftache Pădureanu.

— Aduceți atunci după-amiază 30 de mii și gata, vă fac treaba.

— N-o s-avem, cucoane, pi țanc banii — își ia inima-n dinți tot Maftache.

— Iaca, dau un telefon la mine la bancă. Te-mprumuți tu și te girează popa Nae.

— Girez, domnule prefect, cum să nu!

— Dacă porunciți dumneavoastră, așa om face.

După delegația din Vîrfuri, Dumitrescu introduce pe o ardeleancă nostimă, candidată la examenul de bacalaureat. Fata îi întinde prefectului o carte de vizită din partea prefectului de poliție din Brașov. Dobrescu citește cu atenție rîndurile de recomandare, cîntărește fata dintr-o singură aruncătură de ochi, și fața i se-nsenînează.

— Mă rog, în ce calitate te trimite amicul Isărescu?

— Indeplinesc funcția de șef de cabinet, domnule prefect.

— Serios vorbești! Am crezut că glumește poznașu de Isărescu.

— Cît se poate de serios!

— Bravo, așa șef de cabinet mai zic și eu! Merită felicitări nenea Tică Isărescu.

— Sînteți prea drăguț, domnule prefect — și fata, jenată chipurile, își apleacă privirea.

— Și cam cu ce te-aș putea servi, domnișoară?

— Eu, domnule prefect, dau bacalaureatul aici la dumneavoastră...

— Aicea!? Păi, cum de-ai ajuns dumneata de la Brașov tocmai la noi!?

— Am încercat anul trecut și la Iași și la București, dar am căzut... comisii prea severe.

— Severe și cu o fată atît de drăguță?

—Poate tocmai de aceea.

— Ciudat... ciudat mi se pare.

— Domnul Isărescu m-a sfătuit să mă înscriu în X, că aicea, ce vreți dumneavoastră aia se face.

In clipa aceasta pătrunde în cabinet, neanunțat, Dărmănescu.

— Domnule prefect, am să vă comunic ceva urgent și important!

— Te-ascult, Alecule dragă!

— Intre patru ochi, dacă se poate... cred că nu se supără domnișoara, nu-i așa?

— Fii bună, te rog, și treci un moment alături, la șeful de cabinet.

Dobrescu, extrem de gentil, o conduce și-i deschide singur ușa.

— Nene Iliuță, au sosit chiar acum gazetele.

— Ei!

— Altă comisie de bacalaureat avem la noi!

— Ce vorbă-i asta, măi? Se poate!?

— De, știu eu... așa e trecut în gazete.

— Să nu fie cumva vreo greșală?

— Nu, nu e, c-am luat toate gazetele și am controlat cu atenție.

— Să nu se fi trecut comisia noastră în altă parte?

— Nuuu, nu s-a trecut. De altminteri, nici unul dintre cei dați pe listă de dumneata n-a fost numit.

— Ce, ești nebun, măi? Vină-ți în fire!

— Poftim teancu de gazete.

Dobrescu parcurge dintr-o aruncătură de ochi întreaga comisie desemnată pentru orașul X.

— Cum, tocmai Eleuterie Rădulescu, prezident?

— Așa văz că dau gazetele... cred că dînsu-i.

— Asta nu se poate... e imposibil... im-po-si-bil!

Eleuterie Rădulescu, fruntaș țărănist, candidase în fieful lui Dobrescu la alegerea parțială și căzuse, fiindcă Dobrescu, care avea prilej să dovedească cen-

trului că e tare, a scos atunci pe candidatul guvernamental, cu aproape unanimitate de voturi.

— Eu cred, cucoane Iliuță, c-ar trebui numaidecît întors macazul... numai așa o să ne putem face cît de cît interesele noastre — și sînt doar atîtea interese politice în joc!

— ?

— Ar fi poate nimerit să-l inviți să stea la dumneata...

— ?

— Am să-l montez, în orice caz, pe colonelu Scurtulescu ca să insiste și dînsul.

— Ce tot îndrugi acolo, măi nărodule?

— Bine... eu mi-am făcut datoria atrăgîndu-vă atenția.

— Uite comèdie, nenișorule: stau și te-ascult, în loc să vorbesc cu Bucureștiul!

Dobrescu cere de urgență București, dar din Capitală lipsește și ministrul și secretarul general. În schimb, directorul Învățămîntului secundar i-a confirmat că numirile apărute în gazete sînt exacte, că nu se mai poate face acum nici o modificare, și că de rîndul acesta Consiliul Permanent întocmise comisiile de bacalaureat. În vreme ce Dobrescu vorbea la telefon cu Bucureștii, Negură s-a strecurat în cabinet, tăcut și plouat. Se privesc consternați cîteșitrei.

— Nu-i nici doamna Cloșani, îmi pare?

— Nu e, nu.

— Extraordinar! Să nu-ți vină să crezi, domnule!... Dar afrontul aista mi se va plăti o dată și o dată!

— În schimb, e Ilie Pufescu din Iași, țărănistul și pramatia de Grigore Valerian, averescan sadea.

Iarăși tac cu toții; frămîntarea lăuntrică li se poate citi bine pe față.

— Așa e, da... trebuie făcut pace... nu e chip altfel. Să-l convingem pe Rădulescu ca să primească invitația. Tu, măi Negură, să iei primul contact.

— E tîrziu acum, domnule prefect.

— Cum tîrziu, mă ?!

— Astă-noapte a sosit secretarul lui Rădulescu şi i-a reţinut două camere la „Europa". Masa i se va servi şi la prînz şi seara, sus în cameră. Pe la 10 dimineaţa Rădulescu a sosit cu maşina.

— Piii !

— Ti, ti, ti !

— L-am invitat frumos, în numele dumneavoastră bunînţeles, ca să tragă acasă la dumneavoastră.

— Şi ce ţi-a răspuns ?

— A refuzat net !

— Cine te-a pus, domnule, să vorbeşti mai înainte de-a lua contact cu mine ?

— ?

— Cine ? Spune !

— Am crezut...

— Ce-ai crezut, ce ?

— Că fac bine.

— Ai mai făcut vreodată bine, cînd te-ai luat după capul tău ? Fi-ţi-ar capul al dracului să-ţi fie !

— Domnule prefect...

— Te rog să-mi taci !... Cum deschizi gura, cum spui o prostie !

— Domnule prefect...

— Guguman ce eşti... sec şi încăpăţînat !

★

Publicarea comisiei a produs o adevărată panică. Toate aranjamentele făcute au căzut baltă. Recomandaţiile colecţionate cu grijă şi dibăcie nu mai au nici o valoare acum. Părinţii şi rubedeniile candidaţilor s-au împrăştiat ca potîrnichile, cu cele dintîi trenuri : unii au plecat la Iaşi, iar alţii la Bucureşti ca să recolteze în pripă noi recomandaţii. Numai un singur profesor a fost numit din localitate ; ceilalţi toţi sînt

din alte orașe. Despre aceștia circulă fel de fel de versiuni; părerea unanimă e că sînt foarte severi — mai cu seamă prezidentul comisiunii.

★

La 26 iunie, ora nouă dimineața, urmează să înceapă examenul de bacalaureat cu scripticul la limba romînă. De dimineață tare curtea liceului s-a umplut de candidați și însoțitori. Unii candidați sînt veseli și gălăgioși; alții, triști și tăcuți, de parcă ar fi fost aduși la tăiere. În special părinții și rudele candidaților sînt topiți de grijă. De nerăbdare și încordare mare totodată, mai toți măsoară caldarîmul curții. E parcă ceva mecanic în umbletul lor. Întrebările sînt puse de cei mai mulți cu gura încleștată; răspunsurile cad silnice. Pe banca de lîngă cișmea trei candidați stau la táifas. Par calmi — ba, de cați cu atenție, chiar bine dispuși.

— Da' tu, de la cine ai recomandație, măi Sică? Ce naiba, ții secret și față de noi?

— Am pentru fiecare membru cîte una, iar pentru prezident trei.

— Trei, zău!? Dar de la cine-s, măi?

— Una de la mumă-sa, alta de la rectorul universității și a treia de la un general doctor, care l-a scăpat de trei ori de armată.

— Stai bine atuncea!

— Nu te plîng eu nici pe tine... ai, cu siguranță, un buchet de prima calitate!

— Oare, măi fraților, să am eu mutră de ofticos? întreabă cel de al treilea.

— De, nu prea... dar de ce întrebi?

— Pentru că-n toate recomandațiile mele stă scris că-s ofticos în ultimul grad și port de grijă mamei. O țin, cică, din leafa mea de copist la prefectură.

— Du-te dracului, mă Tomescule!

— Zău, așa scrie!

— Nostim eşti, şefule!

— M-am gîndit că musai trebuie să fac chef în fiecare seară, ca să fiu a doua zi tras la faţă.

— Astă-noapte ai făcut?

— Da, şi încă straşnic!

— Cu cine, măi frati-miu?

— Cu doi căpitani care-au stat la noi în gazdă şi cu cele două candidate de lîngă paltini.

— Una-i Vasileasca, dar cealaltă, bruneta care stă ca o mironosiţă, cine-i?

— E o vară a ei din Buzău... dată dracului, fraţilor! S-o fi văzut, măi băieţi, jucînd în pielea goală şi căpitanii stropind-o cu sifoane de la gheaţă!

— Fă-ne şi nouă rost astă-seară!

— Vă fac, cum nu!

— Eu unul m-am aranjat, aşa că renunţ.

— Te-ai şi aranjat? Serios, ori glumeşti?

— Da, da, puteţi să mă felicitaţi.

— Aşa de iute te-ai învîrtit, măi? Nu cumva ne minţi?

— Uite cum a devenit cazul: tata, cu maiorul la care stăm noi în gazdă, sînt colegi de gimnaziu şi buni prieteni. Eu am băgat seama că dimineaţa tare, tata dispărea din cameră. Asta o dată, de două ori, pînă am dat de cheie. Babacă-miu, în calitate de bun prieten, ţinea cald locul maiorului, cum pleca acesta la cazarmă. Eu m-am prefăcut că nu simt, dar cum a şters-o tata ca să-mi facă rost de alte recomandaţii, i-am şi luat locul.

— Şi maioreasa nu s-a-mpotrivit de fel?

— La început a cam făcut nazuri, dar am amenin-ţat-o că spun tot lui bărbat-su. Azi de dimineaţă, după trei zile numai, a-nceput să plîngă de desperare c-o să mă piardă în curînd. Aşa-s toate, bre, dar toate, fără excepţie!

Candidaţii fiind chemaţi în clase, conversaţia celor trei a fost retezată aici.

*

Comisia s-a adunat la opt şi treizeci fix, în biblioteca liceului. Rădulescu — prezidentul — a scos din geantă, cu gesturi studiate, ordinul de la minister, regulamentul şi legea examenului de bacalaureat, iar la urmă broşura cu explicaţii complimentare. S-a ridicat apoi în picioare, a tuşit şi solemn a ţinut următorul logos:

„Domnilor colegi! Am refuzat pînă acum regulat ca să prezidez examene de bacalaureat. Anul acesta, în urma insistenţelor ministrului şi rectorului meu, am acceptat. Am pus celor de la minister o singură condiţie: să mi se compuie comisiunea în aşa fel, ca să nu fiu stingherit. Secretarul general şi prezidentul Consiliului Permanent mi-au dat asigurări formale. Ţin să vă încunoştiinţez şi pe dumneavoastră, din capul locului, care este punctul meu de vedere. Eu, domnii mei, consider examenul acesta de selecţiune, din nenorocire tîrziu înfiinţat, ca o sită deasă, nu ca un ciur. Elementelor slabe trebuie puse fără milă, fără şovăire, barieră. Cu atît mai fără cruţare trebuie să fim cînd e vorba de elemente rurale, care se dezrădăcinează sistematic şi ne invadează acaparînd peste tot. Prin urmare, în concluzie, vreau să fac un examen serios, un adevărat examen de maturitate. Nu voi ţine seama de nici un considerent lăturalnic. Dacă vreunul dintre dumneavoastră e de părere contrară, sau nu e încă hotărît, s-o spună numaidecît şi franc, ca să-i cer telegrafic înlocuirea."

Tăcere grea. Dascălii se uită nedumeriţi şi nehotărîţi unul la altul. În sfîrşit, unul mai tînăr, tălmăcind exact tăcerea celorlalţi, se ridică pe jumătate şi dă răspuns:

— Şi noi, domnule prezident, sîntem absolut de aceeaşi părere.

— Vă mulţumesc, domnilor. Am să vă citesc mai întîi instrucţiunile ministerului şi apoi subiectul pe care l-am fixat pentru romînă.

— În regulament, după cîte-mi amintesc, se spune că trebuie tras la sorți.

— Puțin îmi pasă mie ce se spune în regulament. Eu l-am fixat deja. Domnul din cap, domnul Ignătescu îmi pare ?

— Ignătescu, da.

— Ca mai tînăr ce ești, ai să faci pe secretarul comisiunii.

— Dar eu nu mă pricep de loc, domnule prezident !

— Ai să te deprinzi dumneata. Nu-mi place să fiu contrazis cînd iau o dispoziție.

— N-am vrut să vă contrazic, domnule prezident.

— Atunci ne-am înțeles. Vă rog să fiți atenți, domnii mei, că încep să vă citesc instrucțiunile.

★

Eleuterie (din Elefterie) Rădulescu-Vaier e din Iași de felul lui, și băiat de aprod. A luptat de timpuriu din greu și s-a folosit de orice împrejurare și de orice fel de armă ca să parvină. Sătul de mizeria și umilințele îndurate a rîvnit nevastă cu zestre. În sfîrșit a izbutit să ia zestre mare — foarte mare chiar — dar în schimb nevastă urîtă și atinsă de tuberculoză. A luptat din răsputeri să prezideze comisia aceasta de bacalaureat. În primul rînd, ca să fie și el măcar o dată prezidentul unei astfel de comisii ; în al doilea rînd, ca să plătească o poliță mai veche, trasă de cînd cu alegerea parțială. Sever din calcul de felul lui, a căutat să se poarte cu și mai multă severitate de rîndul acesta. Secretarul său particular a avut ordin să nu primească absolut pe nimeni. Furioși s-au întors, mai cu seamă, comandantul diviziei, prefectul județului și delegația de parlamentari. În cele două zile libere pînă la darea rezultatului la scriptic,

Eleuterie Rădulescu n-a ieşit o minută din hotel. Recomandaţiile i-au fost înmînate toate numai prin secretar.

După spusa secretarului particular al prezidentului, s-ar fi putut face afaceri frumoase şi ar fi putut avea la dispoziţie o duzină de candidate nostime. Seara tîrziu, Rădulescu-Vajer a făcut ultimul triaj al scrisorilor de recomandaţie, după care operaţie a stabilit singur rezultatul examenului în scris. Profesorii de franceză, matematică şi latină i-au depus după-amiază tezele corectate şi notate provizoriu, cu creionul. Unde i s-a părut că e nota mare, a coborît-o fără să mai consulte pe profesorul respectiv; unde a avut dubiu, a coborît la dînsul — la romînă adică.

Rezultatul examenului a fost: din 287 de candidaţi prezenţi la înscris, reuşiţi numai 11 (8 pregătiţi excepţional de bine, iar trei, graţie intervenţiilor avute). Fata prefectului a căzut cu succes, obţinînd media generală 3,50. Cei 3 reuşiţi au fost: Ionescu Gr. Sică, prezentat cu o scrisoare din partea mamei lui Rădulescu, alta din partea rectorului universităţii şi a treia din partea doctorului care l-a scăpat pe Rădulescu de armată, iar în Moldova, la amîndouă revizuirile, i-a menţinut reforma. A contat de fapt numai intervenţia rectorului, Rădulescu urmărind să fie cît mai grabnic ridicat de la agregat, la treapta de profesor definitiv. Al doilea, băiatul lui Fărcăşanu. Cele cîteva rînduri pe o carte de vizită din partea vicepreşedintelui partidului ţărănesc şi scrisoarea lui Fărcăşanu, extrem de călduroasă, îi asigură — crede el — secretariatul general la Culte sau la Instrucţie. In sfîrşit, fata generalului Bărcănescu, pentru care a intervenit de două ori ministrul de Domenii. Acesta îl servise, cu toate cele constatate de inspectorii anchetatori şi împotriva Comitetului Agrar, cînd s-a dat decizia de expropriere definitivă.

★

Cînd s-a afişat rezultatul, adică numele în ordinea alfabetică a celor 11 reuşiţi, a fost mai întîi un moment de tăcere mormîntală, o încleştare ca de spaimă mare, apoi au început vociferările şi protestările. Vorbe grele, înjurături şi ameninţări la adresa comisiei. Numeroşi părinţi şi candidaţi, revoltaţi peste măsură, au pătruns cu forţa în clădirea liceului, au snopit în bătaie pe ajutorul de secretar şi pe portar, care n-au fugit la timp, au scotocit clasă cu clasă şi furioşi că n-au putut pune mîna pe nici unul dintre membrii comisiei, au devastat, pur şi simplu, o întreagă aripă a liceului. Restul s-a îndreptat spre grădina publică, unde s-a improvizat pe loc o adunare de protestare. Vestea s-a răspîndit ca fulgerul în oraş; lumea, curioasă, a început să se adune grabnic. In curînd, în faţa cazinoului, e o mare de capete — ciorchine vînzolit într-una. Oratorii, cocoţaţi pe o masă beteagă, îndrugă înfierbîntaţi cîte în lună şi-n stele: ocărăsc guvernul, pe profesori, spurcă examenul de bacalaureat, fără a trage însă o concluzie precisă. Prefectul e ţinut la curent prin ştafete de cele ce se petrec în grădina publică. Ingrijorat, trimite buluc funcţionarii prefecturii în cap cu Dărmănescu şi Negură, care au misiunea să salveze cu orice preţ situaţia. Cînd au pătruns ei în mulţime, oratorul, un invalid de război, îşi încheia cu înflăcărare cuvîntarea:

„De aceea am luptat noi la Mărăşeşti şi la Oituz, ca copiii noştri să nu poată mînca o bucată de pîine în ţara asta, pe care noi, cu sîngele nostru, cu viaţa noastră chiar, am mărit-o şi am întărit-o? Cerem, prin urmare, desfiinţarea examenului de bacalaureat, cerem trîntorilor şi profitorilor care ne sug vlaga, cerem celor de la cîrmă să dea putinţă copiilor noştri ca să trăiască de pe urma învăţăturii lor!"

Din mulţime se aude deslușit:

— Aşa e, da!

— Are dreptate eroul!

— Jos examenul de bacalaureat!

— Jos guvernul!
— Trăiască Romînia Mare!
— Să votăm o moţiune, fraţilor!
— Moţiunea!
— Da, moţiunea!
— Citeşte moţiunea, dom'le!

Dărmănescu reuşeşte să se urce pe masă.

— Daţi-mi voie, fraţilor, numai două vorbe să vă spun!
— Nu se poate!
— Te-ai trezit tîrziu, neiculiţă!
— E sluga prefectului!
— Daţi-l jos!
— Jos cu el!

In vremea asta slujbaşii de la prefectură strigă cît pot:

— Lăsaţi-l, fraţilor, să vorbească!
— S-auzim! S-auzim!
— Ce-i canibalismul ista?
— Vorbeşte, domnule profesor!
— Vorbeşte!
— Linişte! linişte, domnilor!

In sfîrşit, vacarmul se mai potoleşte, iar Dărmănescu reuşeşte să-şi înceapă cuvîntarea.

Bun şi rutinat vorbitor, arată că examenul de bacalaureat e de fapt o armă împotriva străinilor din ţară şi în special împotriva evreilor, care rau piinea de la gura copiilor de romîni, şi conchide că ar trebui cerut prin moţiune anularea probei scrise ce s-a dat şi întocmirea altei comisii.

„Prefectul nostru se obligă să capete telegrafic o comisiune înţelegătoare, care să ţină seama de greutăţile ce le întîmpină copiii de romîni cu învăţătura."

Mulţimea izbucneşte:

— Foarte bine!
— E bine aşa!
— Vrem altă comisiune!

— Alta !
— Trăiască prefectul nostru !
— Ura ! Ura !

Tugomir Negură, cu moțiunea scrisă de Dobrescu, se urcă la masă alături de Dărmănescu.

— Unde te cocoți, afaceristule ?
— Ce vrei, măi ?
— Huo !
— Șperțarule !
— Șantagist !
— Puchinos !
— Dezertor !
— Jos cu el !
— Iudă !
— Jos jidanii !
— Moarte jidovilor !

Strigătele de „moarte jidanilor", „la moarte jidovii" se aud tot mai dese, tot mai întărîtate. Înfierbîntată și urlînd într-una, mulțimea se înghesuie, se strivește, revărsîndu-se în stradă pe amîndouă portițele grădinii, îndreptîndu-se apoi în rînduri strînse, tălăzuite, spre strada mare. Un ovrei bătrîn, vînzător de gazete, prins în piață, e bătut măr și dezbrăcat la piele. Mulțimea întărîtată de această ispravă sparge la rînd geamurile de la prăvăliile ovreiești, devastînd, iar unii furînd, pur și simplu, marfa care se putea înșfăca pe fugă. În dreptul cofetăriei „Joffre", strada e barată de forța publică : polițaiul orașului, directorul poliției, un comisar, doi subcomisari și cinci sergenți culeși în pripă. Deși înarmați, tremură toți de frică, de le clănțănesc dinții. Mulțimea s-a mai destrămat și înaintează parcă mai încet, mai șovăielnic. Polițaiul face un pas înainte, întinde revolverul, își îngroașă glasul și se trudește să-și stăpînească tremurul.

— Cine mai face un pas, îl culc la pămînt !

Gloata a încremenit locului. Amenințarea polițaiului a derutat-o.

— La hotel, fraților! strigă unul din mulțime, dezmeticit.

— La hotel! La hotel!

— Acolo-i mahărul cel mare!

— Pe dînsul, fraților!

— Să-l jupuim de viu!

— Să-i argăsim șoriciul!

Un grup pornește în pas alergător spre hotel „Europa". Pasagerii, preveniți din vreme, se baricadează în camere ori fug îngroziți așa cum se găsesc.

Rădulescu-Vaier avusese prevederea să plece la timp cu mașina, împreună cu secretarul său. Camera lui Rădulescu este găsită goală și neîncuiată. Toate celelalte camere sînt cercetate la rînd și minuțios, dar zadarnic. Oboseala și nemulțumirea stăpînesc sufletele. În curte au apărut polițiștii. Strînși ciotcă lîngă cișmea, se sfătuiesc în șoaptă. Unul dintre revoltați descoperă întîmplător, după ușă, uitat în cuier, pardesiul prezidentului Rădulescu-Vaier.

Furia e aținată la loc. Ca la o comandă primită de undeva, se reped asupra pardesiului, se înjură, se înghiontesc, se calcă pe picioare.

Într-o clipă pardesiul a fost făcut ferfeniță. Combatanții, gîfîind întețit, se privesc acum prostiți, aiuriți parcă.

Pe scara principală, cu pas șovăielnic și revolverele întinse, polițiștii noștri, rînduiți după grad, înaintează temător pentru ofensiva hotărîtoare.

STRATAGEMA

Transcriu de aproape trei ceasuri — fără popas. După-amiază trebuie să trimit negreșit nuvela întreagă. Nori spălăciți se-nvolbură într-una ; bubuie înfundat, îndoielnic parcă, fără rezonanță ; zăpușeala sporește. Truda descifrării, transcrierea cît mai caligrafic, atmosfera prea încărcată m-au enervat.

Din stradă pătrund prin fereastra deschisă uruitul trăsurilor, trîmbițările claxoanelor și, din cînd în cînd, strigătele pițigăiate ori răgușite ale oltenilor. A oprit scurt o căruță — chiar în dreptul porții. „Pîinea... pîiiinea !“ Mă opresc și eu din scris. Mă întind, casc, mă las pe spetează fotelului și privesc atent și totuși absent la tablourile spînzurate deasupra biroului. Ai crede că mă trudesc să descopăr cine știe ce amănunt ; de fapt, linii și nuanțe de culori se suprapun jucăușe, se contopesc ori se mistuie într-un cenușiu cînd spălăcit, cînd mohorît de tot. Casc din nou, pre-

lung, cu suișuri; întind brațele, trosnesc degetele. Pun iarăși mîna pe toc, dar în loc să continui transcrisul, mă apuc să desenez pe sugativă, în puncte, copii bucălați și capete de moșnegi cu barbă — singurele modele pe care le stăpînesc. Un automobil-camion oprește în dreptul porții. „Ghiața!... Ghiaț'a sosiit... hai, fetițo, hai!" Un lipăit de papuci, vorbe repezi, nedeslușite, săgetări de rîs. Un duduit întețit de motor, apoi poartă trîntită și iar un lipăit de papuci, ce se pierde acum în direcția bucătăriei. Nu mai am de fel chef de transcris; așa e întotdeauna cînd ajung către sfîrșitul bucății. Și totuși, dacă aș face un mic efort — cincisprezece-douăzeci de minute de copietură — aș termina cu siguranță. Mai am o singură coală de hîrtie albă; va trebui să chibzuiesc în așa fel, ca să-mi încapă tot finalul bucății în cele două fețe pe care le mai am. De cumpărat acum hîrtie nu e chip; sînt dezbrăcat, iar servitoarea nu știe la librărie.

O ușă trîntită, de zguduie toată casa; altă ușă, apoi de-alături:

— Tăticule!... Tăticule!

Tresar și mă înnegurez. Adio scris de-acum; vorbăreț, cum sînt toți copiii la șase ani, are să mă iscodească iar de cîte-n lună și-n stele. Cu siguranță, că pînă la masă nu mai e chip de scris un rînd măcar.

Tac, în nădejde că nu m-o găsi; poate îi atrage atenția pe dincolo cine știe ce nimic, și astfel scap.

Ți-ai găsit!

— Aici erai, tăticule?

— Aici, tată, aici.

Se apropie încet de birou; stînga o ține îndoită la spate; în dreapta are un cuțit mare, de bucătărie, cu care împunge acum postavul biroului.

— Iar umbli cu cuțite, tăticule? Vrei să te tai iară?

Nu răspunde. Se preface că nu m-a auzit.

— Şi ce faci tu aicea singur, tăticule?

— Scriu, dragul tatii.

— Faci iar o carte?

— Mda, fac o carte.

Gura-i umblă meliţă, iar cu privirea inspectează zorit biroul. Întrebările sînt deocamdată fără ţintă precisă. Îl urmăresc şi eu atent, din ochi. Faţa i se-nsenineazâ toată, deodată; privirea i s-a oprit şi stăruie pe coala de hîrtie albă — singura rezervă pe care o mai am. Mă încrunt. Ştiu bine că după hîrtia asta albă, groasă, lucioasă, se dă în vînt; cică ar fi bună, tare bună pentru „turcafleţe". Le zice cînd „turcaleţe", cînd „turcafleţe". Nu prea are însă parte de ele; se opresc în gard, în viţă ori în sîrmele de electrică. Şi afară tocmai a început să adie vîntul prevestind că se apropie ploaia şi furtuna. Ştiu, simt că va da fără zăbavă asaltul, şi sînt tare curios să văd ce stratagemă va întrebuinţa de rîndul acesta.

— Tăticule, vrei tu să-ţi dau o bomboană?

— Nu, tăticule.

— Foaarte bună... cu smeură!

— Nu, că mă dor dinţii.

— Da un „crion" cu roşu şi cu albastru?

— Am două, tatule — şi-i arăt creioanele ascuţite frumos şi rînduite pe marginea călimării.

Oftează şi bate uşor din picior.

— Vrei să-ţi fac clei de lipit? Mai bun ca „sinticonu"!

— Nici n-am început, tată, sticla de gum' arabică!

Şi-i arăt cu degetul sticluţa pîntecoasă, plină ochi cu licoare galbenă, ca mierea de mai. Se încruntă, îşi muşcă buza şi bate mai pripit din picior.

— Un pisoi frumos vrei, tăticule dragă?

— Ce să fac cu dînsul, bre?! — şi mă cam junghie rîsul.

— Să te joci, tăticule!

Acum rîd în voie, dar el întoarce capul şi se face că nu bagă în seamă. După ce mă potolesc şi-l mîngîi pe obraz:

— Nu, nu-ţi dau pe cel galben... eu te iubesc mult...

— Şi de ce, tată, nu mi-l dai?

— Findcă-i fată, nu-i băiat.

Îmi stăpînesc rîsul şi-l întreb serios:

— Păi, de unde ştii tu, bre, că-i fată?

— E prost tare, tăticule!

— Proost?! Da'ce face, tată dragă?

— Mănîncă toată ziua muşte moarte.

— Păi, unde le găseşte el?

— Ei, sînt o mulţime la bucătărie!... în farfurioarele cu hîrtie de muşte.

— Aha, pricep. Da' ălălaltu, nu-i prost?

— Cel negru?

— Cel negru, da.

— Nuu, tăticule... ăla prinde şi mănîncă numa' goange vii!

— Daa?!

— L-am văzut eu bine cum a prins o lăcustă mare, verde... uite-aşa de mare!

— Nu se poate aşa de mare!

— Da' ce, tu erai acolo?

— Nu eram, dar nu se poate lăcustă aşa de mare!

— Atunci atîta, na!

— Şi aşa-i prea mare!

— Bine nu ştiu, că eu cînd am ajuns, Tuţu o şi-nghiţise.

Tace şi se încruntă; apoi ferind privirea şi mai coborînd glasul, mă întreabă:

— Tăticule, pe pisoi tot barza i-aduce?

— Nu, tatule, cioara.

— Ei, aşa da!

Iar îşi opreşte privirea pe biata coală de hîrtie. Simt cum o mănîncă din ochi. Ca să-i mai abat oarecum gîndul:

— Măi tatule, de ce nu te duci tu prin curte să te joci? Uite-acu o să-nceapă a ploua!

— Dac-aș avea o coală de hîrtie aș face un „turcaleț"... bate-un vînt, numai bun, tăticule!

Văd bine că am călcat cu stîngul, și de aceea mă și grăbesc să schimb macazul.

— Adică, ce să te mai duci prin curte... îmi pare c-a și-nceput a ploua...

— Atunci stau în casă, tăticule, să scriu și eu.

— Bravo, așa da! Ia-ți tăblița și treci dincolo, în dormitor.

— In dormitor citește mămica.

— Și dacă citește mămica, ce-i?

— Nu mă lasă, tăticule, că scîrțîie tăblița

— ?

— Dac-aș avea și eu o coală, aș scrie cu „crionu" „oi" și „cuc"!

— Las' că mai e pînă să scrii pe caiet... acu pe tăbliță, fluieraș!

— Mămica zice să scriu și pe hîrtie, că tăblița scîrțîie.

— ?

— N-ai spus tu s-o ascult, că-i „prifisoara" mea?

M-a înfundat iar. Întorc capul ca să-mi ascund zîmbetul.

— Dar la spate ce ai, măi?

— Nimic.

— Cum nimic, hoțule?

— Nimica, zău.

— Ia pune mîna ici pe birou!

Se codește ce se codește, dar privirea mea tot mai încruntată îi arătă că nu glumesc.

— Astea ce mai sînt, măi diavole?

— Speteze, tăticule.

— Și ce faci tu cu ele, dragul tatii?

— Zmeu, tăticule dragă...

— Dar din ce le-ai făcut, măi?

— Păi, nu le-am făcut eu.
— Nu ? Dar cine ţi le-a făcut ?
— Nicuşor..
— Care Nicuşor mai e şi ăsta ?
— A lui controloru.
— ?
— De vizavi, frate !
— Şi ce i-ai dat ca să ţi le facă ?
— Numa' patru lei mari.
— Baani ?! Să nu te mai prind că iei bani din casă că mă supăr rău !
— Nicuşor n-are mamă, săracul ! — şi oftează teatral, din adîncul pieptului.
— Dar scîndură de unde-ai avut ?
Apleacă privirea, întoarce capul şi tace.
— Cine ţi-a dat scîndurică, tăticule ?
Zîmbesc şi-l mîngîi uşor pe creştet.
— Lina mi-a dat-o.
— Şi Lina de unde-o fi avut scîndurică ?
— A rupt-o din coteţ.
— Din coteţ ?!
— I-o scîndură foarte bună, tăticule !
— Daa ?
— Uscată şi moale.
— Şi tu ce i-ai dat Linei, că nu era ea proastă să ţi-o dea degeaba ?
— Nişte ţigări.
— Ţigări ?!
— Numai trei !
— Hm !
— Da' nu de la tine.
— Da' de la cine atunci ?
— Din tabachera lu' mămica.
— Păi, e frumos să umbli tu în tabachera mamei ?
— ?
— Spune !
— N-a zis şi mam'mare şi nenea doctoru să nu fumeze ?

— Altă dată să nu mai umbli, că nu-i frumos... m-ai înțeles ?

Oftează și-i tremură buza de jos. I-am vorbit prea aspru.

Îi mîngîi mîna, zîmbesc și-i spun mieros :

— Acu ia colivia și du-te jos de schimbă apa cănăriței... eu mai am nițel de scris... niițel !

— Da' ce-mi dai să mă duc ?

— Ce vrei să-ți dau ? Nu-i cănărița ta ?

— Tătícule drag și scump, dă-mi mie coala asta !.. Numai asta !

— Nu vezi că nu am alta, bre ? Pe ce-o să scriu ?

— Îți dau eu tăbliță... scrii pe ea cît vrei, tătícule !

— Cum așa ?

— Scrii, ștergi cu buretele... scrii iar... dă-mi-o, zău, tătícule, și mă duc.

A durat asaltul așa de mult, se roagă așa de frumos, se uită apoi cu atîta jind la coala de hîrtie, încît m-a biruit de-a binelea.

— Ți-o dau, dar să mă săruți întîi.

— Te sărut, tătícule, te sărut.

— Mult și dulce... dulce de tot !

Se cocoață iute pe genunchii mei, mă atinge cu vîrful buzelor pe obraz, întinde mîna și înhață coala.

— Cum, mă hoțule, așa mă săruți ?

— Da' cum vrei ?!

— Și numai o dată ?... Numai ?

— Pentru o coală, prea mult !

— Să mai poftești mătăluță și alt'dată !

Se dă un pas îndărăt și-mi zîmbește șiret.

Pune coala cu grijă la subțióară, strînge bine spetezele într-o mînă, cuțitul de bucătărie într-alta, și se pregătește să iasă din birou.

— Tătícule, deschide, te rog, ușa !

— Deschide-ți-o, băiete !

A rezolvat problema numaidecît, trecînd și cuțitul tot în mîna stîngă.

— Mă Costele, spune mamei să-mi dea și mie jurnalele.

— Eu nu pot... am treabă-acu.

— Așa ?... Da ?...

— Sun-o pe Lina... ce, n-ai „sîrvitoare“ ? — scoate limba, scutură din cap și-o zbugheșle apoi într-un picior.

În vagon s-a făcut liniște acum. Lampa trage să moară. Huruitul roților, cînd se limpezește ca vuind de departe și dogit, cînd se toacă măcinîndu-se mărunt, în loc, ori țiuie strident și prelung, aici urcînd, aci coborînd brusc. Singur Ilie Farcaș n-a putut ațipi. Doarme și preoteasa, care-și duce copilul epileptic să-l arate la un profesor din București, dorm amîndoi voiajorii, împăcați în sfîrșit; doarme pînă și italianul care scoate măselele fără durere, pensulînd doar gingia cu o doctorie verzuie, lipicioasă și cu miros de clei.

Bolta cerului se arcuiește grea și întunecată; stelele se desluşesc. cînd şi cînd, răzleţite sau ca ciorchini — și asta, numai dacă ai ochi buni și dacă nu se-mbulzesc prin dreptul ferestrelor scînteile de la mașină, ce se tot învolbură ca un nor năuc de licurici.

Și cum ar fi putut închide ochii Ilie Farcaș, cînd mîine după-amiază chiar, i se izbîndește pe de-a-n-

tregul visul? Mîine, la 5 și jumătate fix, cunoscutul și temutul critic literar, Ilarie Negureanu, îl va primi la dînsul acasă. Așa i-a răspuns la ultima lui scrisoare — scrisoare pe trei fețe, cît mai caligrafic scrisă și însoțită de patru mostre de poezie simbolistă.

De cînd a cîștigat la „Tinerimea Romînă" premiul întîi — era în clasa a șasea atunci — Farcaș s-a apucat să scrie versuri. A reușit, după un an și mai bine de încercări, să-și plaseze cîteva poezii prin gazete de provincie și reviste de mîna a treia, iar de cînd Negureanu a binevoit să-i răspundă și să-l îndemne chiar să scrie, e pe deplin încredințat că are talent și s-a așternut pe scris, de nădejde.

Cum și-a luat bacalaureatul — în iunie ce trecu — a rupt orice legătură cu foștii lui colegi. N-a mai ieșit din casă decît în zilele cînd avea ore de meditație; încolo, pînă noaptea tîrziu, citiri zorite, pe nealese, și teancuri de hîrtie mîzgălită. Foștii lui camarazi, zadarnic s-au tot trudit să-l urnească la vreun chef ori la bătăile cu flori de la grădina publică. De la un timp s-au plictisit și l-au lăsat în pace.

Numai din meditații — din meditațiile de pe vară și din cursul anului — Farcaș a izbutit să-și facă un costum de haine negre, să-și cumpere o pereche de pantofi de lac și o imitație de borsalină gri. I-au mai rămas, încă, din economii, 4.000 de lei, din care trage nădejde să trăiască prima lună. Banii îi sînt drămuiți pînă la leu: camera, masa, spălatul, taxele de înscriere la litere și filozofie.

Totul calculat după informațiile pe care i le-a dat un văr de-al doilea, copist la finanțe și student în anul III la litere.

Farcaș nu cunoaște pe nimeni din București și nu are nici o scrisoare de recomandație în buzunar; își pune însă nădejdea, toată nădejdea, în maestrul Negureanu. Nu se poate — își tot zice el — să-l lase

fără sprijin în bătaia vînturilor din Capitală. Gîndul că mîine chiar va da ochi cu dînsul îl umple de bucurie dar și de teamă. Cum îl va primi oare? Ce-l va întreba? Va trebui să citească ori să-i lase manuscrisele? Zadarnic se frămîntă Ilie Farcaș; nu-și poate da, nici de rîndul acesta, un răspuns mulțumitor. Fotografia maestrului Negureanu, pe care a văzut-o acum două săptămîni cînd îi apăru senzaționalul interviu în *Seara*, l-a impresionat peste măsură. O figură prelungă, ascetică, încadrată de o barbă mare și rară; chelie pronunțată, ochi mici, fosforescenți. Biroul, ca și biblioteca din spatele jilțului, gemînd de tomuri groase.

De-atunci, de cînd cu interviul adică, și-a conturat și limpezit o imagine mai precisă despre criticul literar Ilarie Negureanu.

Pentru Farcaș, Negureanu trebuie să fie un mare cărturar, închis în turnul lui de fildeș, stăruind zi și noapte peste maldăre de manuscrise sosite din toate unghiurile țării, ori asupra ultimelor cărți apărute în diverse limbi europene.

Se luminase bine cînd personalul a intrat, gîfîind și hodorogind, în Gara de Nord.

Cîtva timp Farcaș a rămas pe peron, nedumerit și nehotărît; nu se gîndise de fel pînă atunci unde o să tragă pentru o zi, două, adică pînă-și găsește o cameră mobilată. Mai împins binișor din spate, mai înghiontit de cei zoriți, ținîndu-și strîns geamantanașul cu stînga, iar cu dreapta tot pipăindu-și portofelul, s-a trezit, în sfîrșit, pe celălalt peron — peronul de la ieșire. O firmă ștearsă i-a adus în minte numele hotelului, un hotel mic și murdar de pe Grivița, unde trăsese cu colegii lui acum doi ani cînd a concurat la „Tinerimea".

*

Farcaş a pornit de pe la ceasurile două de la hotel, ca să nu întîrzie cumva. A dat repede peste strada căutată, ba a văzut şi casa în care locuieşte Negureanu. Ca să fie sigur dacă asta-i strada Muzelor, fostă Rinocerului, a întrebat întîi pe gardistul plantat în răscrucea mare, a citit cu atenţie tăbliţele — şi la un cap şi la celălalt cap al străzii — iar după ce a mai cerut lămuriri şi de la doi dintre trecători, s-a liniştit. Ca să fie sigur dacă la 24 bis stă Ilarie Negureanu, a iscodit pe departe şi stîngaci pe cîrciumăreasa din colţ, şi l-a întrebat de-a dreptul pe factorul care taman adusese pentru 24 bis o telegramă.

Cu cinci minute înainte de ora ce-i fusese fixată, s-a mai uitat o dată în oglinjoară, şi-a dres glasul, a pipăit pentru a nu ştiu cîta oară manuscrisul chitit cu grijă în buzunarul de la piept, s-a închinat, apoi a sunat scurt.

Fata din casă, după ce l-a măsurat de sus şi i-a luat cartea de vizită, s-a întors într-un tîrziu şi i-a făcut semn cu capul să intre.

Lume multă — predomină cuconetul ; fum gros de tutun, gălăgie. Cufundat în jilţul de la birou, maestrul Negureanu i-a făcut semn cu mîna să ia loc. S-a aşezat tare încurcat pe bancheta de lîngă uşă, care era liberă — singura care mai rămăsese liberă.

Generalul-intendent îşi potriveşte monoclul şi-şi continuă povestirea. E vorba — ca de obicei la dînsul — tot de o aventură galantă.

De Farcaş, nebăgat în seamă, se apropie un maior de artilerie ; într-o mînă ţine un sandviş cu icre negre, în cealaltă un pahar mare cu vermut.

— Mulţumesc... vă mulţumesc, domnule maior...

— Ba, să iei te rog că se supără maestrul ! Aici stă fiecare cît vrea şi se serveşte singur ; asta-i regula casei.

De la maiorul Băluţă a aflat că fotografia apărută în *Seara* e o fotografie veche, că de vreo doi ani

Negureanu și-a ras barba, poartă monoclu în loc de ochelari și a devenit monden. A mai aflat și cine sînt cei de față, ce-i aduce în strada Muzelor, simpatiile ce sînt pe cale să se cristalizeze precum și legăturile ce n-au mai putut dura.

Neanunțat intră unul cu monoclu înrămat, pîntecos, roșcovan, cu părul aproape albit și cu mustață mică — două șfichiuri ce prelungesc parcă, pînă-n marginea buzei, perii groși din nări.

— Bun găsit la toată societatea! Exclamări, bătăi din palme — bucurie generală, nestăpînită. După ce s-a făcut oarecum liniște: — O veste tristă, iubite maestre!

— A căzut guvernul?

— O fi dat faliment *Cartea Bună?*

— S-a jurat Brezeanu că nu mai scrie?

— Fiți serioși, pentru Dumnezeu!

— Ce veste ne-aduci, Gogule? intervine autoritar și încruntat Negureanu.

— Secătura aia de Antonescu vă trădează, maestre!... Parol!

Un moment de stupoare. Apoi, ca un talaz crescut, care a biruit stăvilarul și se prăbușește dincolo, așa pornesc, din toate părțile, exclamările, epitetele și asigurările că faptul acesta era de așteptat. Unii sînt de părere că a prea întîrziat.

— Dovada, dragule! mai intervine o dată, cu glasul și mai alterat, Negureanu.

— Iată, pe spalt articolul lui Antonescu!... Apare mîine în *Biruitorul.*

Tăcere grea, spintecată de un „a" prelung.

— Dănescule, treci dincolo și telefonează la *Pionierul,* să-i oprească paginarea volumului.

— Pot să-l atac, maestre, în foiletonul de sîmbătă?

— Desigur!... O notiță să facă Mihăescu pentru *Seara.*

— Vorbesc eu cu Marinescu de la *Epoca,* maestre.

— Foarte bine!... Cum mai stai, Dinculescule, cu Ştefănescu?

— De la *Acţiunea?*

— Da, frate, da.

— Binişor... bine chiar, aş putea zice... Ne-am împăcat la banchetul de la Camerele Agricole.

— Crezi că ai putea strecura şi la el ceva?

— Eu cred că da. Am să-ncerc, în orice caz!

— Bun!... foarte bine! După apariţia articolului, punem la punct şi partea a doua a planului.

Veselia s-a înfiripat din nou. Se mănîncă şi se bea acum parcă şi mai vîrtos.

— Domnule maior... dacă sînteţi bun...

— Cu plăcere, dragă — şi-şi trage un scaun lîngă bancheta lui Farcaş.

— Credeţi că o să mă pună să citesc? M-aş simţi tare stingherit... e atîta lume aici!

Maiorul pufneşte în rîs.

— Negureanu aproape că nu mai admite lectură la cenaclu... asta a mers după război, cam doi, trei ani... acum se mănîncă, se bea şi se bîrfeşte... mai ales. Şedinţele au loc regulat marţea şi sîmbăta de la 5 la 8... nu uita amănuntul ăsta!... Poţi scuti două mese pe săptămînă... şi asta nu-i puţin lucru în Bucureşti!

— Vine lume multă, după cum văz?

— Daa... uneori şi mai mulţi ca astăzi...

— Trebuie să cheltuiască, nu glumă, maestrul!

— Are şi de unde, bre omule: consilii de administraţie, cărţile, casele nevesti-si... eţetera! Două corpuri pe strada Carol: jos prăvălii, deasupra apartamente... asta face mai mult ca două moşii!

— Dacă nu vă supăraţi, pe dumneavoastră ce v-aduce aicea, domnule maior?

— Pe mine, zici? Iar pufneşte-n rîs — un rîs gros, săltat, nestăvilit.

— Am o piesă pe care ţin s-o joc la Naţional... Negureanu e bun prieten cu directorul teatrului.

— Aha, pricep acum.

Şi coborînd glasul şi apropiind pleoapele:

— Mai dau eu şi tîrcoale nepoate-si.... nepoată după nevastă, mai exact.

Farcaş zîmbeşte jenat şi roşeşte iarăşi.

— Dar merge greu, greu de tot... şi-a pus ochii pe dînsa Negureanu, şi cînd îşi pune unul ca dînsul ochii pe-o femeie!...

Un gest cu mîna îi limpezeşte şi-i întregeşte gîndul.

Ilie Farcaş şi cu maiorul Băluţă au fost opriţi la masă. Numaidecît după cafea maiorul şi-a cerut voie şi s-a retras — era invitat, pentru ora 10, la o logodnă. Ceilalţi însă: Negureanu, doamna, nepoata acesteia şi Farcaş s-au dus la teatrul „Ventura".

Farcaş s-a simţit tare jenat. Binoclurile îndreptate spre dînşii, saluturile şi bezelele schimbate de Negureanu cu cei de prin staluri ori din lojile vecine îi sporeau neliniştea şi jena. I se părea că toate privirile spre dînsul caută — îl măsoară, desigur, îl cîntăresc şi-l categorisesc.

Cînd era lumina stinsă se simţea mai la larg. Adică s-a simţit doar cît a ţinut primul act, căci de la al doilea, a băgat de seamă cum Negureanu mîngîie mîna domnişoarei Nina, iar lui, cum îi vorbeşte tot mai de-aproape şi cu subînţelesuri doamna Negureanu.

La ieşire, chiar în uşa teatrului, doamna Negureanu s-a adresat către bărbatu-su:

— Coco dragă, eu aş vrea să mergem la Zisu... mi-i o sete!...

— Şi eu, nene... vreau să-l mai aud pe Moscopol. Haidem, zău!

— Bine, fetiţelor, să mergem, dar n-am bani la mine pentru bar.

— Am eu, maestre! se trezește răspunzînd Farcaș.

Privirea lui Negureanu i-a tăiat respirația.

— Asta-i o idee, Cocolică... decît să ne mai abatem pe-acasă... Și întorcîndu-se spre Farcaș: — Zici că ai ceva la dumneata?

— Ai, să zic... vreo... trei mii?

— Am patru mii, maestre!

— Bine. Împrumută-mă atunci cu 3.500 pînă mîine dimineață.

Negureanu apucă hîrtiile cu două degete și le lasă să cadă, de sus, în portofel.

— Mergem pe jos, copii, ca să facem niță mișcare.

Și fără a mai aștepta vreo aprobare, doamna Negureanu ia brațul lui Farcaș și pornesc amîndoi, pe jos.

După a doua sticlă de șampanie a dansat și maestrul Negureanu — cu domnișoara Nina, bineînțeles. Doamna Negureanu a fost dansată aproape tot timpul. Cunoscuți și necunoscuți au invitat-o — nici unul n-a fost refuzat. Șampania tare, aerul îmbîcsit, promiscuitatea din sală, apropourile doamnei Negureanu l-au silit pe Farcaș să profite de un moment prielnic, și pretextînd o violentă durere de cap, să-și ceară voie de la Negureanu să se retragă.

Acesta tocmai urmărea atent și înciudat pe nepoată-sa, care dansa pentru a doua oară cu căpitanul aviator. Firește că Farcaș a căpătat numaidecît învoirea cerută.

Au trecut trei săptămîni și mai bine. În prima săptămînă, Farcaș a fost și marți și sîmbătă la ședințele cenaclului din strada Muzelor. Nici un semn din partea lui Negureanu; parcă uitase cu totul de banii împrumutați. Doamna Negureanu s-a purtat rece cu dînsul, aproape că nu i-a vorbit. A aflat de la domnișoara Nina că ar fi contrariat-o plecarea lui — mai ales faptul că nu și-a cerut voie și de la dînsa.

In a doua săptămînă, Farcaş a fost numai marţi la cenaclu şi nici atunci n-a îndrăznit să se explice şi să ceară iertare doamnei Negureanu.

A treia zi a aflat de la maiorul Băluţă, pe care l-a întîlnit în dreptul Universităţii, că marţi chiar, după plecarea lui, doamna Negureanu a spus, în hazul celor de faţă, că i-a făcut declaraţii în toată regula şi nu ştie cum să se scape de dînsul.

De-atunci n-a mai dat Farcaş prin strada Muzelor. Banilor le-a pus cruce, iar planul de pe vară şi visul ce i se înfiripase la barul Zisu — apropourile doamnei Negureanu fuseseră destul de străvezii — s-au destrămat, s-au topit, de parcă nu se aleseseră niciciînd din negură.

Rapidul „Decebal" oprește în gara X — și la dus și la întors — numai un minut.

Cei trei pasageri — o doamnă și doi domni — au intrat ca o furtună în vagonul-restaurant.

Unul dintre călători — cel tînăr — a așezat cu grijă, în plasă, valizele; celălalt a instalat pe doamnă la o masă liberă — de patru persoane.

Irupția noilor sosiți, și mai ales frumusețea călătoarei, a dezmorțit pentru o clipă pe pasagerii din vagonul-restaurant. Pentru o clipă, doar.

Trenul și-a recăpătat viteza, ventilatoarele au prins să zbîrnîie din nou.

Domnul gras, congestionat, ras în cap și descheiat la cămașă, mișcă iar, alene, evantaiul. Un semn ușor din sprinceană — aproape imperceptibil; chelnerul a priceput că trebuie s-aducă alt pahar cu citronadă. Ochiul ce se aprinsese adineauri, măsurînd și cîntărind pe frumoasa necunoscută ce s-a urcat în stația X, s-a stins acum. Călătorul nostru soarbe

prin pai, prelung și zgomotos, din băutura acrită cu lămîie și răcită cu bulgărași de gheață artificială.

La o altă masă, patru voiajori comerciali joacă domino. Chiar dacă nu i-ai auzi vorbind, tot ai ghici că sînt de dincolo, după favorite — tunse mărunt cu mașina — și după îmbrăcăminte: pantaloni de sport, cadrilați, cămăși cu guler răsfrînt și pene verzi la pălărioare.

In sfîrșit, la a treia masă, un colonel de intendență și doi liceeni — slabi, pistruiați și-ncorsetați în uniforme noi. Băieții abia ciugulesc din înghețată; militarul soarbe tacticos, din farfurioară, ceai fierbinte — ca să se răcorească, probabil.

Incolo, zăpușeală mare și mese goale. Chelnerii și bucătarul, așezați la masa din fund, rezervată personalului de serviciu, tăifăsuiesc și se tratează cu bere. In picioare și rezemat de ușă, un însoțitor de vagoane. Cu șapca dată pe ceafă și mîinile adînc înfipte în buzunarele pantalonilor, în așteptarea unui pahar de bere ce întîrzie, se amestecă, din cînd în cînd, în discuția celor de la masă, care trage să moară.

Cîmpul, de o parte și de alta a șinelor, e numai miriște. Pămîntul, uscat și crăpat de secetă. Pe albastrul cerului, lucios ca o glazură bine întinsă, nici o scamă de nor.

Cei trei pasageri — pasagerii ce s-au urcat în gara X — se întorc de la o înmormîntare. Ți-o spune și îmbrăcămintea, și conversația lor — mai cu seamă conversația.

Doamna: zveltă, părul platinat, umerii obrajilor ușor proeminenți, ochii mari. Sprîncenele frumos arcuite, buzele subțiri, înroșite cu grijă, tenul curat și ușor bronzat de soarele Balcicului.

Unul dintre însoțitori: fața brăzdată de cute, părul rar și cănit, ochii vii, iar la vorbă repezit.

Celălalt: mult mai tînăr, fața plină și roză, mustața mică — à la Hitler — cărare pînă la ceafă, monoclu fără ramă și fără șnur.

Doamna împinge ușor, cu inelarul de la dreapta, paharul golit; își reazemă bărbia de podul palmei stîngi și privind departe, unde mirîștea se lipește parcă de poala dealului, vorbește cu glas scăzut — ca pentru sine:

— Eu, una, o-nțeleg pe biata Cela... E și frumos ce-a făcut...

— Sînt de altă părere — se grăbește cu răspunsul domnul mai în vîrstă.

Doamna întoarce agale capul și-l măsoară cu ochii micșorați.

— Nu înțeleg.

— Bine, dragă: Job nu s-a-mpușcat în dormitorul amantei lui?

— Și?!

— Lăsat-a el vreun rînd pentru Celina, pentru copii?

— Ei și?!... Unde vrei s-ajungi?

— A cerut, sau nu, să fie îngropat cu Margot?

— Da, dar Margot s-a încăpățînat și n-a vrut să moară. Este?

— Este... Mare noroc a avut fata asta! A doua oară scapă de la moarte: întîia oară nimerită-n piept, iar acum în abdomen!

— Recunoști atunci, că nu are valoare obiecția ta?

— În parte, da... Dar recunoști și tu că Celina n-a păstrat măsura? Să nu se stăpînească ea de fel, frate?!

— Cînd iubești, cum l-a iubit dînsa, nu te mai studiezi în oglindă... Puțin îți pasă de opinia prietenilor... Prietenii!...

Ușoară răsfrîngere a buzei de jos și gest elocvent cu dreapta.

— Dacă nu te superi, coniță Ady: cum se-mpacă dragostea asta cu legătura publică a Celinei?

— La ce faci aluzie?

— Legătura cu maiorul Damian — precizează, și mai timid, domnul cel tînăr.

Doamna zîmbește compătimitor.

— Domnule Andreescu: dumneata n-ai auzit de femei care-au iubit în același timp doi bărbați?

— Ba da, coniță — răspunde moale domnul Andreescu. Dar astea sînt cazuri rare... nu?

— Extrem de rare! Femeile, cînd iubesc cu adevărat, se opresc la un singur bărbat și atașate rămîn pentru toată viața, unele!...

După o pauză, tot el:

— Eu aș îndrăzni să te mai întreb ceva...

— Te rog!

— Dac-ar fi vorba numai de legătura cu Damian, aș admite, parcă, punctul d-tale de vedere... dar se mai știe și de legătura cu Trăistaru... nu? Lumea vorbește și de consilierul Georgescu, dar nu cred...

— Domnule Andreescu: eu socot că s-ar putea explica ambele legături cu ipoteza pusă de mine.

— Adică prima pereche să fi fost Job și maiorul Damian, iar a doua Job cu Dorel Trăistaru?

— Aranjează-i cum poftești... N-are nici o importanță... Dar de ce n-ai vrea dumneata să admiți, că exasperată de purtarea lui Job, la care ținea totuși, — accentuez asta — și-a luat un amant?... E mai simplu... Nu-i așa?

Domnul mai în vîrstă — soțul doamnei — zîmbește și dă din cap — semn că nu împărtășește punctul de vedere al soției sale. Privirea rece, tăioasă și ușoara clătinare a capului dovedesc că doamna a surprins la timp zîmbetul de neîncredere, l-a cîntărit și l-a sancționat pe loc.

— Celina-i simțitoare, afectuoasă... tînjește după o vorbă bună, o mîngîiere...

— O cunoști bine?

— Știu toate astea din pension; nu numai c-am fost colege, dar doi ani de zile am dormit în aceeași cameră! Ia gîndiți-vă acum: fetița, în pensionul la Viena; băiatul, urmînd liceul din clasa-ntîia la Paris; Job, Dumnezeu să-l ierte, acaparat de politică și de femei!... Vă-ntreb pe amîndoi: viață-i asta? Și-și mută privirea, întrebătoare și mustrătoare, de la unul la celălalt.

— Ai dreptate, duduie Ady!

Doamna continuă:

— Damian, apoi, e un tip bine... (lui Damian îi va veni rîndul, după ce trece dînsa hopul cel mare).

— Foarte bine chiar!

— Cu faimă de cuceritor și aureolă de pilot îndrăzneț... Trebuia deci să cadă, o dată și o dată, biată Cela?

Amîndoi bărbații tac și feresc privirea sfredelitoare a femeii, care se simte acum stăpînă pe poziție.

După o tăcere prelungită — voit prelungită de toți — conversația se leagă din nou și, treptat-treptat, se însuflețește. Se discută, firește, politică, se brodează pe marginea crizei generale, iar în pauze se bîrfește pe socoteala celor ce-au luat parte la înmormîntarea fostului subsecretar de stat, Job Danielescu.

Cînd se rupe din nou firul discuției, domnul cel tînăr se uită la ceas, socotește ceva privind absent la o reclamă de lichior italienesc, apoi se adresează tovarășilor săi de drum:

— Dacă-mi permiteți, eu m-aș duce să aranjez meniul pentru diseară.

— Foarte bine te-ai gîndit, dragă! se grăbește să-l aprobe soțul doamnei. Combină însă ceva ușor... ca pentru seara...

— Nici o grijă!

După ce a dispărut Nik Andreescu prin ușa din fund — care duce la bucătărie:

— Micule dragă, sînt supărat pe tine... Nu mult, dar sînt.

— Fiindcă nu fac ochi dulci maimuțoiului ?

— Eiii !... Ochi dulci... de ce exagerezi ? Poartă-te și tu ceva mai drăguț. E așa de greu ?!

— Este, fiindcă nu-l pot suferi ! Uită-te la dînsul : comun, prostuț și îndrăgostit lulea... Asta, mai ales, mă scoate din sărite !

— Poftim ! Tu-i găsești vină — și încă ce vină ! — cînd de fapt ar trebui să-i acorzi circumstanță atenuantă...

— Te rog să nu mai continui, că m-apucă iar migrena !

Domnul oftează, pungește gura, scoate tabachera și alege o țigară.

— Mi-ai fi putut oferi și mie, cred ?

— Pardon !... Poftim !

După cum trag din țigară, se vede bine că amîndoi sînt enervați.

Tot el, cu jumătate de gură însă :

— Peste trei săptămîni se dă bătălia cea mare...

Ea înalță din umeri și sprîncene — a nedumerire.

— La 23 ale lunii se va alege șeful organizației.

— Nu înțeleg unde vrei să ajungi.

— Am neapărată nevoie, pentru hopul ăsta, de Nik.

— Tot nu pricep... parol !

— Intîi, să mă-mprumute. Un sfert din comitetul județean va trebui cumpărat. Pe puțin, treizeci de banditi !

— Cumpără-i și pe toți, dragă, dacă trebuie !

— Ușor de zis... dar cu ce, nu mă-ntrebi ? De unde bani ? Știi bine că dacă nu venea conversiunea, eram decavați !...

— Am auzit-o parcă de la tine.

— Și n-ai dat crezare... firește !

— Apropo : e adevărat ce spunea Dimitriu, că dacă Andreescu ar fi ales șef al organizației, i s-ar rezerva un strapontin ?

— Și eu cred că i s-ar da un subsecretariat.

— De unde pînă unde ?!

— E om bogat... fost deputat, fost prefect de județ...

— Nu-i suficient.

— Are relații excelente la centru !... De cîteva ori l-a împrumutat chiar pe șeful partidului !... Împrumutat, vorba vine, că n-o să mai vadă el banii...

— Eu tot nu-l văd subsecretar !

— Mă lași acum să continui ?

— Continuă, dragă !

— Vine apoi sprijinul moral ; adică puțin ar conta, să am alături și pe fiul fostului șef de organizație ?

— Calculul tău e bun... recunosc.

— Atunci, de ce nu vrei să m-ajuți ?

— Fiindcă nu pot... înțelege !

— Dac-ai fi nițeluș mai ambițioasă...

— Tot nu pricepi, omule, că nu-l pot suferi ?! Ce Dumnezeu !

— Ei, dac-ar fi răspuns și Marcela tot așa, Didi n-ar fi astăzi șeful liberalilor...

— Adică ai vrea să fac ce-a făcut Marcela ?!

— Doamne, Ady !... De ce exagerezi, fetițo ? Eu îți cer, păcatele mele, să devii amanta lui Nik ?

— Ssst... vine !

— Dar ce stătuși atîta, domnule ?!

— Pînă s-aleg materialul, pînă să-l fac pe bucătar să priceapă rețetele... uf !

Se așază pe scaun, își pătrește freza cu amîndouă palmele, își potrivește monoclul și apoi înșiră, pe nerăsuflate, meniul comandat. Doamna dă ușor din cap, aprobativ. Zîmbetul, vădit forțat, i se topește numaidecît.

Se răsucește apoi și privește amuzată la domnul cel gras și congestionat, care tocmai începe alt pahar cu citronadă.

Tac toți trei. Fiecare își galopează însă gîndul. Un șuierat ascuțit, retezat în două rînduri. Trenul, înfrînat brusc, oprește în gara Y. Zgomot și forfotă de stație mare. Călători care coboară agale sau agitați, pasageri care urcă sau încurcă pe cei grăbiți.

Soțul doamnei s-a instalat la fereastra a doua, care are geamul complet lăsat.

— Ei, pst... pst... băiete!... Băiatul cu jurnale!

— Porunca, boierule!

— Cumpărați de la mine, domnule!

— Ce să-ți fac, mă, dacă ăsta a fost mai iute de picior?

— *Adevărul?... Lupta?*

— Dă-mi *Viitorul, Adevărul* și *Lupta.*

— *Viitorul* n-a sosit, conașule.

— Nu?!... Dar cu ce tren vine la voi?

— Cu acceleratul de 7,48.

— Bine... Dă-mi-le pe celelalte. Rest la un pol ai să dai?

— Se găsește.

Pune teancul de gazete jos, îl strînge între glezne și se scotocește prin buzunare.

— Mai trebuie trei lei, cucoane.

— Adă-ncoace cît ai.

— Să trăiți!

În timpul acesta — cît a tîrguit gazetele — între doamnă și tovarășul ei a avut loc următorul dialog:

— Mîine la 6, Ady... Te aștept negreșit!

— Poți s-aștepți... nu vin.

— De ce mă chinuiești iar, Dinel?

— Ți-am mai spus: două lucruri pretind eu de la tine.

— Voi fi șeful organizației! Totul este pus la punct... Pînă-n cele mai mici amănunte!

— Și soțul meu — dacă mă iubești cu adevărat...

Zîmbetul i-a luminat iar fața și a strecurat o undă de căldură în sufletul lui Andreescu.

— Te iubesc mult, răutate mică !

— Îți dau răgaz pînă marți... Ai, prin urmare, cinci zile de reflectat. Acesta este al doilea și ultimul termen... s-o știi !

Tonul și căutătura arată lămurit că acesta e, într-adevăr, ultimul termen pe care i-l acordă.

Soțul doamnei și-a ocupat locul. Trenul, fără să mai fluiere, s-a pus în mișcare. Peronul defilează încet. Rînd pe rînd dispar : birourile, chioșcul de ziare, atelierele... Chelnerii încep să facă rînduială pe mese.

— N-ai mai fost de mult pe la noi, domnule Andreescu !

— Adevărat, coniță Ady... Te rog să mă ierți. Moartea tatei mi-a dat mult de lucru...

— Are dreptate, bietul băiat ! Ca să pui ordine, azi, într-o avere atît de mare, crezi că e puțin lucru ?... Ehei !...

— Răposatul trecea de om ordonat, meticulos chiar... nu ?

— Drept, coniță... A crezut însă că mai are mult de trăit... În plus, criza asta teribilă care a-ncurcat totul...

— Dacă nu mă-nșel, mi-ai rămas dator c-un răspuns ?

— A, da ! Voi veni marțea viitoare... negreșit voi veni, doamnă !

— Marți va fi și m-me Munteanu la noi...

— Nu mă interesează cucoana asta.

— Frumoasa Gaby Munteanu ?!... Parol ?!

— Ei, de ce-l tachinezi, Adina ?

— Dar tu de ce menajezi tot timpul pe domnul Andreescu ?

— Toți prietenii politici îl iubesc pe Niki... pe onoarea mea !

— Dac-ar avea toți inima dumitale, nene Fănică, mai c-aș crede!

— De ce ești ingrat, mînzule?

Doamna Marinescu zîmbește împăciuitor. Fănică Marinescu îi mulțumește din ochi, apoi coboară privirea ca să frunzărească din *Ultima oră*. E, acolo, pe a șasea pagină, un reportaj politic care, — după titlu și subtitlu — îl interesează de aproape.

Chelnerul, cu gîndul la bacșișul gras, promis de Niki Andreescu, servește, cu exagerată atenție, gustarea pregătită după rețeta acestuia.

Vagonul-restaurant e aproape plin. Deși s-a înserat, s-a pornit o undă de vînt iar ventilatoarele funcționează în plin, zăpușeala tot nu s-a risipit. Cornul lunii își alege argintul. Bumbii stelelor prind, treptat-treptat, lustru metalic. Scînteile defilează tot mai întețit pe dinaintea ferestrelor.

— Excelentă a fost gustarea!

— Imi pare bine, coniță, că v-a plăcut.

— Mare meșter ești, măi dragă! Și după ce soarbe de cîteva ori din pahar: — Ce surpriză ne-ai mai pregătit?

— Un bob zăbavă, nene Fănică.

In așteptarea „surprizei", călătorii noștri își urzesc mai departe planurile începute. Un zîmbet de mulțumire le înflorește, discret, în colțul buzelor sau în lumina ochilor. Fiecare se socoate biruitor. Chiar și Niki Andreescu, care a ajuns la concluzia că pentru un om politic ce se găsește la jumătate de drum, o femeie săracă, dar frumoasă și inteligentă, nu poate fi povară.

MONUMENTUL EROILOR

În primăvara anului 1922, tîrgușorul M, deși tot atît de întins, de sărăcăcios și de murdar ca și înainte de război, a fost declarat totuși, datorită stăruințelor depuse, comună urbană. Evenimentul a fost așteptat cu înfrigurare de întreaga suflare a tîrgului; deziluzia s-a ales în curînd: aceleași dări, aceeași apă sălcie, aceeași lumină ofticoasă de petrol dijmuit, același noroi cleios cînd plouă, același praf necăcios care pătrunde și s-așterne peste tot, cînd seceta și vîntul își dau o mînă de ajutor. Doar un singur cîștig a avut tîrgușorul M, în urma ridicării lui la rangul de comună urbană: întețirea poftelor și luptelor politice. Averescanii, ca organizație, sînt inexistenți. Cum au puterea acum, au putut improviza pe cei cîțiva demnitari, de care au nevoie mai mult respectivele capitole bugetare, decît viața în sine a urbei. Liberalii, dezorientați încă de revirimentul ce avu loc în opinia publică, zăbovesc cu reorganizarea.

Țărăniștii, în schimb, sînt bine organizați și cu moralul ridicat. In tabăra lor se dă acum lupta pe viață și pe moarte între avocatul Popescu-Șipote și institutorul pensionar Macarie. Un singur loc este rezervat pentru noul oraș M, și amîndoi țin morțiș să figureze la viitoarele alegeri pe lista de candidați țărăniști.

Ilie Macarie a fost institutor, director de școală și revizor — revizor școlar, înainte de război și-ntr-un județ mare, însemna, nici vorbă, ceva. Cum a împlinit limita de vîrstă și-a regulat drepturile la pensie; acum își vede de fermă și de pădure, și are timp, pare-se, ca să facă, nu într-o doară, ci pătimaș, politică militantă.

Avram Popescu-Șipote, deși a urmat seminarul, a fost învățător. In război a intrat ca sublocotenent de rezervă. Pe nevastă-sa, ovreică de origine, a cunoscut-o în Iași, unde-și măcina concediul de o lună căpătat după ce fusese rănit pentru a doua oară. Nepoata tinichigiului David Reiss, la care fusese el încartiruit în Iașul din 1917, congestionat de pribegi, vlăguit de mizerie și înveninat de intrigi, l-a prins în mreje din primele zile.

Așa cum a cunoscut-o atunci, așa e și acum, după aproape patru ani de la măritiș. Subțirică, mlădioasă, ușor pistruiată, cu părul des, cîrlionțat și bătînd în arămiu închis, trece, dacă nu ca o frumusețe, în orice caz ca un tip interesant. Bărbaților li se scurg ochii după dînsa. Inteligentă și ambițioasă, lucrează metodic și cu perseverență la ridicarea lui bărbatu-su. După sfaturile și stăruința ei, Șipote a cerut mai întîi activarea, a învîrtit unele afaceri în Basarabia grație hainei militare, și-a trecut cu chiu cu vai examenele de drept la Iași și s-a așezat apoi ca avocat în M — tîrgul lui natal.

Treburile îi merg destul de bine, dar vorba Liei: fără un mandat de deputat, nu se poate concepe lo-

vitură în stil mare. El o ascultă orbește ; pînă acum n-a ieșit din vorba ei. Tot ce-a întreprins însă, după îndemnul ori stăruința ei, i-a mers în plin.

In sufragerie : Lia, cu un capot de toate zilele peste rochia nouă, grea, ca să nu și-o pateze, iar Șipote, încă în pijama, papuci de casă și cu rețeaua pe cap.

— Nu așa, dragă, nu !

— Dar cum naiba vrei ?

— Suflă mai întîi ca să se moaie nițeluș icrele, apoi bate cu latul cuțitului... așa se-ntind icrele tescuite.

— Daa ?

— Sigur.

— Bine că aflai și asta !

— Crezi că-ți strică ?

— De ce ești rea, puicuțo ?

— Meșteșugul e să nu se vadă untul... să se așeze boabă lîngă boabă.

— Aha, să pară icre multe.

— Sigur. Trebuie să dai impresia că n-au fost făcute tartinele cu economie.

Lucrează amîndoi de zor.

— Ce, ai mai găsit iar curaçao ?

— Nu, n-am mai găsit.

— Păi, ce sticle sînt alea de pe servantă ?

— Numai învelitoarele sînt originale... sticlele le-am umplut cu erzaț fabricat la Timișoara.

— Seamănă la gust ?

— Aduce întrucîtva.

— Foarte bine ai făcut... cine-o să cunoască aici un curaçao veritabil ?

— Mi-i numai de cuconu Iordake.

— Nici n-o să guste... te-asigur eu !...

— De ce să nu guste ? !

— Pentru că boier Iordake bea drojdie și vin vechi. Numai cînd face drumul la București, ia, în vagon-restorant, un păhăruț, două de benedictină.

— Parol ?

— Îţi vorbesc serios, dragă !

— Îmi spuneai că-i om umblat ?

— De umblat, umblat, dar a rămas tot cu apucături şi gusturi de răzeş.

— Hm !... curios !

— Mie mi-i mai mult de doctoriţă.

(Doctoriţa, nu-i de felul ei doctoriţă, ci numai soţia doctorului Vulpescu, medicul veterinar al oraşelului. Întîi i-a fost menajeră, a trăit cu dînsa cîţiva ani, iar după război s-au cununat.)

— Să vezi cum o fac eu să declare, ca mare cunoscătoare ce se pretinde, că-i un curacao vechi, dinainte de război ! Rîd amîndoi cu poftă.

— Gataaa ! Pu-pu-pu-puu !

Şipote îşi umflă fălcile, pufăie, se-ntinde ca să se desmorţească şi-şi trosneşte degetele. (Un obicei de pe cînd era în seminar şi de care nu s-a putut dezbăra.)

Cu priviri lacome inspectează bunătăţile rînduite pe trei laturi ale sufrageriei.

— Lio dragă, minunat bufet !

Dînsa, trudindu-se să îndrepte cu un baston tabloul cel mare, spînzurat deasupra servantei, nu l-a auzit ori se face că nu i-a auzit complimentul.

— Meriţi să te pup pentru bunătăţile astea !

— Zăău ?

— Bogat, distins şi ieftin, dac-ai căuta !

— Asta-i meşteşugul, prostule : să furi ochii la lume şi să nu-ţi goleşti mult buzunarele.

— Uite ouăle astea umplute, de pildă, sînt minunate !

— Te creed !

— Mi-nu-na-te ! Şipote nu se mai poate înfrîna ; ia o jumătate de ou — numai albuşul umplut cu o mixtură picantă — şi o înfuleacă lacom.

— De unde ai tu reţeta asta ?

— O am de la o colegă de şcoală, fata lui conu Sache Goilav.

— De prin Botoşani, nu?

— Din Dorohoi... mare proprietar la Pelineşti, în Dorohoi. Sache Goilav ăsta era un gurmand vestit dar şi o gazdă minunată. Mese ca la dînsul, mai rar!...

Cu ochii închişi pe jumătate şi lustruindu-şi unghiile de piepţii capotului, Lia Şipote îţi face impresia că deapănă atent un preţios şirag de amintiri.

— Am fost şi eu într-o vară la Pelineşti, invitată de Melania Goilav.

— De cine, zici?

— De prietena mea, Mélanie Goilav.

Şipote cearcă să ciugulească din celelalte farfurii. Lia se încruntă.

— Astea cum se chiamă, dragă?

— Astîmpără-te, mîncăciosule... ajungă-ţi!

— Numai o bucăţică, Licuţo!

— Treci de te-mbracă... acu or să-nceapă a veni!... Cît e ceasul la tine?

— 4 şi 10 minute.

— Ia urcă-te, te rog, de-ndreaptă tabloul că-i tot şui. Îţi spun eu cît trebuie să-l mişti. Şipote trage un scaun, aşterne o jumătate de jurnal, scutură din picioare dînd drumul la papuci şi congestionat la faţă şi pufnind, potriveşte, după indicaţiile Liei, tabloul care reprezintă, în ulei şi culori vii, doi crapi, o strachină cu prune brumării şi cîteva mere mari, domneşti, risipite pe un şervet în dungi.

Intră servitoarea cu un braţ plin de flori proaspete, rupte din grădină.

— Aşa... adu-le-ncoa... uitasem cu totul de flori!

— Altăceva mai doriţi, coniţă?

— Acum nu... te sun eu. Da, ia stai un moment!

Doamna Lia Șipote își cîntărește din ochi, sever, subreta.

— Mai fă-ți nițel zulufii din dreapta și schimbă-ți șorțul.

— Numaidecît, coniță.

— Ion e gata ?

— Gata de mult, coniță.

— Nu și-o fi pocit iar favoriții ?

— Nuu !

Servitoarea iese. Doamna Șipote, fredonînd ceva, rînduiește cu gust florile în glastrele din sufragerie, iar restul îl distribuie, mai pe sponci, în salonaș, dormitor și birou. Florile dau încăperilor nota de gingășie și veselie, care lipsea cu totul pînă mai adineauri.

Rămas singur, Șipote ciugulește la iuțeală un căpețel de baclava și cîteva boabe de Malaga. Auzind pașii neveste-si, se așază înaintea oglinzii, își scoate rețeaua și-și potrivește la tîmple, cu podul palmelor, firele rebele.

Oprită-n prag, cu mîinile-n șolduri și cu ochii micșorați, Lia Popescu-Șipote inspectează atent, sever, cuprinzînd cu o privire circulară întreaga rînduială din sufragerie. Zîmbește satisfăcută ; palmele-i scapă în lungul pulpelor. Ușa din dreapta se deschide și-n prag apare un bărbat înalt, voinic, cu o jumătate de obraz rasă, iar cu cealaltă jumătate săpunită abundent : Alecu Popescu-Frasin, văr primar cu avocatul Popescu-Șipote. Frasin a fost medic — medic cu oarecare reputație — dar de la război nu mai practică medicina. Trăiește destul de bine de pe urma politicii. Două, trei consilii de administrație, o intervenție, un samsarlîc deghizat... cîte nu-ți poate înlesni, în Capitală mai ales, politica !

A fost, în trecuta guvernare liberală, deputat de Vișnița. Nu numai că nu știa unde-i, dar nici n-auzise măcar de numele orașului bucovinean, care trebuia să-l trimită deputat în Parlamentul Romîniei

Mari. Patronul lui politic, şef important de culoare în Capitală, nu i-a putut găsi loc decît în cercul acesta electoral din Bucovina ucraineană. Frasin a făcut un singur drum pînă la Vişniţa — drum lung, de care-şi aduce aminte cu groază — însoţind pe judecătorul Mache Savu, trimis să prezideze biroul electoral de-acolo. Alegeri libere ca atunci, în Vişniţa, nu cred să mai fi fost. Nici propagandă, nici obişnuitele presiuni, nici urnă spartă — ca pe-aiurea.

Savu însă, în capul mesei, între cele două sfeşnice cu braţe, calm şi grav, a citit ca votat aproape numai semnul listei liberale. Graţie acestui abil cititor de voturi, care a înlocuit pentru cîteva zile pe judecătorul titular trimis în concediu, a reuşit în întregime lista liberală — adică, pe lîngă cei trei avocaţi bucovineni, şi candidatul din coadă, bucureştean sadea şi fost medic de plasă la Budeştii din Ilfov: Alecu Popescu-Frasin.

Pe lîngă amintirea vie a drumului lung, lung şi plicticos, Frasin îşi mai aminteşte şi de cheful ce-a ţinut atunci două zile şi două nopţi, precum şi de ovreicile şi rutencele pufoase şi molatice, de la şantanul din curtea hotelului unde a tras.

— Ei, gata, Alecule?

— Gata, gata!

— Hai, rade-te, bre... acu încep să sosească invitaţii.

— În cinci minute am terminat!

— Nu uita că tu vei fi subsecretar de stat la Interne.

— Nu uit, nu.

— Că ai fost solicitat de pe acum — stăruitor solicitat.

— Bine, n-ai nici-o grijă!

— Dar apropo, măi Alecule: de ce te-nourci tu cu gazeta? Iaca, uitai să te-ntreb la masă.

— E o afacere minunată, măi!

— Cum dracu asta?!

— Ascultă-mă tu pe mine, că-s o țîră mai bătrîn.

— Cam cît să coste, frate, azi, o gazetă la București ?

— Costă ea mult, dar pe mine n-are să mă coste un ban.

— Cum asta ? !

— Uite, pe scurt, planul meu : gazeta n-o țin decît șase-șapte luni maximum.

— Atunci ce scofală ai făcut ?

— Ai răbdare, nene ! În intervalul ăsta trebuie să se facă vîlvă mare în jurul ei, ca s-o pot vinde apoi c-un preț bun... cît mai bun !

— Ești așa sigur că ai s-o poți vinde ?

— Sigur, absolut sigur !

— Prea ești optimist, măi băiete !

— Am cîteva bombe pregătite de pe-acum... lovituri în lumea politică, financiară, bisericească... lovituri care vor provoca senzație. Pînă și culisele teatrelor mi-au furnizat material de prima calitate.

— Taci, bre !

— Ai să vezi.

— Gazeta va avea rubrici care să intereseze toate categoriile de cititori... pun apoi și eu în practică sistemul lui Cazavillan : dau premii.

— Ei asta, da !

— Am să înființez redacții speciale în toate capitalele de provincie... trebuie să interesez prin bogate informații locale pe cei de dincolo, care citesc astăzi numai gazete ungurești, nemțești ori rusești.

— Și asta-i bine... foarte bine chiar !

— Mă băiete, în materie de organizare și-n pipăirea pulsului, greu mă dau eu bătut !

— Totuși...

— Încă ești îngrijorat ?

— Încă, zău !

— Ei bine, află că eu nu debursez un ban pentru gazetă !

— Atunci cine naiba suportă cheltuielile?

— Patronul meu politic.

— Ihîî... pricep acum optimismul tău.

— La vînzare însă, trebuie să-i restitui cele 500 de mii pe care mi le-mprumută — fără dobîndă, bineînțeles.

— Măi Alecule, să nu intri cumva la apă?

— Așa de naiv mă crezi tu pe mine? Totul e calculat, dragul meu. Și mai coborînd glasul: și dacă n-aș putea împlini la vînzare, să zicem, o sută de mii, crezi că nenea Nae, patronul meu, o să mă strîngă de gît?

— Tu știi, de...

— Eu ce știu, știu bine.

— ?

— Povestea cu subsecretariatul se prea poate adeveri... Nu te holba așa la mine!

— Ei, asta!

— Dacă merge gazeta cum știu eu — și trebuie să meargă — atunci conu Nae va fi ministru de Interne.

— De Interne chiar?!

— Cum mă vezi și te văd!

— Zău, măi, zău?

— Certamente!

— Mde...

— Te mai îndoiești adică? Știi tu ce greutate a căpătat conu Nae în partid?

— Am cam aflat și eu de asta.

— Îți dai pe urmă seama ce-nseamnă o gazetă citită, o gazetă de mare tiraj?

— Politică o faci?

— Nuu... independentă!

— Așa da, mai înțeleg...

— Cu o fițuică, în provincie, terorizezi un oraș întreg... cu o gazetă bună, în Capitală, faci miniștri, iar pe unii miniștri îi poți trimite la plimbare.

— Serios vorbind : adică ai putea tu veni subsecretar de stat ? !

— Aș putea, da !

— Să-ți ajute Dumnezeu, frate Alecule ! Oare ai să ai grijă atunci și de mine ?

— Te mai îndoiești, măi ! ? Ce naiba !

— S-ajungă dînsul unde merită — se amestecă în vorbă Lia, care tăcuse pînă atunci — și ne vede Dumnezeu ! Pe altcineva noi n-avem... n-avem !

— E de ajuns că m-aveți pe mine... prea de ajuns, măi copii !

— Știu, știu asta... nu i-am spus eu lui Vramy !

— Să mă socotiți ca pe-un frate mai mare... așa vreau !

— Uite că vine conu Iordake... asta-i mașina dumnealui... fugi, fugi de te rade !

— Dă zor și cu îmbrăcatul, nene Alecule !

★

Conul Iordake Tănăsescu e viță de răzeș. Tatăl dumisale și mai apoi și dumnealui au muncit cu îndîrjire, au economisit pînă la zgîrcenie, întinzîndu-și proprietățile și sporindu-și depozitele la bănci. Cu cele două trupuri de moșie aduse de nevastă-sa drept zestre, Iordake Tănăsescu izbutise, înainte de război, să ajungă al doilea printre proprietarii din județ. De nu izbucnea războiul și nu venea exproprierea, i se-mplinea visul de a fi cel mai mare proprietar din întreg județul. Lia Șipote îl cultivă ; nu e puțin lucru să ai de partea ta pe un om cu vază și relații ca Iordake Tănăsescu, iar pentru planurile ei „economice", capitalul proprietarului din Pește̦ana trage greu în cumpănă.

— Poftim, poftim, cucoane Iordake !

— Bine v-am găsit... sărumînile, coniță !

— Bine-ați venit, bine-ați venit !

— Măi, măi, măi, da' bine-ți mai stă mătăluță cu roșu... ptiu, ptiu, să nu fie de deochi!

— Ei, ești mata drăguț... prea drăguț chiar!

— Ba te prinde de minune, zău na!

— Cum ați venit, cucoane Iordake?

— Bine, Avrămuță... doar podul de la Copăceni e tot în reparație.

— Și ce-ați făcut? Ați ocolit prin Bulboaca?

— Nuu, am trecut cu mașina prin vad.

— Dar madam Tănăsescu ce face?

— Mai bine, coniță dragă... îți trimite-un car de complimente!

— Mersi, mersi... dar duduia Mica?

— Dînsa-i acu la soru-mea... la Ionășești.

— Apropo, cum se mai simte madam Negrețu?

— Mult mai bine de cînd a venit de la Karlsbad.

— A stat cam mult de rîndul ăsta, nu?

— Trei luni și mai bine!

— Daa?!

— Așa e, cînd neglijezi să te cauți la timp... de...

— Adevărat e zvonul de logodnă? Știi mata cum sînt cucoanele...

— Logodna Micăi?

— Da, a duduiei Mica.

— S-a fixat definitiv peste două săptămîni.

— Bravo, bravo, ce bine-mi pare!

— Felicitările noastre, cucoane Iordake... să vă trăiască!

— Vă mulțumesc, dragii mei, vă mulțumesc!

— Sînt așa de potriviți, așa de bine amîndoi... apoi așa de bogați!

— Să ne faceți plăcerea să poftiți negreșit la logodnă!

— Sigur asta, cucoane Iordake... mulțumim frumos pentru atenția ce ne arătați!

— Se putea, frate, să nu vă invităm?

— O să aveți lume multă, nu-i așa ?

— Dimpotrivă... n-am invitat decît rudele și cîțiva prieteni mai apropiați.

— Cu atît mai mult trebuie să vă mulțumim pentru atenția ce ne arătați !

— E, e, e, iar începi, coniță ?

— Las' că am dreptate de rîndul ăsta !

— Cum v-a ieșit grîul, cucoane Iordake ?

— Mulțumesc lui Dumnezeu, foarte bun... dar ce folos, bre, că prețurile sînt scăzute...

— Păi, mata n-ai zor să vinzi.

— Cuconu Iordake să aibă zor ?

— N-am, drept... e mai bine totuși să scapi de grijă.

— De ce să n-așteptați pînă-n primăvară, cînd se ridică prețurile ?

— De unde poți ști asta, dragul meu ?

— Văru-meu, Frasin, îmi spunea la masă că se vor ridica simțitor... mai mult ca sigur asta !

— Domnul Frasin n-a plecat încă ?

— Nu, la noapte sau mîine pleacă.

— Va fi subsecretar de stat la Interne, cucoane Iordake, îi șoptește Lia misterios.

— Daa ?! Bravo, bravo lui !

— Sigur asta ! întărește Șipote.

— Numai să nu transpire ceva !

— Vai de mine... eu-s mormînt !

— L-au rugat... cu insistență... cred că va primi pînă-n cele din urmă

— De ce n-ar primi, adică ?!

— De...

— Ministru la vîrsta lui... chei, unde s-ar fi pomenit așa ceva înainte de război !

— Cred c-au mai fost cazuri, cucoane Iordake...

— Și chiar dac-au fost, apoi aceia purtau nume ilustre... aveau avere mare... nu era de ajuns numai meritul... nu, nu !

— El ar vrea, cică, să aștepte pînă la remaniere, ori pîn'la cealaltă guvernare liberală, ca să vină ministru întreg.

— Și cum adică, subsecretariatul l-ar împiedica să fie mîine-poimîine ministru plin?

— De, își are el socotelile lui...

— Oricum, să-i ajute Dumnezeu, că-i băiat deștept... tare deștept!

— Drept asta, drept!

— Uite, numai ăsta cred eu că mi-ar face mie treabă...

— Ce anume, cucoane Iordake?

— Mai am un bucluc, bre omule, tot cu expropierea.

— Ce bucluc, cucoane? Habar n-am...

— E vorba de 200 de hectare, pe care trebuia să le capete Zoe îndărăt.

— Și?

— Nimic... absolut nimic pînă acum!

— De ce, cucoane?!

— S-a dat sentința pe nume greșit și nu vor să mai revină șnapanii.

— Atunci ar trebui neapărat vorbit cu Alecu. Vreți dumneavoastră? El are destule relații, a servit pe-atîta lume... e temut apoi... nu se poate să nu găsească cheie și pentru asta!

— E bună, e foarte bună ideea lui Vramy... vorbiți-i chiar acum! — se amestecă doamna Popescu-Șipote.

— Nu l-om deranja oare?

— Ce deranj?

— De, știu eu... o fi momentul potrivit?

— Nici un deranj... treceți la dînsul... e gata cred cu îmbrăcatul.

— Alo! Alo!

— ?

— Ești gata, nene Alecule?

— Gata, gata, soro dragă! se aude de dincolo

— Poftim, cucoane Iordake... du-te și tu, Vramy... puteți vorbi în tihnă. Eu rămîn să-mi primesc musafirii.

Lia Popescu-Șipote, rămasă singură, își potrivește vreo doi cîrlionți rebeli, mai dă un pic de ruj pe obraz, alege o fondantă cu rom și, neavînd ce mai face, trece alături, în salonaș, ca să descifreze la pian o romanță spaniolă la modă. După vreo cinci minute, servitoarea i-anunță pe doamna și domnul doctor Mîndrescu. Dînsa-i directoare la școala profesională de fete; dînsul, medicul orășelului. Despre doamna Mîndrescu, spun cucoanele, că ar fi fost femeie frumoasă pe vremuri și ar fi trăit în București cu un negustor albanez — om bogat și în vîrstă. Toată averea pe care o are, albanezului s-ar datora. E gentilă cu cucoanele; le lucrează bine și ieftin, la școală. De aceea nici gurile rele n-o prea foarfecă. Doctorul e un pătimaș vînător și jucător de cărți. Încolo, om de treabă și bun de șotii.

— Bonjur, Lio dragă!

— Bonjur, Zizi, bonjur!

— Săru'mînuța, coniță Lia!

— Bonjur, doctore... ia poftim... poftiți. Vai, ce rochie drăguță ai, Zizi!

— E un model, dragă.

— De la București, nu?

— Siigur!

— De la cine, dragă? Dacă nu-i secret...

— De la madam Agnes.

— Se cunoaște că-i de la casă mare!

— ?

— Vai, da' ce bine te prinde!

— Dar și rochița ta e tare drăguță... garnitura asta-i șic de tot... parol!

— Ei, o cîrpă... moft pe lîngă a ta!

— Lasă, lasă, nu-mi spune tu mie!

— Stai, doctore dragă... ia stați, frate!

— Lasă-mă, coniță Lia, să inspectez mai întîi bunătățile astea!

— Vrei să glumești pesemne?

— Ce glumă, frate? Îmi lasă gura apă... mătăluță ești neîntrecută, coniță, zău așa!

— O spui dumneata, doctore, că ești drăguț.

— Ba, Mîndrescu are dreptate... ești o gospodină neîntrecută, Lio! Asta o spune toată lumea!

— Apropo, Zizule, ce s-a mai făcut cu tine?

— Sînt necăjită rău, șeri... insipida aia de Marineasca umblă nebună să-mi ia direcția!

— Tot nu s-a potolit, frate?!

— Ce să se potolească? Acum e și mai înverșunată.

— Pe cine-o fi contînd oare?

— Pe cine nu, zi mai bine!

— N-aș fi crezut una ca asta!

— Ieri aflai că bărbatu-su e bine și cu secretarul general de la Instrucție.

— Nu mai spune!

— Așa, zău!

— De unde pînă unde, doctore?

— Se zice c-au făcut războiul împreuna.

— Daa?

— El era locotenent de rezervă, comandantul companiei, iar Petrino, sergent.

— Și e serioasă legătura dintre ei?

— De, pare-se.

Lia Șipote se gîndește o clipă, apoi se însenînează; găsise o soluție potrivită.

— Eu am o soluție minunată, măi copii! (Lia îi tratează matern pe amîndoi, deși e cu mult mai tînără ca dînșii; doctorului și doamnei directoare le face plăcere însă.)

— Daa?

— Ce soluție, coniță dragă?

Doctorul şi nevastă-sa caută la dînsa cu nedumerire şi neîncredere.

— Ştiţi că Alecu Frasin, văru lui Vramy, e la noi?

— Daa?!

— Cum de n-am aflat?

— De ieri a venit.

— Fostul deputat Frasin, nu?

— Da, deputatul Frasin.

Şi după o clipă parcă de nehotărîre:

— Am să vă spun un secret, dar îmi făgăduiţi că n-o să scăpaţi nici o vorbă?

— Vai de mine, Licuţo!

— Pe cuvîntul meu de onoare, coniţă!

— Mi-i c-o zice ceva Vramy...

— Păi, de unde are să afle el?

— Sigur, de la cine?

— Vă spun atunci: Frasin va fi subsecretar destat la Interne în viitoarea guvernare liberală.

— Zăău!?

— Serios asta?

— E aranjat totul... definitiv!

— Bravo, bravo atunci!

— Îl vedem, prin urmare, pe cuconu Vramy deputaat!

— Probabil.

— Ce probabil... mai mult ca sigur, coniţă!

— Naşu lui Frasin, Dărmănescu, va fi ministru de Interne.

— Despre el am auzit cînd am fost la Bucureşti.

— Daa?

— Păi dacă apuca Brătianu să facă remanierea, îl băga de rîndul trecut.

— Iată ce-mi fulgeră mie prin minte cînd vorbeai adineauri...

— Relativ la mine?

— La tine, nici vorbă ! şi întorcîndu-se către doctor : ce-ar fi, doctore dragă, să-i vorbim lui Frasin ?... El are atîtea legături, a obligat pe atîta lume !...

— Minunată, minunată idee !

— Foarte bine. Şi unde mai pui că directorul meu de la Instrucţie e tot liberal !

— Şi mai bine atuncea !

— Ia te uită ce brodeală, nene !

— Haidem, dragă, să-i vorbim !

Tocmai intrase în birou, prin fund, Şipote şi cu cuconu Iordake. Semn că terminaseră de vorbit cu Frasin.

Popescu-Şipote, profitînd acum de lipsa neveste-si şi îndemnînd într-una pe cuconu Iordake, care pare bine dispus, ciugulește de prin farfurii la întîmplare.

*

Tase Biruescu, podgorean şi cîrciumar, a sosit în acelaşi timp cu Adrian Lăzăroiu, administratorul plaşii. Biruescu e om cu avere frumoasă, simplu în fond şi ahtiat după onoruri. Lăzăroiu e bucureştean sadea ; pehlivan şi cu gîndul să se întoarcă, mai curînd şi cu avere, în Bucureşti.

— Să trăiţi şi bine v-am găsit, boerilor !

— Am onoare să vă bonjurez !

— Să trăieşti, nene Tase, bonjurică Adriene... ia poftim... poftiţi de luaţi loc !

— Bonjur, neică, bonjur !

— Cînd aţi sosit, cucoane Iordake ?

— Mai adineauri.

— Cu maşina ?

— N-ai fi vrînd cu aeroplanu ?

Rîd cu toţii, cam forţat.

— Cum a ieşit grîul la dumneata, cucoane Iordake ?

— Binișor... mulțumesc lui Dumnezeu.
— Prețurile însă, curat batjocură!
— Bătaie de joc, da. Via dumitale cum se prezintă?
— Partea de la deal cam mănată.
— Bine că nu te-a bătut piatra!
— Mulțumesc lui Dumnezeu... m-a ferit pînă acum.
— La Drăgășani — se amestecă administratorul de plasă — aud c-a fost un prăpăd!
— Cică și-n Ardeal ar fi bătut.
— Numai Panciul și Odobeștii se prezintă bine, completează, cu gura plină, Popescu-Șipote.
— De unde știi asta, bre?
— Au scris gazetele, domnule.
— N-am văzut nimic.
— Ba da, au scris... cert.
— Are să fie atunci un preț fain... noroc de cel ce-o face!
— La vin întotdeauna a fost preț ridicat.
Lui Tase Biruescu îi sticlesc ochii de mulțumire. Și discuția în jurul prețurilor se animează, dar se poartă acum numai între cuconu Iordake și Tase Biruescu. Șipote a rămas în colțul de lîngă fereastra mare, cu Lăzăroiu; discută cu glas coborît.
— Dobitocul de Tase trage nădejde să-l faci primar... m-a înnebunit pe drum!
— S-aștepte el pleașca asta!
— E dispus să cheltuiască, nu glumă, la alegeri!
— Asta-i altă chestie... o să cheltuiască dumnealui și pentru locul de ofițer al stării civile.
— Trebuie să-i dai însă asigurări pentru primărie... toate asigurările! Eu i-am glisat cît am putut.
— Lasă, nu mă învăța tu pe mine. Cumnată-tu să nu scape vreo vorbă!

— Ce naiba, doar îi interesu lui în joc!
— Totuşi — e cam fără tact... o ştii, cred!
— Da'cu doctoriţa ce faci, şefule? Cînd veniţi la putere o mai menţii la profesională?
— Se poate, măi, s-o mai menţin?
— O pui tot pe nevasta poliţaiului?
— Tot pe ea, tot. Mi-i omul cel mai devotat... afară de tine, bineînţeles!
Zîmbesc amîndoi.
— Ştii că vulpoiu de nenea Tase umblă să-şi vîndă casele din Piaţa Nouă?
— Ei, taci?!
— Le oferă pentru gimnaziu.
— Parcă spuneai deunăzi că vrea să le dea de zestre fetelor.
— Uneia etajul de sus, celeilalte etajul de jos.
— Aşa, parcă.
— Vorbe... vorbe ca să ne-adoarmă.
— Uite-al năibii, domnule!
— Da, e un pehlivan. A pus în mişcare, la Bucureşti, tot samsari cu trecere la minister.
— Ce-i de făcut atunci, Adriene?
— Ar fi ceva de făcut, dacă vrei să te mişti serios.
— Spune, bre... sînt gata, iaca!
— Văru-tu e-aici, nu?
— Da, aici. Vrei să-i vorbim lui?
— Nici vorbă că vreau.
— Singura soluţie asta ar fi. El are destulă trecere, şi apoi dă şi soru-mea comision tot 200.000.
— Să-i spunem lui Alecu numai 150.000.
— Ca 50.000 să-ţi rămînă ţie, nu?
— 40 mie şi 10 ţie.
— Mersi pentru mizilicul ăsta.
— Haidem dincolo să-i vorbim.
— Dar ăstora, ce naiba le spunem?
— Ai să vezi tu acu: cucoane Iordake şi nene Tase, ne iertaţi un moment?

— Mă rog!

— Vreau să-i arăt lui Adrian instalaţia noastră de baie.

— Nu vă sinchisiţi de noi, dragă!

— A! uite şi pe poliţai!

— Salut respectuos.

— Bună.

— Sal'tare.

— Ce mai nou, tîlharule?

— Iar mă luaţi în spăngi, cucoane Iordake?

— Dar unde ţi-i cucoana, măi?

— Nu-i e bine, zău!

— Dar ce are, frate?

— Ei, metehne femeieşti...

— N-o fi vreo boală diplomatică?

— Nuu, nu!

— Mă dragă, ia povesteşte lui cuconu Iordake cum ai prins în gară pe comunistul Mărăcine. Eu mă duc să-i arăt lui Adrian baia.

— A da, foarte interesantă lovitură!

— Laudă-te gură!

— Pe viaţa mea! Să vedeţi numai.

— Poliţist de meserie şi să spună adevărul, drac-o mai văzut?

— Îmi pare rău, domnule Tase! Aşa mă consideri dumneata?

Tocmai atunci intră, din birou, cucoana Lia, doctorul şi nevastă-sa. Zîmbete silite, cîntăriri din ochi, mîini strînse cu exagerată efuziune.

— Un moment să ne scuzaţi, ca să-i arăt lui Lăzăroiu instalaţia noastră de baie... vrea să-şi pună şi el una la ţară.

Invoire grăbită, gentilă, dar suspectare generală. Intr-un sfert de ceas au sosit toţi invitaţii — afară de colonel şi de ajutorul lui, care fuseseră chemaţi la Ministerul de Război. Pînă şi primarul şi directorul gimnaziului, care fac acum pe averescanii înfocaţi, au

ţinut să fie prezenţi. Scopul invitaţiilor lansate, forma în care au fost făcute, strategia întrebuinţată de Şipote trebuiau să ducă la izbîndă. Ceea ce a contribuit apoi, în largă măsură, la desăvîrşirea loviturii a fost, desigur, numirea acum trei zile a avocatului A. Popescu-Şipote ca şef al organizaţiei liberale din M.O. manevră abilă şi pregătită în taină mare.

*

În salonaş, o maestră de la profesională cînta cu temperament la pian; ce folos însă, că patefonul acoperă aproape toată hărmălaia din sufragerie. Se-mbucă de zor, se bea cu antren crescînd; se critică pe capete şi se pun la cale lucrături — în grupuri restrînse, bineînţeles.

— Cine mai poftește un lichior?

— Eu, coniţă!

— Şi eu!

— Şi eu!

— Şi sluga dumitale, coniţă Lio!

— Dumneata, părinte, nu vrei? E un curaçao dinainte de război!

— Eu o să beau, coniţă — răspunde cam încurcat protoiereul — tot tămîioasă... noi, ăştia de lume veche, sîntem deprinşi cu rachiaş şi vinişor.

— Eu aş dori un păhăruţ de bordo... e minunat!

— Ai dreptate, zău!

— Şi eu tot bordo aş vrea.

— Simplu?

— Nu l-oi boteza, păcatele mele!

— Cum ţi se pare, cucoane Tase?

— Asta-l bate pe-al meu... pe onoare!

— Doctore, dă-mi şi mie o bucăţică de guşă de curcan!

— Dumneata ce doreşti, domnule primar?

— Eu, un ficăţel, bre.

— Nene Ghiță, un castravecior nu vrei? Au numai un pic de usturoi — sînt delicioși!

— Mă poliţaiule, ia dă-mi şi mie farfuria cu gogonele!

— La ordine, domnule doctor!

Protoiereul face desperat semne că ar vrea să cuvînteze; gălăgia nu se potoleşte însă cu una cu două. Doctorul Mîndrescu bate cu cuţitul în marginea farfuriei, iar primarul, cu verigheta, în pahar. Părintele protoiereu pierde pesemne răbdarea: se ridică grav, îşi trece degetele prin fuiorul bărbii şi tuşeşte vădit emoţionat.

— Stimaţi şi iubiţi concetăţeni! S-ar cuveni ca cel dintîi toast să-l ţin pentru gazda noastră... pentru drăgălaşa coniţă Lia şi pentru viitorul nostru deputat Popescu-Şipote.

— Să trăiască!

— Să ne trăiască!

— La mai mare!

— Întîiul deputat ce-l trimite oraşul nostru, domnilor! — acoperă gălăgia, cu glasul dumisale de bas dogit, domnul Tase.

— Să trăiască Popescu-Şipote!

— Ura!

— Ura!

— Să trăieşti, Avrame frate!

— La mai mare, Avrămuţă!

Ai crede, cîntărind superficial, că din toată inima s-a răspuns la urarea protoiereului.

Paharele se deşartă grabnic; se mişcă scaunele fără rost; se dreg glasuri ori se retează începuturi de tuse; semne din ochi: de nedumerire ori de reciprocă înţelegere. Protoiereul aşteaptă încruntat să se facă linişte; tuşeşte de două ori şi începe apoi cu o notă mai sus:

— Să-mi fie îngăduit, însă, ca cel dintîi toast omagial să-l ţin pentru cel ce ne face deosebita cinste

prin prezența domniei sale în mijlocul nostru: pentru viitorul ministru al Țării, pentru domnul doctor Popescu-Frasin! Să trăiască, iar mîine, din locul de mare răspundere la care va fi chemat, îl rugăm respectuos să-și întoarcă privirea și spre oropsitul nostru tîrg, care se zbate în atîtea nevoi — ura!

— Ura!

— Ura!

— Ura!

Protoiereul începe, acompaniat anapoda de întreaga asistență, un „mulți ani trăiască".

— Să-l vezi că se pune bine și cu liberalii!

— Mare șarlatan, domnule!

— Așa pramatie mai rar!

— Pun capul jos că nici liberalii nu-l trimit la plimbare!

— Creezi?

— Pariez pe orice!

După ce s-a mai făcut tăcere, se ridică gazda care cuvîntează astfel:

— Doamnelor și domnilor! În primul rînd țin să vă mulțumesc călduros pentru cinstea deosebită ce ne-ați făcut, răspunzînd invitației ce am lansat. În al doilea rînd, pentru măgulitoarea dumneavoastră urare. M-am înscris în istoricul partid liberal să lupt ca simplu ostaș. Nu rîvnesc deocamdată galoane (schimb de priviri semnificative); țin să-mi fac pe de-a-ntregu stagiul. Recunosc însă că cercul nostru electoral, prin numărul de voturi ce dă și prin importanța economică a regiunii, are dreptul să-și trimită măcar un reprezentant în Parlament.

— Așa e!

— Just!

— Foarte bine, foarte bine!

— Bravo!

— Iar alesul regiunii va trebui să fie un localnic, nu vreun stîlp de club ori trepăduș electoral impus

de centru. Indiferent cînd şi asupra cui vor cădea sorţii, cel ales trebuie să fie de-al nostru şi în măsură să ne apere, cu prestigiu şi deplin succes, interesele noastre regionale.

— Bravo!

— Aşa se cade!

— Foarte adevărat!

— Are dreptate!

— Să trăieşti, Avrame, bravo!

— Dar să ne-ntoarcem, domnilor, la oile noastre: v-am rugat să ne adunăm azi şi să chibzuim împreună cum ar fi de procedat ca să ridicăm şi noi un monument pentru slăvirea scumpilor noştri eroi, şi care să slujească, totodată, drept pildă generaţiilor ce vor veni după noi.

(Din M, cît a fost de greu războiul, n-au murit decît doi inşi cu totul: un cizmar — beţivul tîrgului — şi portarul de la spital — buni prieteni şi tovarăşi de băutură. Toţi ceilalţi s-au întors teferi acasă. Parcă n-ar fi fost lupte grele, parcă n-ar fi bîntuit mizeria şi tifosul exantematic!)

— Trebuia să ne fi mişcat de mult!

— Sigur!

— Aşa se cădea!

— Mai mare ruşinea!

— Azi fiece sat îşi are monumentul!

— Şi noi, cogeamite comună urbană, ioc!

— Aşa e, zău!

— Ti, ti, ti!

— Phii, mai mare ruşinea!

— Bine că s-a trezit careva să ia iniţiativa!

— Noroc de Avrămuţă!

— Da, zău, bine că s-a găsit cineva!

— Bravo, Şipote!

— Bravo, măi dragă, bravo!

— Îmi pare bine, domnilor — curmă Şipote vociferarea ridicînd glasul — că sînteţi cu toţii de acord, că această importantă hotărîre trebuia luată

mai demult, şi că trebuia să ne grăbin ca să împodobim oraşul nostru cu un monument demn şi de jertfa celor ce-au căzut în război, demn şi de viitorul rezervat acestui oraş.

— Să ne-ajute domnul Frasin, cînd o fi ministru, ca s-ajungă capitală de judeţ!

— Foarte bună idee!

— Să trăieşti, părinţele!

— Aşa e... judeţu-i prea mare!

— Trebuie negreşit împărţit în două!

— In Bucovina, judeţu-i mai mic ca o plasă de-a noastră.

— Numai aşa se poate face administraţie ca lumea, domnilor!

— Ştiau ei austriecii ce ştiau... ehei!

— Să dea Dumnezeu să-l vedem pe domnul Frasin ministru, iar tîrgul nostru capitală!

— Ura, trăiască domnul ministru Frasin!

— În sănătatea domniei sale, fraţilor! Vivat!

— Şi a familiei dumnealui!

— În sănătatea gazdei noastre!

— Un pahar pentru frumoasa doamnă Şipote!

— Ura!

— Ura!

— Trăiască sexul frumos!

— Ura!

— Trăiască!

— Şi în veci stăpînească!

— Bravo, poliţaiule!

— Bine-o aduseşi, măi Tică, bată-te să te bată!

Cucoanele sînt încîntate; îmbujorate de plăcere ciocnesc cu bărbaţii şi se-ndeamnă la băut, unele pe altele. Se ridică, în sfîrşit, domnul Popescu-Frasin. Ropot de aplauze, strigăte de bravo, apoi tăcere mormîntală. Dumnealui mulţumeşte mai întîi pentru urările ce i s-au adresat, făgăduieşte solemn să lupte pentru împărţirea judeţului în două şi ridicarea tîrgului M la rangul de capitală de judeţ. Lau-

dă inițiativa ce s-a luat pentru înălțarea monumentului, și ca om cu experiență propune să se aleagă numaidecît un comitet, căruia să i se dea mandat larg și care să și înceapă a lucra.

A vorbit curgător, înflorit pe alocuri, stîrnind entuziasmul asistenței. Directorul gimnaziului cere domnului Popescu-Frasin, ca om cu largă experiență, părerea de cum ar trebui întocmit acest comitet.

Domnul Popescu-Frasin propune să se aleagă membri de onoare și membri activi. Ca membri de onoare desemnează pe primul-ministru, pe miniștrii de Război, Interne, Culte, Instrucție și pe episcopul eparhiei respective. (După propunerea părintelui protoiereu și-n aclamațiile asistenței, Frasin a fost silit să primească un loc printre membrii de onoare.)

In comitetul activ, capii autorităților civile, comandantul regimentului, protoiereul — deși stă mai mult în capitala județului unde-și are domiciliul — conu Iordake ca reprezentant al proprietarilor din partea locului și Tase Biruescu ca reprezentant al comerțului local. Prezident, în urma propunerii administratorului de plasă și cu aprobare generală, a fost ales domnul Avram Popescu-Șipote.

Petrecerea întreruptă oarecum s-a pornit iarăși. Gustarea proiectată s-a transformat în masă în toată regula. Directorul gimnaziului îl trage deoparte pe Popescu-Șipote.

— Prezidente dragă, cum intenționezi să procedezi?

— ?

— Vrei să institui concurs, adică?

— Eu cred c-ar trebui... mde, să mai mă gîndesc.

— Te-aș ruga ceva...

— Cu plăcere, numai să-mi steie în putință.

— Cuvîntul dumitale va fi hotărîtor în comitet!

— Oo ! Exagerezi, dragă, exagerezi !

— Las'că ştiu eu ce spun... cine crezi, mătăluţă, c-ar îndrăzni să crîcnească ?

— Şi-n definitiv, cam ce-ai dori de la mine ?

— Să nu se ţină concurs pentru monument.

— De ce, măi dragă ? !

— Am eu un văr, pe sculptorul Niki Filipescu... a studiat cîţiva ani în Italia şi Franţa...

— N-am auzit de sculptorul ăsta...

— A lucrat şi vreo 7, 8 monumente pentru eroi... să-i dăm lui comanda... are familie grea...

— Crezi că s-o putea ?

— Se poate, dacă vrei dumneata... sigur că se poate !

— Nu ne-o face careva opoziţie ?

— Cine crezi c-ar face ?

— De-o pildă, cuconu Iordake.

— De dumnealui răspund eu... hotărît asta !

— Dacă n-om întîmpina opoziţie serioasă, atunci e ca şi făcut. Din partea mea vei avea tot sprijinul ! (Şi-n gînd se întreabă cam cît va cîştiga directorul gimnaziului din afacerea asta.)

— Îţi mulţumesc prieteneşte şi-ţi rămîn obligat, dragă Şipote !

— Domnilor — vorbeşte din nou Frasin — constat cu mirare că aţi scăpat cu totul din vedere un fapt esenţial : cu ce fonduri veţi ridica dumneavoastră monumentul ?

Un moment de uluială generală.

— De, cam aşa e...

— Desigur, desigur !

— Vezi comèdia dracului, domnule ?

— Uite dacă e om cu experienţă !

— Bine că ne deschise capul !

— Eu, domnii mei — minte Şipote — m-am gîndit şi la lucrul acesta.

— S-auzim !
— S-auzim atunci !
— La ce anume te-ai oprit ?
— Ia să vedem !
— Trebuie să lansăm, în primul rînd, liste de subscripţie...
— Bun !
— Foarte bine !
— Să lansăm, da !
— Cred apoi c-ar trebui să ne dea ceva şi judeţul şi primăria.
— Are buget sărac primăria... vai de capul ei !
— Ei lasă, lasă, domnule primar...
— Din piatră seacă şi tot trebuie să scoţi !
— Se poate să nu contribuie primăria oraşului ? Haida-de !
— Mai e de discutat pe tema asta ?
— Să mai facem şi o bătaie de flori, un bal, un ceai dansant...
— Poate şi o loterie ar fi bună, adaugă, cu jumătate de gură, judele Simionescu-Filaret.
— Eu unul — răspunde Frasin — nu sînt pentru loterie... und'te-ntorci trebuie să dai peste-o loterie !
— De asta, aşa e !
— Aveţi toată dreptatea !
— Aşa e, domnule Frasin, aşa e !
— Listele de subscripţie şi serbările vor aduce sume frumuşele... fără îndoială. E necesar însă să vă adresaţi şi la centru : Ministerului de Război, de Instrucţie etc. Bineînţeles dacă aveţi pe careva cu trecere mare ca să vă sprijine.

Frasin a fost rugat cu insistenţă, de întreaga societate, să pună o vorbă bună la Bucureşti ; dînsul a promis solemn un sprijin neprecupeţit.

Tîrziu, după miezul nopţii, cei ce veniseră — unii ca să pipăie terenul, alţii să culeagă informaţii pen-

tru domnul Ilie Macarie, iar cei mai mulţi pentru gustarea făgăduită — au părăsit rînduri, rînduri, mulţumiţi şi bine dispuşi, casa aşa de larg deschisă a soţilor Popescu-Şipote.

Frasin şi Şipote, vlăguiţi aproape, tac acum, fumînd în silă. Doamna Popescu-Şipote dă ordine slugilor. Nici urmă de oboseală la dînsa. Şi doar s-a frămîntat atîta şi nici n-a prea ţinut seama paharelor!

— Vramy dragă, ai avut succes... mare succes... să ştii c-o să crape de necaz Macarie!

— Lui Alecu să-i mulţumim, dragă... el a dominat situaţia!

— Mă Avrame, ai fost bine!... Parol! Ce tipuri!

— Văzuşi?

— Care mai de care mai pehlivan! Popa-i bate însă pe toţi. Ce mai prubă de iezuit!

— Aşa e? Poftim, dragă, nu ţi-am spus eu de-atîtea ori?

— Să ştii însă că sînt uşor de manevrat.

— Creezi!?

— Uşor de tot pentru un om abil. Nu uita apoi, neiculiţă, că vei avea sprijin puternic la centru!

— Numai aşa... altminteri te trag pe sfoară... şireţi şi lacomi toţi...

— De sprijin să nu te-ndoieşti o clipă. Vorba mea e vorbă, băiete!

Lia, îngrijată ca bărbatu-su să nu facă vreo gafă:

— Haidem la culcare că e tîrziu... nenea Alecu o fi tare obosit...

— Cam sînt, măi copii... sînt. Noapte bună atunci şi mîine cu bine!

— Noapte bună, noapte bună!

— Somn uşor şi visuri plăcute, nene!

Alecu Frasin îmbrăţişează mai întîi pe Şipote, apoi pe Lia. I s-o fi părut ei, sau Frasin a strîns-o

în braţe tremurînd uşor, şi a sărutat-o parcă altfel decît la sosire?

Şipote a adormit numaidecît. Lia însă nu poate închide ochii. O enervează sforăiturile lui bărbatu-său, tic-tacul pendulei şi fluierăturile gardistului. Urletele unui cîine din vecini i-adună gînduri negre. Dar pentru puţin timp, căci o undă puternică de optimism le împrăştie, ştergîndu-le cu totul urma. Se vede copilă în Focşani, apoi, după moartea părinţilor, în Iaşi, luată de milă de unchiul Reiss, tinichigiul. Îşi aminteşte cu plăcere de traiul mai larg de acolo, de anii petrecuţi în pensiun, de dragostea lui Şipote. Dragoste năvalnică, de om timid şi amărît. Şi pe urmă vin la rînd planurile de viitor, croite cu îndrăzneală şi încredere.

Tocmai spre dimineaţă a închis ochii — somn adînc, odihnitor. A visat că lua parte la deschiderea Parlamentului. Asistase o dată, în Iaşi, la deschiderea Parlamentului Marghiloman. În primele rînduri de bănci a luat parcă loc Şipote, care a intrat anturat de un grup întreg de deputaţi. Dînsa avea loc bun în tribuna diplomaţilor. Purta o toaletă elegantă şi care o prindea de minune. Privirile bărbaţilor şi ale femeilor o cîntăreau fără milă. Zîmbeşte prin somn, mulţumită şi se-ntoarce agale pe partea stîngă.

*

A trecut o lună şi mai bine de la consfătuirea din casa lui Şipote. În M, la ordinea zilei este tot monumentul eroilor. Locul a fost definitiv ales: în mijlocul grădiniţei publice. Deşi nu prea sînt în M multe locuri pentru aşezat un monument, discuţiile în sînul comitetului au fost totuşi lungi şi violente. Concursul s-a încheiat; nu s-au dat concurenţilor decît 25 de zile cu totul. A fost aleasă, firește, ma-

cheta prezentată de vărul directorului gimnaziului. Listele de subscripție merg de minune. Acum două zile a avut loc un mare festival artistic pentru sporirea fondului monumentului. A conferențiat impresionant despre „Luptele de la Mărășești" directorul gimnaziului — luat prizonier cu grupul de la Cerna. Au cîntat, declamat și mimat doamne și domnișoare din protipendada tîrgului. Doamna Popescu-Șipote a avut un răsunător succes și cu romanțele interpretate și în baletul pantomimei. Apariția doamnelor și domnișoarelor în tricouri străvezii și figurile lascive ale numărului de balet au stîrnit un entuziasm greu de potolit. La huiduielile și fluierăturile ce-ar fi însoțit, dacă se-ncerca altădată o asemenea exhibiție, au corespuns, de rîndul acesta, aplauze furtunoase și întețite strigăte de bis. Toate încercările fostului institutor Macarie, rămas șef necontestat al țărăniștilor, de a zădărnici inițiativa luată de Șipote ori măcar de-a disloca din notabilitățile grupate în juru-i, au dat greș. Și cei care s-ar fi clătinat în alte împrejurări, acum nu o mai pot face. Gazeta lansată de vreo două săptămîni de Frasin a fost o adevărată bombă. Ajutoarele ce i se ceruseră cînd a fost în M, ori mai pe urmă, prin scrisori sau trimiși de-ai lui Șipote, nu le-a refuzat. Zvonurile apoi despre o apropiată cădere a averescanilor și venirea liberalilor la putere căpătau tărie pe zi ce trecea. Șipote avea grijă să lanseze prin echipa lui ultimele noutăți, zicea el, direct obținute de la Frasin. Despre alegerea lui Șipote ca deputat nu mai încăpea acum nici umbră de îndoială. Toți căutau să se apropie cît mai mult de dînsul ca să poată căpăta ceva, mîine-poimîine — pentru ei sau pentru rude.

Febril lucra și doamna Popescu-Șipote: fel de fel de combinații, fel de fel de planuri. În ce privește afacerile, se oprise la două, deocamdată: exploatarea prin cooperativă a unei mori sistematice

din nordul județului, proprietate a statului, și a unei cariere din județul vecin.

Casă în București trebuie să-și ia negreșit, și fără a-l mai consulta pe Șipote, a trimis pe un fin al lor, subcomisar, să-i aducă o listă de case puse la credit: case mari, în centru, cu tot confortul și cu garaj pe deasupra. În privința mașinii, nu se poate încă hotărî. Nu va fi însă prea luxoasă — deși ar cumpăra-o în rate — căci ar atrage atenția și apoi mărcile, de cîtva timp, s-au tot înmulțit — fiecare aducînd noi înlesniri de plată și noi îmbunătățiri.

În privința programului dezvelirii monumentului, au loc aproape zilnic ședințe în casa domnului Popescu-Șipote. Cucoanele se trudesc să repartizeze musafirii siguri și să întocmească meniurile banchetelor, iar domnii, programul propriu-zis și să împace falanga de oratori ce crește pe zi ce trece.

De pe acum, grație intervenției lui Frasin, cîțiva fruntași ai literelor, științei și politicii, de felul lor din județ ori avînd vagi legături cu județul, au făgăduit să ia parte la dezvelirea monumentului. Șeful organizației liberale județene a intervenit personal pe lîngă Șipote ca să-l treacă pe lista oratorilor, și a fost măgulit primind vestea că dorința i s-a-mplinit.

Se iau măsuri serioase pentru pavoazarea și iluminarea orașului. E o fierbere în tîrg cum n-a mai fost vreodată. Vestea adusă de Șipote, întors în ajun din București, că serbările vor fi cinematografiate, iar filmul rulat apoi în toată țara, a fost primită cu un entuziasm de nedescris.

La fel primită, de cei în măsură a-i sezisa importanța, acceptarea a doi miniștri de-a onora cu prezența lor marile serbări din M.

★

In bodega din centru: „La butoiul verde“ au rămas să se ţuicărească mai departe Şipote şi administratorul de plasă, Adrian Lăzăroiu.

— Şi zi, şefule, venim sigur?

— Sigur, mă, sigur!

— Vorbişi cu domnul Frasin?

— Cu el, în primul rînd... am dat ochii însă şi cu grangurii cei mari, la club — minte Şipote.

— Ai fost înainte, ori după şedinţa comitetului?

— Am sosit aproape cînd să se ridice şedinţa — minte din nou, cu seninătate.

Ştie bine că Lăzăroiu va bate toba numaidecît şi pînă deseară află toţi cîţi trebuie să afle noutatea. Deşi n-are veşti proaspete şi nici n-a fost la Bucureşti după veşti, sigur e că într-o lună, două cel mult, liberalii vor forma guvernul

— Cu nenea Tase cum ai hotărît?

— Cum ţi-am mai spus: ofiţer al stării civile... e suficient...

— A primit?... Serios?

— Mai e vorbă? Ce, eu mă tocmesc?

— Pe directorul gimnaziului?

— La plimbare că prea a făcut ceaţă!

— Va să zică tu crezi...

— Ce să cred? Eu-s sigur, măi băiete... la comitetul şcolar pute... pu-te! M-auzi?

— Adică să ia lucrurile o-ntorsătură mai gravă?

— Depinde, amice, depinde...

Clatină din cap, zîmbeşte tainic şi dă pe gît ţuica rămasă pe fundul ţoiului.

— Dar cu protoiereul cum ai hotărît?

— Concediu recreativ... prea s-a obosit sfinţia sa! — şi rîde cu poftă.

— Va să zică are dreptate părintele Nae?...

— Nu ştiu, nu ştiu încă...

După o pauză, şi mai coborînd încă glasul:

— Dar cu mine, şefule?

— De ce-ai mai făcut, bre, ocolul ăsta? Crezi tu că eu nu știam unde-ai să bați?

— Al naibii mai ești, domnule!... Phiii!

— Pentru tine am aranjat cu Frasin: vei fi numit, cum luăm puterea, subdirector.

— La Contabilitate, cum vorbirăm?

— Așa cum ai cerut tu. De altminteri, Frasin a și intervenit la ultima mișcare ca să nu se ocupe locul ăsta, minte Șipote.

— Văzui asta, văzui. Mare trecere are, domnule! Ce-o să fie cînd o veni ăsta la putere!

— Pe tine și pe polițai țin să vă mulțumesc pe deplin și mai devreme ca pe alții... am mai spus-o și o spun!

— Îți mulțumesc, măi dragă, îți mulțumesc din suflet!

— E la urma urmei și plăcerea mea.

— Plăcerea ta? Cum asta?!

— Sigur că și plăcerea mea!

— Ce vrei să-nțelegi?

— Păi pentru mine nu-i plăcut, oare, ca să satisfac pe doi prieteni?

— ?

— Pe doi prieteni sinceri, devotați...

— Eu-ți rămîn recunoscător pentru toată viața, și te rog să contezi pe mine nelimitat!

Șipote caută înadins să schimbe vorba:

— Ia vezi la tine cît e ceasul?

— 2 și 20.

— Phii, să știi că se face foc Lia!

— Ar cam avea dreptate, de...

— Cum să n-aibă militica? Stai dumneata la un aperitiv pînă la două ceasuri trecute!

— Dă vina pe mine, șefule.

— Să știi c-așa am să și fac!

— Plata, nene Mache... plata!

— Lasă-mă pe mine azi, sefule... te rog!

— Se poate, măi băiatule?

— Cît face tot, nene Mache ?
— Uită-te la mine, Mache !
— Nu vă supărați, domnule su'prefect, da' trebuie s-ascult de domnul deputat !
— Auzișî, măi Adriene ? Mai zi ceva !
— Bine, nene Mache, binee !...

Șipote s-a-ntors fără curaj acasă. Lasă că și-ntîrziase mult, dar îl ameți aperitivul prelungit pînă aproape de $2^1/_2$. A întrebat cu oarecare teamă pe fata din casă :

— Coniţa ce face ?
— E-n dormitor, conașule.
— A mîncat ?
— Nu, n-a mîncat.
— N-a mîncat pînă la ora asta ?!
— Pe coniţa o doare rău capul.
— M-a așteptat cu masa ?
— Da, pînă la 2.
— Poșta de azi unde e ?
— Pe biroul dumneavoastră, conașule.

Șipote intră în vîrful degetelor în dormitor.

— Bonjur, Licule !
— ?
— Doarme puicuţa mea ?
— ?
— E supărată oare ?
— ?

Se așază binișor pe marginea patului și cearcă să-i mîngîie mîna. Lia și-o smucește și-ntoarce capul.

— De ce e supărată fetiţa ?
— Mai mă-ntrebi, monstrule ?
— Va să zică monstru sînt eu pentru mătăluță ? Bravoo !
— Monstru, da !
— Și de ce, dragoste, dacă nu-i cu supărare ?
— Unde mi-ai stat pînă la ora asta ? Spune !
— Rămăsei și eu cu băieții la o ţuică.

— La o țuică pînă la trei ?
— De unde trei, dragă ?! Dacă o fi două, na !
— Arată-mi ceasul !
— Ei, și dacă-ți cer frumos iertare și-ți făgăduiesc că nu mai fac, mă ierți ?
— Nu știu... să văd...
— Bine, frate, dar nu stătui degeaba !
— Știu eu, știu... ai stat la taifas.
— Pe naiba, taifas... am mai aranjat și eu cîte unele ca să nu mă surprindă venirea la putere.
— Da, sigur, aranjezi și pe nevastă-ta n-o mai consulți... foarte frumos !
— De ce vorbești așa, Licuțule ? Nu te țin eu în curent cu tot ce fac ?
— De unde pot ști că mă mai ții ? Ehei, s-au dus vremurile cînd nu ieșeai din vorba mea !...
— Lio !
— Acum băiatul s-a emancipat... și-a-ntărit puiul aripile...
— Vezi ce rea ești, vezi ?
— Sînt sigură că de te-aș ruga cîte ceva, nu m-ai asculta.
— Se poate să vorbești tu așa, Licușor !? Vai de mine !
— De pildă : ai să numești pe fratele lăptăresei subcomisar ? Eu am și apucat să promit femeii !
— Un fost dezertor ?
— Nu-i amnistiat ?
— Ba da, amnistiat.
— Ei atunci ?
— Condamnat apoi de două, trei ori pentru falșuri... la naiba !
— Ăștia sînt cei mai buni polițiști !
— Vrei tu cu orice preț ?
— Vreau, da !
— S-a făcut atunci ! Altceva ?
— N-o schimba pe Mîndreasca de la Profesională.

— Ce interes ai tu, dragă, în definitiv?

— Să-ţi spun drept: trebuie să ne facem linjerie din nou, garnituri pentru ceai...

— Trebuie toate astea numaidecît?

— Sigur că trebuie! Cum o să ne instalăm în Bucureşti cu sărăciile noastre?

— Apropo de Bucureşti, să-ţi spun atunci ceva: eu am pus să ne caute o căsuţă bună, ipotecată la Credit.

Lia sare în genunchi, îi înlănţuie gîtul şi-l sărută din toată inima.

— Gînd la gînd cu bucurie, Vramy! Şi eu am pus să ne caute o casă bună, ipotecată la Credit.

— Bună, dar nu prea arătoasă... ar bate la ochi... după ce ne-om muta definitiv din mizeria asta de tîrg, putem să ne permitem orice... deocamdată, prudenţă însă.

— Eu nu-s de părerea ta, dragă.

— De ce nu eşti?

— Fiindcă tot o să vorbească... tot!

— ?

— Lumea e rea... ehei!

— Bine, ne-om mai sfătui noi... mai e timp doară.

— De, este şi nu este.

— Este, ţi-o spun eu.

— Te-ai gîndit tu la vreo combinaţie pentru viitor?

— Am şi început să lucrez, dragoste...

— Daa?!

— L-am întrebat, aşa într-o doară, pe Alecu, dacă Dărmănescu m-ar lua ca secretar... el mai are trei, patru...

— Şi ce-a zis Alecu?

— Crede că da... dar nu e timpul să-nceapă sondările.

— Nu e, dacă a zis el.

— Am să mă rog apoi, tot de Alecu, ca să mă bage şi pe mine în vreun consiliu, două de administraţie...

— Foarte bine, foarte bine asta!

— Imi fac eu loc şi la gazeta lui, fii sigură!

— Piii!... straşnică idee!

— De cînd mi-am pus în minte asta!

— Şi nu mi-ai spus nimic... frumos!

— Lasă, măi dragă, n-o să murim noi de foame în Bucureşti! Nici o aluzie însă, ca să nu prindă careva de veste!... La-cât!

— Adică mă crezi tu aşa de proastă, măi băieţică?

— Cum ar mirosi ăştia ceva, să ştii că ni se duc planurile pe gîrlă!

— Uf, de m-aş vedea o dată instalată în Bucureşti!

— Răbdare, dragă... toate la vremea lor! Răbdare şi diplomaţie!

— Ştii c-am studiat pînă-n amănunte şi chestia morii şi chestia carierei?

— Bravo, ţucule!

— Vom avea însă nevoie pentru exploatare de protoiereu.

— Crezi tu că vom avea?

— E priceput al naibii şi are relaţii de care ne putem folosi.

— Fă cum crezi, dragă... eu nu m-amestec.

— Ar trebui să-l menţii ca protoiereu...

— Ei, asta-i acu!

— Măcar pentru cîtva timp... trebuie, zău!

— Om vedea noi atuncea... Hai, te rog, să-mi dai ceva să mănînc că mi-i o foame...

— Mai am ceva important.

— Ei, ce mai e? Nu se poate amîna pînă după masă?

— Nu, că trebuie să vie la $3^1/_2$ părintele Anghel.

— Anghel Turtureanu?

— Da, părintele Anghel din Todireşti.
— Şi ce vrea de la mine popa ?
— O mărită pe Aglăiţa.
— Cu cine, frate ?
— Cu căpitanul Stoian.
— De la jandarmi ?
— Da.
— Bună partidă !
— Bună şi pentru căpitan !
— Ei ?
— Să-i cununi vrea... ţine morţiş !
— Tu ce zici ?
— Eu aş fi pentru. Ţi-l apropii şi pe popă şi pe căpitan.
— Mai ales de căpitan am să am nevoie la alegeri.
— Eu am şi făcut un plan... nu ştiu însă dac-ai să-l aprobi tu.
— De cînd s-a-ntors roata, frate dragă ?
— Popa vrea să facă petrecere mare... să ţină cheful două, trei zile !
— Are un conac tare frumos !
— Nu ştiu nimic.
— Cum, tu n-ai fost încă la Todireşti ?!
— Nu, n-am fost.
— Păcat !
— Eu zic să cununi cu soţia lui conu Iordake.
— Bine te-ai gîndit !
— Să invităm şi pe Alecu, iar el s-aducă doi, trei prieteni şi dac-o fi posibil, şi pe Dărmănescu.
— L-aduce... sigur asta !
— Dăm ziua o recepţie la noi, seara o masă intimă şi a doua zi plecăm cu maşinile la Todireşti.
— Perfect !
— Să vadă şi Alecu şi Dărmănescu de cîtă trecere te bucuri tu.
— Admirabilă idee ! Şi zău, am o poftă, măi vere, de petrecere !

— Şi eu aş vrea să mă mai distrez o leacă.
— Ei, acum îmi dai şi mie ceva să mănînc?
— Hai, răutate, hai... deşi n-ai merita!
— Incepi iar, bunătate?
— Altă dată să ştii că-ţi atîrn lingurile de gît! Pe ochii mei!
— Ti, ti, ti!

*

Macarie a deschis lupta pe viaţă şi pe moarte împotriva liberalilor. I-au dat curaj unele veşti primite de la Bucureşti, cum că şansa ţărăniştilor a sporit simţitor în urma ultimelor fuziuni făcute. A pus la cale scoaterea unei gazete-revolver, care să apară săptămînal, şi a început să organizeze cete de bătăuşi încercaţi. Unii au fost aduşi din capitala judeţului şi angajaţi chipurile pentru nevoile fermei. Incăierări au şi avut loc, prevestind cam ce va fi în zilele de alegeri.

Intr-o seară, pe la 9, Macarie s-a trezit cu poliţaiul.

— Bună seara, cucoane Ilie.
— Bună seara, bună seara, crai nou!
— M-ai şi umflat, va să zică... buun!
— Ce vînt te-aduce, şmechere?
— Ei, dacă mă iei aşa, atunci plec.
— Bine, măi, nu ţi-i frică ţie de mînia lui Şipote? Dacă te-o simţi c-ai dat pe la mine?
— Văd eu că tot trebuie să plec, cucoane.
— Vrei să-ţi rămînă familia pe drumuri?
— Cucoane Ilie, te-am salutat frumos şi-ţi doresc noapte bună!
— Nu aşa, bre... stai să bem un pahar de vin şi spune-mi ce te face să-mi calci pragul.
— Sîntem singuri, cucoane?
— Asta-i acu... dumneata nu vezi?
— Vreau să zic, nu ne-aude nimeni?

— Nimeni, nimeni... vorbește, măi creștine, fără frică !

— Cucoane, am să-ți fac o propunere... ceva foarte, foarte important !...

— Taci, bre ! Important de tot ?

— Pe viața mea !

— Și mie chiar vrei să mi-o faci ?

— Eu vorbesc foarte serios !

— Bine, atunci. În legătură cu ce însă ?

— Cu monumentul lui Șipote.

Macarie tresare, își trage scaunul mai aproape de birou și-și strunește respirația.

— E ceva serios, măi dragă ?

— Foarte serios !

— Mă faci curios atunci.

— O bombă în toată puterea cuvîntului ! Să rămîi trăsnit, nu altceva !

— Spune-o dată, omule ! Nu te mai învîrti ca pisica în jurul cozii !

— Una și cu una fac două : vrei dumneata să nu se mai ridice monumentul ?

— Poate ai de gînd să-l zvîrli în aer înainte de dezvelire ?

— Eu vorbesc serios, cucoane Ilie.

— Zău ? Atunci îți răspund și eu tot serios : sigur c-aș vrea, dar nu văd cum ar mai fi posibil acum.

— Se poate — și încă foarte bine !

— Cum naiba, domnule ? Eu unul nu văd... Fă-mă, rogu-te, să-nțeleg !

— Cucoane Ilie, ești dispus mătăluță să sacrifici o sută cincizeci de mii de lei ?

— O sută cincizeci de mii în cap ? !

— Nu glumi, zău, că eu vorbesc foarte serios !

— Mult... prea mult, bre omule !

— Dacă găsești că-i mult, atunci am terminat tot ce-aveam de spus — și dă să se scoale.

Macarie îl prinde de mînă și-l așază cu sila pe scaun.

— Vreo cincizeci de mii, mai c-aş fi dispus să-i zvîrl pe gîrlă.

— Puţin... prea puţin!

— Atunci şaizeci de mii... poftim!

— Să nu fie nici cum zic eu, nici cum zici dumneata... o sută de mii îţi convine? Să-mi zic că dumneata ai înzestrat-o pe Măriuca mea.

— Bine, domnule, accept... vorbeşte acu pe şleau!

— Cucoane Ilie, se poate ridica monument cînd cei doi morţi n-au murit?

— Vorbeşte, domnule, lămurit, ca să pot înţelege!

— Trăiesc, cucoane Ilie, amîndoi dispăruţii!

— Cum să trăiască, bre, cînd sînt daţi morţi de-atîta timp!?

— Ce te priveşte asta pe dumneata?

— Cum ce mă priveşte, păcatele mele?

— Ce-ţi pasă de asta?

— Măi, vorbeşte serios, pentru Dumnezeu!

— Eu din capul locului am vorbit tot serios, cucoane.

— Zău, măi, trăiesc!? Nu-ţi baţi cumva joc de mine?

— Trăiesc ca mine şi ca dumneata!

— I-ai văzut tu? Ai vorbit cu ei?

— Văzut şi vorbit!

— Unde-s, măi băiete, unde-s?

— Ce-ţi pasă, deocamdată, dumitale?

— Da' unde naiba să fi fost ei pîn-acum? De ce nu s-au arătat de fel?

— Au fost greu răniţi în luptele din Dobrogea... bulgarii i-au ridicat, şi după ce s-au mai întremat. i-au internat.

— Zăuu?!

— De două ori au evadat din lagărul din Rumelia. A doua oară au izbutit să treacă în Turcia. Turcii i-au deportat tocmai în Asia Mică, folosindu-i la cultura orezului. Vai de mama lor ce-au pătimit! Ţi se face părul vîlvoi cînd încep a povesti!

— Eşti convins că ăştia sînt chiar dispăruţii noştri ?

— Vai de mine, cucoane Ilie !

— Şi spun oare drept ce spun ?

— Le-am cercetat toate documentele aduse... ai să le vezi de altminteri şi dumneata, cînd o să dai ochii cu dînşii.

— Minunată întîmplare, frate ! Ti, ti, ti !

— Eu o noapte întreagă am stat şi i-am ascultat... parc-ai citi un roman în fascicole !... E nemaipomenit !

— Ti, ti, ti !

— Ai să-i auzi, cucoane.

— Apoi dacă lucrurile stau aşa, e curată lovitură de teatru !

— Ce-ţi spuneam eu ?

— Bravo, măi, bravo ! Vină să te pup ! Şi-l sărută pe amîndoi obrajii. Să ştii că eu am să te pricopsesc pe tine cînd vin la putere !

— Iţi mulţumesc, cucoane Ilie, pentru gîndul cel bun şi te rog, din suflet, să nu se afle cumva !

— Ce să nu se afle, Tică ?

— Că eu ţi i-am dat în palmă... m-ar nenoroci Şipote dacă s-ar întîmpla să vină liberalii la putere !

— Pe sufletul meu că nu pomenesc nimic !

— Iţi mulţumesc, cucoane Ilie... mi-ai luat, zău, o piatră de pe suflet !

Poliţaiul şi cu Ilie Macarie au stat de taină pînă după miezul nopţii şi au băut patru sticle de tămîios vechi.

A doua zi, pe-nnoptate, Macarie şi cu poliţaiul s-au dus într-o trăsură cu coşul ridicat şi pe un drum lăturalnic pînă la via unui nepot de soră al poliţaiului, unde erau sechestraţi cei doi dispăruţi. Macarie s-a convins atunci că spusele acestuia erau pe deplin întemeiate, şi de-a doua zi chiar a pregătit meticulos tot planul ofensivei.

A atras mai întîi, în mare taină, pe cîţiva dintre devotaţii lui Şipote; a întocmit un comitet pentru ajutorarea celor înviaţi după 7 ani şi mai bine, apoi a lansat bomba. Număr special de gazetă, notiţe în gazetele din Bucureşti — gras plătite — însoţite de fotografiile dispăruţilor, liste de subscripţie pentru întemeierea unui cămin fiecăruia dintre ei. In cîteva zile, aproape toţi cei din preajma lui Şipote au trecut de partea şefului ţărăniştilor, întrecîndu-se în platitudini şi dovezi publice de devotament. Popescu-Şipote a fost doborît şi dezorientat din prima zi chiar. Pe doamna Şipote a doborît-o numai lovitura primită din partea lui Frasin. Poliţaiului, cînd a văzut ce proporţii ia lovitura lui Macarie, — aproape toată organizaţia liberală din M s-a destrămat — i-a părut rău că n-a rupt mai mult de la şeful ţărăniştilor. De aceea, s-a prezentat el într-o bună zi la Frasin, ca să-i „vîndă" memoriile prizonierilor. Cele îndurate de aceştia în Bulgaria şi în Asia Mică, peripeţiile evadărilor — două din Bulgaria iar a treia din Asia Mică — rătăcirile prin Syria şi Palestina, îmbarcarea lor pe un vapor englez la Jaffa care i-a adus pînă la Pireu, de unde-au fost culeşi de un cargobot romînesc, constituiau, firește, o adevărată mină de aur pentru Frasin. Mai ales că şi fantezia lui trebuia să intre în joc!

Poliţaiul a ciupit atunci numai 5.000 de lei, dar s-a mulţumit şi cu suma asta, ca să nu-l supere cumva pe viitorul subsecretar de stat de la Interne.

Afişe mari, colorate, lipite pe zidurile Capitalei vestesc data publicării memoriilor şi capitolele mai de senzaţie, stîrnind curiozitate.

Curiozitatea a devenit şi mai vie, după conferinţa ţinută de Frasin la Ateneu. Conferinţă însoţită de proiecţii luminoase, ca să se poată fixa şi mai bine ruta şi peripeţiile repatrierii.

Cei doi nenorociți, însoțiți de Frasin, au fost primiți în audiență de Mitropolitul Primat, de primul-ministru, de ministrul de Război și de președinții Corpurilor Legiuitoare. Acum urmează să fie primiți și de Familia Regală.

RECTIFICAREA BUGETULUI

Sfîrșit de mai. Prin dunga dintre storuri, cînd îngustată, cînd lățită de-o pală ușoară de vînt, un mănunchi de raze cade drept pe coiful și buzduganul regelui — ținute în aceeași mînă. Fereastra larg deschisă înghite din plin zgomotul străzii. Domnul prefect Dan Săvulescu, după ce a cercetat cu atenție culoarea, a pipăit desimea și uscăciunea frunzelor, a mirosit și chiar a mușcat dintr-o havană, închide mulțumit capacul cutiei primite cadou în ajun și o așază cu grijă în biblioteca din cabinetul prefectorial. Biblioteca aceasta e un dulap masiv de stejar afumat, avînd la toate geamurile perdelițe verzi și încrețite des, așa că un ochi indiscret, oricît s-ar căzni, n-ar putea dibui cam ce comoară cuprinde și păstrează. În bibliotecă se află : pe raftul de sus, o tavă cu șase pahare, un teanc de manifeste electorale, două carnete de identitate și o probă de porumb ; pe cel de la mijloc, cutia cu havane, două perechi de ochelari pentru automobiliști, un model de

metru și trei formate de tăblițe, pentru denumirea comunelor — afacere ratată din capul locului; pe raftul de jos, modele de bocanci, capele și stofe, pentru uniformele oamenilor de serviciu și guarzilor comunali — afaceri mai mult sau mai puțin reușite ale unei întregi serii de antecesori. Domnul Dan Săvulescu se înfundă bine în fotoliu, scoate dintr-un buzunar al vestei o oglindă groasă și rotundă, desprinde cuțitașul din teancul de chei, îi desface forfecelele și începe să-și tundă cu dexteritate părul din nări. Cufundat cu totul în operația aceasta, gingașă și complicată, n-a auzit ciocăniturile, iar șeful-contabil, știindu-l în cabinet și neprimind răspuns, a intrat.

— Am onoare să vă salut, domnule prefect!

Dan Săvulescu a tresărit, a schițat un zîmbet bleg și a trecut cuțitașul în stînga.

— Bonjur... bonjur, Michiduță!

(Îl alintă așa și i-e drag într-adevăr șeful serviciului financiar. Țigănușul acesta, cu trecere la femei, bun de glume și de chef, e în fond un funcționar priceput, cinstit și muncitor — muncitor de n-are pereche în toată prefectura.)

— V-am adus bugetul rectificat, domnule prefect.

— Ce să fac cu el, bre?! Să mă uit ca pisica-n calendar? Tu l-ai moșit, tu ai să-l manipulezi!

— Ar trebui să vă prezentați la aprobare.

— Unde să mă prezint?!

— La minister, pentru aprobare.

— De ce?!... Asta-i acum!

— Așa-i uzul, domnule prefect. De rîndul ăsta e și necesar, c-au să-l foarfece de n-o să-l mai cunoaștem!

— Du-te tu, bre... gata!

— Ce trecere am eu, domnule prefect?!

— Da' eu parcă am vreo trecere? Cunosc pe vreunul din mastodonții ceia de la minister?... Atunci?

— Ce-are a face?... Sînteți doar prefect de județ!

— Mare scofală! Crezi că un prefect de azi mai seamănă cu zbirii dinainte de război?... Pe dracu! Nu vezi cum ne dau de-a dura parlamentarii?

— Vă rog să nu vă supărați, dar n-aveți dreptate. Zău n-aveți! N-ați văzut pe inspectorul general Melinescu, cînd fu în anchetă, că nu-ndrăznea să stea jos înaintea dumneavoastră? Și doar unu-i Melinescu în tot Ministerul de Interne!

Săvulescu zîmbește; semn că-și amintește el ceva, iar amintirea aceea îi face plăcere.

— Să mă mai gîndesc, măi Michiduță.

— Și-aseară veni o telegramă prin care ni se cere de urgență bugetul... e-a treia și cifrată, domnule prefect!

— N-o văzui pîn-acum.

— V-o transcrie pe curat Popian.

— Atunci cînd dracu-ar trebui să plec?

— În două-trei zile maximum.

— Bine era dacă te duceai tu, piciule! Mă scuteai și de un drum, și de ifosele cloncanilor din minister.

— Nu vă faceți spaimă degeaba! Să vedeți că nici n-o să sufle înaintea dumneavoastră. Acum șase-ani m-a luat și pe mine domnul prefect Măcărăscu: cît am băut o cafea, bugetul a fost verificat iar decizia de aprobare semnată.

— Hai și tu, atunci!... Adică, nu ți-o fi dor de București, ghiavole?

— Aș merge, cum de nu? Dar mi-i mama greu bolnavă... ați aflat poate și dumneavoastră?

— Știu, știu... ai dreptate. Să mai mă gîndesc pînă mîine... Să vorbesc și cu nevastă-mea... musai!

— Eu vă las proiectul de buget.

— Numai proiectul? Mai bine mi-ai da cîteva explicații. Ce dracu să le spun hoților ălora de la București?

— În plicul ăsta aveți explicații amănunțite pentru fiecare articol. Da' n-o să vă-ntrebe nimic... aveți să vedeți!

— Las' să fie, domnule.

— În ăstălalt sînt 20.000, subvenţie pe anul în curs pentru revista *Comuna;* 15 pentru *Funcţionarul public* şi 10 pentru *Repertoriul circulărilor ministerului de Interne.* Să vă dea chitanţă-n regulă, domnule prefect!

— De mult plătiţi voi astfel de subvenţii?

— De cînd ştiu eu plătim...

— Păcat! Bani aruncaţi pe gîrlă!

— E tradiţie... ce să-i facem? Bine că nu-s mai multe publicaţii!

— Eu trebuie să-ţi dau chitanţă pentru banii ăştia?

— Dacă nu vă supăraţi!

*

Dan Săvulescu s-a informat, s-a consultat şi s-a decis să plece. E primul contact pe care-l ia direct cu Ministerul de Interne. Cînd se făcu remanierea printre prefecţi, împreună cu alţi opt proaspăt numiţi — dintre care unul bun prieten cu ministrul — a depus jurămîntul acasă la ministrul de Interne. Unii au tălmăcit întîmplarea aceasta ca un gest de atenţie; în fond, ministrul, care ţinea să-şi vadă la faţă prefecţii şi să-i dădăcească totodată cu prilejul jurămîntului, fiind uşor gripat, n-a putut ieşi din casă.

Singur în compartiment, după ce a verificat încă o dată întreaga listă de comisioane şi banii primiţi, citeşte cu atenţie şi reveniri instrucţiunile suplimentare cu care şeful contabil explică şi motivează fiecare prevedere din bugetul rectificat. Masa s-a hotărît s-o ia în vagonul-restaurant, deoarece trenul lui ajunge în Bucureşti la opt şi cincisprezece minute. A tras, ca de obicei, la hotel „Splendid". Şi-a schimbat hainele, apoi a ieşit cu gîndul să se ducă la „Cărăbuş". Cînd să intre în Academiei, îl opreşte un comisar însoţit de un căpitan de la comenduire.

— Actele dumneavoastră ?

— Ce acte, domnule ?

— Biletul de identitate şi vreun act pentru dovedirea situaţiei militare.

— Să vă arăt carnetul de prefect... Cred că-i suficient !

Se pipăie la piept, la buzunarul de la spate, iar la piept... nimic. Uitase portofelul în hainele cu care fusese pe drum.

— Mi-am uitat şi hîrtiile şi banii în hainele celelalte... acum sosii cu trenul ! Să meargă cineva pînă la „Splendid" cu mine.

— Dumneata crezi că noi avem timp de pierdut ?

— Afară de asta, pe noi ne interesează dacă ai legitimaţii la dumneata, nu bani !

— Daţi-mi un sergent, vă rog... Mult în două minute sîntem înapoi !

Comisarul schimbă cîteva vorbe pe şoptite cu căpitanul.

— Ce-ai spus dumneata că eşti, domnule ?

— Prefect de judeţ, domnule comisar.

— Zău ? Dacă dumneata eşti prefect, atunci eu sînt ministru de Interne !

Fără altă explicaţie, Săvulescu fu trecut în grupa celor suspecţi, încercuită de gardişti şi soldaţi, dus apoi la Prefectura de poliţie, iar după două ore, la triere, eliberat cu explicaţii şi scuze.

Scîrbit şi revoltat s-a întors direct şi pe jos la hotel, hotărît ca a doua zi să reclame şi să ceară pedepsirea comisarului şi căpitanului, care procedaseră, după cum s-a dovedit şi cu alţi „suspecţi", sau cu uşurinţă, sau de-a dreptul abuziv.

A doua zi, pe la 8 şi jumătate, după ce şi-a verificat cu atenţie hîrtiile, a pus într-un buzunar de la vestă însemnarea cu numerele libere de la registratura prefecturii iar în altul ştampila de buzunar, a pornit-o direct spre minister.

Portarul desface de-un lat de palmă ochiul mic de geam şi-l întreabă printre gratii, scuturînd din cap :

— Domnul ?

— Sînt prefect, băiete !

— Ce doriţi, mă rog ?

— Am venit cu bugetul.

— In localul celălalt, nu acilea.

— In care local, bre ?

— Din Ştirbey Vodă.

— Unde naiba vine ?

— Luaţi o maşină că vă duce.

Săvulescu a luat un taxi din faţa hotelului „Excelsior", care l-a dus în două minute la Ministerul de Interne din Stirbey Vodă.

Sergentul şi santinela din poartă fac semne desperate şoferului să oprească.

— Ce e, domnilor ? ! Sînt prefect de judeţ !

— Nu e voie cu maşina, domnule prefect !

— Cine-a dat ordinul ăsta ?

— Domnul intendent.

— Măi, drăcia dracului !

Săvulescu înjură în gînd, plăteşte şoferul, îşi ia servieta, bastonul şi traversează pe jos curtea.

Ca şi dincolo, în Academiei, portarul deschide un geam mic şi-l întreabă printre zăbrele :

— Domnul ce doreşte ?

— Sînt prefect de judeţ.

— Să trăiţi, domnule prefect ! Ce doriţi, mă rog ?

— Am venit cu bugetul pentru aprobare.

— Să poftiţi după-amiază.

— După amiază ? ! De ce ?

— De dimineaţă nu-s birouri.

— Nu e serviciu ?

— Orariu de vară, domnule prefect ! Ieri a fost duminică. — Zîmbeşte, salută şi închide cu popasuri geamul.

La două jumătate fix, a apărut în curtea ministerului. După ce-şi face loc cu greu prin ciorchinele de

trupuri ce se frămîntă dinaintea uşii de la intrare, se adresează portarului — altul, nu cel de dimineaţă.

— Sînt prefect, venit cu bugetul.

— Aveţi carnetul la dumneavoastră ?

— Carnetul meu de prefect ?

— Da, aşa-i ordinul.

— Poftim ! — şi i-l bagă în ochi.

— La cine doriţi să vă prezentaţi, domnule prefect ?

Săvulescu rămîne perplex ; habar n-are la cine trebuie să se prezinte — nici nu se gîndise pînă atunci la aşa ceva.

— Poate la domnul director general al contabilităţii ?

— Chiar la dumnealui !

— Aveţi bilet ?

— Ce bilet mai vrei, domnule ?!

— Vă rog să nu vă supăraţi !... aşa-i ordinul...

— Ce fel de bilet, măi băiete ?

— Bilet de intrare, de la „Informaţii".

— N-am nici un fel de bilet !

— Atunci poftiţi alături, la biroul de informaţii.

Acolo, un tinerel elegant îmbrăcat, cu două telefoane la stînga, un ventilator electric la dreapta şi două dactilografe în faţă, după ce i-a luat, plictisit, un adevărat interogatoriu, i-a cercetat carnetul de prefect pe toate feţele, confruntîndu-l cu abonamentul pe căile ferate, îi dă, în sfîrşit, un bilet de intrare pentru directorul contabilităţii.

A urcat cu greu pînă la al treilea etaj — ascensorul, cînd funcţionează bineînţeles, e numai pentru funcţionarii ministerului — şi a dibuit singur, după tăbliţele indicatoare de pe uşi, cabinetul directorului general al contabilităţii.

Nici un om de serviciu pe sală — sală îngustă, lungă şi întunecoasă.

Îşi ia inima-n dinţi şi bate : o dată, de două, de trei, de patru ori. Întîi încet, apoi din ce în ce mai

tare. Nimic. Deschide atunci uşa binişor de tot şi se strecoară în dungă. Lumina vie din cabinet l-a ţintuit lîngă uşă.

Doamna, surprinsă, a sărit uşoară de pe marginea biroului, şi cu mîinile prinse la spate, are acum aerul că priveşte cu mare atenţie un tablou.

Directorul general al contabilităţii s-a ridicat şi-l întreabă răstit:

— De ce nu baţi, domnule? Ce sînt manierele astea?

— Am bătut, domnule director.

— Director general, mă rog dumitale!

— Am bătut, domnule director general... pe onoare vă spun!

— Dar ai auzit: intră? Hm!

— Mi s-a părut c-am auzit.

— Eu n-am spus nimic. De ce nu te-ai anunţat prin omul de serviciu? Aşa se obişnuieşte, cred, peste tot!

— Nu era pe sală nici un om de serviciu. Îmi daţi voie: prefectul Dan Săvulescu.

— Ce v-aduce la mine, domnule prefect?

Se face că-şi aranjează hîrtiile într-un dosar, închide apoi capacele călimării ca să nu-i întindă mîna. Săvulescu, dezaxat, îşi trage binişor, la loc, mîna.

— Am venit cu bugetul rectificat.

— Ai nimerit greşit la mine, domnule prefect.

— Nu la dumneavoastră?!

— Nu, nu la mine... la direcţia judeţeană. Întreabă dumneata de domnul subdirector general Pache Arămescu.

— Va să zică la direcţia judeţeană?...

— Da, etajul patru. Dac-ai fi luat relaţii de la biroul de informaţii, n-ai mai fi pierdut atîta timp!

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule director general... am onoare să vă salut!

— Mă rog. Bună ziua, domnule prefect.

Cu greutate a dat peste subdirectorul Arămescu. Acesta, ca să poată lucra în liniște — cum pretinde el — a trecut într-un alt birou — direcția personalului, etajul I.

Dacă nu strecura un bacșiș gras omului de serviciu, putea să caute mult și bine pe cel însărcinat cu verificarea bugetelor județene, comprimate conform instrucțiunilor ministerului.

— Vă salut, domnule subdirector.

— General... subdirector general!

— Pardon!

— Acum glăsuiește... dar scurt, că n-am timp de speculat!

— Sînt prefectul Dan Săvulescu.

— Ați venit poate cu bugetul?

— Tocmai! cu bugetul rectificat.

— Mîine v-aș ruga... mîine de dimneață... chiar și pe la nouă puteți veni.

— Nu s-ar putea azi?... Trebuie să mă-ntorc cît mai repede!... Am unele chestiuni foarte urgente!

— Lăsați că nu sare-n aer prefectura în lipsa dumneavoastră!

— N-o fi sărind, dar am o grevă generală la fabricile de postav.

— De ce n-ați trimis atunci pe șeful-contabil?

— Am ținut să viu în persoană pentru explicații.

— Inutil, domnule!

— Și ca deferență față de organele superioare.

— Moft!

Subdirectorul Arămescu suge din creion și clipește des: semn că meditează.

— Dacă așa stau lucrurile, atunci veniți peste o oră... o oră și jumătate mai bine, ca să termin măcar Aradul. Să știți că vă fac o mare favoare!

— Vă mulțumesc, domnule subdirector general... mulțumesc și rămîn obligat.

Pe sală s-a oprit nedumerit. Unde să se ducă acum, pe o căldură ca asta, pentru o oră, o oră

şi jumătate maximum? Aducîndu-şi aminte că are de plătit cele trei subvenţii, a luat informaţii şi s-a achitat de sarcină. I-a trebuit aproape o oră. Cînd s-a înapoiat, subdirectorul general Arămescu era singur şi la al doilea marghiloman.

— La dispoziţia dumitale.

Săvulescu deşartă servieta pe un colţ de birou şi-şi rînduieşte materialul. Arămescu a cam pierdut răbdarea.

— Bugetul?

— Poftiţi bugetul.

— Şezi, domnule... şezi!

— Vă mulţumesc.

— Procesul-verbal al comisiei interimare?

— De aprobare?

— Sigur, ce mai întrebi?

— Poftiţi şi aprobarea.

— Decizia inspectoratului regional?

— Poftiţi şi aprobarea inspectoratului.

Arămescu îşi agaţă tacticos ochelarii după ureche, apoi alege mormăind un creion roşu şi albastru, dintr-un mănunchi de diferite lungimi şi grosimi.

— Aşa... bun... să-ncepem atunci... Mda: „Spor de 15% pentru chirie". Cum, domnule, tot n-aţi mai terminat cu sporurile?! De ce nu vă conformaţi ordinelor noastre? Pentru ce, mă rog?

Ochii i s-au bulbucat, iar faţa i s-a congestionat.

— Domnule subdirector general... vă rog...

— Nu vreau s-aud nimic, domnule prefect! E de admis ca un funcţionar judeţean, un analfabet şi-un trîntor mai întotdeauna, să primească o chirie mai mare decît un funcţionar din centrală? Titlul academic, natura serviciului, răspunderea, viaţa scumpă de capitală, pentru dumneavoastră, prefecţii, nu preţuiesc o para? Nuu?

— Domnule director!

— Subvenţie pentru chirie daţi cu uşurinţă, sigur, dar subvenţie pentru publicaţiile ministerului, pe

care numai noi știm cum le ducem, nici pomeneală!

— Pardon! Chiar acum am plătit subvențiile... toate subvențiile!

— Dovada... dovada, stimate domn — și-l privește sfredelitor pe deasupra ochelarilor.

— Poftim chitanțele.

Arămescu desprinde un cîrlig al ochelarilor, așa că-i spînzură acum numai de-o ureche, întinde mîna și ia între două degete, delicat, chitanțele.

— Hm... cam puțin la un buget deee... de cît dracul ai bugetul, domnule? A, da, de 29.327.000... puțin... chiar foarte puțin!

— Atît a aprobat comisia interimară.

— Rău, domnule, rău! Comisia interimară trebuie să ratifice întotdeauna hotărîrile dumitale, atît și nimic mai mult! Asta-i rolul ei! Dacă-și ia nasul la purtare, o trimiți atunci de unde-a ieșit! Scurt! Greșeala cu subvenția trebuie reparată... negreșit reparată!

— S-ar mai putea oare?

— Evident!

— Cum, mă rog?

— Simplu! Printr-o deschidere de credit. Spune dumneata șefului-contabil, că știe el cum trebuie procedat. Poftim, îți las 10%, dar pentru ultima oară mai admit sporuri de chirie!

— Vă mulțumesc în numele funcționarilor.

— Funcționari! Trîntori, șnapani... ca să nu le zic chiar pe nume! 300.000 pentru cumpărarea unei mașini? U-nei mașini?

— Da, domnule subdirector general... să vă explic...

— Apropo: cîte bucăți ai luat din colecția de legi și regulamente?

— N-am... n-am luat nici una...

— Sigur, sigur! De ce să iei dumneata o lucrare întocmită cu atîta muncă și cu adevărată erudiție?

Un ghid, de care se simte nevoie la tot momentul, la fiecare pretură, la fiece primărie!

— N-am ştiut... nici n-am auzit de colecţia asta!

— Cu siguranţă că ai cumpărat tot felul de maculatură!

— Vă dau cuvîntul de onoare că nu s-a cumpărat o carte, nu s-a făcut un abonament de cînd sînt eu prefect!

— Mare, mare scofală! Poate crezi c-au să-ţi ridice statuie fiind în viaţă? Să cumperi, domnule, vreoo... 200 de bucăţi... măcar pentru preturi şi comunele mai mari! Curios aş fi să ştiu, cum se lucrează la dumneata fără colecţia asta?

— Cît costă exemplarul?

— Numai 300 de lei... legat, cinci... ieftin de tot!

— Să iau bucuros, dar nu ştiu dacă am să am de unde plăti.

— Iţi dau eu numaidecît posibilitate. Poftim, tai de la maşină 200.000. Legal ar fi fost să-ţi reduc toată prevederea. Noi nu ştim cum să mai facem economii, vă dăm instrucţiuni precise, categorice, iar dumneavoastră aruncaţi banii pe toate fleacurile! Parcă înadins le faceţi!

Azvîrle ochelarii într-o parte, creionul într-alta.

— Domnule director, vă rog... daţi-mi voie şi mie!

— Poftim, spune, domnule! Asta aştept şi eu! Să ştii însă că-i degeaba... eu cînd îmi fac o convingere, s-a terminat... eu sînt catîr, domnule!

— Domnule director, avem neapărată nevoie pentru serviciul tehnic! Maşina acestui serviciu e scoasă din uz de anul trecut... vă rog să credeţi!

— Perfect... de acord! Cum aţi stat un an, puteţi să mai staţi încă unul... nu?

— Nu se poate... credeţi-mă că nu se mai poate! Inginerul îşi face inspecţiile cu maşină de împrumut.

— Inspectează pe dracu! Trîntori de birou ca şi consilierii agricoli! Să-ţi dau tot eu o soluţie: repar-o, domnule... gata!

— I-ar trebui o reparație radicală.

— Iaca-ți las 150.000, ca să vă rămînă și vouă ceva... dacă nu curge, măcar să pice!

Săvulescu, indignat, dă să răspundă, dar îi ia din nou apa de la moară.

— 25.000 cheltuieli de reprezentare?! Ca la Timișoara, ca la Ilfov?!... Fii serios, domnule dragă!

— Mai reduceți ceva...

— Imi dai voie, va să zică?

— E cam exagerat... găsesc și eu...

— Cam!? Nostim ești!

— Eu am pus 20.000, dar comisia interimară a majorat.

— Parcă-ți spusei eu ce rețetă trebuie să aplici comisiei? Bate-i din picior, domnule, c-o să te-ncalece altfel! Dumneata ești reprezentantul unui întreg guvern! Cine crîcnește, pașol! Noi ne trudim să restabilim prestigiul și autoritatea prefectului, iar dumneavoastră nu ne dați pic de concurs!... Phe!... Uite, îți las 10.000... e suficient... su-fi-ci-ent!

— E prea puțin, domnule director general!

— Imi găsesc beleaua din cauza dumitale, domnule! Crezi că-mi semnează decizia secretarul general?

— Dumneavoastră, se poate?!

— Da, da, mie! Ăla-i turc, domnule! Să vezi cum purică bugetul... mamă, mamă!... Apropo: unde iei masa diseară?

— Nu știu... n-am însă nici o preferință. Poate-mi faceți plăcerea să cinați cu mine?

— De, știu eu ce să-ți răspund? De mers, aș merge, că-mi ești simpatic... dar vezi că nu-s liber...

— Atunci poate mîine... tot rămîn eu și mîine.

— Trebuie să rămîi! Azi, oricît m-aș da peste cap, nu-i posibil... nu-mi semnează secretarul general!

— N-ați putea scăpa de obligație astă-seară?

— Să-ți spun atunci drept: hotărîsem cu doi prieteni — unul subdirector la personal, celălalt la con-

tabilitate, — să tragem un chefuleț astă-seară la „Răcaru". Ai fost vreodată la „Răcaru" ?

— Nu, n-am fost.

— Ei, păcat ! E cea mai bună grădină de vară... scump, dar face !

— Dacă credeți c-ar primi, eu aș invita cu plăcere și pe domnii.

— Stai atunci !

Arămescu cheamă la telefon pe cei doi subdirectori și reușește, cu chiu-cu vai, să-i convingă să accepte invitația.

— Sînt o grădină de băieți !... ai să-mi mulțumești singur !... Și cu vază-n minister... cine știe cînd o să ai nevoie de dînșii ? Dar unde naiba am rămas, bre ?

Își așază ochelarii și schimbă creionul

— La cheltuieli de reprezentare.

— Bine zici. Iată, îți fixez 15.000. Să nu spui că nu sînt galanton ! Treacă și asta de la mine !

— Cam puțin, zău, domnule director !

— Dă-o dracului, nene ! La voi viața-i ieftină... de pomană.

— Ce ieftină, cucoane ?

— La barul „Trianon" ai fost vreodată ?

— N-am fost niciodată.

— Atunci n-ai auzit-o pe prințesa Golgorin ?

— N-am auzit-o. Mi-au spus însă prietenii...

— Pe ce lume trăiți, nene ? De ce nu mai dați și voi prin Capitală ?... Ce naiba faceți cu banii ?... Rusoaica asta e prințesă veritabilă, domnule... bărbatusău a fost nepotul țarului !

— Adevărat, zău ?... Sau numai așa, pentru reclamă...

— Nepot, nepot ! A căzut la asaltul Lembergului.

— Și ea, acu ?

— E amanta ministrului de Finanțe.

— A nimerit-o bine, hoțoaica ! Dar de ce mai cîntă atunci ?

— Fire de artistă! Ministrul n-a avut încotro și a trebuit să-i admită capriciul ăsta. Nu cîntă însă decît o jumătate de oră: de la douăsprezece la douăprezece și jumătate.

— Să mergem atunci și la „Trianon", dragă domnule Arămescu.

— Bine, fie... ca să-ți fac pe plac. Deși vream să mă culc mai devreme astă-seară că m-au omorît, nu altceva, bugetele voastre! Cîte crezi c-am făcut astăzi?... Așa, de curiozitate...

— Două cu al meu, dacă nu greșesc. Parcă aveați Aradul cînd am intrat eu?

— Șapte, domnule, șapte! Da, da, degeaba faci d-ta ochii mari!

— Vă cred, păcatele mele!

— Ehei, am căpătat o dexteritate! Dintr-o aruncătură de ochi descopăr buba... din două vorbe schimbate am și prins care ți-i interesul!

— Sînteți de admirat, domnule Arămescu!

— Funcționar de carieră, dragă! ...Da'ia să-ți fac programul, ca să te distrez să-mi zici din inimă: „mersi, mersi, nene Pache"!

— Te rog, fă-l!

— Intîi mergem la „Răcaru"; are întotdeauna vînat și pescărie.

— Chiar mi-ar fi dor de pește! ...La noi rar s-aduce pește proaspăt... și-atunci tot de ăl mărunt.

— La „Răcaru" găsești și specialități străine. Din vinul lui negru, de la 84, băut-ai vreodată?

— Din 1884?! ...Nu numai că n-am băut, dar nici n-aș fi crezut să se găsească așa ceva în comerț!

— Medicament... nu mai e vin! Dacă bei o sticlă din bordoul ăsta, nu mai ai nevoie de Voronoff!

— Eu n-am nici așa.

— Laudă-te, gură!

— Binee!

— Știi că-i un vin istoric, ăsta, din recolta de la 84?

— ?

— Cum, nu știi ce-a fost la 84 ?

— ?

— Și totuși ar trebui să știi, fiindcă ești funcționar administrativ !

— Habar n-am, crede-mă !

— Eram sigur, bădie ! Modificarea constituției, domnule prefect... modificarea constituției ! Nu ride, că nu-i de rîs ! ...De la „Răcaru", fiindcă ții, mergem și la „Trianon".

— Mergem, de ce să nu mergem ?

— De-acolo la hale ca să luăm cîte-o ciorbă de burtă și pe urmă la culcare... direct la culcare ! Nu admit nici o modificare și mai ales nici o complicație !

— Bine, nene, bine !

— Pui rezoluția : „bun și aprobat" ?

— Pun, pun ! ... mai încape discuție ?

— La ce hotel ești tras, bădie ?

— La „Splendid".

— Atunci la opt jumătate fix venim să te luăm. Caută să fii gata !

— De ce să vă deranjați dumneavoastră ? Trei inși pentru unul ? Indică-mi locul și vin cu plăcere.

— Nu se poate ! Dumneata ești musafirul nostru... frumos ar fi ?

— Bine, v-aștept atunci în hol.

— Perfect ! ...Ia stai nițeluș să modific și cu roșu... parcă spusei că-ți fac 25.000, nu ? Cred că ești mulțumit acum ? Aud ?

— Mai mult decît mulțumit !

— Dar te rog să nu scapi o vorbă, că și încep reclamațiile !

— Fii fără grijă... nici o vorbuliță !

— Restul bugetului aprobat, prin urmare... aprobat fără modificări.

— Cum adică, nu-l mai revezi ? !

— Păi, nu l-ai lucrat d-ta personal ?

— Eu, da... cu şeful-contabil — găseşte cu cale să adauge, ca să mai subţie minciuna.

— Am văzut eu că te pricepi... şi-afară de asta, am toată încrederea că te-ai conformat instrucţiunilor primite! La opt jumătate ţi-aduc şi decizia de aprobare.

— Atunci nu mai e nevoie să rămîn şi mîine?

— Sigur că nu! De ce? Eu cînd servesc, servesc, puică, frumos! Ştiu că la atenţie se răspunde cu atenţie întotdeauna. Unde ţi-i adresa cu care înaintezi bugetul?

Afurisita de adresă nicăieri.

— Ai vreun număr liber de la registratura ta?

— Am, cum nu!

— Bravo! Dar ştampilă.

— Poftim şi ştampilă.

— Aşa e că te-am cîntărit cum trebuie? Nu e de prisos să-ţi mai puric bugetul ca la orice ageamiu? Treci colea, în locul meu, de-ţi fă raportul. O cafeluţă iei?

— Cu plăcere... mulţumesc.

Subdirectorul general Arămescu cere prin telefonul de interior, de la bufet, două dulceţi şi două cafele cu rom.

Săvulescu scrie două-trei vorbe şi iar se opreşte ca să soarbă din cafea ori din paharul cu apă. Arămescu, după ce şi-a răsucit ţigara se întoarce de la fereastră.

— La voi a-nceput sezonul?

— E lume suficientă anul ăsta. Ai vrea cumva să vii?

— N-aş putea... trebuie să mă duc la Buziaş... am apucat să promit prefectului de Timiş.

— Măcar în plimbare... ce zici?

— Poate, de... nu promit însă. Dacă era mai ieftin, aş fi trimis-o pe biată mama... are s-o bage-n pămînt reumatismul!

— Trimite-o, nene, trimite-o!... Aranjăm noi cum e mai bine.

— N-aș vrea să abuzez de gentileţea ta.

— Imi pare rău, dragă!

— Să mai mă gîndesc... să vorbesc şi cu dînsa... bătrînele sînt curioase, nu ştii?

— Dacă se decide, anunţă-mă numaidecît.

— In orice caz îţi mulţumesc prieteneşte şi te trec în catastif!

La opt şi jumătate s-au urcat cu toţii într-o maşină şi-au pornit-o, veseli şi gălăgioşi, spre grădina „Răcaru". Masa s-a întins cam pînă pe la 11. La 11 şi ceva au plecat pentru „Trianon" — Arămescu şi cu Săvulescu numai. Ceilalţi doi s-au scuzat şi au şters-o frumuşel spre casă. La bar, Arămescu, care cunoscuse la o petrecere pe rusoaică, a invitat-o în boxa lor. Prinţesa a făcut destule nazuri, dar în cele din urmă a acceptat. S-a băut numai şampanie tare, nemţească. Rusoaica a fost cînd expansivă, cînd tăcută şi tristă. A găsit, cum a dat ochi cu Săvulescu, că seamănă ca două picături de apă cu fratele ei mai mare care căzuse, în 917, pe frontul moldovenesc. I-a cerut, cu lacrimi în ochi, cu gudurări şi glas catifelat, să se fotografieze împreună. Săvulescu, ameţit cu totul de şampanie, înduioşat de cele povestite şi flatat pe deasupra de capriciul unei prinţese autentice, a primit în cele din urma.

De la fotograf au dus pe rusoaică acasă, iar ei au poposit, conform programului stabilit, la hale. Aici, în loc de ciorbă de burtă care să le taie beţia, au continuat cheful în doi, cu fudulii, momiţe şi cotnar vechi.

Cînd au ieşit, se luminase bine. In piaţă începuse forfota.

După propunerea lui Săvulescu, s-au urcat într-o maşină şi s-au îndreptat, cu viteză mare, spre şosea, ca să se răcorească. In dreptul Arcului de Triumf,

Arămescu n-a vrut să mai rămînă în mașină. Șoferul, cu toată opoziția lui Săvulescu, a trebuit să oprească și să-i dea jos. Braț la braț, cu capetele goale și surtucele pe mînă, bălăbănindu-se și tot trudindu-se să nimerească romanța rusească — ultima, care le-a plăcut mai mult — înaintează și nu prea. Răcoare și nici țipenie de om. Doar din sus se zărește venind o cotigă de lăptar. Cînd ajunge în dreptul lor, Săvulescu o oprește. După îndelungi parlamentări cu lăptăreasa, sau mai bine zis pentru o hîrtie de cinci sute pe care i-a băgat-o cu de-a sila în sîn, se găsește loc pentru fiecare: unul în stînga, celălalt în dreapta femeii. Calul, cu tot îndemnul, nu-și iese din trap mărunt. Săvulescu, care susține că și-a adus bine aminte melodia rusească, s-a desfăcut la guler și și-a dat drumul glasului. Arămescu și-a făcut sul panamaua, moaie un capăt în garnița cu lapte și suge, înecîndu-se, ca dintr-un biberon. Lăptăreasa, de rîs, a scăpat hățurile din mînă. Săvulescu se uită prostit la Arămescu; se uită, se trudește, dar nu pricepe nimic.

Un autobus, gonind din urmă, cu tot virajul încercat în ultimul moment, îi izbește violent într-o roată. Cotiga se-nvîrte în loc, azvîrle încărcătura, apoi se dă peste cap.

Accidentul de la șosea a fost reprodus numaidecît, după gazetele din București, de toate fițuicile locale. Bineînțeles, cu înfloriturî și comentarii, cu subtitluri și literă variată. Deputatul Ilionescu, care de mult păștea pe Dan Săvulescu, a încercat fățiș dar n-a putut să-i taie capul. Arămescu l-a servit prietenește, salvîndu-l, în ultimul moment, prin intervenția energică a secretarului-general.

Cînd însă fotografia cu rusoaica a apărut într-o foiță „independentă" — ediție specială — iar doamna Săvulescu, sosită atunci de la moșie, a făcut scandal devastînd aproape cabinetul prefectorial, domnul Dan

Săvulescu şi-a înaintat telegrafic şi motivat demisia plecînd în aceeaşi zi la ţară.

Şapte pretendenţi s-au şi declarat şi au pornit cruciadă pentru scaunul lui Săvulescu, ce n-apucase să se răcească bine.

Dar demisia acestuia a fost respinsă, acordîndu-i-se din oficiu un concediu de patruzeci şi cinci de zile, în urma intervenţiei ministrului de Finanţe. Demisia telegrafică întîmplîndu-se să cadă în mîna subdirectorului Stavrescu de la personal — invitatul lui Săvulescu la „Răcaru" — acesta l-a înştiinţat numaidecît pe Pache Arămescu, iar Arămescu, seara la bar, a pus-o în curent pe principesa Vera Tatiana Golgorin. In aceeaşi noapte chiar, în pat, principesa l-a lămurit şi convins pe ministrul de Finanţe cum stă cazul în realitate.

SCAPAT

Lîngă plită, cu cartea de citire sprijinită pe genunchi, Mitriță se trudește să învețe pe de rost bătăliile lui Țepeș cu turcii. Căpețelul de feștilă, înțepenit și pe buza mesei, nu poate dovedi întunericul nici pînă-n prichiciul ferestruicii.

Pe șlinul de pe filele citirii, cînd se împreună, cînd se pipăie cu sfială, ca să se depărteze apoi, speriete parcă, dîra de lumină roșietică mulsă din butucul ce fîsîie în gura plitei, cu șuvița gălbuie ce zvîcnește ritmic din para lumînării. Mitriță, cu fața îngropată în caucul palmelor, cu ochii închiși și răsuflarea în tețită, deslușește, aievea parcă, dumbrava de țepi de pe costișă, cu trupurile zgîrcite ori înfiorîndu-se, cînd și cînd, în spasmurile morții biruitoare. Un fior de frig îl însuliețează prin șira spinării. Jos, în albie, fetița se răsucește ca împunsă, geme și scîncește; sînt arsurile vărsatului ce mocnește încă. Femeia se oprește din tors, clatină albia cu laba piciorului și îngînă o fărîmă de cîntec, cu care amăgește din nou

somnul fetiței; scoate legătura din sîn, o deznoadă cu dinții, stă ce stă pe gînduri, apoi, hotărîndu-se, trage cu două degete una de douăzeci.

— Mitriță, maică, du-te de ia, mamă, o pîine... văz că tat-tu iar nu vine...

Mitriță aproape că și uitase de foame.

— De la Sîrbu, mamă?

— Ba, de la Traicu, că-i mai curată.

Ilinca a avut trei feciori și bărbat cu cununie. Omul i-a murit în război, de glonț, iar cei doi gemeni, de tifos negru. Fanache al lui Mînzat a căzut prizonier la bulgari chiar în toamna lui 916. Cînd s-a-ntors din lagăr, slăbit de foame și îndobitocit de corvadă și de umilințele îndurate, a găsit casa aproape năruită, vitele luate cu hapca, iar pe mormîntul maicăsei, înspicat, al doilea rînd de iarbă grasă. Cu Ilinca s-a-nvoit fără multă diplomație și fără prea multă tocmeală.

Femeia avea acum bărbat și reazăm, iar dînsul, muiere supusă și cîteva pogoane de pămînt, pe care Ilinca trebuia să le primească de la stat ca văduvă de război. După munca silnică de doi ani și mai bine, în cele trei lagăre prin care a fost purtat, spre granița Rumeliei, Fanache Mînzat nu mai avea acum chef de muncă. Momit de cîștigul cărăușiei precum și de traiul orășenesc, a vîndut crîșmarului tot și s-au mutat la tîrg.

La început lucrurile au mers cum nu se poate mai bine; se cîștiga, nu glumă, cu căratul la negustori, așa că belșug și bună înțelegere au fost cîteva luni — vreo trei cu totul — în odăița din spatele bisericii Firescu, din capul mahalalei țigănești. Singura scamă de nor pe care n-a putut-o mistui nicicînd seninul a fost băiatul — Mitriță, adică. De la o vreme însă lucrurile au prins a șchiopăta. Fanache s-a-ndulcit la băutură — s-a-ndulcit și de cătrăneală că pogoanele Ilincăi se mistuiseră parcă, dar și ca să poată fi primit o dată, ca lumea, în tagma căru-

ţaşilor de meserie. Tovarăşii nu i-au mai zis „ţoapă" şi i-au primit „cinstea", cînd şi-a lăsat colţ pînă la rădăcina nasului, s-a legat la gît cu batistă vărgată şi a dovedit că poate gîlgîi o jumătate de pelin, fără să ia carafa de la gură. Astăzi Fanache e bun încredinţat că fără cîteva cincizece de rachiu : două dimineaţa, unul la prînz şi altul pe seară, şi fără un chil de vin la masă, nu-i bun de nimica. Beţiile lui Fanache, care se înteţiseră de la o vreme, nădejdea în pămînt, care se subţia din zi în zi, au bulucit nori grei, de neurnit, peste traiul lor de ţiitori. Sfadă şi bătaie, bătaie şi sfadă din te miri ce ; cînd nu se livea vreo pricină ca să se răfuiască între dînşii, atunci necazul şi pofta de arţag se spărgeau în capul lui Mitriţă. Fetiţa, care s-a născut la vreun an şi două luni de trai împreună, în loc să-i apropie, mai tare i-a înrăit şi înstrăinat. Cînd a ajuns Mitriţă la brutărie, taman se deşertase cuptorul de nouă : numai lipie albă, pufoasă şi franzelă crestată cu cîte două dungi învoalte pe pîntece, şi una mai subţirică pe coltuc.

— Da' neagră, nu scoateţi astă-seară, nene ?

— Nu scoatem.

— De ce ?

— Iac-aşa !

Mitriţă e tare încurcat. Fumegarea jilavă îi gîdilă nările, inecîndu-i răsuflarea.

— Ia de asta, măi băiete, că acu o bate vîntu !... Ori n-ai bani de ajuns ?

— Ba, am !

— Atunci ?

Mitriţă întinde banul, alege o lipie mai rumenă şi mai dospită, iar în cealaltă palmă, cu degetele zgîrcite de frig, primeşte restul.

Sub picioarele lui, zăpada scîrţîie tăios ; s-a lăsat ger uscat de cu seară. Mitriţă schimbă lipia dintr-o mînă într-alta, ca să mai ostoaie fierbinţeala adunată

în podul palmelor; foamea și pofta, aţîţate îi dau ghes să încerce măcar o șuviță de coajă.

Fierbințeala miezului, mai viu simțită în cerul gurii, îl îmboldește să înghită dumicatul. Mitriță îl poartă însă cu vîrful limbii dintr-o parte într-alta, îl ţuguie între buze sugîndu-l prelung, îl lăţește iar de cerul gurii, îl aduce la loc rotunjindu-l cu limba, și tot nu se-ndură să-i dea drumul pe git.

La crîșma lui Mihuț Buzatu, lumina gîlgîie și prin fereastră, printre clondirele și șipurile înfășurate în foiță creață, și prin geamul ușii.

Înăuntru îmbulzeală, fum de tutun și fețe îmbujorate; pe un fel de estradă, cocoțați, un taraf de lăutari și o ţigancă despletită, care ţipă răgușit, vînzolindu-se de la o margine la cealaltă a estradei, cu mîinile înfipte în șolduri și capul dat pe spate.

Mitriță, tot holbîndu-se, a uitat și de foame și de pișcătura gerului.

Cînd a crăpat ușa, tată-su — îi zice tată, dar în silă — s-a ridicat de lîngă gura plitei unde se ghemuise. După cum se bălăbănește ca să se înțepenească pe călcîie, se vede bine că iar îi trecut de băutură.

— Unde-ai fost, cîine, pîn-acu?

— ?

— Unde, mă, că-ți crăp capu?

— ?

— N-ai glas? — și ridică pumnii.

— La... pîine...

— La pîine?... îhî!... Asta-i pîinea, mă?... mîncată pe jum' ate?

Și cu dosul lipiei îl lovește cu sete, să se răcorească, și pe un obraz și pe celălalt. Mitriță nu mai zărește nici la un lat de palmă; urechile îi vîjîie de șuvoiul sîngelui zbucnit spre față, iar pieliţa obrazului îi arde și-l ustură ca plesnită-n dungi.

— Pîine albă ai luat, mă?... albă? Te-ai boierit, ha?...

Şi cu pumnii îi cărăbăneşte unde apucă — în furca pieptului ca şi-n moalele capului, pînă-l doboară fără suflare la picioarele plitei. Femeia sare speriată de lîngă albie.

— Lasă-l, Fanache... lasă-l, că-l omori! ...Lasă-l, mă romîne!

— Să-l las, îi?... Să-ţi las odoru că-i de ceară?... Iacă-l las, îl las, fă!

Toată furia, aţîţată din nou şi sporită de vorbele muierii, şi-o macină izbind-o năuc cu pumnii. Se opreşte însă deodată, gîfîind înteţit, păleşte, tresare, dă să-şi sugă cu răsuflarea şi spuma mustită-n colţul buzelor, geme uşurat şi se prăbuşeşte apoi la pămînt.

— Aoleu, mamă! Fanache!... Fanache!

Muierea răcneşte înnebunită, se trage de coade, îşi deşiră cu unghiile bluza la piept.

— Fanache, te-am omorît... noi te-am omorît! — şi cuvîntul „omorît" se destramă acum într-un bocet săltat.

— Tu l-ai omorît, pacoste... tu! — şi pumnii i se-ncleştează de mînie.

Ca luminată însă dintr-o dată, înşfacă de buză cofa cu apă şi o răstoarnă toată, de sus, peste faţa „mortului".

Fanache tresare, se zgîrceşte din genunchi, oftează şi deschide ochii mari, aiuriţi. Răceala apei i-a tăiat şi leşinul şi abureala rachiului băut de pe la asfinţitul soarelui.

A doua zi: ajunul Crăciunului, ora patru şi douăzeci. Clopotul cel mare bălăngăne dogit, de cocleală şi plesnitură; semnalul de ieşire pentru cei mici, de recreaţie — ultima — pentru cei dintr-a treia şi a patra. Băieţii s-au şi bulucit spre ieşire, mai-mai să prindă, ca într-o capcană, între pervaz şi clanţa uşii,

pîntecul săltăreț al directorului. Mitriță s-a strecurat mai tîrziu ceva, deoarece vecinul din dreapta, ca să-i facă în ciudă, i-a zvîrlit pînă-n mijlocul clasei cărțile, tăblița și caietele.

În capul coridorului, la ieșirea dinspre curtea mare, băieții cei mai răsăriți, așezați pe două rînduri, față-n față, tropăie și-și freacă mîinile.

— Vine, mă, vine! ...Psst! ...Ațineți-vă!

— Ațineți-vă!

Mitriță știe ce înseamnă rînduiala asta de-a lungul pereților ca și semnalele care anunță ivirea lui. Zîmbind resemnat, se apropie cu pași rari. Cel din cap i-a și croit un ghiont între coaste. Ca o minge repezită cu meșteșug, a ajuns drept în brațele celui din față; altă lovitură în plin și din lovitură în lovitură — ghionturi între coaste ori împunsătură cu vîrful ciubotelei în noadă — Mitriță a fost bușit, năuc și vlăguit, în mormanul de zăpadă afînată, înălțat la stînga ieșirii.

— Bulgaru, mă!

— Pst... vine bulgaru!...

Bulgarul e un fost grădinar; astăzi, alvițarul școalei. Băieții, chiuind de bucurie, dau năvală. Alvițarul pune jos tablaua și o acoperă bine cu șorțul.

— Dă-mi un covrig cu susai, Nicola!

— Dă-mi acadele de doi lei, bre!

— Dă-mi alviță de un leu!

— Mie rahat cu alune!

Pe la spate, printre picioarele alvițarului arcuite tare, Filipache, vlăjganul școalei și monitor general, lucrează de zor cu amîndouă mîinile. Cînd a prins negustorul de veste, băieții s-au împrăștiat ca potîrnichile, rîzînd și dîndu-i cu sic, iar un repetent dintr-a treia, cu tuleie pe buză, i-a făcut vînt lui Mitriță drept în brațele bulgarului.

— Uite hoțu!

— Asta a furat, bre!

— Da, da, ăsta!
— Ia-i căciula, mă!

„Căciula... căciula... căciula!“ — se întrec să strige, unii îngroşînd glasul, alţii ascuţindu-l să-ţi taie auzul.

Alviţarul, dumerit în sfîrşit, îi smuceşte căciula, o ghemuieşte şi-o strecoară, zîmbind mulţumit, prin deschizătura cojocului.

— Dă-mi căciula, bre... Dă-mi-o, că mă omoară taica!... Dă-mi-o, domnu Nicola!

— Daca dai doi lei, dau caciul' la tini... gata!

Mitriţă se clatină pe picioare, ca izbit din scurt în moalele capului; plînsul îşi face pîrtie cu greu, zgîlţîindu-l din umeri.

Un gînd mai luminos îi împunge, în cîteva locuri, pănura de ceaţă.

— Mă duc să reclam lu' domnu!

Cu paşi şovăitori şi capul în piept, se îndreaptă spre cancelarie.

— Uite, mă, se duce la do'n director!
— Nu-l lăsaţi!
— Pe el!
— Pe dînsu!... Şo!

Mitriţă, speriat, o ia la fugă. Unul îi pune cu meşteşug piedică de se prăvale peste cap. Filipache îşi face loc pînă-n faţă, cu coatele şi cu sudălmi; se vede bine, după căutătură şi răsuflare, că-i mînios tare.

— Unde vrei să te duci, mă?
— ?
— Unde?... N-auzi?
— ?
— La do'n director?... Să reclami?
— Da.
— Păi, nu ţi-e frică, mă, că te omor?... Nu? — şi-şi înleştează pumnii ameninţător.

Ii coboară însă, mai potolit, răsfrînge buzele a scîrbă, icnește pe nări și-l scuipă de sus, cu gura plină, drept între ochi.

— Jidan fricos ! Cuvîntul dintîi, silabisit rar, cade greu, strivindu-l.

E porecla pe care i-au dat-o copiii din prima zi cînd a venit la școală — asta, din pricina părului cînepiu-roșcat și a pistruilor multe de pe față. La el acasă, în sat, nu-l poreclise nimenea „jidan" și avusese droaie de prieteni —și pînă a nu umbla la școală, și după ce fusese dat. Aicea însă, numai sudălmi, șotii și bătăi.

Dacă scapă în vreo zi nechelfănit, nu scapă și de vorbele de bruftuială. care împung ca acele înroșite în foc.

— Oi, vei ! Oi-oi-oi !

— Țoapă !

— La baie, hu ! — fac lanțul roată și încep să joace tontoroiul, schimonosindu-se la el.

Mitriță se ridică, stă o clipă nehotărît, aduce pumnii la piept, încordează gîtul și se repede izbind orbește, ca să-și facă loc.

— Ai poftă de bătaie, mă ?

— Vrei bătaie ?

— Bătaie ?

— Behălă ! — și din toate părțile îl izbesc pumni și palme, pînă-i țîșnește sîngele și pe nas și pe gură.

— Lăsați-l, mă... lăsați-l ! — dovedește clocotul hărmălaiei glasul gros și răgușit al lui Filipache.

— Faceți roată să nu se vadă de la cancelarie. și să-l cătăm !

Mitriță se zbate îngrozit. irosindu-și pînă și ultimul dram de putere. Filipache l-a încălecat zdravăn peste piept, repetentul cu tuleie îl ține încleștat de glezne, iar băiatul servitorului îl descheie la prohab.

Scuipăturile se încrucișează ca alicele ; unul mai din față, o mogîldeață, se desface la pantaloni și-l

stropește ca pe răsaduri; altul, apoi altul și încă altul, îl imită.

— Fugiți, mă, că vine moș Marin!

— Fugiți!

— Fugiți!

De frica servitorului, băieții s-au împrăștiat cît ai bate din palme.

Mitriță a deschis ușa cancelariei, a strîmbat gura mare, a bălăngănit din cap și s-a prăbușit fără putere.

Domnul director, speriat, a tras mîna de sub poalele domnișoarei de la a III-a, iar aceasta, sprintenă și subțirică, a sărit îmbujurată de pe genunchii dumnealui.

— De ce nu bați la ușă, mă?... Ii? Așa te-am învățat eu?... Spune!

Mitriță bolborosește ceva și izbutește să se ridice șui, într-un genunchi.

— Ce vrei?... Ce-i halul ăsta pe tine?

— Dom... domn... și băiatul, cu toată truda, nu poate articula un cuvînt măcar întreg.

— V-ați tăvălit ca sălbaticii și acum vii să-mi reclami?... ha? Putoare! —și două palme îndesate îi smucesc capul de la dreapta spre stînga, apoi de la stînga spre dreapta, de simte cum i se hurducăie creierii.

— Afară!... Ieși afară!... Ieși!

Sughițînd și dîrdîind, Mitriță se îndreaptă spre cișmea ca să-și clătească gura de sînge. Din ușa clasei a IV-a, Filipache, cu fața încruntată și cu ochii holbați, îi șuieră printre dinți:

— M-ai reclamat?... Ei bine, să știi că te omor la ieșire!

Mitriță a ținut capul sub șipotul cișmelei, pînă s-a răcorit bine. Plînsul i s-a potolit — de asemeni și dîrdîitul; cînd și cînd de-l mai împunge cîte un oftat stingher. Soarele asfințește pripit dincolo de

brîul de plopi, într-o horbotă purpurie întinsă boţit pe cleştarul cerului.

Pe Mitriţă îl încearcă un gînd năstruşnic, aţîţîndu-i căldură în suflet şi răscolindu-i amintiri dragi. Stă ce mai stă la cumpănă, apoi scutură hotărît din cap şi zîmbeşte înseninat. Se uită înapoi, pe furiş, şi trage cu urechea : linişte — a intrat pesemne şi domnişoara la a III-a şi directorul la dînşii ; în curte, nimeni.

Incet, speriat parcă de ronţăitul zăpezii, apoi din ce în ce mai zorit, taie curtea, se strecoară pe portiţa din fund şi dă în ulîţă. La cîţiva paşi numai, după cotitură, bariera, apoi şoseaua se întinde dreaptă şi întroienită, şoseaua care duce pînă în sat la dînşii, la Corbasca.

Mitriţă iuţeşte pasul — aproape că fuge. Căldura izvorîtă din coşul pieptului i se-mprăştie împungîndu-l prin toate mădularele. Dinaintea ochilor i s-alege aidoma gheţuşca Bîcului, pe care băieţii cîrmesc acum cu potcoave noi ori se dau pe vine, apoi dealul Pleniţei mîncat de hrubele lutăriilor şi cu lunecuş de sanie şerpuit, cetele de colindători, colăceii bulbucaţi şi împletiţi, nucile cît oul de puică, merele coapte, amăgite cu praf de zahăr...

Mitriţă, înotînd din greu prin zăpadă, zîmbeşte fericit — zîmbeşte şi cu ochii şi cu faţa toată, ultimei licăriri a asfinţitului...

In fund, spre dreapta, secera lunii zadarnic se trudeşte să-şi închege marginile.

Ninge liniştit, cu fulgi mari, grei, scămoşaţi. Cu albul proaspăt şi afînat se tot întinde îngustîndu-şi ochiurile. Mîine, cu noaptea-n cap, străzile vor fi măturate de zor; asfaltul se va ivi din nou, ca lustruit. Bucuria ce-o poţi citi acum, în privirea, în mersul şi glasul trecătorilor, mîine-n zori va fi prohodită. Curţile şi străzile vor fi curăţite, iar dacă ninsoarea nu se mai ogoaie, atunci şi stratul de zăpadă de pe acoperişuri va fi răzuit de teama amenzii.

Adina Zăgănescu tot nu s-a hotărît. E a patra zi de cînd şi-a pus în gînd să se ducă la doctoriţă. A pornit de-acasă la două fix, ca şi astăzi, a bătut în neştire străzile, a privit îndelung şi absent vitrinele magazinelor, a dat ocol casei mari cu doi lei asirieni la intrare, de pe Lascăr Catargi, unde locuieşte cunoscuta „făcătoare de îngeri", dar n-a avut curajul să-i păşească pragul. Gîndurile i se-nvălmăşesc într-una. Bucuria pricinuită de iarna asta proaspătă, crudă — mugure cu căpuşa plesnită pe negin-

dite — o săgetează scăpărîndu-i cînd şi cînd o undă de lumină vie, fugace, în limpedele adînc şi catifelat al ochilor. Îşi îndreptă atunci, fără voie, trupul, nările-i palpită, zîmbetul copilăresc îi înfloreşte iarăşi, păşeşte mai mărunt, mai iute şi parcă mai elastic, ca din nou, brusc aproape, mersul şi privirea să-i oglindească toată povara gîndurilor.

Haina nouă, grea, de lutru veritabil, o prinde de minune. Vitrinele prăvăliilor, privirile femeilor şi apropourile bărbaţilor i-o mărturisesc cu prisosinţă. Şi iarăşi gîndurile, ca la o schimbare bruscă de macaz, i se abat şi i se priponesc în acelaşi şi acelaşi loc. Faţa i se-ntunecă atunci, pleacă moale capul într-o parte, păşeşte mai zăbavnic şi mai absent. Scrisoarea o ştie întreagă pe dinafară:

"Prietenă,

A fost momentul despărţirii definitive. Cred — fiindcă te socot destul de inteligentă — că n-ai luat niciodată în serios mica noastră aventură. Cele 40 de zile petrecute împreună în străinătate sînt şi vor fi pentru mine o amintire cu adevărat plăcută. Nu mă îndoiesc că şi pentru d-ta ele preţuiesc la fel. Permite-mi să-ţi dau cu ocazia aceasta cîteva sfaturi — absolut dezinteresate:

Nu te lăsa tentată de ispite; mărită-te cît de curînd! Căsătorită îţi poţi permite — vei căpăta cu timpul tactul necesar — orice capriciu. Scapă apoi cît mai repede de sarcină.

Pentru aceasta alătur scrisorii 20 de hîrtii de cîte-o mie. Nu te da pe mîna vreunui cîrpaci. Totul e un moft, în definitiv, dar oarecare grijă nu e de prisos.

Îţi doresc din inimă să ai parte de succesul şi mulţumirea pe care le merită cu prisosinţă inteligenţa şi frumuseţea ta.

Raul

P.S. Aş fi tare curios să văd cum te prinde blana. Sper să te zăresc cîndva pe stradă."

Scrisoarea, pentru mai multă siguranță, a fost scrisă la mașină și trimisă prin comisionar de încredere.

Ofițerul care o urmărește cu stăruință, de un ceas și mai bine, trece din nou pe lîngă dînsa șoptindu-i cu nerușinare, din mers: „Spune, cît ceri... cît?"

Mai mult scîrbită decît revoltată, se oprește în colț, unde-i stația de tramvai. In ultimele zile a fost acostată mai des, mai stăruitor, mai cu îndrăzneală parcă, de bărbații pe care-i vezi mișunînd pe străzile din centru la orice oră din zi și din noapte. Ofițerul s-a oprit pe partea cealaltă, avînd aerul că citește cu atenție afișele de pe placa de scîndură nouă. O țigancă tînără, voinică, cu un copil în brațe și altul spînzurat de mînă n-o mai slăbește cu milogeala. Enervată și scîrbită scotocește în geantă, dar nu găsește mărunt. Un negustor de haine vechi, cocoșat, supt și bubos, îi arată în treacăt, discret, o carte poștală cu un nud în culori, revoltător de indecent, șoptindu-i insinuant: „Ilustrate picante... numai 10 lei bucata!"

Dezgust, zbucium și nehotărîre. Dar numai o clipă de nehotărîre. După cîțiva pași zoriți, a ajuns în dreptul casei doctoriței. Incă o clipă de ezitare, retezată brusc însă; ofițerul, care o pîndise atent, taie grăbit strada ca să-i poată ieși înainte.

Luxul din sala de așteptare o uluiește și-i sporește neliniștea. Cele două doamne, după ce o măsoară din tălpi și pînă în creștet, își continuă, cu glas tare, conversația întreruptă.

— Dar soră-sa? Margot parcă?

— Da. Margot.

— Ei?

— Margot a nimerit-o bine, mașer... e colată acum c-un bătrîn șic... fabricant în Ardeal — sau așa ceva. Apartament luxos, Pakard cupeu, 30.000 lunar, voiaj în străinătate iarna, vara Sovata și Constanța...

— Parol ?
— Parole d'honneur !
— Și cînd te gîndești, draga mea, că-n școală era o nespălată... o îngălată !
— Ce vrei, maşer, şansa !
— Uite, astea de jos au şansă în viaţă !
— Dar de Ortansa ce zici ?
— Aşa, zău !
— Societară la Naţional, vilă la şosea, vilă la Sinaia !...
— Am auzit că tipul vrea s-o ia în căsătorie.
— Nu mai spune !
— Parol ! Nevastă-sa a şi cerut divorţ !
— Atunci se prea poate. Dacă-i noroc...
Uşa cabinetului se deschide, în sfîrşit.
— Cine urmează, mă rog ?
— Eu, madam. Hai şi tu, Mimi, dacă zici că vrei numai să vorbeşti.
— Mai bine aştept.
— Hai, că eu nu mă jenez de tine !
Amîndouă au intrat în cabinetul doctoriţei.
După vreo zece minute, care i-au părut Adinei Zăgănescu ceas încheiat, uşa cabinetului s-a deschis din nou.
Un semn cu capul că poate intra. Aşezată pe un scăunel rotund, fără rezemătoare, doctoriţa îşi spală mîinile cu spumă multă ; prin oglinda din faţă, cu coada ochiului, îşi spionează clienta.
Adina s-a oprit în picioare lîngă masa de operaţie, acoperită cu pînză groasă de olandă. Cu privirea speriată măsoară de jur împrejur încăperea aceasta severă, în care dormeza elegantă, cu blană de urs polar, dinainte, contrastează cu albul fără podoabă al pereţilor uleiaţi şi cu luciul rece, sclipitor, al instrumentelor chirurgicale.
— Ce te-aduce, domnişoară, la mine ?
— ?
— De ce suferi dumneata, domnişoară ?

— Eu... să vedeți dumneavoastră, doamnă...

Roșește și se-ncurcă. Doctorița a înțeles numaidecît cum stau lucrurile.

— În cîte luni ești, domnișoară?

— În două luni, cred.

— Taxa la mine e 5.000... fix 5.000.

— Bine, doamnă... nu vă cer nici o favoare...

Doctorița se așază la loc și-și săpunește mai departe mîinile, frecîndu-și cu putere unghiile.

— Dezbracă-te, te rog!

Prin oglindă, dintr-o veche deprindere, o spionează iarăși. Pierdută de frică și rușine, de-abia își desface, cu mișcări stîngace, nasturii de la haină.

— De unde-ai cumpărat, dacă nu te superi, baticul de la gît?

— De la Viena, doamnă... e un magazin special chiar lîngă biserica Sfîntul Ștefan.

— Și eu am unul identic... dar identic cu al dumitale!

— Și tot de-acolo l-ați cumpărat?

— Tot.

— Eu am și umbreluță la fel.

Doctorița tresare.

— Foarte drăguță bluza... la noi, în București, nu se găsește așa ceva...

— Am cumpărat-o din München.

Doctorița tresare din nou și clipește des.

— Am fost și eu, astă-primăvară, la München...

— Frumos oraș, nu?

— Interesant, da...

— Și ați rămas mai mult?

— Vreo opt zile cu totul.

— Ați stat în pensiune, sau la hotel?

— Ba, la hotel... la hotelul „Zum roten Hahn".

— Tot acolo am tras și noi!

Adina Zăgănescu se roșește și-și mușcă buza.

Pauză. Sînt încurcate amîndouă și-și feresc cu stîngăcie privirile.

— Vrei să te-adorm ?

— De, știu eu, doamnă ? Și ochii îi joacă în pînză grea de lacrimi, iar bărbia a prins să-i tremure.

— Cîți ani ai ?

— 17 împlinesc.

— Prea de timpuriu ai început cu strengăriile !

— ?

— Ești tare drăguță... probabil că te iubește mult prietenul d-tale ?

— ?

— Aș paria că-i ofițer ! La aviație poate ? Dar ce mă privește pe mine la urma urmelor... nu-i așa ?

— E inginer, doamnă... inginer chimist.

Pauză iarăși. Doctorița tot nu se poate birui.

— Cu siguranță că e brun și înalt... dumneata ești mignonă și blondă tare...

— ?

— Intotdeuna contrastele se atrag... e regulă asta !

— Ba, e scund și șaten, doamnă... — și Adina zîmbește, încălzită de cine știe ce amintire scormonită. Doctorița, deși sigură acum, mai pune totuși o ultimă întrebare.

— Te pomenești că o fi și căsătorit dumnealui ?

— Da, a fost... cu o englezoaică, îmi pare.

— Hm !

Doctorița de-abia se mai poate stăpîni. Fetița aceasta plăpîndă și sfioasă i-a năruit tot ce urzise, tot ce putuse dura inima ei săgetată de dragoste tîrzie. Fată săracă și orfană, a luptat din greu pînă să ajungă la liman, îndurînd lipsuri și umilințe. Copleșită de clientelă și îndulcită la cîștig, a muncit într-una, fără să știe de sărbătoare, fără să-și ia o zi vacanță. Și anii au tot trecut, deopotrivă de incolori, deopotrivă de pustii. Pe inginerul Lerescu l-a cunoscut întîmplător, în tren. Auzise de loviturile lui financiare dar și de cuceririle făcute în lumea

bună. I-a pozat tot timpul în victimă; soție străină, mai în vîrstă mult ca el, mărginită și geloasă.

Balul medicinițiior i-a fost fatal. Pînă în iarna trecută refuzase și izbutise să nu ia parte la balul pe care breasla ei îl da regulat, către sfîrșitul lui februar. Anul trecut însă, n-a putut scăpa de rugăminţile colegilor. Ameţită de şampanie, de dans, dar mai ales de vorbele lui Lerescu, i-a cedat chiar în noaptea ceea. Intr-o lună, legătura lor a ajuns dragoste temeinică, reciproc împărtășită — credea dînsa — și aproape dată în vileag. Ea trăgea nădejde într-o căsătorie. Călătoria de o lună și jumătate prin Austria, Germania și Franța i-a sporit dragostea și i-a întărit presupunerile.

Au urmat însă, după întoarcerea lor, operația soției lui Lerescu, moartea-i fulgerătoare, drumul lui în Anglia pentru lichidarea bunurilor de acolo, răceala, și apoi altă călătorie a inginerului în străinătate, comentată în fel și chipuri.

Un gînd ticălos o fulgeră, încreţindu-i carnea între umeri și săgetîndu-i fiori prin șira spinării. Hotărîrea e luată pe loc; ca de obicei, n-a mai cumpănit. Se ridică dreaptă și răsuflă ușurată; e pe deplin convinsă că numai așa îl va putea stăpîni din nou pe Lerescu.

— Ai spus la careva că vii la mine?

— Cui era să spun, Doamne?

— Mamei dumitale, de exemplu, dacă sînteţi mai apropiate sufletește...

— Eu n-am pe nimeni, doamnă doctor... mama a murit pe cînd eram la Paris... n-am știut nimic... A îngropat-o primăria, că vecinii erau toți oameni săraci...

Și plînsul nu și-l mai poate struni.

— Șezi... colea, te rog!

Se lăsă moale, chircită, pe marginea scăunelului, pe care i l-a tras doctorița cu piciorul.

— Rude n-ai?

— N-am.

— Dar prietene?

— Aveam în atelierul unde lucram, dar de cînd m-am întors, mă evită... Își închipuie, prostuțele, că sînt bogată și fericită... eu și fericită!

Plînsul o înecă iarăși.

— Și ce ai de gînd să faci, după ce scapi de beleaua asta?

— Nu știu, doamnă... nu mai știu nimic...

— Eu una i-aș fi ațînut calea domnișorului cela.

— I-am ațînut, dar s-a ferit.

— M-aș fi dus acasă la dînsul!

— M-am dus, dar nu m-a primit.

— Nu te-a primit!?

— Nu...

Întocmai ca și pe dînsa. Mila a cuprins-o pentru nenorocita care plînge sfîrșită, neputincioasă, în fața ei. O mijeală de lacrimi îi pune, pentru o clipă, pînză deasă peste ochi. Cu față și glas schimbat, i se adresează cald, prietenește:

— Hai, drăguțo... curaj... haide, dezbracă-te!

— Mi-i frică, doamnă doctor... tare mi-i frică! și se pornește din nou pe plîns.

— Să nu-ți fie frică de loc, dar de loc! Am să te adorm ca să nu simți nimic... singură ai să rîzi de spaima asta copilărească... ai să vezi! Haide, curaj... doar nu mai ești copil!

Plînsul sec o zguduie înainte.

— Sînt așa de nenorocită, doamnă doctor!... Aș vrea să mor... să se isprăvească-o dată...

— Ai vrea să mori și totuși ți-i frică... și încă ce frică, Doamne!

— Mi-i frică, zău mi-i frică! și-și ferește rușinată privirea.

— Copil, copil ce ești!

— La ce-aș mai trăi, oare?... Ce m-așteaptă pe mine?

— Lasă, nu te mai gîndi la asta... am eu grijă... nu te las așa !

— Dumneavoastră ?!... Pe mine, doamnă ?!

— Da, da, pe dumneata.

— Adevărat ?... Vorbiți oare serios ?

— Uite, am și găsit ceva pentru dumneata !

— Pentru mine, ziceți ? !

— Sigur ! Parol !

Adina Zăgănescu dă să-i sărute mîna ; doctorița se ferește la timp.

— Nu așa, nu !... Pe obraz, ca pe o soră mai mare.

Două suflete s-au întîlnit și s-au înfrățit cu adevărat în clipa aceea. Doctorița s-a recules cea dintîi.

— Elen !... Elen !

Ușa mică din fund s-a deschis fără zgomot.

— Vino, te rog, să m-ajuți... trebuie s-o anesteziem.

Și în șoaptă, pe cînd Adina se dezbrăca : e așa de tînără și nenorocită... un biet copil, sărmana !

Sorin Mihăilescu este, de doi ani şi mai bine, medic secundar — specialitatea boli interne — la un spital dintr-un mare oraş de provincie. El sperase să fie numit la un spital din Bucureşti, deoarece reuşise la concurs cu medie mare.

De aceea, la început a fost hotărît să refuze locul ce-i fusese repartizat de comisie. La insistenţa mamei sale însă — are numai mamă Sorin Mihăilescu — s-a repezit totuşi, într-o duminică, pînă-n capitala judeţului X. I-a plăcut mult oraşul, cu casele lui mari, străzile largi şi vegetaţie bogată; a fost plăcut surprins de înzestrarea, ordinea şi curăţenia de la spital şi l-a impresionat directorul — un chirurg cu reputaţie recunoscută, care ar fi putut face carieră strălucită în Bucureşti, dar a preferat să rămînă în provincie.

În loc de o zi, cum intenţionase la început, Sorin Mihăilescu a stat în capitala judeţului X trei zile, iar cînd s-a înapoiat la Bucureşti, era ferm hotărît

să primească locul, ce-i fusese fixat în urma concursului ce trecuse.

De hotărîrea luată atunci nu i-a părut rău. In X este prețuit, a putut să-și facă o clientelă particulară destul de frumușică, a strîns ceva bani, a trimis o serie de articole pentru revistele de specialitate și s-a logodit cu o fată frumoasă, sănătoasă și cu zestre. N-a umblat, ca alți tineri, după zestre — și nici n-ar fi avut dotă frumoasă domnișoara Cireșica Panu, dacă nu-i murea o mătușă după mamă, care i-a lăsat ei întreaga avere.

Dar tot de orașul X se leagă și răsunătorul succes literar al doctorului Sorin Mihăilescu.

O cunoscută editură bucureșteană instituise un mare concurs de roman. Condiția era ca participanții să nu mai fi publicat pînă atunci, iar romanul să oglindească, în linii generale, viața unei familii cunoscute de ei.

Două motive l-au îndemnat și determinat pe Sorin Mihăilescu să se apuce de scris, iar după ce a transcris pe curat manuscrisul, — văzut și revăzut — să-l înainteze editurii bucureștene.

Nu o dată își auzise mama spunînd că viața ei este un adevărat roman, și nu o dată profesorul de limba romînă, din cursul superior, l-a sfătuit să încerce a scrie proză.

La concurs, Sorin Mihăilescu a luat premiul I de 25.000 lei.

Editura a schimbat titlul romanului și l-a lansat cu o copertă sugestivă și reclamă în stil american. In două luni s-a epuizat prima ediție de 8.000 exemplare. Peste cîteva zile se va pune în vînzare ediția a II-a, de 15.000 exemplare.

Sorin Mihăilescu a fost insistent chemat la București de editorul său, ca să dea, în două jumătăți de zi consecutive, autografe.

La început a refuzat politicos ; a doua oară, net.

S-ar fi simțit tare stingherit să scrie, într-o librărie, necunoscuților ce se înghesuie cu volumul proaspăt cumpărat, rînduri măgulitoare — ori măcar să-și pună semnătura pe cărți.

La înnoitele insistențe ale editorului s-au adăugat rugămințile logodnicei lui, așa că a trebuit să răspundă, pînă în cele din urmă, afirmativ.

Cum deschiderea școlilor a fost amînată, din cauza epidemiilor, pentru data de 5 octombrie, editorul a socotit că e bine să dea drumul la ediția a II-a, între sezonul mort, de vară, și sezonul de cărți școlare — adică pe la începutul lunii septembrie. De aceea i-a și fixat el zilele de opt și nouă septembrie pentru autografe.

Evenimentul a fost îndeajuns și cu abilitate pus în evidență. Caricaturi, note critice și notițe informative prin gazete și reviste, două foiletoane, un comentariu la radio — mai lung ceva și repetat de două ori — vitrină special amenajată, cu fotografia mare a autorului și un număr de exemplare din a II-a ediție a cărții, artistic aranjate pe un fond de catifea albastră-argintie.

Doctorul Sorin Mihăilescu ar vrea, cu prilejul venirii lui la București, să-și cumpere unele lucruri și să mai vadă o dată pe fosta lui prietenă, pictoriță de talent, iar acum prietena unui cunoscut și bogat arhitect din Capitală.

Doctorul și Cristina Sălcianu au copilărit — dînsa era cu vreo doi ani mai mică decît el — ; s-au îndrăgostit unul de altul și au trăit împreună aproape doi ani — pînă la plecarea lui în provincie. Dacă ar fi fost după dînsul, ar fi luat-o de mult în căsătorie. Dînsa, fată practică, n-a vrut să audă despre un astfel de proiect. I-a spus, la un moment dat, de-a dreptul, că-i sătulă de sărăcie și nu crede că i-ar putea fi credincioasă. (Nu-i fusese, de altfel, nici pînă atunci.)

De cînd a plecat din Bucureşti, n-a mai văzut-o decît o singură dată — cînd a fost, pentru trei zile, la congresul internaţional de tuberculoză. I-e dor de dînsa, dar ţine să se despartă definitiv, deoarece peste trei săptămîni este fixată căsătoria lui cu domnişoara Cireşica Panu.

Să se despartă definitiv şi frumos, ca doi oameni serioşi şi înţelegători ce sînt.

Sorin Mihăilescu a plecat în ajun de Sfînta Maria. Zi frumoasă de început de toamnă; căldură potolită, lumina soarelui chihlimbarie, verdele frunzelor nealterat. A avut loc bun în tren şi tovarăşi plăcuţi. In Gara de Nord, acceleratul 203 a ajuns la 7,37 cu o întîrziere de aproape un sfert de oră. Peronul, înţesat de lume — intraseră cam în acelaşi timp trei trenuri — hamali puţini, iar lumina becurilor slabă.

Cu greutate a putut pune mîna pe un hamal, pentru doamna în doliu şi în vîrstă, căreia îi făgăduise să-i dea ajutor. Şi, fiindcă hamalul susţinea că nu are voie să se urce în vagon, a trebuit să lupte singur cu geamantanele doamnei, trecîndu-le prin fereastră.

Şi-a luat apoi valiza şi pardesiul şi şi-a făcut loc, cu greu, prin mulţimea celor ce coborau din tren, sau sînt aşteptaţi ca să coboare.

La capătul peronului se desprinde din semiobscuritate o siluetă de femeie şi un glas bine cunoscut i se adresează:

— Sorin! ...Sorine!

— Tu eşti, Cristina?!

In loc de răspuns, se simte tras deoparte, înlănţuit cu un braţ pe după gît şi sărutat pe buze.

— Dacă te vede cineva, Tina!

— Prostuţ mic ce eşti, cine să ne vadă?! Şi chiar dacă m-ar cunoaşte, puţin îmi pasă!

Il ia apoi strîns de braţ şi se îndreaptă amîndoi spre ieşire.

— Foarte drăguț din partea ta... dar n-aș fi crezut, zău, că o să mă aștepți la gară!
— Mi-era dor de tine, răutate mică!
— Cînd ai primit telegrama?
— Aseară, pe la nouă.
— Mi-a fost teamă că ți-am greșit numărul... deprins cu vechea ta adresă.
— Nu, a fost bun numărul. Dar de ce n-ai menționat și numele de botez?
— Ca să știe a doua zi tot orașul, c-am telegrafiat unei fete?
Rîd amîndoi cu poftă.
— Ce ne facem dacă nu găsim masină? E lume multă și apoi aud că s-au împuținat taxiurile de cînd cu concentrările.
— N-ai nici o grijă... am venit cu mașina lui Doru.
După ce s-au urcat într-un frumos cupeu particular, dînsa îl întreabă:
— La ce hotel vrei să tragi?
— Mi-e indiferent.
— Te-aș sfătui să preferi „Splendid-ul". E curat, central și mai ieftin.
— Cum crezi tu.
— Te-aș fi invitat la mine, dar e cam timpul să se întoarcă Doru.
— Unde se află acum prietenul tău?
— In Transilvania. Are niște lucrări mari acolo.
— Eu îți mulțumesc, Tinel, dar n-aș fi tras în nici un caz la tine.
— De ce, dragule, de ce?!
— Să-ți fac vreo încurcătură? Să ai neplăceri de pe urma mea?
— Doru se deplasează rar, iar atunci lipsește cîte zece-cincisprezece zile... E regulă asta.
— Chiar așa stînd lucrurile, tot n-aș fi primit.
Șoferul a încetinit viteza mașinii și a întors, pe jumătate, capul.

— Mergem acasă la noi, domnișoară ?
— Nu, la hotel „Splendid".
— Nu ți-e teamă de șofer ?
— Dinu mi-i foarte devotat.
— De...
— Astă-seară este premieră la „Tănase". Uite un fotoliu de orchestră și te rog să vii !
— Sînt tare obosit, Tinel ! Zău că n-aș veni, măi!
— Ba ai să-mi vii ! Decorurile sînt lucrate de mine, iar rolul principal îl deține buna mea prietenă, Zina Darie.
— Bine, atunci vin.
— Să știi că are să-ți placă. Revista e spiritual scrisă și bine jucată.
— O fi, dacă zici tu.
— După reprezentație e sărbătorită, în cerc intim, Zina. Vrei să vii și tu ?
— Ce să caut eu acolo ? !
— Ai să te simți destul de bine... o să vezi...
— Nu te supăra, Tinel dragă, dar nu vin... nu pot veni. E o lume străină pentru mine. Nici eu n-am să mă simt bine, și poate nici ceilalți... din pricina mea.
Mașina a oprit în fața hotelului.
— Cum vrei tu atunci.
— Dar noi, noi cînd ne putem vedea ?
— Mîine la prînz dejunezi la mine... fără discuție ! — și-i acoperă gura cu podul palmei.
— Cine mai vine ?
— Zina cu prietenul ei, directorul ziarului *Izbînda*...
— Mironel Demetrian ?
— El, da.
— Și altcineva ?
— Criticul de teatru Caloianu și pictorul Sachelarie cu soția.
— Directorul de la Arte Frumoase ?
— El.

— Vin cu plăcere.

Ceva mai încet, Cristina:

— Seara cinăm numai noi doi... sau nu-ţi convine?

— De loc nu-mi convine!

— La revedere atunci la „Cărăbuş".

— Sărut mînuşiţele.

— Un moment!

— Mă rog!

— Să ştii că începe la nouă şi un sfert fix, ca să se termine pînă-n douăsprezece.

— Voi fi la timp.

— Pa!

— La revedere!

Sorin Mihăilescu a constatat la hotel, că portofelul pe care-l avea în buzunarul de la piept i-a dispărut în îngrămădeala de pe peron. Prin urmare, cei 10.000 de lei rezervaţi ca să cumpere o atenţie pentru logodnica lui, sînt pierduţi.

Nu a fost, totuşi, prea tare afectat de această pagubă. Va cere, a doua zi chiar, un acont mai mare de la editură.

Revista a avut părţi bune şi jucate cu mult antren, dar şi umplutură, care a făcut ca spectacolul să dureze pînă aproape de douăsprezece şi jumătate; i-au plăcut însă mult costumele şi decorurile.

Dimineaţa a hoinărit pe străzi, s-a fotografiat pentru carnetul de C.F.R., iar către amiază a făcut o vizită editorului său.

Aceasta era în plin consiliu şi a ţinut să-l primească chiar în sala de şedinţe, ca să-l impresioneze.

In jurul unei mese mari, ovale, acoperită cu cristal gros, consilierii — scriitori de seamă şi academicieni — referenţii literari şi ştiinţifici şi directorii sucursalelor regionale. La o masă mică, secretarul consiliului iar la alta, stenograful şi dactilografa.

Pe o altă masă, tot ovală, cărți, broșuri, gazete și un teanc de manuscrise cu referatele respective.

Sorin Mihăilescu a fost încîntat de primirea făcută — a trebuit chiar să improvizeze un scurt răspuns la cuvintele măgulitoare adresate de editorul lui, care este președintele consiliului de administrație și care prezida, cu destulă prestanță, ședința.

Personajele prezente și seriozitatea discuției — a trebuit să asiste vreun sfert de oră — l-au impresionat.

Pe la unu fără ceva, după ce a cumpărat cîteva lujere frumoase de la o florărie mare, s-a înființat acasă la Cristina Sălcianu.

— Ba nu mă deranjezi de fel, dragul meu! Dimpotrivă, îmi face plăcere că putem sta de vorbă înainte de-a sosi ceilalți.

— Nu mi-ai spus la ce oră să vin, așa că eu...

— Ai uitat, provincialule, că-n București nu se poate lua dejunul mai devreme de două? Toată lumea este ocupată... și chiar dacă nu-i, afișează.

— Eu iau masa, acasă, la douăsprezece... douăsprezece jumătate cel mult.

— Nu-ți spun eu că te-ai provincializat? Trebuie să faci ce-i face și să te-ntorci, Sorine, mai curînd la București. Alte perspective ai aici: clientelă aleasă, mediu de lucru, carieră universitară deschisă...

— Nu, Tinel, nu! Am de gînd să rămîn definitiv în X.

— Să rămîi definitiv?! Ce naiba vrei să faci acolo?!

— Aș vrea să deschid un sanatoriu pentru tuberculoși... un sanatoriu modern și-n care să nu se speculeze totuși.

— Ei, de ce tocmai acolo?!

— Poziție minunată se află la numai cinci kilometri de oraș, apă bună, regiune bogată în alimente...

— Dar după cîţiva ani de activitate în Bucureşti, cu relaţiile ce-ţi vei face şi niţică reclamă, ai putea deschide un sanatoriu unde vrei, dar să rămîi, de fapt, tot în capitală. Se compară una cu alta, dragul meu ?

— Nu mai mă tentează Bucureştii, Tinuţo. Eu doresc să-mi conduc efectiv sanatoriul, deci trebuie să locuiesc acolo. Nu se pot încerca modificările pe care intenţionez să le introduc în tratamentul clasic, stînd în altă parte.

— Asta-i opera logodnicii tale ! Aş paria, după cum mi-ai descris-o în penultima scrisoare !

— Ne-am potrivit, în privinţa asta, în păreri... e drept...

— Ei bine, nu te las eu să te-nmormîntezi în provincie ! Nu zîmbi ironic, te rog !

— N-am putea oare vorbi şi despre altceva ?

— Ai dreptate, Sorine. De ce să ne enervăm ?

El îi ia delicat amîndouă mîinile şi i le sărută pe rînd.

— Cum ţi-a plăcut revista ?

— Mde, aşa şi-aşa...

— Genul e de vină, dragul meu.

— Dacă se mai scoteau cîteva tablouri, cîştiga revista şi cîştigau şi spectatorii, căci s-ar fi terminat spectacolul cel puţin cu o jumătate de oră mai devreme.

— Ai toată dreptatea. Insă, într-o scenă i se pare junelui-amorez că are o intrare frumoasă, în alta, cutare actriţă trebuie să-şi etaleze rochiile comandate în străinătate... în sfîrşit, mai avea Tănase un cuplet de cîntat...

— Decorurile, în schimb, foarte frumoase !

— Drăguţ din partea ta că mi-o spui. Dar eşti şi sincer ?

— Pe cuvînt de onoare, draga mea !

— Mă bucur cînd aud din gura ta astfel de aprecieri. Cum ţi-a părut Zina ?

— Mda, bine... destul de bine.

— A fost, ca-ntotdeauna, foarte bine! De ce nu vrei să recunoşti? Răutăciosule!

Îl trage uşor de păr, se aşază apoi pe genunchii lui, îi trece un braţ pe după gît şi-şi lipeşte obrazul de obrazul lui.

— După ce te-nsori, ai să cauţi să mai mă vezi, Sorine? Aşa, din cînd în cînd... dar drept!

Se pot desluşi atît de limpede, din intonaţia glasului, din privire ca şi din strînsoarea braţului, dorinţa şi îngrijorarea ei, încît Sorin amînă să-i spună hotărîrea ce luase — hotărîre definitivă.

— Da... sigur că da... cînd o fi să mai vin cu treburi la Bucureşti.

Dînsa îi înlănţuie gîtul cu amîndouă braţele şi-l sărută.

— Haide-acum să-ţi arăt apartamentul!

— Chiar te rog!

Şi pînă la două fără un sfert, cînd a sosit Zina Darie cu prietenul ei, i-a arătat cameră cu cameră, obiect de preţ după obiect de preţ. I-a dat cîteva detalii asupra unui tablou, unui gobelin sau bibelou, a pipăit şi răsucit cu vădită plăcere o brăţară antică, a mîngîiat haina de astrahan sau etola de vulpe albastră, încît Mihăilescu s-a putut convinge, pe deplin, cîtă nevoie are dînsa de lux, şi deci cît de greu ar fi mers, din punctul acesta de vedere, menajul lor.

La două trecute s-au putut aşeza la masă.

Sufrageria e o piesă prea mare, iar ei, fiind puţini la număr, distanţa dintre scaune e destul de măricică, aşa că poţi, cînd vrei, să te sustragi de la discuţia generală şi să continui vorba, cîtva timp, numai cu vecinul sau vecina care-ţi place.

Mîncărurile alese, tacîmurile de calitate, serviciul ireproşabil, însă prea multă critică.

Ceea ce l-a indispus mai mult pe Sorin Mihăilescu au fost insistenţele domnişoarei Zina Darie de-a că-

păta amănunte despre logodnica lui, şi aluziile răutăcioase la adresa Cristinei. Ba că se crede irezistibilă, ba că nu se îmbracă „şic“ ori că are naivitatea să spere că arhitectul o va lua de soţie...

Şi doar trece drept veche şi sinceră prietenă a Cristinei Sălcianu!

★

Acordarea de autografe fusese fixată pentru azi şi mîine după-amiază — între cinci şi şapte şi jumătate.

Sorin Mihăilescu s-a prezentat pe la patru şi un sfert la librărie, fiindcă n-avea ce face şi ca să vadă dacă nu ar fi ceva de pus la punct.

Totul însă era din timp aranjat. Un mic birou cu: mapă, tampon, stilou şi scrumieră; alături, o masă îmbrăcată cu postav verde, pe care sînt aşezate teancuri-teancuri din a doua ediţie a romanului „Ape stătute“, un vas mare cu flori şi un plic cu fotografii de-ale lui.

Şeful secţiei l-a informat, respectuos, că un redactor de la *Cumpăna* va lua note pentru un reportaj, se vor face fotografii, iar unele momente vor fi filmate. Programul acesta, întocmit fără pic de jenă, l-a indispus. Ştie însă că nu se mai poate face acum nici un fel de modificare şi că trebuie să se supună.

Dinspre secţia vecină: „cărţi literare străine“ se apropie un domn între două vîrste, bine legat, cu mustaţa mică, iar ciocul tuns cu maşina.

— Demetrescu... mare industriaş.

— Doctorul Sorin Mihăilescu. Peste o jumătate de oră, vă rog să poftiţi, domnule Demetrescu.

— Eu n-am venit pentru autografe.

— Nuu...?!

— Nu. Eu am venit să-ţi cer socoteală, domnule doctor.

— Mie?!

— Dumitale, da.

— Şi pentru ce anume ?!
— De unde ştii dumneata, domnule, că m-a înşelat nevasta ?
— ?
— Că a fugit cu amantul ei ?
— Eu, domnule ?! Dar nu ştiu nimic !
— Daa... ?! ... Hm !
— Trebuie să fie o confuzie la mijloc.
— Nici o confuzie ! ... Nici o confuzie !
Un vînzător s-a apropiat de Sorin Mihăilescu şi i-a comunicat, tare, că domnişoara Cristina doreşte să-i vorbească la telefon — adăugînd că domnişoara a mai sunat o dată.
— Un moment, domnule Demetrescu !
— Mă rog.
Sorin, călăuzit de vînzător, a ajuns la cabina telefonică.
— Allo ! ...Eu, da.
— Te-am căutat şi la hotel, scumpule !
— N-am mai dat pe la hotel... Dar ce, s-a întîmplat ceva, Tinel ?
— Inchipuieşte-ţi, dragă : la vreun sfert de oră după plecarea ta, s-a-ntors, cu maşina, Doru.
— Parcă ziceai că mai stă în Ardeal ?
— Aşa credeam. Şi ce-i mai grav, e că rămîne cinci sau şase zile în Bucureşti.
— Atunci tot planul nostru...
— Ei, lasă, lasă, nu mai ofta ! Am găsit eu o soluţie... Nu e chiar ceea ce dorisem, dar, oricum, tot e ceva.
— Anume ce ?
— După nouă vin pentru un ceas, un ceas şi jumătate, la tine.
— Ai să poţi lipsi seara de-acasă ?!
— Doru are de prezidat o masă la club.
— Dacă nu e riscant pentru tine să lipseşti seara...
— N-ai tu nici o grijă. La revedere pe diseară, Sorine !

— La revedere, Tinel, la revedere!

Cînd s-a-ntors doctorul Mihăilescu, domnul Demetrescu se plimba, enervat, prin fața mesei cu postav verde.

Șeful secției s-a apropiat de doctor și l-a rugat, frumos, să termine mai curînd discuția, căci publicul a și început să vină.

Într-adevăr, la cealaltă extremitate a sălii se formase un grup de vreo 10-12 persoane — mai mult tineri — care căutau cu vădit interes spre dînsul.

— Domnule Demetrescu, vă rog să mă credeți, că nu înțeleg despre ce este vorba.

— Uite ce e, domnul meu: eu n-am timp de pierdut; prin urmare, voi fi scurt... scurt și precis!

— Chiar vă rog, că m-așteaptă lumea!

— De unde știi dumneata că fosta mea soție a fugit cu amantul ei?

— Dar nu știu nimic, domnule... pe cuvînt de onoare!

— Atunci de ce ai povestit lucrul acesta în roman?

Doctorul Sorin Mihăilescu răsuflă ușurat, întoarce o față zîmbitoare spre marele industriaș și i se adresează cu glas îndulcit:

— Toată scena aceasta e inventată de mine... parol! O simplă coincidență de nume.

— Numai de nume?

— Și de situație, dacă vreți.

— Pînă și amănunte ai trecut, domnul meu! Eu sînt mare industriaș; Demetrescu din romanul dumitale e tot mare industriaș...

— Simplă potrivire, vă rog să credeți.

— Lumea însă nu spune tot așa.

— Dac-ar fi să ne luăm după lume!

— Eu mă iau, că trăiesc în mijlocul lumii!

— La a treia ediție voi schimba numele și profesiunea personajului.

— Nu-i suficient pentru mine.

— Să public atunci o scrisoare în gazete, arătînd că e la mijloc o coincidență.

— Dumneata, căutînd să mă faci pe mine ridicol, ai reușit să ridiculizezi o întreagă clasă socială. Or, pentru noi industriașii, reputația joacă un rol hotărîtor.

— Nu mai înțeleg nimic!

— Nu vrei să înțelegi!

Sorin Mihăilescu a trecut de la revoltă, la silă și oboseală.

— Dumneata știi că eu urma să mă căsătoresc a doua oară?

— Nici asta nu știam... de unde s-o știu? Dacă mi-ați permite, v-aș face calde și sincere urări.

— Dar căsătoria aceasta nu se poate face deocamdată.

— Din cauza mea?

— Numai din cauza dumitale! Logodnica mea mi-a pus condiția să ies pe teren cu dumneata.

— Să ne batem în duel, adică?!

— Desigur, domnule!

— ?!

— Martorii mei vor fi la orele nouă, în astă-seară, la hotel „Splendid"... Acolo mi-a spus domnul Veleanu, editorul dumitale, că locuiești.

— Da, acolo am tras.

— Am căutat să te înștiințez personal și din timp, ca să-ți poți constitui și aviza martorii.

— Domnule Demetrescu, eu...

— Orice discuție este de prisos. Bună ziua, domnule!

— Bună ziua.

Sorin Mihăilescu a dat autografe pînă pe la șapte. E obosit și plictisit de întrebările ce i se pun și îngrijorat de întorsătura pe care ar putea s-o ia lucrurile.

S-a hotărît să discute cazul cu editorul lui.

Pretextînd o puternică migrenă, a amînat restul de admiratori pentru a doua zi după-masă și a urcat sus, la etajul II, unde este biroul celui ce conduce marea editură „Artă și Știință".

In cele două săli de așteptare mai erau opt persoane. Cei doi oameni de serviciu l-au informat că domnul președinte lucrează și a dat ordin să nu fie deranjat.

Sorin Mihăilescu a scris pe o carte de vizită că are să-i facă o urgentă și importantă comunicare în legătură cu autografele, și a strecurat în mîna ușierului, o dată cu biletul, o hîrtie de o sută de lei

— Poftim! Pentru dumneata sînt liber, dragule!

— Am onoarea să vă salut.

— Ia stai colea! Cunoști pasienta asta nouă? E adusă tocmai din China... foarte interesantă!

— Domnule președinte, v-aș ruga să mă ascultați.

— Un moment, dragule! Trece alături și aduce o serie de fotografii pe care le developase, de curînd, personal. Ia vezi, îți place prietena mea?

— Nostimă... chiar drăguță!

— Așa e?

— Și distinsă.

— Ai crede că a fost vînzătoare la noi... într-o librărie de cartier?

— N-aș fi bănuit. E chiar distinsă și elegantă!

— Eu am descoperit-o și tot eu am stilat-o!

— Felicitările mele, domnule președinte!

— Mulțumesc, dragule, mulțumesc.

— Aici sînteți la Veneția?

— Da, la Veneția. Am făcut Italia toată, pînă jos în Sicilia.

— Interesant.

— Numai cu mașina.

— Frumoasă călătorie!

— Admirabilă, ce să-ți spun! Și cînd te gîndești că naivii mei de consilieri credeau că sînt în călătorie de studii! — Rîde în voie — rîs dogit și săltat.

— Domnule președinte...

— Așa, da: ce te-aduce la mine? S-auzim.

— M-am trezit, înainte de-a începe să dau autografe...

— Mi s-a raportat că lucrurile au mers admirabil. Așa e?

— Da, s-au desfășurat bine.

— Nici nu se putea altfel! La mine totul e calculat... pînă la milimetru!

— După cum începusem să vă spun, s-a prezentat un domn Demetrescu, mare industriaș.

— Știu.

— Vi s-a comunicat și asta?!

— Nu, dar știam sigur că o să vină. Doar eu l-am îndemnat, cînd a fost ieri în audiență la mine.

— V-a povestit despre ce este vorba?

— Mi-a povestit, da. L-am consiliat să stea negreșit de vorbă cu dumneata... chiar astăzi.

— V-a spus că ține morțiș să se bată în duel cu mine?

— Sigur!

— Și ce părere aveți despre trăsnaia asta?

— I-am argumentat că nu trebuie să cedeze în ruptul capului... ori s-admită vreo soluție de compromis

Lui Mihăilescu nu-i vine a crede.

— Nu vă înțeleg...

— Știi d-ta, dragule, ce mijloc minunat de reclamă ne-a căzut din senin? Tocmai acum, cînd traducerea romanului d-tale în italienește și franțuzește este gata.

— Bine, bine, dar nu e chiar de glumit cu un duel.

— Nu-ți convine să apari ca un mic erou, acum, în preajma nunții? Dacă nu mă-nșel, în ultima scrisoare mi-ai pomenit ceva despre însurătoare.

— Exact, dar nu țin să apar într-o astfel de lumină.

— De ce ?

— Fiindcă logodnica mea nu-i romanţioasă şi nici nu vreau să-mi risc, în mod stupid, viaţa.

— Las'că n-o să fie nici un risc.

— De unde ştiţi dumneavoastră asta ?

— Unul dintre martori am să-ţi fiu eu, iar celălalt, Colfescu-romancierul... vrei ?

— Vă mulţumesc.

— O să aranjăm noi, martorii, ca să aveţi cartuşe oarbe.

— Vă mulţumesc, dar nu mă pot preta la un astfel de caraghioslîc.

— Ai dori, adică, un duel în toată regula ?!

— N-am zis asta.

— Atunci ?

— Am să refuz să mă bat, pur şi simplu !

— Vei fi descalificat în cazul acesta. Ţi-ar conveni ?

— Lăsaţi, că doar nu mai trăim în Evul Mediu...

— Mde...

— Unde-ar ajunge bieţii scriitori, dac-ar trebui, într-un fel sau altul, să dea socoteală la potriveli de nume ori de situaţii ?

— Vrei o cafea, un lichior ?

— Nu, vă mulţumesc.

— Poate o citronadă ?

— Mulţumesc, nu pot lua nimic.

— Dar o ţigară bună ?

— O ţigară, da.

După ce aprinde şi el, se ridică în picioare.

— Aş vrea să mă duc să iau puţin aer.

— Bună idee. Ne vedem atunci diseară, după întîlnirea martorilor.

— Cam pe la ce oră ?

— Pe la zece... poate şi mai devreme. Nu te-ai mutat cumva de la „Spendid" ?

— Nu, acolo am rămas.

Sorin Mihăilescu a uitat cu totul, că ar putea fi atunci, la dînsul, Titina Sălcianu.

— Nu-ți mai face gînduri negre, dragule!

— Nu atît de negre cum poate bănuiți, dar ma plictisește destul chestia asta.

— Lasă-mă pe mine să acționez. Și nu da cu piciorul la o ocazie ca asta.

— ?

— Ce mai reclamă am să-ți fac!

— Mie?

— Nu dumitale personal, dar romancierului Sorin Mihăilescu, da. Demetrescu e un personaj foarte bine cunoscut. Intr-o bună zi se prea poate să ajungă și ministru!

Îl duce pînă la ușă, ținîndu-l prietenește de umeri. Îi ia apoi, afectuos, mîna dreaptă și i-o strînge, zîmbindu-i încurajator.

— La revedere, dragule, și fii calm. Am eu grijă!

— Vă salut și vă mulțumesc, domnule președinte!

Sorin Mihăilescu a ieșit și s-a lăsat dus de valul de lume de pe Calea Victoriei, cu gîndurile nelimpezite îndeajuns și stînd la cumpănă ce hotărîre să ia: să plece cu acceleratul de nouă fără zece, ori să rămînă și să lase lucrurile să se desfășoare la voia întîmplării?

PENTRU UN LOC DE DEPUTAT

Doamna Colette profesor Sinescu a dat drumul mașinii și a parcurs restul drumului pe jos. Numai așa se explică, desigur, cum de a putut ajunge ceva mai liniștită acasă. Doamna Sinescu se întoarce direct de la profesorul doctor Magheran, cunoscutul internist din București. Nu pentru că ar fi bolnavă i-a călcat pragul casei pentru a cincea oară, ci pentru că astăzi era sigură — dar absolut sigură — că va deveni în sfîrșit amanta prețuitului savant și monden totodată, care este doctorul Luca Șerban Magheran. În loc de doctor, a întîmpinat-o asistentul acestuia, care a anunțat-o că profesorul a plecat din ajun în Ardeal, unde i s-a fixat de centru candidatura pentru Cameră. Nici scrisoare de scuze, și nici vreo altă precizare transmisă prin asistent. Faima lui Magheran ca om de știință, reputația lui de cuceritor precum și amănuntul că fusese cîndva candidat la mîna domnișoarei Colette Frumușianu, astăzi doamna profesor Sinescu, i-au ațițat și dorința și am-

biția de-a lua cît mai repede locul bunei sale prietene și colege de pension, Mimi general Ștefănescu, ultima amantă afișată a doctorului Luca Magheran.

Dovadă că doamna Sinescu s-a mai calmat ceva, e faptul că a observat, venind spre casă, un tip nou de Buick, un splendid exemplar de cîine-lup, două modele în vitrină, la „Madame Tina", și n-a intrat ca o furtună în biroul profesorului.

— Fii atentă, dragă !... Nu, nu acolo !... Nu vezi că-s planșe pe fotoliu ?

— Aproape că n-ai unde să te-așezi la tine în birou !... Uite ce îngrămădeală, ce dezordine, dragul meu !

— Dar de unde vii la ora asta, Colette ?

— De la doctorul Magheran.

— Ei, ce crede el ?... Tot apendicită ?

— Nu l-am găsit acasă.

— Parcă ziceai că ți-a dat oră pentru astăzi ?

— Mi-a dat și totuși a șters-o de-acasă.

— Cum se poate ?! Și unde a plecat ?

— În turneul electoral.

— Ce, candidează și Magheran ?!

— Candidează... undeva prin Ardeal...

— Ce-avea nevoie el de-așa ceva ? Ca să-și piardă timpul ? Să-și neglijeze cursurile și clienții ?

Doamna Sinescu, după ce-și așază pălăria, geanta și mănușile pe un colț al biroului :

— Eu am o altă părere...

— Te pomenești că-l aprobi !

— Da, îl aprob... a fi deputat sau senator e o distincție căreia nu trebuie să-i întorci spatele...

— Ce distincție, dragă ? Azi nu mai e nici o distincție... Crezi tu că mai contează acum, un deputat ori un senator ?

— Nu contează cine n-are ștofă într-însul.

— S-a făcut nivelare generală, de cînd cu maimuțăreala asta de „democrație"...

— Cu atît mai mult se vor impune talentele, personalităţile veritabile... reacţiunea trebuie să se producă o dată şi-o dată !

— Unde să se impună, dragă ? In bîlciul din Dealul mitropoliei ?... Fie acolo la ei !

— Tu ştii că şi Georges al Marioarei candidează?

— De frate-su ştiam... de el, nu.

— Candidează prin Ardeal ori prin Banat... n-aş putea preciza.

— Aş fi gata să pariez, că n-a călcat în viaţa lui unde i-au fixat candidatura !

— Ce-are a face asta !

— Cum adică : ce are a face ?! Are, dragă ! Cum o să reprezinţi un cerc de care nu eşti legat, de care habar n-ai ? Cum îţi vine să soliciţi voturile unor oameni, care nici după nume nu te cunosc ? Iartă-mă, dar asta înseamnă lipsă de obraz... totală lipsă de obraz !

— Ştii cine fixează candidaturile ?

— ?

— Amicul, colegul tău de bancă, Mereanu.

— Subsecretarul de la Interne, nu ?

— El. Spunea Georges că e o comisie de trei, dar cuvîntul hotărîtor îl are tot Mereanu. Ce hotărăşte el, e bun hotărît !

— Treaba lor !... Ce mă priveşte pe mine ?

— Nu treaba lor, Petrică dragă ! Eu ţin mult să te-alegi şi tu... la tine în Banat, de exemplu... unde cunoşti şi unde eşti foarte bine cunoscut...

Profesorul universitar Petre Sinescu îşi scoate ochelarii şi se porneşte pe rîs.

Dar degeaba a rîs el, deoarece nevastă-sa, întrebuinţînd resursele pe care le are la îndemînă o femeie frumoasă, cu experienţă şi în plus dorită încă de bărbatul legitim, l-a convins în cursul nopţii chiar

Şi-a spus doamna Sinescu: „Va fi el doctorul Magheran deputat de Ardeal, dar trebuie să se-aleagă şi Sinescu undeva, în Romînia asta mare!".

*

A doua zi, la zece şi jumătate, profesorul Petre Sinescu era la Ministerul de Interne — localul din strada Academiei. Zece şi jumătate îi fixase Mereanu, de dimineaţă, cînd au vorbit la telefon.

În curte, pe scara principală, în vechea sală de consiliu ca şi-n cele două birouri ale şefilor de cabinet, o îmbulzeală şi-o forfotă, că de-abia s-a putut strecura. Transfugi politici, moaşte înviate pentru ultima oară, pui golaşi cu caş la gură, delegaţi a fel de fel de corporaţii... toţi, dar absolut toţi vînează un loc sigur pe o listă oarecare.

Şeful de cabinet, conform ordinului primit de la ministrul său, l-a introdus numaidecît.

După îmbrăţişări — nu se mai văzuseră de vreo şapte ani: el funcţionînd în Bucureşti, Mereanu la universitatea din Cluj — şi după banalele întrebări:

— In definitiv, cu ce te pot servi, dragă Petrică?

— Mişule dragă, nu mai pot scăpa de nevastămea: vrea cu orice preţ să m-aleg deputat!

— Să te-alegi, dragă, să te-alegi, dacă vrea doamna.

— Cum, e aşa de uşor?!

— Este, cînd prietenul tău Mereanu întocmeşte listele, cînd figurezi pe o listă guvernamentală şi cînd guvernul are şi primă, pe lîngă obişnuita-i zestre.

— N-aş fi crezut, pe onoarea mea, că o să meargă aşa de uşor!

— Unde-ai vrea tu să candidezi?... Ai adică vreo preferinţă?

— Eu aş vrea la mine, în Banat... mă cunoaşte lumea bine şi-n plus, ţine nevastă-mea să m-aleg acolo.

— Perfect, dragă. Din ce judeţ eşti tu?

— Din judeţul Severin, sau Caraş-Severin... nu mai ştiu, cu împărţeala asta nouă, cum naiba-i zice!

— Severin, dragă, Severin... De cînd lupt cu listele de candidaţi, am învăţat pe dinafară toate judeţele din Romînia Mare! Ia să vedem lista provizorie de la Severin.

Mereanu trage sertarul biroului, scoate un dosar voluminos, îl răsfoieşte, cercetează încruntat o foaie cu multe ştersături şi lipituri, apoi îi dă răspunsul:

— S-ar mai putea, dragă Petrică.

— Bravo, frate Mişule!

— Trebuie să verşi însă taxa... e cam mărişoară, drept...

— Ce taxă, bre?!

— Taxa de candidare.

— Şi cît e taxa asta?

— 80.000 de lei.

— Zău?! Aşa de mult?!

— Atîta, da... Nu prea avem fonduri pentru alegeri... am găsit, măi dragă, bugetul stors... complectamente stors!

— Dacă trebuie, voi da... ce să fac?

Lui Mereanu i se luminează faţa. Îi spusese, aşa într-o doară, taxa dublă — şi vede că s-a prins. Îşi va muta acum nepotul de la Caraş la Severin, scutindu-l astfel în întregime de taxa pentru candidare

— Al cîtelea mă pui, Mişule dragă?

— Sînt şapte locuri cu totul la Cameră... al şaselea, Petrică.

— Nu e cumva vreun risc?

— Nici un risc, dragă... luăm toată lista acolo... absolut!

— N-ai putea tu să mă-mpingi al patrulea... al cincilea măcar?

— Imposibil, dragă Petrică! Sînt două carteluri locale încheiate, așa că primele patru locuri au fost fixate... definitiv fixate în consiliul de miniștri de alaltăieri.

— Dar al cincilea?

— E făgăduit de domnul prim-ministru. (Mereanu îl rezervase chiar adineauri, cînd Sinescu s-a oferit să plătească 80.000 — adică taxa dublă — pentru nepotu-său.) Ce te privește al cîtelea ești, de vreme ce-ți garantez reușita! Ai toată încrederea în mine, ce Dumnezeu!

— Nu mă-ndoiesc, dragă... se poate să mă-ndoiesc eu de tine?

— Să știi că avem acolo un prefect inteligent și cu experiență... ai să-l cunoști doar. De va fi cumva nevoie, strînge numaidecît șurubul... are ordine categorice de la centru!

— Cînd trebuie să depun banii, Mișule?

— Pînă mîine dimineață negreșit!

(Îi dă înadins un termen scurt, ca nu cumva să se răzgîndească.) Eu comunic acum, prin telegramă cifrată, întreaga listă... numai patru zile mai sînt pînă la completarea listelor depuse.

— Și cui trebuie să vărs banii?

— Directorului contabilității... îți va da chitanță cu semnătura mea și a lui... să-i pretinzi!

Doamna Mereanu, cum a aflat de aranjament, n-a mai avut astîmpăr. A întocmit și a comandat afișe, a angajat un gazetar și doi agenți electorali încercați, a cules informații și a cerut băncii unde are depozitul principal să dea telegrafic dispoziție sucursalei din Timișoara, ca să-i elibereze pînă la concurența sumei de 300.000 de lei.

A treia zi, de mînecate, mașina cea mare a profesorului Sinescu a pornit-o, încărcată ochi, spre Lugoj.

De mare ajutor i-a fost Colettei Sinescu văru-su, Georges Triffu, parlamentar și elector cu bogată

experiență. Dînsa e așa de pasionată, așa de absorbită de lupta electorală ce stă să înceapă, încît a uitat aproape cu totul de afrontul recent primit de la doctorul Luca Magheran.

*

Mașina lui Sinescu, prăfuită și stropită de noroi — de-ai crede că mînă de la capătul pămîntului — a oprit în fața prefecturii din Lugoj. Tipul de mașină, praful și noroiul adunat de pe drum — pînă la Filiași nu plouase de trei luni, iar de la Filiași încolo înecase pămîntul — încărcătura în sfîrșit, au produs adevărată senzație în oraș. Noutatea s-a lățit și s-a deformat cît ai bate din palme. Două versiuni circulă paralel: niște turiști străini în trecere; subsecretarul de la Interne, venit pe neanunțate, în inspecție.

Prefectul mai avea de umplut cîteva cartușe, cînd șeful de cabinet i-a adus două cărți de vizită — a doamnei și a domnului profesor universitar Petre Sinescu.

La amiază trebuia să ia masa în Caransebeș, iar după prînz să înceapă urcușul pe Godeanu, pentru vînătoarea de urși.

De o lună, de cînd Emil Demetrescu a luat în primire prefectura de Severin, o duce numai în chefuri și partide de vînătoare. Și-a adus de la București bucătăreasa, feciorul, ultima amantă — o vieneză veritabilă — cîinii și un aparat perfecționat de radio; cu toate astea, se simte încă — om de club și de salon bucureștean — ca în exil.

După alegeri și-a făcut bagajele, aducîndu-și aminte tocmai în București, că uitase să-și anunțe „Patronul" ori măcar să înainteze o demisie cît de laconică.

Gîndul că vizita aceasta căzută chiar cînd era gata să comande mașina, ar putea să-i stingherească întrucîtva combinația, l-a indispus.

Frumusețea, distincția și vioiciunea doamnei profesor Sinescu i-au redat însă și numaidecît buna dispoziție.

Demetrescu mai citește o dată scrisoarea subsecretarului de la Interne, își scoate monoclul și exclamă:

— Nu mai înțeleg nimic, domnule profesor!

Doamna Sinescu zîmbește și o ia înaintea profesorului:

— Domnul subsecretar de la Interne, care e bun prieten și coleg de școală cu soțul meu, vă roagă să ne dați tot concursul în alegeri.

— Astea toate le văzui eu din scrisoare, doamnă!

— Atunci în ce privință nu sînteți lămurit?

— Noi am depus lista de-alaltăieri — completată și definitivă.

— Știu, dragă domnule prefect.

— Știți?!

— Doar mă găseam în cabinetul lui Mereanu cînd a semnat telegrama!

— Atunci ce-i de făcut, domnule profesor?

— Cum, ce-i de făcut?!

— Sigur, ce-i de făcut, că e fapt împlinit acum?

— De rîndul ăsta, eu nu mai înțeleg nimic!

— Stimate domnule profesor: cînd s-a depus lista la tribunal a fost prezent și profesorul Petre Sinescu.

— Eu, domnule?!... Prezent, eu?!

— Nu, nu dumneavoastră!

— Atunci, cine mă rog?

— Profesorul pensionar Sinescu din Lugoj.

— ?

— Doctorul Petre Sinescu în carne și oase.

— Probabil că e o coincidență de nume... sigur, sigur asta!

— Și eu sînt convins... o regretabilă coincidență...

— Și ce e de făcut acum? — intervine, enervată, doamna Sinescu.

— Știu eu, doamnă !... Știu eu !

— Să-l înlocuiți numaidecît !

— Ușor de zis, coniță !

— Puteți întreba la telefon pe Mereanu, dacă nu vi-i suficientă scrisoarea, că de mine și numai de mine a fost vorba... Și din capul locului asta !

— E o idee bună... chemați, vă rog, la telefon pe domnul ministru Mereanu !

— Doamnă, în zadar l-aș chema !

— ?

— Eu, păcatele mele, nu mă îndoiesc o clipă că e vorba de domnul profesor, dar ați sosit tîrziu... prea tîrziu !

— Și totuși, dumneata trebuie să găsești o soluție ca să ne scoți din încurcătura asta !

— ?

— Domnul ministru Mereanu i-a lăudat soțului meu și inteligența, și abilitatea dumitale...

— Hm !... Domnul ministru e prea drăguț...

— Un om cu experiența dumitale, se poate să nu găsească soluție ?!... Noi vă rămînem foarte recunoscători !

Intonația și zîmbetul doamnei Sinescu au fost, pentru un om cu experiență ca Emil Demetrescu, suficient de străvezii și suficient de făgăduitoare.

— O singură soluție ar mai fi, doamnă !

— Care, anume ?

— Să-l convingem pe Sinescu din Lugoj, să renunțe... De dînsul, numai de dînsul atîrnă acum totul !

— Încercați atunci să-l convingeți... vă rog călduros, domnule prefect !

— Domnule profesor, vă promit să fac tot ce mi-o sta în putință ! Mi-ar părea, să credeți, foarte bine, dac-aș reuși să-l conving.

Șeful de cabinet, sunat, s-a înființat.

— Velcelene, telefonează la Caransebeș că nu pot veni nici pentru dejun, nici pentru vînătoare.

— Mă rog, domnu prefect!

— Vai, domnule prefect, ne pare foarte rău că vă stricăm programul!

— Nu face nimic, coniță!... Aș fi, sincer mărturisesc, foarte, foarte mulțumit dac-aș reuși!

— Iar noi, n-am ști cum să ne achităm vreodată de obligația contractată!

— Mulțumirea, dacă reușesc, va fi în primul rînd pentru mine, stimată doamnă.

Velceleanu, sunat din nou, stă smirna în fața biroului.

— După ce telefonezi, iei mașina și-l aduci pe Sinescu să ia țuica la mine.

— Pe domnul doctor Petre Sinescu?

— Pe dumnealui, pe dumnealui!

— Mă rog, domnu prefect!

După ce pleacă:

— Bătu-v-ar Dumnezeu!... Toți sînteți doctori aici!... Iartă-mă, te rog, coniță!

Bucureștenii fac haz.

— Vă rog să mă scuzați că nu vă pot invita la masă...

— Vai de mine, nici nu te gîndi la una ca asta!

— Trebuia să iau dejunul la Caransebeș — și e mai prudent să tratez între patru ochi cu omonimul domnului profesor...

— Desigur că-i mai practic!

— Cine știe apoi cît o dura tocmeala...

— Pe noi să ne scuzați, domnule prefect, pentru toată încurcătura asta! — găsește de cuviință să adauge profesorul.

— Ne-am putea vedea, între unul jumătate și două, la „Dacia". Vă convine?

— Acolo ne consiliezi să tragem?

— Da, acolo, coniță... e cel mai bun hotel și cel mai curat restaurant din Lugoj.

— Garaj are?

— Are și garaj.

— Atunci la revedere... la revedere, domnule prefect.

— Sărut mînușițele, coniță!

— La revedere și-ți mulțumesc călduros, scumpe domnule prefect!

— Am onoare, domnule profesor.

— Inc-o dată, au revoir și succes!

— Sărut mîinile, sărut mîinile!

★

Pe la unu și douăzeci — tocmai expediase doamna Sinescu telegramele și ilustratele — Emil Demetrescu și-a făcut apariția în sala cea mare a restaurantului „Dacia". Fața îl trădează că n-a reușit să-l convingă pe Sinescu.

— Ce ne-aduce, domnule prefect?

— Nu o veste bună, coniță... regret din suflet!

— N-a fost posibil să-l convingi, domnule Demetrescu?!... N-aș crede!

— Imposibil, coniță.. Vulpoi bătrîn!

— Extraordinar, domnule!... Ce-i de făcut atunci? N-aș fi crezut așa ceva!

— O singură posibilitate ar fi... dar numai una, vă rog să credeți!

— Care? — se reped amîndoi.

— Să-i primiți condițiile.

— Ce condiții a pus?

— Pretinde, vulpoiul, ca să-și retragă candidatura, 150.000!... La început ceruse 300.000!

— Frumușică sumă!... Hm!

— S-a apucat să-mi calculeze cît ar fi încasat, dacă nu se dizolvă Parlamentul doi ani, trei ani...

— Îi dăm banii și gata!

— Să-i dau, dacă nu se poate altfel — adaugă cu resemnare profesorul Sinescu.

Campania electorală s-a desfășurat cu înverșunare. Doamna Colette Sinescu, drept mulțumire pentru serviciul făcut și ca să-i stimuleze zelul, de a doua zi chiar a devenit amanta prefectului Emil Demetrescu. Cu două zile înainte de votare dînsa s-a instalat, cu agenții electorali aduși din București, în tîrgul Huedin, unde i se semnalase că va fi primejdia cea mai mare. Simțind că nu-i suficient, oricît ar cheltui și că trebuie cîștigat cu orice preț și pe de-a-ntregul prim-pretorul, i s-a dat și lui.

Prim-pretorul, scos din minți, nu și-a mai strunit zelul. În Huedin s-au operat arestări în masă, au fost bătăi și chiar vărsare de sînge.

După totalizarea făcută la prefectură și în conformitate cu instrucțiunile primite de la minister, urmează ca întreaga listă guvernamentală să fie proclamată aleasă — cu o zdrobitoare majoritate de voturi. Cel mult dacă, în urma calculelor și retușărilor de la București, ar putea ieși capul listei opoziționiste, care a întrunit mai multe voturi. Asta, în cazul cel mai rău însă.

Doamna și domnul profesor universitar Petre Sinescu au donat 10.000 de lei pentru biblioteca orașului și 40.000 pentru orfelinatul de fete; au dat un banchet care s-a transformat în chef prelungit pînă la ziuă și s-au înapoiat la București tot cu mașina și însoțiți tot de gazetar și de cei doi bătăuși electorali.

Peste opt zile, comisiunea electorală a dat în sfîrșit rezultatul definitiv al alegerilor. La Severin, lista guvernamentală a pierdut, la Cameră, două locuri din șapte.

OMUL CARE ROȘEȘTE

O informație de cîteva rînduri doar — în unele gazete a fost inserată la rubrica *fapte diverse* — a consemnat și a vestit moartea tragică a judelui-prezident Emilian Ionescu.

Nici nu se putea da o importanță mai deosebită faptului: sînt atîtea evenimente de înregistrat, iar numărul paginilor, la toate gazetele, a fost redus de la un timp încoace

Emilian Ionescu e înmormîntat de o săptămînă și mai bine și totuși, autoritățile, prietenii și cunoscuții încă nu se pot dumeri, dacă la mijloc a fost o sinucidere sau un simplu accident. Și nu se pot dumeri, deoarece nu s-a găsit nici o scrisoare — nici în hainele mortului, nici acasă și nici la tribunal, în biroul lui.

Dar cum lumea se află într-o năprasnică încleștare, atîtea vieți tinere sînt secerate zilnic iar știrile curg din toate părțile, uitarea s-a lăsat, iute

și degrabă, peste sfîrșitul tragic al judelui-prezident Ionescu.

*

Emilian S. Ionescu a fost al cincilea copil la părinți. Ceilalți patru muriseră de mici — între unu și trei ani. De aceea, dragostea soților Ionescu pentru ultimul lor copil a fost mare. Și ea a crescut, pe măsură ce băiatul se dovedea tot mai drăguț și mai deștept, iar bolile îi puneau viața în primejdie.

Cam la vîrsta de un an l-au prins frigurile, iar frigurile, de care a scăpat abia pe la 11—12 ani, l-au șubrezit și i-au pregătit terenul pentru răceli și boli molipsitoare.

Fiind tot bolnăvicios, medicii l-au oprit să urmeze la școală clasele I-a și a II-a primară.

Din vremea aceea, două amintiri îi sînt mai vii lui Emilian.

Școala primară nr. 2 era chiar pe strada lor — alături de un maidan. Pe copii îi vedea el mai în fiecare zi — trecînd spre școală ori de-acolo acasă — fie că se juca prin curte, dacă era vreme bună și sănătatea îi îngăduia, fie că privea de sus, de la fereastră.

Cu cîțiva dintr-înșii legase prietenie, și stăteau regulat de vorbă — la portiță ori printre ostrețele gardului.

Prietenia s-a putut înfiripa și menține, datorită dulciurilor, pozelor, spetezelor de zmeu ori penițelor pe care Emilian le dăruia cu bucurie. Dar prietenia s-a stricat într-o bună zi și nu s-a mai putut înnoda. Și nu s-a mai putut drege, fiindcă mai toată vara aceea el a fost cu mamă-sa la munte, iar din toamnă a urmat regulat la pensionul doamnei și domnului Sebastian Müller — unde-a și făcut clasele III și IV.

Prietenia legată de Ionescu, cu băieții care treceau la școală pe dinaintea casei lui, s-a stricat de la un joc în bumbi de metal. Pe vremea aceea, nasturii de metal galben, de la mantalele soldățești, se bucurau de mare trecere printre copii. Cine avea în rezerva lui două-trei bucăți se fălea, iar băieții ceilalți îl invidiau și-l pîndeau.

A încercat și Emilian să capete, făcînd schimb ori chiar plătind, dar de abia a reușit să adune două bucăți, care în aceeași dimineață au și fost pierdute la joc.

După cîteva zile de frămîntare, Ionescu Emilian s-a hotărît să facă o faptă rea, numai și numai să pună mîna pe nasturii de metal, care erau atît de prețuiți și de doriți de copii.

În podul casei lor se păstra, cu mare grijă, o manta de maior.

Fusese mantaua maiorului de cavalerie Matei Demetrescu, unchiul lui Emilian, mort ca voluntar în războiul ruso-japonez.

În cîteva zile însă, a pierdut toți nasturii. Emilian era convins că fusese tras pe sfoară. În realitate, bumbii lui, goi la mijloc, nu puteau fi bătuți bine și deci nu săreau atît de departe, ca nasturii soldățești — compacți, și prin urmare mai grei.

Ultima partidă s-a terminat cu o păruială în toată regula. Emilian, plîngînd cu hohote: de necaz, de rușine și de teamă, i-a povestit totuși, maicăi-sei, cele întîmplate.

A căpătat atunci o dojană bună și cîteva palme la spate.

În același an a fost convins de doi dintre foștii lui tovarăși de joacă să meargă cu colindul.

Cînd a auzit fluieratul care-l vestea că e timpul să coboare, s-a furișat din casă fără să-l simtă careva și a ieșit pe portița din fundul grădinii. Au colindat, pe fugă, la trei dintre vecini. La docto-

rul Filipescu-Stîlpeni li s-a-nfundat însă. Cîinii erau dezlegaţi — înadins, ori din greşeala vreunei slugi.

Băieţii ceilalţi au putut scăpa luînd-o la picior. Pe dînsul l-a ajuns unul din dulăi chiar lîngă poartă. Paltonaşul i-a fost hărtănit, iar pînă să-l scape servitorii, cîinele şi-a lăsat adînc urma colţilor în pulpa lui. A căzut în aceeaşi seară la pat şi a zăcut două săptămîni şi mai bine.

★

De la pensionul lui Müller tot două întîmplări i se aleg mai limpede în minte.

În primul an de şcoală, după sărbători, văzînd că unii dintre colegi rămîn la pension în zilele cu vreme rea, mîncînd ce aduceau de acasă, jucîndu-se, spunînd ori citind basme, s-a rugat şi dînsul de doamna Ionescu, ca să-l lase să rămînă măcar o dată la pension. Cum distanţa pînă la şcoală era mică iar grija doamnei Ionescu mare, nu i-a fost uşor lui Emilian să-şi înduplece mama.

De acasă i s-a dat atunci, din belşug şi de toate, aşa că a avut ce să-mpartă cu colegii.

S-au jucat pe săli şi prin clase, iar Emilian, care pentru întîia oară lua parte la programul dintre 12 şi 3 după-amiază, s-a simţit tare voios şi mulţumit. Dar mulţumirea nu i-a ţinut mult. Desigur că gălăgia băieţilor a tulburat somnul domnului Müller în ziua aceea, deoarece s-au trezit pe la 2 cu directorul, scoborînd scara principală, încruntat şi pufnind:

— Ce este larma asta?!
— ?
— Cine face atîta gălăgie?
— ?
— Cine sînt măgarii?
— ?

— Nu s-aude?... Nu?
Băieții tac înlemniți.
— Tu, Popescu Costel?
— Nu, dom'le director... nu eu!
— Atunci poate Scărlătescu Șerban?
— Eu n-am făcut nimic, dom'le!
— Nici Emilian?
— Nu, zău nu!
— De ce te-ai roșit, dacă nu ești vinovat?
— Nu știu, dom'le director...
— Nu știi?!
— Nu.
— Poftim atunci ca să știi!

Două palme zdravene au răsunat pe obrajii elevului Ionescu Emilian din clasa a III-a, care era, de fapt, cel mai puțin vinovat din grupul de elevi ce se jucase *de-a baba oarba.*

A simțit durere și rușine, dar i-a fost sufletul și învolburat de revoltă: nu el ar fi trebuit să primească palmele, și de ce a roșit mai tare, pe măsură ce se trudea să se stăpînească?

In anul școlar următor. Fiind clasificat întîiul — în clasa lui și pe întregul pension — conform tradiției statornicite de domnul Sebastian Müller, el trebuia să răspundă în numele absolvenților, la felicitările, sfaturile și îndemnurile directorului școlii.

Pe măsură ce se apropia momentul cînd trebuia să apară și dînsul pe scena sălii de spectacole, simțea cum sîngele îi da năvală în obraji, cum îi ardea sfîrcul urechilor, cum îl înglodeau lacrimile și-i țiuia, în adînc, urechea dreaptă. Toate încercările lui de-a se stăpîni nu duc la nici un rezultat. Face totuși încă un efort și începe a debita, grăbit și uniform, vorbele de mulțumire pe care le știa bine pe dinafară. Cînd să ajungă însă la final — sfîrșitul era în versuri — aude pe două doamne din rîndul întîi:

— Cum îi mai ard obrajii, dragă!

— Da, sărmanul, e roşu ca o sfeclă!
— Nu putea alege Müller pe un altul?
— Mai bine-i lăsa pe toţi în pace!
Primul vers l-a repetat de două ori, apoi s-a poticnit definitiv. L-au podidit lacrimile şi a fugit, ruşinat şi sfîrşit, între culise.

★

Intîmplarea aceasta l-a urmărit toată vacanţa mare.
De cîte ori îşi aducea aminte, simţea cum îi dogoreau obrajii şi atunci se înciuda, se înverşuna împotriva lui.
A început însă un alt an şcolar. Acum este şi el elev de gimnaziu; alte griji, alte bucurii, alţi dascăli.
Emilian Ionescu are perioade de timp cînd nu se mai gîndeşte la cele întîmplate şi cînd aproape nu mai roşeşte. Alteori însă îi revine teama, iar de teamă roşeşte fără motiv. Şi de ce se trudeşte să se stăpînească, de ce este mai puţin stăpîn pe dînsul.
Această infirmitate — i-a devenit acum o adevărată infirmitate — a ajuns motiv de glume şi răutăţi pentru camarazii lui şi de ironie pentru unii dintre dascăli.
De cîteva ori a fost pedepsit pe nedrept, iar colegii care-ar fi vrut să-i ia apărarea, n-au făcut-o. Şi n-au putut-o face, pentru că ei erau puţini iar dincolo, în cealaltă tabără adică, cei mulţi şi cei cu pumnii mai zdraveni.

Emilian Ionescu s-a izolat treptat-treptat de restul camarazilor şi a păstrat legături mai strînse numai cu unul singur — cocoşatul gimnaziului. Nu că s-ar fi potrivit ei sufleteşte, ci pentru faptul că şi cocoşatul era subiect de batjocură — uneori crudă — pentru elevii gimnaziului din oraşul X.

De teamă că ar roși, și deci s-ar simți stingherit, umilit, Emilian ocolește, ori de cîte ori poate, pe cunoscuții și prietenii casei, ca să nu fie silit să-i salute ori să stea de vorbă cu dînșii.

Dintre profesori, s-a apropiat numai de dascălul de științe naturale. Acesta era un tip cu totul aparte. Nu avea familie, nu avea prieteni. Iubea însă, cu patimă, florile și păsărelele. Dincolo de gardul înalt, bine cătrănit și încununat cu trei rînduri de sîrmă ghimpată, dădeai de o grădină minunată. Fel de fel de flori și arbuști, îngrijiți cu dragoste și rară pricepere. Cu aceeași dragoste erau îngrijite și păsărelele.

Profesorul Bengeanu și-a cheltuit toată moștenirea lăsată de părinți, pentru flori și păsări. E în corespondență cu tot felul de societăți, asociații și producători, cumpără cărți, ierbare, semințe, răsaduri ori exemplare rare.

Colegii cred — așa-i și merge vorba — că urmărește anumite țeluri științifice prin încrucișări și aclimatizări. Pînă la un punct, presupunerea lor e întemeiată; are în vedere și probleme cu caracter științific, e drept, dar asta pentru plăcerea lui, nu și pentru progresul științei.

Tot greul gospodăriei îl ducea Bengeanu cu un ardelean în vîrstă și cam sucit, care a fost pe vremuri vizitiu la părinții săi. Se mai ajuta și cu cîte un elev, doi, care veneau de bunăvoie și lucrau cu drag. Printre cei aleși — erau schimbați ca să nu se spună că abuzează de munca și timpul școlarilor a fost și Ionescu Emilian dintr-a II-a, iar Ionescu Emilian s-a simțit tare bine în împărăția florilor și-n preajma profesorului de naturale, Haralamb Bengeanu.

In anul următor, către sfîrșitul primăverii: Emilian, care lucrase toată după amiaza ceea în grădina domnului Bengeanu, a ajuns tîrziu la masă. Lui tată-său — arendaș mijlociu — care-i tot tuna

și fulgera de cînd cu seceta, întîrzierea băiatului i-a fost prilej și motiv ca să-și mai descarce nervii:

— Unde mi-ai fost pînă la ora asta, haimana?

— ?

— Nu pricepi ce te-ntreb?!

— Ba pricep, tată...

— Atunci de ce nu răspunzi! De ce nu-mi răspunzi numaidecît?

— A fost la Bengeanu, omule, pentru Dumnezeu!

— Da, tată, la domnul Bengeanu am fost.

— Ce, tu ești salahorul lui? N-ai casă, n-ai masă, n-ai lecții de-nvățat?

— Dumneata mi-ai dat voie și de cîte ori mă duc, îi spun mămicăi.

— E adevărat, Sică... s-a cerut ori de cîte ori s-a dus.

— N-are să se mai ducă de-acum înainte! Să stea acasă și să-și prepare lecțiile. Bengeanu să-și angajeze servitori cu plată. Ajunge cît l-a slugărit!

— Am tot timpul ca să-mi fac și lecțiile...

— Tu să nu-mi răspunzi nentrebat, că te și plesnesc!

— Sică!

— Și ce-mi stai așa bleg și roșu ca un rac?

— Așa mă roșesc eu, tată... fără să vreau... Nu știi și dumneata?

— Acum ești măgar mare, să nu te mai roșești! M-ai înțeles?... ehei, trebuia să te fi scărmănat eu la timp!

Și dacă mamă-sa nu-l lua de mînă și nu treceau în camera vecină, cine știe cum s-ar fi terminat scena asta.

Emilian a plîns, ca un copil mic, la pieptul mamei sale, iar aceasta l-a mîngîiat și l-a încurajat.

— Lasă, puiul mamei, că mergem de Crăciun la tanti Valerica, la București, și te-arăt atunci la un doctor mare.

— O fi doctorii și pentru boala mea, mamă?

— Sigur! Un doctor mare are leac pentru toate, dragul mamei!

Alt val de plîns — plîns ușurător, de rîndul acesta.

Făgăduiala mame-sei i-a ridicat moralul și de atunci tot numără lunile și zilele pînă la sărbători, dar i se pare atît de departe vacanța de Crăciun!

Pe la mijlocul lui octombrie, doamna Margareta Ionescu a murit în urma unei peritonite. Operația, deși făcută la timp și cu toată grija, n-a putut-o salva.

Pentru Emilian, moartea mamei sale a fost o lovitură năprasnică. A pierdut tocmai ființa de care se simțea el cu adevărat legat sufletește, care-l înțelegea, îl iubea și-l ocrotea. Care-l iubea și-i arăta dragostea mare ce-i purta.

Și tatăl lui ținea la dînsul dar, prins de griji și fire aspră, călăuzit apoi de principiul că în creșterea copiilor se cere neapărat și o doză de asprime, nu-i arăta dragostea ce de fapt îi purta.

După moartea soției sale a căutat să se apropie de copii, dar a făcut-o cu neîndemînare și nu cu destul curaj, așa că punțile ce trebuiau să lege temeinic două inimi, nu s-au putut fixa.

Din clasa a IV-a gimnazială o întîmplare merită să fie povestită. Încolo, zilele s-au scurs ca și mai înainte: cu micile lor evenimente, cu bucurii și dureri. Cu dureri mici, căci după lovitura primită prin moartea mamei lui, nu mai putea fi vorba de dureri mari.

Elevii clasei a IV-a de la gimnaziul din X alcătuiau societatea literară *Dimitrie Cantemir*. Se țineau conferințe, se declama, se făceau lecturi și muzică. Ședințele aveau loc regulat sîmbăta după-amiază, iar prezidentul societății era chiar directorul gimnaziului, profesor de romînă și franceză.

După vacanța de Paști a venit rîndul să conferențieze și elevului Ionescu Emilian. În zadar l-a rugat

el pe director să nu-l pună. De cestorie, pe întreaga școală — era premiant întîi — fusese scutit; de conferință însă, nu a fost.

Gîndul că va trebui să vorbească în fața colegilor, a profesorilor și chiar a unora dintre părinții elevilor, îi paraliza puterile. Cu spaimă număra el zilele pînă la sorocul fixat. Dormea acum prost, avea migrene și i se împuținase pofta de mîncare.

Cînd a aflat de la director, chiar înainte de ședință, că va asista și inspectorul general școlar, sosit în ajun de la București, și-a pierdut cu totul capul.

S-a urcat pe catedră de parc-ar fi fost dus la tăiere. Inima-i bătea tare, o sudoare rece îi jilăvea fruntea și mîinile, setea și emoția îi îngroșaseră glasul.

A început lectura nesigur, cu voce scăzută și uniformă.

Hîrtiile scrise, ridicate sus, îi acopereau toată fața.

Asta i-a mai dat curaj. Cititul a început să fie mai curgător și chiar nuanțat. La un moment dat, comite imprudența să-și arunce ochii în sală. Toată lumea era atentă. Unul dintre colegi îi face insistent semn cu mîna — de la obraz spre obrazul lui. Cînd Ionescu Emilian a înțeles semnificația gestului, un val de sînge cald i s-a-mpînzit în toată fața, înnegurîndu-i vederea și aprinzîndu-i sfîrcul urechilor. Un moment de panică; dar numai un moment. Cu o încordare supraomenească, întărind și îngroșînd glasul, gesticulînd din cînd în cînd, și-a rostit — nu a mai citit — restul conferinței. O știa, de altfel, pe dinafară. Pe măsură ce vorbea, simțea că stăpînește el auditoriul — nu mai era adică tiranizat de hidra cu atîtea capete și atîtea perechi de ochi.

Un ropot de aplauze și o caldă scuturătură de mînă din partea directorului gimnaziului. Inspectorul general, un bătrînel cu o frumoasă barbă albă și ineluș la urechea stîngă, i-a făcut semn, zîmbind, să se apropie.

— Mi s-a spus că dumneata esti premiantul școlii.

— El este, domnule inspector general, se grăbește să răspundă directorul, văzîndu-l că tace.

— Dumneata singur ai făcut conferința ?

— Singur, dar după indicațiile domnului director,

— Să trăiești, dragul meu ! dumneata ai și talent și o lectură variată, se pare.

— E un băiat citit, domnule inspector general — răspunde unul dintre profesori, iar ceilalți îi întăresc spusa.

Inspectorul general Traian Ciovică sărută pe conferențiar și-i strînge mîna cu căldură. Profesorii prezenți se grăbesc și ei să-l felicite.

In curte, colegii i-au făcut o adevărată manifestație.

Succesul lui Ionescu Emilian se răsfrînge, desigur, într-un anume fel, asupra întregii clase a IV-a.

Pînă la sfîrșitul anului — o lună și mai bine — o adevărată schimbare s-a înregistrat în purtarea lor.

Biruința din sîmbăta ceea l-a făcut pe Emilian Ionescu să mai prindă curaj și să știe, că la vreme de cumpănă, poate face apel la puterile lui mai din adînc. O fîlfîire de aripă a încrederii în el, dar fîlfîire care se cere a fi repetată, pentru verificare și întărire.

★

Orașul, în care Emilian Ionescu a urmat cursul superior de liceu, mai că nu se deosebea de orașul lui natal. Aceeași „stradă mare" unde sînt îngrămădite magazinele principale ; același bulevard plantat cu castani, legînd gara de centrul tîrgului ; aceleași case boierești cu grădini și livezi ; aceeași grădină publică, unde cîntă muzica militară de două ori pe săptămînă și au loc bătăile cu flori și confetti.

Cele două tîrguri moldovenești nu se deosebeau nici prin fizionomie și nici prin ritmul lor de viață

— unul însă era mai vechi, mai populat și mai întins ca celălalt.

Emilian Ionescu s-a hotărît să ia ofensiva din capul locului, în nădejdea că astfel va putea fi stăpîn pe situație.

A povestit deci, noilor săi colegi, întîmplări ticluite, a fumat în recreație, a jucat popice la *Mielul blînd* chiar din prima sîmbătă, a înfruntat pe doi profesori — dintre care unul cu faimă de dascăl sever.

Prestigiul lui s-a consolidat în scurtă vreme. Este admirat de colegii de clasă și bună parte dintr-înșii au și prins a se grupa în jurul său.

De roșit n-a scăpat el cu totul, dar băieții n-au dat prea mare importanță acestei metehne, socotind că la mijloc e o manifestare firească a revoltelor și pornirilor ce încearcă, deseori, pe noul lor coleg.

Pe dînsul îl obosește însă și-l dezgustă atitudinea pe care și-a impus-o, dar nu mai poate da îndărăt, ca nu cumva să piardă terenul pe care a reușit să-l cîștige cu destulă trudă.

Două întîmplări acum și din răstimpul cît a urmat cursul superior de liceu în orașul Y.

Prima : legătura lui cu o femeie măritată — legătură înfiripată în toamna cînd a intrat în clasa a VII-a și încheiată o dată cu terminarea liceului.

Doamnei Marinescu, soția medicului veterinar al județului Y, mult mai tînără decît bărbatul ei și neglijată de acesta — pasionat vînător și cartofor — i-a plăcut adolescentul cu trăsături distinse, palid și cu bucle negre cu reflexe albăstrii. I-a plăcut îndrăzneala lui de la început ; a captivat-o sfiala și gelozia ce-au urmat după primele lor întîlniri, și pe care dînsa le-a interpretat ca semne și dovezi de dragoste adevărată, pătimașă.

De altfel, și Emilian era convins că iubește profund pe doamna Marinescu, pe cînd în realitate fusese subjugat de rafinamentul și răsfățul unei femei

tinere, senzuală și cu experiență în materie de dragoste.

Emilian Ionescu a mărturisit la doi dintre camarazii lui mai apropiați dragostea mare ce-l mistuie, fără să divulge, bineînțeles, numele femeii îndrăgite.

Anume indicii, printre care roșirile dese, fără motiv serios și poeziile înflăcărate, publicate în gazeta locală *Curierul,* toate purtînd dedicația: *Ei,* au convins pe cei inițiați în secretul colegului lor, că nu e vorba de vreo născocire a lui Ionescu.

Prestigiul lui a mai crescut cu ocazia aceasta, dar o dată cu el și invidia unora dintre colegii săi, în curent cu marea lui aventură.

Nu a fost vorba, în fond, de dragoste adevărată, dar legătura lui cu doamna Marinescu i-a fost liman și reazem în marea nenorocire ce-a dat peste el. A găsit în femeia aceasta un suflet care să-i înțeleagă durerea, o inimă care să bată la unison cu inima lui, o mînă prietenească pe care, deznădăjduit și singur, a prins-o cu amîndouă mîinile.

Marea lui nenorocire a fost sinuciderea părintelui său.

Trei ani la rînd de secetă grozavă, prețul scăzut la cereale și dobînzile mari la împrumuturi, l-au ruinat pe arendașul Sică Ionescu. De aceea, a lichidat el tot ce-a putut lichida, și-a plătit datoriile, a depus o sumă frumușică pe numele băiatului ca să-și poată termina studiile, și s-a împușcat.

Moartea tragică a tatălui său l-a zguduit profund pe Emilian Ionescu, iar din scrisoarea lăsată și-a dat seama că și dînsul l-a iubit mult, deși s-a ferit parcă să-i arate lucrul acesta.

Ca să nu se mute în cursul anului — pînă la vacanța mare mai erau două luni — și cum legătura cu doamna Marinescu nu se putea ușor desface, a convenit cu unchiul și mătușa sa din București — singurele rude mai apropiate — ca să termine clasa a VIII-a în Y.

Conformîndu-se dorinței exprimate de Sică Ionescu în scrisoarea-testament ce i-a lăsat, Emilian s-a înscris la Drept.

Ținînd seama însă și de înclinările lui, precum și de faptul că specialitățile Drept și Filozofie merg bine împreună, s-a hotărît să urmeze și pe a doua.

Doamna și inginerul Petrovici — mătușa și unchiul său — erau oameni bogați și aveau casă deschisă: prieteni mulți, ceaiuri dansante, mese, joc de cărți...

La început, Emilian a trebuit să ia parte mai la toate aceste reuniuni mondene — chiar dacă nu rămînea mult. Cum nu știa bine franțuzește, nu era în curent cu cancanurile bucureștene, nu dansa și roșea de cîte ori își aducea aminte, participarea lui la astfel de petreceri era o adevărată corvadă.

Cînd doamna și inginerul Petrovici au trecut la Cluj, inginerul fiind numit director al căilor ferate de peste munți, Emilian a fost bucuros să se mute într-o cămăruță mobilată și să mănînce la un birt modest.

Își putea întocmi acum programul după pofta inimii și să-l execute la fel. Urma însă regulat cursurile și seminariile și stătea departe de frămîntarea vieții studențești.

Examenele anului I le-a trecut toate, la ambele specialități, cu bile albe.

In anul II s-a remarcat și prin lucrările de seminar, iar dacă ar fi avut curajul să ia parte mai activ la discuțiile ce urmau după citirea referatelor, desigur că prestigiul lui ar fi crescut mult.

Pe la jumătatea anului III a intrat — ca un fel de secretar — la un mare avocat bucureștean, pe care-l cunoscuse în casa unchiului său.

Cele văzute și auzite acolo i-au cam tăiat pofta de-a îmbrățișa cariera de avocat. Patronul său, deși încîntat de inteligența și cultura lui, dar văzîndu-i timiditatea de care suferea, l-a sfătuit să dea examen de capacitate și să intre în învățămînt, sau să

îmbrăţişeze cariera de magistrat. Emilian Ionescu s-a oprit la cea de a doua soluţie. După ce şi-a trecut licenţele în drept şi filozofie, s-a prezentat la examenul pentru intrare în magistratură şi a reuşit întîiul. Nu şi-a luat însă loc numaidecît, fiindcă s-a înscris la doctorat şi i s-a prezentat ocazia să suplinească pe un profesor de la un liceu din Capitală, care din nou fusese ales deputat.

În anul cînd a suplinit, Ionescu a cunoscut pe o nepoată de vară a fostului său maestru Filip Petreanu, de care s-a îndrăgostit şi cu care s-a şi căsătorit după trecerea doctoratului în drept.

Avînd doctoratul şi fiind reuşit întîiul la examenul pentru magistratură, ar fi putut să-şi aleagă un loc chiar şi în Bucureşti.

A preferat însă Capitalei un tîrg din inima Ardealului. Îl cunoscuse într-o vacanţă de Paşti, cînd l-a invitat un coleg de la liceul unde suplinea, care era de felul lui de-acolo şi mai avea cîteva rude în pitorescul orăşel de peste munţi.

I-a plăcut din cale-afară pentru liniştea, curăţenia, rînduiala, viaţa patriarhală şi împrejurimile lui — munţi mijlocii sau dealuri îmbrăcate în falduri de pădure, ori cu livezi şi podgorii bine îngrijite.

Şi soţia lui a fost de părere să se aşeze, pentru cîţiva ani, într-un oraş mai mic. De fapt, dorinţa ei a tras hotărîtor în cumpăna alegerii.

Orăşelul i-a plăcut mult şi dînsei. Cei şapte ani şi jumătate petrecuţi acolo, au fost cei mai frumoşi şi mai rodnici ani din viaţa lui Emilian Ionescu. Dragostea lui pentru Nora atinsese repede un maximum şi se menţinea statornic, cu toată trecerea anilor.

Se părea că şi dînsa ţine mult la el. Un singur lucru a avut să-i reproşeze, cît au stat în Transilvania: încăpăţînarea ei de-a nu avea copii. Nici nu voia măcar s-audă de aşa ceva! Şi cît dorea el să aibă — băiat, mai ales!

Familia de tineri regăţeni a fost îmbrăţişată, de la început şi cu toată căldura, de localnici, iar judele Ionescu era tot mai preţuit şi stimat pentru cultura, talentul şi spiritul lui de dreptate.

Activitatea desfăşurată pe tărîm publicistic: articole în revistele de drept, poezii prin diferite reviste literare şi două volume apărute la *Socec* — unul de eseuri iar altul de versuri — l-au ridicat sus de tot în ochii celor din partea locului. Se mîndreau acum cu el!

Ionescu a avut răgaz şi să citească mult, iar în zilele de sărbătoare, — aproape regulat — ca şi în timpul vacanţelor, a făcut nenumărate excursii prin împrejurimi.

De slăbiciunea lui, aproape-aproape să se lecuiască. În orice caz, defectul acesta supărător, chiar dacă a fost observat, nu a fost şi exploatat. Iubirea şi preţuirea de care se bucura, au funcţionat întotdeauna ca frîne.

În cei şapte ani şi mai bine, numai în două rînduri — şi pentru scurt timp — au fost ei la Bucureşti. Au vizitat, în schimb, mai toate oraşele de seamă de peste munţi.

Avocatul Petreanu, fostul său maestru şi unchiul soţiei sale, şi-a văzut, în sfîrşit, visul cu ochii: subsecretar de stat la Justiţie.

De pe urma acestei numiri se trage toată nenorocirea lui Emilian Ionescu.

Petreanu l-a transferat în Bucureşti fără să-l mai întrebe, şi i-a propus să-l numească şef de cabinet, urmînd ca peste o lună cel mult, să-i dea o avansare în magistratură.

Dînsul a fost de părere să refuze transferarea şi cu atît mai mult şefia de cabinet. În concepţia lui, un şef de cabinet are atribuţiuni, dacă nu chiar umilitoare, în orice caz şterse, minore şi apoi prea i-ar fi răpit din timp o astfel de însărcinare.

Nora, în schimb, a socotit că trebuie să primească, deoarece i se deschidea, pe negîndite, o perspectivă ispititoare în carieră şi a insistat, în aşa fel şi-n aşa măsură, pînă l-a decis.

Ajuns la Bucureşti, a trebuit să accepte funcţia de director de cabinet — Petreanu i-a schimbat denumirea ca să dea, astfel, mai mult prestigiu postului de şef de cabinet.

Judecătorul Emilian Ionescu e însă profund nemulţumit, şi aşteaptă doar un prilej ca să poată scăpa din laţul în care s-a prins.

E ocupat acum pînă peste cap — nu mai poate scrie şi citi — e silit să ducă o viaţă mondenă iar timiditatea lui, în forfota ce clocoteşte la minister, s-a accentuat şi nu mai e trecută cu vederea.

Se fac glume şi ironii, iar cîţiva colegi cred că ar putea şi chiar încearcă să-i ia locul. Dar Petreanu nu-şi apleacă urechea nici la şoaptele, şi nici la asalturile lor.

Faptul că Nora a fost cu totul prinsă în angrenajul vieţii mondene din Capitală, îl îngrijorează serios pe Emilian Ionescu. Dînsa simte acum nevoia să facă lux, să se ducă la jurnii, ceaiuri dansante, la premiere, curse...

Într-un an de zile, economiile realizate de ei cît au stat în Ardeal s-au irosit; gratificaţiile şi diurnele lui Petreanu, pe care a trebuit să le accepte, nu-i mai ajung să facă faţă pretenţiilor Norei.

Soţia lui s-a înstrăinat sufleteşte de dînsul. De aceea, i-a propus şi a stăruit, în mai multe rînduri, să se mute din nou în Transilvania — Petreanu răspunsese afirmativ la sondările lui — însă Nora nici n-a vrut s-audă.

Se împlinesc doi ani de cînd soţii Ionescu s-au mutat în Capitală, ajungînd, prin felul de viaţă ce duc, musafir unul faţă de altul şi musafiri pentru casă.

De vreo două luni viața a devenit un adevărat iad pentru judele-prezident Ionescu; de vreo două luni are el indicii că soția sa îl înșală. S-a rugat, s-a umilit, a amenințat, s-a plîns și lui Petreanu. Nora neagă, dar nu vrea să-și schimbe felul de viață.

Grație intervenției doamnei Petreanu s-a ajuns, în sfîrșit, la soluția firească: divorțul.

Nora și-a căpătat astfel libertatea și liniștea, iar peste o lună de la despărțirea definitivă s-a căsătorit cu un cunoscut și bogat industriaș bucureștean, Savel Petrescu.

A fost prea mare lovitura pentru Emilian Ionescu. In plus, căsătoria precipitată a Norei cu omul despre care s-a vorbit insistent că-i fusese amant a constituit, pentru el, dovada sigură a legăturii, mai vechi dintre cei doi.

Lucrul acesta l-a scîrbit, umilit și revoltat. Totuși, simte lămurit, în adîncul inimii lui, că o iubește încă mult și că ar fi în stare s-o ierte, dacă dînsa s-ar hotărî să se reîntoarcă.

Chiar nutrește unele speranțe în privința aceasta, și în cîteva rînduri a încercat să facă sondaje printr-o bună prietenă a Norei. Răspunsul ei a fost însă categoric negativ.

Depresiunea sufletească în care se găsește Emilian Ionescu a făcut ca vechea lui timiditate să se accentueze. E așa de scîrbit și de rușinat uneori, încît îl încearcă gîndul sinuciderii. Ca să se arate la un medic nu are curaj și nici încredere nu are. Neîncrederea i-a sporit de cînd a citit unele lucrări de specialitate și a încercat, în două rînduri, sondaje pe departe, întîlnindu-se cu un coleg de liceu, medic de boli nervoase, cu reputație bine stabilită.

In ziua cînd s-a întîmplat nenorocirea sau accidentul — cine poate lămuri acest mister? — la Palatul de Justiție a avut loc vizita și inspecția noului ministru de Justiție. In timpul cuvîntării ministrului, Emilian Ionescu, ca să poată auzi mai bine, dar și

împins din spate de colegii care doreau acelaşi lucru, s-a trezit chiar în primele rînduri ale ascultătorilor. Spre nenorocul lui şi-a adus aminte, la un moment dat, de vechea-i racilă. Din cauza aceasta n-a mai putut fi stăpîn pe dînsul.

S-a simţit peste măsură de jenat, căci şi-a dat seama că şi ministrul l-a observat — ba a cerut, pare-se, relaţiuni de la unul din şefii de cabinet care-l însoţeau. A încercat să se tragă mai îndărăt, ca să fie astfel mascat de magistraţii şi avocaţii din faţă, dar n-a reuşit.

Judele-prezident Emilian Ionescu, la sfîrşitul festivităţii de la Palatul de Justiţie, a plecat fără o ţintă precisă — să se obosească, după cum i-a spus unui coleg de care s-a despărţit la staţia de tramvai. I s-a plîns că nu are poftă de mîncare şi doarme prost, iar doctorul l-a sfătuit, între altele, să facă multă mişcare pe jos.

Deprimarea lui Ionescu, din ziua aceea, nu se datora numai celor întîmplate cu ocazia vizitei ministrului de Justiţie. În ajun chiar, aflase de la un coleg că fosta lui soţie născuse, la sanatoriu, un băiat.

Naştere grea, dar atît mama cît şi copilul erau perfect sănătoşi. Deci, încă o dovadă că Nora nu a ţinut la dînsul, dar ţine mult la Savel Petrescu, de vreme ce i-a dăruit un copil.

Îngîndurat, amărît şi absent a ajuns la Gara de Nord, iar de acolo a luat-o, tot pe jos, spre Chitila.

S-a aruncat judele-prezident Emilian S. Ionescu înaintea rapidului de Iaşi, sau a fost surprins de trenul care înainta în plină viteză?

Cele două mașini s-au oprit brusc; distanța dintre boturi dacă o fi fost de un metru. Actorul pensionar Tase Pandelescu a reușit să scape ca prin urechile acului.

— Ești chior, măi? Nu vezi?

— De ce nu stai acasă, invalidule?

Șoferii, întărîtați peste măsură, și cum le-a scăpat victima, au început să se apostrofeze reciproc. Gură-cască s-au strîns numaidecît; sergentul din post a răsărit ca din pămînt.

Pandelescu, căruia îi tremură și-acum picioarele, s-a oprit în dreptul unei vitrine de librărie. Are aerul că se uită foarte atent, dar nu descifrează întreg mai nici un titlu de carte. Privirea i se mută de pe o copertă pe alta, apoi se oprește la șirul de săpunuri „Marsilia" și „Gallia" rînduite în formă de evantai. Bătăile inimii i s-au mai potolit; respirația nu mai are ritm precipitat. Cineva îl apucă de braț.

— O mie de ani pace, cucoane Tase! Ce mai faci, mătăluță?

— A, am onoare, domnule secretar!

Cel care ține prietenește de braț pe Tase Pandelescu este secretarul-contabil al teatrului național din localitate. El face și desface la teatru — și nu de ieri, de-alaltăieri! A avut și are, fără exagerare, pe membrii comitetelor și pe directorii teatrului, în buzunar. Le prinde numaidecît, le alimentează și le exploatează cu dibăcie slăbiciunile, și în felul acesta îi joacă pe toți pe degete.

De aceea, dacă vrei avansare, concediu, acont din salariu ori ajutor de boală, trebuie să treci negreșit pe la dînsul. Te ascultă atent sau distrat; te dojenește, îți dă sfat ori soluție, iar la urmă te vămuiește. Cînd s-a făcut încercarea, acum doi ani, ca să-l debarce, s-a văzut în sfîrșit lămurit, pînă unde și cîți din minister îl susțin.

— Cum mai mergi cu sănătatea, nene Tase?

— Să zic, mai binișor... ceva mai binișor.

— Văd că-n picior calci destul de bine!

— Mulțumesc lui Dumnezeu, de picior nu mai mă plîng... mîinile însă mă dor toată noaptea și mă scol cu ele înțepenite.

— Taci, domnule!

— Biata, nevastă-mea mă-mbracă și-acu.

— Phii!... Reumatism a fost, nu?

— Reumatism, domnule secretar... reumatism vechi, neîngrijit... Cînd n-ai cu ce te căuta și ești și tînăr pe deasupra, nu dai importanță și boala te sapă...

— Tare-mi pare rău — minte cu seninătate Caludescu — că nu ți s-au aprobat decît cinci mii!... Eu am stăruit să-ți dea măcar zece, ca să te poți căuta... n-a fost însă chip! Îți spun confidențial: și directorul și reprezentanții actorilor în comitet s-au împotrivit.

— Cred, cred, dragă domnule Caludescu... Eu îți mulțumesc din suflet și ți-oi purta recunoștință, că

tare bine mi-au prins şi cele cinci mii... la ţanc mi-au venit!

— Zău?

— Tocmai începusem nişte injecţii cu iod...

— Injecţii cu iod?!

— Da, în vînă... e acu un tratament nou pentru reumatism.

— Iaca nu ştiam.

— De, nu zic că mi-ar fi cerut bani bietu doctor Marinescu, dar mi-era şi mie ruşine; măcar trăsura şi medicamentele să i le plătesc.

Tot vorbind şi păşind agale şi cu opriri dese, au ajuns în dreptul bodegii „La bufniţă".

— Am onoare, domnule secretar!... Nu mă onoraţi, astăzi? — şi patronul se dă în lături din uşă ca să le facă loc.

— Ce zici, cucoane Tase? Un pahar de bere numai... are tîlharul ăsta o bere... şi rece, de-ţi trosnesc măselele!

— Cu plăcere... mulţumesc.

Patronul i-a aşezat la o masă mai retrasă şi aşteaptă comanda.

— Eu zic să ne facă un grătar amestecat: un vîrfuleţ de muşchi, un rinichi...

— Să mă ierţi, dar nu pot... sînt oprit de doctor.

— Un dumicat în sînge, bre omule!

— Zău, nu pot!... Nu te supăra, dar nu mi-i permis... fiece bucăţică de carne e otravă pentru mine!

— Atunci să ne facă o salată de roşii?

— Aşa ceva, da... merge.

— Pun şi cîteva felioare de telemea? — întreabă respectuos patronul.

— Sigur, cu telemea, cu ouă răscoapte...

— Lăsaţi atunci pe mine, cucoane.

— Să te văd, banditule!

După ce-au rămas singuri:

— Da' de ce n-ai venit alaltăieri la începerea repetiţiilor?

— Să-ți spun chiar drept ?

— Asta și vreau !

— N-am venit, fiindcă n-am fost invitat.

— Exclus ! Eu, cu mîna mea, am scris invitația și tot eu am dat-o curierului.

— Pe onoarea mea că n-am primit nimic ! Mă crezi acum ?

— Fireşte că te cred ! Cu mîna mea am pus : strada Jianu, numă...

— Apoi nu mai stau pe Jianu.

— De cînd te-ai mutat ?!

— De la sfîntu Gheorghe... Chiria era prea mare, casa avea nevoie de reparații radicale...

— N-ai stat de vorbă cu proprietarul ?

— Degeaba ! un cui n-a mai vrut să bată ca să ne silească să ne mutăm.

— Atunci să știi că de-aici vine toată încurcătura : tîmpitul de curier ți-a lăsat invitația la adresa veche... pun capul jos c-așa e !... Am să cercetez totuși personal.

— Nu-ți mai face sînge rău... Eu, că am acum explicația, nu mai sînt nici amărît, nici jignit.

Cu noua minciună ticluită prompt, Caludescu a scăpat de la strîmtoare. Socotind că e momentul potrivit spre a-și pune în aplicare un plan studiat mai demult, îl întreabă, așa, într-o doară :

— De ce nu-ți scrii amintirile din teatru, nene Tase ? Ce de material ai fi avînd dumneata !

— Trebuie să ai condei, nu glumă, domnule secretar... și pe urmă, cine ți le-ar tipări în criza de azi ?

— Iaca, eu aș avea o soluție.

— Care, mă rog ?

— Să-mi povestești mie, cînd ai avea chef... așa, cum ți-o trece prin minte. Eu notez pe hîrtie, iar acasă fac regulă în notițe. La urmă, l-oi chema pe Mălureanu de la „Mișcarea" pentru revederea materialului, și cartea-i gata ! Ce zici ?

— Ce să zic? In felul ăsta ar merge, cred... dar cu tiparul ce facem? Aici i-aici!

— Ce te priveşte pe dumneata? Avem fonduri suficiente la teatru, aşa că se poate căpăta un ajutor.

— Da' s-o desface oare cartea?

— Tot în seama mea rămîne şi desfacerea.

— De, să nu-ţi prea faci iluzii, dragule!

— Eu îs om de ţifre, nene Tase... eu nu merg decît pe lucru calculat. O pildă numai: sînt bun prieten cu inspectorul şef şcolar; ştii dumneata, că dacă-i dau un 10% desface sigur 2000 de bucăţi la şcolile din regiune?

— Atunci noroc să dea Dumnezeu şi bate colea palma!

— Noroc şi ceasul ăl bun, cucoane Tase! De cînd ai vrea să-ncepem lucrul?

— De cînd vrei dumneata... eu-s gata oricînd.

— Azi e joi, parcă... de luni ce vine. Ce zici?

— Înţeleşi. Pe coperta ne trecem amîndoi, nu?

— Cum, amîndoi?! Amintirile dumitale şi semnez şi eu?... Cam cum ar veni una ca asta?

— Atunci o prefaţă măcar, în care să-ţi mulţumesc.

— Nici o prefaţă... nu-şi are rost, crede-mă. Ce ispravă am făcut, în definitiv, dacă am pus şi eu cîteva virgule ori un punct, două?

— Atunci cîştigul juma şi juma.

— Nu e drept!... Dă-mi şi mie acolo, un 15, 20%... e suficient... prea suficient!

— De n-ar fi boala asta, n-aş pretinde o centimă măcar! Pe viaţa mea! Aş fi visat eu vreodată, domnule, să-mi tipăresc amintirile? Prin urmare, te rog să accepţi juma şi juma!

— Ei, asta!

— Te rog din suflet! Altminteri, nu mă-nvoiesc... pe ce am mai scump ţi-o spun!

— Bine, fie cum vrei dumneata. Dar să ştii că-mi calc pe inimă!

— Ba s-o faci cu inimă uşoară!

Fiindcă tocmai sosise castronul cu salată şi halbele, se servesc, ciocnesc şi printr-o nouă urare întăresc definitiv înţelegerea făcută.

După ce s-au servit şi a doua oară şi au cam ostenit:

— Cum a fost cu scoicile celea, nene Tase?

— Care scoici, bre?!

— Cînd ai jucat dumneata prin Bulgaria, îmi pare.

— A, da! — şi o undă de zîmbet îi pune lumină în ochi şi-i pungeşte faţa.

— Eram la Rusciuc în vara ceea... 91, 92, cred... am eu însemnat. Cercasem noi în ţară, într-un loc, două, trei... prost, da' prost!

Văzînd aşa, ne-am pus nădejdea-n cui şi ne-am hotărît s-o înşirăm iar de-a lungul Dunării.

— În romîneşte jucaţi?

— Sigur, dragule!

— Şi înţelegeau bulgarii?

— Înţelegeau ei şi bulgarii, dar pe lîngă Dunăre sînt mulţi romîni de-ai noştri.

— I-auzi, domnule! Nu ştiam... zău nu ştiam!

— Jucăm noi într-o grădină de vară: o seară, două... patru... ioc lume! Bani de întors nu mai aveam; de cerut în oraş, ne era ruşine. Ce ne gîndim atunci? Să expediem femeile şi pe unul Gligori Macovescu, că era mai bătrîn şi bolnăvicios, iar eu cu Ifrim — a şi murit în anul cela — şi cu Tănăsescu...

— Societarul de la Iaşi?

— El, da. Noi trei şi cu bagajul trupei să rămînem zălog. Hangiul s-a învoit. Trece o zi, trece două, se încheie săptămîna... nici bani de drum, nici tu veste din ţară. În timpul ăsta datoria la han creştea.

Văzînd hangiul că nici pomeneală de primit bani, ne opreşte într-o bună zi bruma de lucruri ce aveam, ne spurcă, ne înjură şi ne face vînt în stradă. Din

ziua ceea a început mizeria pentru noi — dar mizerie, nu glumă!

La han aveam, de bine de rău, o cămăruță cu un pat și dreptul la un fel de mîncare și-un sfert de pîine, la fiecare masă.

— Dar ce-i cu scoicile, că nu-mi mai aduc aminte?

— Iac-ajung: la urmă de tot, văzînd noi că nu mai e chip și nu e, ne-am apucat să prindem scoici cu piciorul — așa cum văzusem că fac puii de bulgari.

— Ți, ți, ți!

— Seara — că numai seara mîncam — ne strecuram în ograda hanului și ne rugam de-o babă care da ajutor la bucătărie, să ni le fiarbă. Tot baba ceea ne da, de la dînsa, un praf de sare, o ceșcuță de oțet și cîteodată și-o coajă de pîine uscată. De cele mai multe ori am mîncat scoicile fără pîine. Uite așa am dus-o vreo zece, douăsprezece zile, tot așteptînd bani din țară, căci între timp primisem scrisori, prin care eram înștiințați că banii urmează.

— De dormit, unde dormeați?

— Cînd era vreme frumoasă, afară; cînd ploua, în grajdul hanului.

— Și cum v-ați întors în țară?

— Ne-am rugat de-un barcagiu și ne-a trecut într-o seară la Giurgiu... de milă, că n-am avut ce-i da.

— Ce vremuri, ce vremuri, coane Tase!

— Iac-așa am dus-o noi, bătrînii, nu ca domnișorii de azi: angajament la absolvirea conservatorului, leafă bună, ajutoare de tot soiul, aventuri galante în lumea bună...

— Cronici, interviuri...

— Da, nici vorbă... uitam să le-nșir.

— Cîți ani de teatru ai avut, nene Tase?

— Apoi, dragul meu, acum trei ani cînd m-ați pensionat, împlinisem 47.

— Frumos, foarte frumos!

— Frumos o fi, nu zic ba, da' cînd cauți bine, cu ce m-am ales? Boală, sărăcie lucie...

— Apropo, maestre — aici Caludescu atacă de-a dreptul, intrînd în partea a doua a planului — : de ce n-ai dat şi dumneata o reprezentaţie de adio ? Iţi aducea sigur cîteva mii de lei şi aveai, după atîta zbucium şi privaţiuni, un prilej de regală satisfacţie !

— M-am gîndit şi eu — cum să nu mă gîndesc ? — am cerut chiar, dar nu s-a putut.

— Nu pricep, să mă tai ! De ce nu s-a putut ? Era doar dreptul dumitale... Nu ?

— E o poveste lungă şi plicticoasă... în două vorbe : m-au lucrat onoraţii mei colegi la director şi lucrurile au rămas baltă.

— De ce n-ai venit şi la mine, domnule ? Doar oi fi avînd şi eu un pic de putere în teatrul ăsta, în care salahoresc dinainte de război !

— Ştiu, ştiu că ai, dragule !... Nu mi-oi ierta toată viaţa greşala asta !

Caludescu face semn cu capul — mai mult din sprîncene ; băiatul se apropie binişor şi ia halbele ca să le umple pentru a treia oară.

— Poate s-ar mai drege busuiocul... să-ncercăm, ce zici dumneata ?

— Ei, unde-ar da Dumnezeu !... Dar nu cred... nu mai cred !...

— Lasă-mă pe mine să acţionez... mîine de dimineaţă chiar am să sondez pe director.

— N-aş şti cum să-ţi mulţumesc... cum să te răsplătesc pentr-o pomană ca asta !

— Te rog să laşi totul în seama mea !

— Din parte-mi, ai mînă liberă. Fă cum crezi, numai s-ajungem la capăt. Pentru osteneala dumitale, care trebuie recompensată cu vîrf şi îndesat, eu-s gata să cedez jumătate din cîştigul net.

— Nu aşa, nu !... Ştii bine că nu-mi place să-mi însuşesc din dreptul altuia. Ce ţi se cuvine, e al dumitale tot ; ce mi se cuvine pentru osteneală şi risc — dar numai ce mi se cuvine — primesc. Primesc, fiindcă-i dreptul meu ăsta.

— Eu te rog, te rog ca pe copilul meu, să primeşti cincizeci la sută din cîştigul net! Ia gîndeşte-te bine, dragă domnule Caludescu: reprezentaţia asta i-adevărată mană pentru mine... şi încă picată aşa, din senin!

— Ai de gînd să ne tocmim ca la carte, cucoane Tase?

— Te rog, nu te supăra! Zi, dumneata singur: cum vezi o-mpărţeală dreaptă? O-mpărţeală care să te mulţumească pe deplin.

— Ei, aşa te vreau! După ce rotunjim socotelile, atunci mă pot pronunţa care-ar fi cota mea. Făgăduieşte-mi însă că n-ai să faci discuţie inutilă!

— Nici cîrc nu mai zic... pe onoare!

— Bine-atunci.

— Ia pune, te rog, pe hîrtie!

— Stai niţeluş, frate: spune-mi mai întîi, ce colegi — dar care să-ţi fie prieteni buni — ai la celelalte teatre naţionale?

— Să-mi fie şi prieteni?

— Prieteni sinceri... de nădejde!

— Prieteni pe care să mă bizui n-aş avea decît pe Demetriad la Bucureşti şi pe Tănăsescu la Iaşi. Tănăsescu e chiar de-o seamă cu mine... Demetriad cu patru-cinci ani mai tînăr.

— Crezi că dacă i-ai ruga, ar juca atunci cu dumneata? E vorba de-o seară numai.

— Vin, vin amîndoi!

— Domol, nu te pripi!

— De ăştia doi sînt sigur ca de mine! Garantez, domnule secretar!

— Perfect atunci! Cam ce-ai vrea să joci, nene Pandelescule? Contează că ai să ai în distribuţie şi pe Demetriad şi pe Tănăsescu.

— Să zicem.. să zicem.. „Regele Lear". Ar merge, oare?

— De minune! Mare creaţie ai avut dumneata în tragedia asta!

— N-o fi cumva prea lungă piesa?

— Ce-are a face!... Sala o vei avea gratis... cu luminat, cu încălzit...

— Așa s-ar și cuveni, cred.

— Nici nu-ncape discuție, cucoane! Ia să vedem acum, cam ce s-ar putea încasa.

Caludescu cere creion și hîrtie, apoi începe socoteala:

— Patru avanscene a 1.200, 4.800... 38 benoare a 800 lei...

— Cum, 38 de benoare?!

— Benoarele și lojile le pun cu același preț.

— Păi, de ce așa?

— Ascultă colea: dacă X mă-ntreabă ce bilet a cumpărat Y și eu îi răspund că benoar, iar el îmi cere tot benoar și n-am, să nu cumpere adică de fel bilet?

— Ai dreptate!

— Las' pe mine, nene Tase... știu eu cum trebuie procedat.

— N-o fi însă cam exagerat 800 de lei?

— La o reprezentație de gală?! Fugi de-aici, domnule! Ce, vrei să ne devalorizăm singuri?

— Dar dacă nu s-or plasa toate?

— Ce te doare capul pe dumneata? Eu răspund de plasarea biletelor.

Caludescu așterne cifre, adună, taie, reface calculele. În timpul acesta, Tase Pandelescu, moleșit de băutură dar cu gîndul sprinten încă, s-a lăsat pe spetează scaunului, privește țintă în tavan, joacă degetele pe genunchi și mișcă des din buze. Vorbește singur, ori le frămîntă ca să-și descarce un prisos de energie? N-ar putea-o spune nici Caludescu, care de două ori s-a oprit din calculat și l-a spionat pe sub gene.

— Știi cam la cît s-ar urca încasările?

— Știu, dacă mi-ai spune.

— La circa 70.000.

— Zău?! Serios vorbești?

— Pe parola mea!

— 70.000, ai zis ?!

— Da, 70... poate şi peste 70.

— De te-ar auzi Dumnezeu sfîntul !

Cearcă să se ridice, renunţă, dar se închină evlavios.

— Acum mai departe : pe lîngă reţetă, vei primi şi un dar din partea teatrului... bani sau un cadou oarecare.

— Orice-o fi, e bine venit !

— Celelalte teatre naţionale au să-ţi facă şi ele cadouri.

— Cu criza de-acum, crezi ?

— Mai e vorbă ?! Nu ştii că e tradiţie în materia asta ? Trebuie să intervin apoi, cu directorul, la primar, ca să-ţi dăruiască un loc de casă.

— Loc de casă ?!

— Loc de casă, da.

— Ei nu, zău, că se-nvîrte camera cu mine !

— Numai cu locul însă ce-ai să faci ? Trebuie să ne gîndim serios, cum ţi-ai putea ridica o căscioară ca să-ţi odihneşti bătrîneţele.

— La aşa ceva n-aş îndrăzni să mă gîndesc !

— Ba, eu unul mă gîndesc serios... cred chiar că şi pipăi soluţia !

— Pentru casă ? Casa mea, domnule ?!

— A dumitale, nene Tase, a dumitale !

Îl apasă uşor cu palmele pe umeri, de-l aşază la loc în scaun, apoi se aşază şi dînsul.

— Acum ascultă, te rog : planul ţi-l face gratuit frati-miu, arhitectul.

— Gratuit ?!

— Asta va fi cadoul lui pentru reprezentaţia dumitale de retragere. În ce priveşte banii, două soluţii am avea : sau îi luăm de la Banca Naţională — conu Radu, senatorul, ne poate fi de mare folos că-i bun prieten cu guvernatorul...

— De unde pînă unde să-mi dea mie Banca Națională ?!

— Dar lui Nicolaescu de la București cum i-a dat 800.000 ? Ai ?

— I-a dat 800.000 ?!

— Să fii sănătos !... Ehei, ce știi dumneata, cucoane Tase ? Sau îi luăm de la Casa de credit a corpului didactic. Acolo lucrează cumnată-miu ca șef al contenciosului.

— Mi-ar da mie, ca pensionar, Casa ?

— Nu se caută dacă ești pensionar... membru să fii... atît. Dumneata ești membru ?

— Sînt frate, sînt !

— E lămurit atunci. Eu aș ține ca tot de la Banca Națională să-i luăm.

— De ce, de-acolo ?

— Fiindcă ți-i dă cu 1%.

— 1% numai ?!

— Unu, domnule... lege !

— Să văz banii-n palmă și tot nu m-aș convinge... pe viața mea ! Dă din cap și oftează. Caludescu, ca s-o scurteze o dată :

— Acum, ia să vedem ce cheltuieli aș avea eu.

— Așa da, așa te vreau !

— Un pic de pasiență, cum ar zice cucoana Mia. Va trebui, mai întîi și mai întîi, să dau o masă „di granda" membrilor din comitet, ca să-i avem de partea noastră.

— Foarte bine că te-ai gîndit !

— Apoi, cîte-o hîrtie de 500 la fiecare gazetar (îi numește și-i numără pe degetele de la stînga) ; opt cu toții, patru mii prin urmare.

Va trebui să-l pun pe Mălureanu să scoată un număr special : cu clișee, cu articole festive de la fruntașii din localitate, ceva amintiri de-ale dumitale etc... Asta înseamnă, pe puțin, 5-6000 de lei.

— Pe puțin, zic și eu ! (Habar n-are, dar așa, ca să nu tacă.)

— In sfîrşit, ca să nu mai lungesc pomelnicul: să-mi dai, cucoane Tase, 25% din ce s-o încasa, ca să-mi rămînă şi mie acolo un cinci mii de lei întregi.

— E prea puţin... zău, măi băiete!

— Atît e drept... crede-mă pe mine!

— Măcar un 40%, puică!

— Nici o centină mai mult!

Înţelegerea s-a făcut în sfîrşit şi a fost pecetluită cu pupături şi cu un nou rînd de halbe. Tase Pandelescu a ţinut cu orice preţ să plătească el — şi a plătit toată consumaţia. Pentru asta a trebuit să schimbe o hîrtie de cinci sute — ultima, pe care o păstra printre recipise vechi, pentru vremuri de restrişte. În schimb, Caludescu l-a convins să accepte şi i-a plătit gazetele de seară şi trăsura. L-a expediat cu trăsura, văzîndu-l că e aproape trecut şi ca să scape cu un moment mai curînd, doarece Pandelescu de-abia acum prinsese chef de vorbă.

Silvestru Caludescu a coborît pe Ungureni, fiindcă pe-aici scurtează mult din drum şi-i stradă mai puţin frecventată. Expeditiv cum e, şi pe deasupra şi bine dispus, a descurcat şi încheiat socotelile în ce-l priveşte. Dacă încasările se cifrează la 100.000, înseamnă că-i rămîn 25, din care va avea de „debursat" maximum 2.000, 3.000.

Locul de casă, dacă-i mai central, i-l cumpără el şi se apucă de clădit din vară.

★

Caludescu ciocăneşte mai tărişor şi tuşeşte.

— Cine-i acolo?

— Eu, domnule director.

— Caludescu?

— Da, el.

— Intră, domnule!

Savin Petrescu îi întinde arătătorul de la stînga, iar cu dreapta îi face semn să nu-l deranjeze.

Cu şahul dinaînte şi cu o carte de figuri alături, urmăreşte încordat dezlegarea unei probleme noi şi complicate. Caludescu a trebuit să stea în picioare şi să nu sufle o vorbă, pînă a terminat directorul de verificat soluţia menţionată în tratat.

E om ca de 40 de ani şi de meserie inginer-arhitect. Cum face politică mai demult şi-i element ascultător şi activ, putea fi deputat — i s-a propus chiar. A preferat însă direcţia teatrului, ca unul ce-i afemeiat, doritor de reclamă şi ca să nu-şi piardă timpul la Bucureşti, pierzînd astfel din clienţi.

— Ce vrei, Caludescule?

— Am cîteva adrese pentru semnat.

In timp ce Petrescu citeşte pe sărite şi semnează, secretarul aruncă o vorbă la întîmplare:

— Întîlnii ieri, domnule director, pe bietu Tase Pandelescu.

— Ei, cum se mai laudă moş Tase?

— Prost, domnule director, prost!

— Nu-i dădurăm, frate, un ajutor de boală?

— Da, i-aţi dat, dar ce poate să-i ajungă lui cinci mii de lei?

— Ei, dragul meu, să se mai chivernisească şi dînsul. Ce, la noi se revarsă Nilul? Să fie mulţumit cu ce i-am putut da!

— El e, sărmanul, dar nu-l iartă afurisita de boală. După cîte am înţeles eu, ar trebui să plece negreşit la Viena.

— Ce să facă la Viena?

— Să se caute mai serios. Reumatismul de care se vaită nu-mi miroase bine. Eu cred — să dea Dumnezeu să mă-nşel! — că-i un început de paralizie.

— Taci, domnule!

— Da, da... sifilis netratat la timp ori tratat băbeşte. Desigur că doctorii îl îndeamnă să se ducă la Viena ca să-şi facă un tratament cu malaria.

— Imi pare rău de dînsul, dar n-am ce-i face... pune-te în locul meu şi spune... te rog!

— Aveți dreptate, domnule director!

Și cînd a mai rămas numai o adresă de semnat:

— I s-a făcut și-o mare nedreptate nenorocitului ăstuia!

— I-am făcut-o eu, domnule?

— Nu dumneavoastră, nu... fostul director.

— Așaa?... Atunci nu mă mir de loc! Dar în ce constă nedreptatea?

— Pandelescu avea și el dreptul, pentru marele lui talent și pentru cei 47 de ani cît a slujit teatrul romînesc, la o reprezentație de adio.

— Sigur c-avea dreptul!

— Sucitul ăla de Mateescu l-a refuzat cu brutalitate!

— L-a refuzat?! N-am știut-o pînă acum.

— Da, domnule director... închipuiți-vă!

— Piii!... curios om! — ca să nu-i zic altfel.

— Să nu mai vorbim de dînsul. Vedeți, așa se-ntîmplă cînd cei în drept nu deschid ochii, ori nu vor să facă selecție la numirea directorului. Dacă a comis individul trei poezioare pe cînd era student, ori a scris vreo două articolașe într-o gazetă de provincie, tronc cu dînsul director la teatrul național!

Deși lui Savin Petrescu îi convine, ba chiar îi fac plăcere aprecierile lui Caludescu, fiindcă îzbesc într-un om pe care nu-l poate mistui și pe care l-a înlocuit anul trecut la direcția teatrului, socoti totuși că e mai bine să închidă paranteza.

— S-ar mai putea oare repara nedreptatea asta?

— Sigur că da! Îi acordați, pur și simplu, un spectacol pentru retragere.

— Așa?

— Nu știu însă dacă o mai accepta el.

— De ce, adică, n-ar primi?

— Puțin l-a costat afrontul ce i s-a făcut acum trei ani?... Nu știu apoi dacă boala i-ar îngădui să mai joace.

— Hm, te pomeneşti!

— Dar să trec peste considerentele astea: spectacol de adio, după trei ani de la retragerea din teatru, ar cam mirosi a pomană făcută de direcţie... Eu voi încerca, totuşi, să-l conving... poate să-mi reuşească... De ţinut, ţine mult la mine, Pandelescu!

— Mă bizui atunci pe tine... fă cum ştii, şi convinge-l!

Petrescu insistă pentru convins, fiindcă a mirosit prilej de reclamă. Urmărise el în gazete, cu atenţie şi invidie, retragerile de la celelalte teatre naţionale şi nu o dată oftase că la dînsul nu se putea aplica o astfel de reţetă. De abia la anul unul dintre actori — talent de mîna a doua — împlineşte treizeci de ani de teatru — minimum cerut de noul regulament.

— Mîine de dimineaţă vă aduc răspunsul lui Pandelescu.

— Caută să fie afirmativ!

— Imi voi da toată osteneala, vă rog să credeţi, domnule director!

— Ia să schiţăm noi, pentru orice eventualitate, un mic plan de lucru. Nu-i aşa că va trebui invitat careva de la minister?

— Desigur că trebuie! Eu mă gîndesc la secretarul general... e nepot de soră cu domnul deputat Mărgineanu.

— Bine zici, frate!... E ca şi făcut atunci. Invităm toate teatrele naţionale, ori numai pe cel din Bucureşti?

— Bunînţăles că pe toate! Au să ne trimită delegaţi şi cadouri... aşa-i uzul.

— Apropo, noi ce cadou să-i dăm?

— De, să ne mai gîndim, domnule director... e lucru delicat.

— Un ceas de aur?

— Nu, că are ceas frumos.

— O tabacheră cu iscăliturile noastre gravate?

— Nu fumează, bietul de el.

— O statuetă de bronz atunci?... Ceva, simbolic... şic!

— Mai bine bani ghiaţă, ca să se poată duce omul să se caute.

— Bună idee! Vreo zece mii or fi suficient?

— De... cam puţin.

— Puţin?! Atunci cam cît crezi?

— Vreo douăzeci de mii, aş zice eu.

— Bine, vom vedea. Trebuie făcută o largă publicitate retragerii. Şi pentru mulţumirea lui sufletească, dar şi ca s-avem public... sala trebuie să fie atunci arhiplină!

— Asta lăsaţi-o-n seama mea. Planul îl întocmesc cu Mălureanu şi vi-l supun apoi spre aprobare.

— Numai să nu ne coste prea mult!

— Nu-l las eu să-şi ia vînt. De altfel, posibilităţi financiare avem... slavă Domnului!

— Nu aşa: avem-avem... Trebuie să-mi rămînă rezerve suficiente, pentru orice eventualitate. Ştii că inspectorul Coculescu mi-a cerut zece mii, pentru vară-sa, care pleacă la Paris?

— Ar trebui să-i daţi, că are trecere mare în minister... întotdeauna i s-a dat.

— Ei vezi? Nu trebuie prin urmare să ne hazardăm, ca să ne trezim într-o bună zi cu fondul epuizat. Mai m-am ars eu de două ori cu Mălureanu al dumitale... cred că n-ai uitat?

— Domnule director, vă rog să lăsaţi toate în grija mea... n-o s-aveţi neplăceri... garantez!

— Un loc de casă să-i dăm oare?

— Desigur, desigur!... Vai de capul lui cum stă acum!

— Atunci să ne-abatem zilele astea pe la primărie ca să vorbesc primarului. Cînd avem fixat comitetul?

— Marţi la 5.

— Să trecem în şedinţa de marţi reprezentaţia lui Pandelescu.

— S-o trecem, domnule director, iar miercuri să ne prezentăm la domnul primar.

— Aprobat. Ai grijă de-l convinge pe Pandelescu!

— V-am făgăduit, păcatele mele!

★

In cabinetul primarului. De faţă primarul, inginerul-şef al comunei, directorul şi secretarul teatrului naţional.

— Cu ce-ţi pot fi agreabil, Petrescule?

— Nene Vică, am o chestie importantă.

— Mă sperii, măi băiete! Mai poate zăbovi, dragă, raportul ăsta către consiliul tehnic? se adresează inginerului.

— Îi dăm drumul cu poşta de mîine, domnule primar.

— Atunci aşteaptă niţeluş, pînă isprăvesc cu simpaticul nostru director. Nu cumva ai ceva secret, Petrescule?

— Nici un secret, nene Vică. Iată, pe scurt, ce m-aduce la dumneata: îl cunoşti, cred, pe Tase Pandelescu?

— Actorul?

— Da.

— Cine nu-l cunoaşte, bre?! Voi, ăştia mai tineri, nu l-aţi apucat în toată splendoarea lui... formidabil talent, domnule! Să fi fost omul ăsta în altă ţară, ori să fi avut măcar un pic de noroc!...

— Ştii că-i bolnav şi strîmtorat?

— Nu ştiam că-i bolnav.

— Un reumatism generalizat.

— Un reumatism suspect, se amestecă în vorbă — respectuos ca ton şi ţinută — secretarul teatrului.

— Ce vrei să spui?

— Probabil un sifilis netratat.

— Ai, ai, ai, bietul om! Să-i dăm un ajutor, sărmanul de el!

— Nu pentru asta am venit eu, cucoane Vică.

— Spune-atunci, bre... te-ascult!

— Pandelescu, deşi retras acum trei ani, îşi va da abia în iarnă reprezentaţia de adio.

— O să poată juca? Ziceţi că-i bolnav greu.

— Poate, poate! I se făcuse o mare nedreptate, cucoane Vică. Şi regulamentul şi uzul îi dau dreptul la o reprezentaţie de retragere.

— Bine c-ai dres tu lucrurile. Dar, în definitiv, care-i rolul meu în toată chestia asta?

— Se obişnuieşte să se dea sărbătoritului diverse cadouri. Niciodată n-a lipsit un loc de casă dăruit de primărie.

— Foarte bine!... Să-i dăm un loc de casă. Unde crezi, dragă, că s-ar putea da? se adresează către inginerul-şef.

— In cartierul demobilizaţilor, v-aş propune, domnule primar.

— Nu-i prea departe, măi băiatule?

— E departe tare! se grăbeşte să răspundă, în locul lui, directorul teatrului.

— Dacă-mi permiteţi şi mie — se amestecă Sergiu Caludescu — nu numai că e departe tare, dar e şi nesănătos... nici acum nu-s secate ca lumea bălţile din Ungureni... gara, apoi, la doi paşi: zgomot, fum de cărbune...

— Au dreptate băieţii. In altă parte n-ar fi chip?

— Să-i dăm atunci în cartierul Morilor... e cartier nou, destul de nalt, sănătos...

— Fugi, măi, d-aici! Inseamnă să sai din lac în puţ. Mai departe încă, lumină electrică nu, apă nu, tramvai nu. Să-i dăm undeva mai în centru.

— Dacă-mi permiteţi, domnule primar: eu v-aş face, respectuos, o propunere.

— Poftim, domnule Caludescu.

— Cel mai potrivit, după mine, ar fi colțul: Măgurele, Sfînta Treime.

— Foarte bun! exclamă directorul teatrului.

— Perfect, zic și eu! Ce părere are însă inginerul?

— Domnule primar, locul e într-adevăr central, suficient, prea suficient pentru o pereche de case...

— Ei?

— ... dar... nu cred că se poate așa de ușor.

— De ce?! Ce s-ar opune?

— Ar fi, cred... unele piedici...

— Ce piedici, domnule?!

— Vi le spun eu dumneavoastră.

— Spune-acum, că nu mă feresc de dumnealor!

— Domnul consilier Stamate a pus de mult ochii pe colțul ăsta.

— Domnul Stamate să mai mă slăbească! Pe vară, două luni în cap s-a plimbat în străinătate pe contul primăriei...

— Știu, domnule primar.

— Pe fiu-său, de un an îl țiu în concediu ca să-și dea doctoratul. Cred c-o să mai stea un an la Paris și tot nu și-l trece!

— Toacă iar banii lui bietu nea Stamate!

— Dar și leafa de avocat clasa I-a la primărie... dacă nu mă-nșel cumva?

— De, așa e.

— Mai săptămîna trecută, nu-i cumpărai lui amicul Stamate tot fînul pentru primărie? Prin urmare, a se mai slăbi cu dragostea... scurt și cuprinzător! Domnule director, ce mai la deal la vale: ești mulțumit cu locul propus de Caludescu?

— Mai mult decît mulțumit!

— Îl vei avea atunci... ai cuvîntul meu de onoare!

Pe drum, după ce Caludescu s-a fixat — va clădi cu etaj și va lua chiria pe doi ani înainte ca să nu se împrumute — deschide iar vorba:

— Domnule director !

— Da, dragă.

— Uitarăm ceva, azi de dimineaţă, cînd am fost la domnul deputat Mărgineanu.

— Ce naiba am uitat ?

— O decoraţie pentru Pandelescu.

— Bine... asta-i uşor. Imi faci mîine un raport, îl semnez şi-l trimiţi apoi doctorului Mirea.

— Pleacă la Bucureşti zilele astea ?

— Mîine noapte. I-l lasă lui Mărgineanu la hotel, iar dînsul aranjează cu secretarul general. Bine că mi-ai adus aminte... făceam gafa !

Ştirea cu reprezentaţia de adio a lui Pandelescu a fost bine primită în oraş. Noutăţi, ca de pildă : participarea secretarului general, a delegaţiilor de la toate teatrele naţionale, amănuntul că doi actori de mare talent, prieteni buni şi camarazi din tinereţe cu sărbătoritul, vor juca în „Regele Lear", au stîrnit viu interes. Publicitatea, regizată cu meşteşug de gazetarul Mălureanu, a ţinut la suprafaţă, în permanenţă, pentru opinia publică, evenimentul acesta.

Tase Pandelescu e tot în al nouălea cer. Şi-a neglijat tratamentul medical şi nu mai ţine dietă. Sau că e la mijloc efectul tardiv al injecţiilor cu iod, sau poate numai buna lui dispoziţie, dar rezultatul e că se simte destul de bine. Durerile îl mai încearcă, e drept, că doar e iarnă grea — deşi ne găsim abia la începutul lui noiembrie — dar de mers merge uşor, iar de îmbrăcat se îmbracă acum singur. Toată ziulica e în oraş ; discută cu cunoscuţii, asistă la repetiţii ori umblă — pe unde nu ţi-ar da în gînd — ca să plaseze din bilete.

A socotit de datoria lui să-l uşureze pe Caludescu, care s-a dovedit de rîndul acesta săritor, priceput şi inimă generoasă. De aceea a cerut cu insistenţă jumătate din numărul biletelor şi ţine să le plaseze toate, într-o săptămînă numai. Degeaba i-au tot

suflat unul şi altul la ureche, să nu se încreadă orbeşte în Caludescu, căci trebuie să aibă el vreun interes — şi nu dintre cele mărunte — de se mişcă aşa cum se mişcă. Increderea, stima şi afecţiunea lui Pandelescu sporeau, parcă, pe măsură ce bănuielile celorlalţi căutau să-l pună în gardă.

Lumea actorilor e împărţită pe chestia reprezentaţiei de adio. Unii dintre tineri, cu toată cascada de articole, însemnări şi notiţe ce apar de vreo lună, sînt sau fac pe indiferenţii. Doi-trei, entuziaşti de felul lor, aşteaptă cu înfrigurare evenimentul — mai ales că sînt şi distribuiţi în piesă.

Actorii cu greutate — „bătrînii" mai bine zis — sînt de asemeni împărţiţi. Cîţiva văd cu ochi buni şi fac atmosferă favorabilă în jurul acestei reprezentaţii de adio. Sînt cei care, peste cîţiva ani, cînd vor împlini 30 de ani de teatru, îi va ajunge rîndul. Vreo doi se bucură sincer, deşi sînt poate cei mai rezervaţi. Cu sufletul mai puţin tăbăcit — deşi încercaţi cu vîrf şi îndesat — se bucură sincer, amintindu-şi de nenumăratele creaţii ale lui Pandelescu şi totodată de viaţa lui, zbuciumată şi plină de lipsuri.

In sfîrşit, mai e „Sfînta Treime", care nu se poate împăca şi deci nu admite astfel de proporţii pentru acest eveniment. Amintiri mai vechi şi calcule de viitor ; invidie care roade, necaz care cătrăneşte sufletul.

Sînt şi mai porniţi, de cînd încercările făcute pentru a diminua importanţa sărbătoririi lui Pandelescu au dat — aproape toate — greş.

★

Două zile mai sînt pînă la reprezentaţia de adio a lui Tase Pandelescu. Nae Russu, căpetenia spirituală a „Sfintei Treimi", care, fie în tovărăşie cu Caludescu, fie lucrînd pe cont propriu, a tras numai fo-

loase de la teatru, și-a invitat tovarășii la un „grătar" și un „pelinaș".

— Noroc, frate Nae!

— Ceasul ăl bun!

— Să dea Dumnezeu! — și Nae Russu golește paharul din două înghițituri smucite, apoi plescăie din buze — semn că-i mulțumit.

— Bun pelin, măi băiete! Ce zici, Demetriene?

— Totdeauna nea Nae a avut băuturi de prima calitate!

— Știi că tîlharul de Caludescu a cam simțit că ai un dinte împotriva lui?

— Las' că i-o plătesc eu cînd mi-o veni bine! Apoi e de admis, domnilor, să nu mă pună și pe mine în curent cu chestia Pandelescu?

— Ai dreptate, măi băiete!

— De trei ori, în lipsa mea, a fost adusă în comitet! Intîi, cînd s-a aprobat reprezentația; a doua oară, cînd s-a fixat suma de 25.000 cadou din partea teatrului iar a treia oară, cînd s-a stabilit lista invitaților.

— I-a fost frică; știa el că ai fi luat poziție.

— Prost, de trei ori prost, dacă și-a făcut astfel de socoteli! Credea el că sînt așa de neghiob să mă opun, cînd directorul era pentru, iar dumnealui lucrase pe toți membrii din comitet? A, că aș fi pus piciorul în prag, și aș fi reușit să reduc proporțiile mascaradei ăștea, e cu totul altceva! Dar de-aci și pînă a mă opune de plano, mai va!

— Care sînt ultimele noutăți?

— Sosesc delegați de la toate teatrele naționale.

— Taci, frate! Adică scrisorile noastre n-au avut nici un efect?

— Ceva-ceva au avut... vor fi delegații restrînse și formate numai din stagiari.

— Nici un societar?

— Absolut nici unul! Pare-se că nu va veni nici Tănăsescu de la Iași.

— Asta da, asta e o lovitură! Ce se fac atunci dumnealor? Reclamă deşănţată, afişe lipite, bilete vîndute...

— Au trimis de două ori la mine ca să vin diseară să repet... pentru orice eventualitate... Au trimis însă şi telegrame disperate la Iaşi.

— Şi tu ce faci, măi Năică? Te duci adică?

— La început eram hotărît să nu mă duc... să mă fac bolnav ori să refuz pur şi simplu. Tot eu mi-am zis însă: nu e diplomatic — şi nu e. Am să mă duc, repet frumuşel, iar la spectacol le ratez eu succesul dumnealor! O bîlbîială, o replică uitată, o intrare greşită...

— Bună lovitură!

— Bravo, nene Nae!

— Secretarul general nu vine... îl va înlocui însă directorul general.

— Bine era dacă nu venea nici ăsta.

— Evident, dar dispoziţia secretarului e categorică.

— Aduce şi decoraţia?

— Le aduce, nu aduce.

— Cum, le aduce? Nu i s-a dat numai „Bărbăţie şi Credinţă"?

— Alaltăieri s-a semnat decretul şi pentru „Meritul Cultural" clasa-ntîia.

— Clasa întîi?!

— Da, clasa-ntîia. Închipuiţi-vă!

— Ţi, ţi, ţi!

— Mă, mă, mă!

— Am în gînd un plan şi-aş vrea să ştiu dacă-l împărtăşiţi şi voi.

— S-auzim, iubitule.

— Spune.

— Cred că şi voi sînteţi de părere că a luat proporţii de-a dreptul scandaloase reprezentaţia lui Pandelescu?

— Curată bătaie de joc!

— Absolut!

— Bine, nene, mi-am zis : e om bolnav bietul Pandelescu, perfect ; a fost el, la vremea lui, şi-un actor înzestrat, nu zic ba, dar nu un colos cum vor dumnealor să-l scoată... un fel de geniu neînţeles de o parte din contemporani, urmărit şi nepăstuit de cei ce s-au temut de dînsul !

— Logică observaţie !

— Şi eu sînt de acord... pe toată linia !

— De cîte creaţii, propriu-zis, am putea vorbi ? De două, trei... maximum patru !

— Zi cinci, zi şase !

— Dar de ce să zici, dacă nu-s ? Şi nu-s, chiar de le-aţi căuta cu luminarea !

— Apoi, un om fără şcoală, domnule... fără pic de carte !

— De-abia ştie să se iscălească !

— Care n-a ieşit din ţară o dată măcar !

— Cum ar trebui să fii sărbătorit dumneata la anu, cînd împlineşti 30 de ani de muncă titanică ?... Dumneata, care eşti licenţiat în drept, care-ai făcut un an la conservatorul din Paris, care-ai urmat cursuri de perfecţionare la cel din Viena !...

— Care citeşte, care scrie, care dă o raită în fiecare an prin străinătate !

— Nu e vorba acum de mine, măi băieţi.

— Dar e justă observaţia lui, ori nu ?

— E justă, firește... da' să continui. Trebuie, m-am gîndit eu, să diminuăm cu orice preţ proporţiile mascaradei ăşteia. Dacă izbutim să introducem un element comic, am reuşit sigur să-i reducem proporţiile. Nu ştiu dacă-am fost destul de clar ?

— Ingenioasă idee !

— Cum ar fi însă de procedat ?

— Voi ştiţi că directorul general e un afemeiat de-n-are pereche. Cu Miculeasca a trăit mai bine de trei luni — şi i-a plăcut zvîrluga asta.

— De Miculeasca noastră e vorba ?

— Da, frate, da !... El i-a dat premiul întîi la absolvirea conservatorului.

— Tot după urma lui o fi angajată la noi ?

— Tot, da. Miculeasca, după cum ştiţi, aşteaptă să fie avansată societară. Ea s-a convins acum că fără ajutorul meu, nu poate pupa gradul. Cînd a venit ieri să mă roage, i-am spus-o net : „Se face, fată hăi, dacă-mi faci şi tu mie un mic serviciu".

— O fi destul de discretă, curvişţina ?

— Garantez !... Doar n-o pun la încercare pentru prima dată ! I-am spus textual : „Mîine, la 11, soseşte cu acceleratul directorul general ; masa o ia la directorul nostru"...

— Aud că s-au lansat o mulţime de invitaţii ; nici un actor însă... Frumos, foarte frumos !

— Da, domnule ! Tot opera lui Caludescu e şi asta. Dar să continui. „Cînd s-o-ntoarce de la dejun, să te găsească negreşit în holul hotelului. Urci în camera lui, te mai culci o dată cu porcul ăsta"...

— Unde-a mers mia merge şi suta ! Ha, ha, ha !

— ...şi faci pe dracul în patru, de-i furi discursul — el, cum ştiţi, citeşte întotdeauna...

— Perfect !

— ...precum şi decoraţiile aduse pentru Pandelescu — bineînţeles, fără cutii.

— Dar dacă o simte cînd manevrează ?

— Nici o grijă ! Sacrific, din colecţia mea, două sticle de Cotnari... se dă în vînt după vinul ăsta şi nu ţine la băutură.

— Eşti dat dracului, măi !

— Bravo, nene Nae... bravo !

Rîd cu toţii ; voia bună li s-antors. Paharele se golesc şi se umplu de cîteva ori, la rînd.

— Ai aflat ce cadouri au votat celelalte teatre ?

— Iaşul, un stilou şi-o tabacheră ; toate celelalte, bani.

— Asta, cu siguranţă, după sugestiile lui Caludescu !

— Nici vorbă!

— Rămîne el cu vreo 10.000 din afacerea asta... poate și mai mult.

— Cu 30—35.000, după socotelile mele! Ieri, la aperitive, Pandelescu, care se ciupise bine de rîndul ăsta, ne-a spus drept că învoiala e făcută pe 25%, nu pe 10 cum spusese la-nceput, damblagiul.

— Mare șnapan e Caludescu!

— Pînă cînd o să mulgă ăsta, domnule, teatrul?

— Pînă ne-om sătura de-a mai fi niște neghiobi.

— Ei, ce naiba-am putea face?

— Cînd are atîtea proptele la București!... Pe unul îl ține cu subvenție lunară, altuia îi trimite polobocul cu vin...

— Am putea, totuși, dacă am fi solidari.

— Bine, să zicem c-am fi.

— Ușor de zis... noi și solidari... aida-de! Cam pe cîte cucoane poți conta, domnule Tisescu? Pe cîți din filfizonii ăștia, plini de fumuri dar fără pic de talent? Spune, te rog!

— Are dreptate!

— Știu bine că are, dar eu pun o ipoteză. Poftim, să presupunem că sîntem solidari...

— Toți?!

— Nu toți... e imposibil așa ceva... dar nici nu e nevoie, cred. Majoritatea e suficient.

— Dacă am majoritatea-n buzunar, eu mă fac forte să-l aduc în anchetă pe inspectorul general Eftimescu. Ne ascultă, ne ia frumușel declarațiile, îi strecor la plecare un plic cu vreo 15 cearșafe noi-nouțe, și-i taie capul lui Caludescu, cum mă vezi și te văd!

— Pramatia de Eftimescu e-n stare să ne spună lui Caludescu, iar ăsta, dacă-i dă — și-i dă cu siguranță un 20.000 — rămînem iar de căruță!

— Mai întîi: Eftimescu are de plătit o poliță veche lui Caludescu.

— Știm asta.

— Apoi, ancheta o cer în vară, cînd Caludescu e plecat la băi.

— Cum o să fie atunci interogat ? !

— I se trimit, în scris, întrebările, iar dumnealui răspunde tot în scris... pură formalitate.

— Așa da... bun... admit !

Cei trei „frați de cruce" au continuat sfatul, dar și băuturica.

★

Diseară are loc reprezentația. Patru trecute. Nae Russu se ridică într-un cot, clipește des, se scarpină cu stînga în creștetul capului, apoi trage cu urechea. Bate cineva — și destul de tărișor ; prin urmare nu visase.

Își trage binișor picioarele ca să nu trezească motanul, ferește, în ultimul moment, măsuța pe care se află ceșcuța cu cafeaua nebăută, se apropie binișor de ușă și se uită printr-o destrămătură a perdelei.

E Dudu. Russu înjură printre dinți, deschide și se cuibărește la loc, în pat. Dudu Neculcea, fecior — singurul la părinți — de preot cu stare, e de un an și jumătate „în pensiune" la societarul Nae Russu, care-l prepară pentru conservator. Vorba vine că-l prepară — doar de făcut, face figurație mai în fiecare seară ; încolo, e adevărat cal de saca. Dudu e toată ziulica pe drumuri : duce un bilet, aduce un răspuns, trage cu urechea la bîrfeala din teatru, e mînat după tirguieli la celălalt capăt al orașului, unde Russu a descoperit pastramă fragedă, un vin cu buchet ales, lemne ieftine... Dar ce nu poate descoperi, în oraș, unul ca Nae Russu ?

— Vești bune ?

— Mde... nu tocmai.

— A venit directorul general ?

— Venit, da.

— S-a dus Miculeasca la hotel ?

— S-a dus, săraca.

— Bravo! Dar de ce-o compătimești mătăluță?... Poate crezi că-i fată mare?

— S-a dus, dar degeaba.

— Cum degeba, măi?!

— Domnu' director general a tras de-a dreptu la domn' director al nostru.

— Cum se poate?! Și ce face acum?

— Doarme, că s-a-mbătat.

— Unde doarme, mă?

— Acasă, la domn' director.

— Bătu-te-ar Dumnezeu să te bată de tont!

Dudu Neculcea tace; Nae Russu tace, dar pufnește înciudat.

— De la Iași veniră careva?

— Directorul teatrului și doi societari.

— Chiar directorul?!

— Da, și cu cucoana dumnealui.

— Ptiu, fire-ai al dracului! — și scuipă spre Duduleț cu cărbunele găsit în cafea, pe care l-a tot plimbat cu limba dintr-o parte într-alta, pînă s-a încredințat că e cărbune, nu gînganie.

— Demetriad a venit?

— Da... cu „simplonul"... acum sînt în repetiție.

— Altul n-a mai venit? Lua-v-ar dracul pe toți!

— Cu domn' director general au venit și trei gazetari din București.

— Poftim!

Neculcea, care n-are pesemne de lucru:

— Mi-a spus Crețu de la registratură că domnul secretar a primit o comandă de 1.000 de bucăți pentru Casa școalelor.

— O mie, de ce?!

— O mie de „amintiri" de-a dumnealor.

— Ieși, cobea dracului!... Ieși!

Se aplecă, înșfacă gheata și dacă Duduleț nu închidea ușa la timp, cu siguranță că de rîndul acesta

ar fi făcut cunoștință mai de-aproape cu bocancul maestrului Russu.

— Stai, nu pleca, javră!

Băiatul se uită prin destrămătura perdelei și văzîndu-l că a săltat motanul pe genunchi și-l mîngîie, se apropie mai liniștit.

— Caută în buzunarul de la pantalonii mei și ia doi poli!

— Luai.

— Numai doi să fi luat?

— Numai.

— Suie-te într-o trăsură, și din pămînt din iarbă verde să mi-l scoți pe șeful electrician!... Vezi că poate-o fi chiar la teatru.

— La teatru nu-i... e numai Gore la repetiție.

— Te-ai întors, ori nu?

— Ușor i-a comanda! — și trage ușa repede și cu putere.

— Gura!... Gura, mocofane!

Nae Russu, ca om încercat și calculat, a contat și pe întorsătura asta; de aceea urmează să-și pună acum în aplicare cealaltă soluție.

*

Sala arhiplină. Lume aleasă; autoritățile în păr. Cucoanele poartă toalete grele; domnii, smoching ori jachetă. Primarul și medicul județului au venit în frac. E cu atît mai surprinzătoare ținuta participanților, cu cît, de la o vreme, se luase prostul obicei ca la premiere să se vină tot în haine de stradă. Criza pe de-o parte, tradiția slabă pentru un teatru provincial, pe de altă parte. Actele întîi și doi au fost jucate magistral. După al doilea, s-au aprins toate luminile în sală și după o pauză scurtă și fără să se mai sune gongul, s-a ridicat cortina. Toți actorii teatrului, delegațiile, șefii autorităților, prezidenții societăților culturale, gazetari etc. Ropot de aplauze, strigăte de „bravo". Toată sala freamătă. Directorul teatrului se

desprinde din grup și-și începe discursul. E palid, respirația scurtă, iar mîinile îi tremură.

Liniștea se restabilește încetul cu încetul. Nici o mișcare și nici o șoaptă. Deodată, luminile se sting — și în sală și pe scenă. Cineva, de la galerie probabil, strigă: „Foc!" Un altul, tot de sus, întărește: „Foc, foc, fugiți!"

Țipete și învălmășeală de nedescris. Sala se evacuează cu greu. Se dă vina pe femei și pe copii, dar de vină sînt toți. Ordinele și sfaturile mai rău sporesc buimăceala. Pompierii — deși postul e în vecinătate — au sosit, ca de obicei, cu întîrziere.

Cînd s-a aflat în sfîrșit că nu e foc, că totul fusese o farsă de prost gust ori nălucire din partea vreunuia de la galerie, era prea tîrziu. Lumea, în bună parte, se împrăștiase; atmosfera nu mai era prielnică nici pentru festivitatea începută, nici pentru continuarea spectacolului.

Discursurile au fost ținute totuși, în sala „Minerva", unde s-a dat banchetul. Tot atunci și tot acolo i s-au înmînat lui Pandelescu decorațiile și darurile. Festivitatea s-a desfășurat într-un tempo trenant și într-o atmosferă aproape glacială. Mulți dintre invitați au lipsit și mulți nechemați le-au luat locul în ultimul moment.

În sală a fost frig, lumină insuficientă, iar masa s-a servit după o așteptare de aproape două ore, lumea venind, din pricina „bombei" de la teatru, cu mult mai devreme decît fusese comandat banchetul.

De „bombă" au știut: „frăția de cruce", electricianul-șef al teatrului și Duduleț Neculcea. N-au suflat însă nici o vorbă, așa că cele două anchete făcute, — una de directorul teatrului iar alta de chestorul poliției — n-au dat nici un rezultat.

Dar nici ancheta pusă la cale împotriva lui Caludescu nu s-a putut face, pe vară. Și nu s-a putut face,

fiindcă secretarul-contabil a supravegheat personal clădirea ce-şi toarnă pe locul luat cu te miri ce de la Pandelescu, renunţînd, pentru prima oară de cînd e la teatru, de-a mai pleca undeva la băi sau măcar la aer curat.

IN ANCHETĂ

Inspectorul general Enache Gr. Popescu, în așteptarea bunătăților comandate, mai cere o țuică mică. Să ia el aperitiv, e lucru rar; ca să ceară și o a doua țuică, înseamnă să se fi petrecut ceva deosebit. Și într-adevăr, s-a întîmplat. De 16 zile anchetează Enache Popescu în X. In răstimpul acesta n-a avut nici oră de masă, nici oră de somn. A îmbucat cînd a putut și ce-a putut; s-a culcat tîrziu, spre dimineață, ori s-a mulțumit, de cîteva ori, cu un ceas-două de ațipeală în cursul zilei.

La început a lucrat cu un inspector-contabil și un controlor de la inspectoratul regional. Cînd a văzut însă că bieții oameni s-au împotmolit cu totul, ori s-au lăsat înadins să se-mpotmolească, i-a trimis la reședință și s-a apucat singur și pe-ndelete să purice notele, facturile și registrele. Numai așa s-a putut da de întregul fir al fraudelor comise de cei doi cumnați: unul director la Școala normală de

băieți, celălalt director la Școala superioară de arte și meserii din X.

Acum e liniștit și mulțumit — liniștit, deoarece ministrul a aprobat, în urma deslușirilor cerute și primite telefonic azi de dimineață, ca să fie trimiși la parchet cei doi directori abuzivi; mulțumit, căci deseară chiar va fi acasă și în plus, după cum stă scris și-n telegrama primită ieri, și-n *Adevărul* pe care-l frunzărește în așteptarea ciorbei de nisetru, a fost numit prezident la o comisie de bacalaureat din Capitală. Asta înseamnă că n-o să se mai deplaseze în provincie pentru sesiunea asta — cheltuială, cameră de hotel și masă de restaurant — și o să aibă posibilitatea să-și trateze reumatismul, o lună în cap, la Herculane ori la Govora.

Inspectorul general Enache Popescu parcurge cu popasuri lista profesorilor numiți în comisiile de bacalaureat. Cunoaște pe cei mai mulți și bănuiește dedesubturile numirilor — mai tuturor numirilor. Unul e rudă de-aproape cu secretarul general, altul e deputat, un al treilea scrie la gazetă, al patrulea, deși dascăl slab și cu gestiune de director nedescurcată, e totuși cel mai gălăgios dintre președinții de secție ai Asociației profesorilor secundari.

Enache Popescu îi cunoaște bine și i-a putut cunoaște, deoarece de 12 ani, fără întrerupere, funcționează ca inspector general al învățământului secundar. Nu face politică și nu se pretează la tranzacții și totuși a ajuns și se menține inspector general inamovibil.

Numirea i-a venit din senin. Ministrul, care și-a oprit ochii pe dînsul, a crezut că prin această distincție și încrederea arătată apoi — în două rînduri l-a delegat secretar general — îl va obliga, în cele din urmă, să facă politică — mai exact, o anumită politică. Enache Popescu n-a priceput ori n-a vrut să priceapă calculele ministrului. La fiecare schimbare de regim — și au fost, slavă Domnului, destule

— ; la fiecare anchetă complicată — şi cele mai multe au avut complicaţii — inspectorul general Enache Popescu şi-a înaintat demisia. S-au mişcat atunci clubiştii, adversarii dar şi prietenii. O săptămînă, două, trei, demisia era cercetată pe toate feţele, cîntărită, rezolvată provizoriu, iar în cele din urmă respinsă — categoric respinsă. Oricîţi competitori se iveau ; oricît ar fi stingherit uneori pe un ministru al şcoalelor un inspector intransigent şi integru ca Enache Popescu, totuşi, după zbucium şi cumpănire, ministrul politician se hotăra să păstreze şi să folosească mai departe pe inspectorul care nu făcea nici politică, şi nici hatîrlîc.

Pe lîngă „legitimele" interese ale partizanilor, — multe şi de tot felul — erau şi interesele mari, interesele permanente ale învăţămîntului, peste care politicianul de la Ministerul Instrucţiunii n-ar fi putut trece. O chestiune încurcată care se cerea pusă definitiv la punct, anchetarea unor elemente prea abuzive ori cu trecere mare sileau pe trimisul şi reprezentantul partidului respectiv să facă apel la priceperea, ponderea şi integritatea inspectorului general Enache Gr. Popescu.

Tocmai tăiase trei felioare de ardei verde şi se pregătea să guste borşul, cînd chelnerul, însoţit de un factor poştal, se opri în dreptul mesei lui. Telegrama primită avea următorul conţinut :

„Deplasaţi-vă imediat Y şi raportaţi telegrafic asupra altercaţiei de la liceul «Moise Vodă».

Secretar G-ral P a n a i t e s c u".

Inspectorul general Enache Popescu, în loc să mai plece cu acceleratul de 14,33 spre Bucureşti, a plecat cu acceleratul de 14,40 spre Y, hotărît să termine ancheta într-o singură zi, ca să nu piardă cumva bacalaureatul.

*

În cancelaria liceului de băieți din orașul Y. De la gară a oprit direct la școală, decis să-și culeagă de cu seară primele informații, ca mîine, pînă-n prînz, să încheie negreșit ancheta. S-a lăsat bucuros păgubaș și de masă și de odihnă, numai și numai să poată fi la timp la București. Examenul de bacalaureat începe poimîine dimineață la orele 8.

Inspectorul general Enache Popescu a luat loc în fotoliul directorial; de cealaltă parte a biroului, în picioare, directorul liceului „Moise Vodă". Slab, șui de-un umăr, străveziu și timid. Ferește privirea grea, scrutătoare, a inspectorului și vorbește rar, aproape șoptit.

— Dumneata ești suferind?

— Da, domnule inspector general.

— Și de ce suferi, mă rog?

— De inimă.

— Ai fi fumînd mult?

— Nu fumez și nu beau alcool... sub nici o formă...

— Atunci?

— Din război, domnule inspector general.

Oftează, roșește și-și apleacă privirea. Pauză.

— Și zi, conflictul e între dumneata și profesorul Negrescu?

— Acum s-a transformat într-un conflict între majoritatea profesorilor, revoltați de cum se poartă colegul Negrescu și minoritatea legată de dumnealui prin interese materiale ori politice.

— Cam ce fel de interese materiale?

— Domnule inspector general, n-aș vrea... Îmi vine greu, vă rog să mă credeți...

— Ba te rog să vorbești fără ocol!

— ?

— Să pui din capul locului punctul pe i!

— Domnul coleg Negrescu are un pension etatizat și cîțiva dintre onorații mei colegi îi sînt asociați ori dau lecții foarte bine plătite... aproape jumă-

tate din elevii liceului nostru au trecut la pensionul „Gloria“ !

— De cînd a fost etatizat pensionul ăsta ?

— De astă-toamnă, domnule inspector general.

— Cum de n-am aflat eu pînă-acum ? !

— Colegul Negrescu este nepot de vară și fin al șefului grupării liberale.

— Ihihi ! Și care e, mă rog, substratul conflictului dintre dumneata și Negrescu ?

— Domnul coleg Negrescu vrea cu orice preț direcția liceului.

— A candidat anul trecut ?

— Da. Am întrunit un număr egal de voturi, dar fostul ministru, care mă cunoaște bine din facultate, m-a confirmat pe mine. Eu nu fac nici un fel de politică, domnule inspector general...

— Foarte bine, domnule director !... Nici eu nu fac.

— Știu, știu, domnule inspector !

— A introdus cumva contestație ?

— De trei ori... i-au fost însă respinse toate.

— Și de ce pornirea asta pe dumneata ? Are el nevoie de direcția liceului ? A fost director în două rînduri, îmi pare ?

— Ba, în trei !

— A fost apoi, dacă nu mă-nșel, deputat, prefect...

— A fost de toate...

— Atunci ?

— Nu mă mistuie, domnule inspector general, fiindcă nu fac politică — politica dumnealui — și-mi caut de catedră. Și mai ales, pentru că nu închid ochii, și de aceea nu poate opera în școala.

— Hm ! Și te provoacă ?

— Regulat ! Cînd apropourile nu i se par suficiente, atunci mă atacă în plin.

— Și dumneata ce faci ?

— Eu tac și mă retrag... Cine-i poate ține piept cînd se pornește ?

— Faci bine că-ţi păstrezi calmul.

— Mai e şi boala asta de inimă... Doctorii mi-au spus să evit orice enervare. Cînd văd că-ncepe a turui, mă retrag la mine-n cabinet...

— Hm!... Hm!

— De două ori mi-am dat demisia...

— Intr-o privinţă, bine-ai făcut! De ce să te înveninezi, la urma urmei?

— Mi-a fost respinsă în amîndouă rîndurile... Acuma n-aş putea să mi-o mai dau.

— De ce asta!?

— Nu mă mai lasă colegii care m-au votat... mi-au spus-o categoric.

Iar pauză. Enache Popescu cercetează cu privirea, circular, cancelaria.

— Fotografiile foştilor profesori?

— Da, domnule inspector general.

— Ultima dată cînd am fost aici nu erau parcă?

— Nu, nu puteau fi... După ce-am luat eu direcţia, am dat să se facă tabourile.

— Foarte bine-ai făcut!... De cînd eşti dumneata în Y?

— De patru ani şi jumătate, domnule inspector.

— După ce am trecut eu în Ardeal, va să zică... La început, unde-ai avut catedra?

— Cinci ani am funcţionat în Z; după ce mi-a murit şi mama, m-am transferat în Y.

— Mda... da... şi cartonaşele din josul fotografiilor?

— Cu numele dascălilor şi cîteva date biografice.

— Le-ai aflat cu uşurinţă?

— Greu de tot... mi-au trebuit însă şi pentru monografia liceului.

— Lucrezi la monografia liceului?

— Am ajuns cu tipăritul la ultima coală.

— Bun, bravo! Şi cu ce fonduri o tipăreşti?

— M-am împrumutat la Casa de credit.

— Aşaa ? !

— La toamnă sărbătorim 50 de ani de la înfiinţarea liceului.

— Sînt 50 ? !

— 50 de la înfiinţarea gimnaziului şi 11 de la transformarea lui în liceu.

— N-aş fi crezut !

— Un mic istoric se găseşte în ultimul număr al revistei noastre.

— Care revistă ?

— *Muguri,* revista liceului nostru... Dacă-mi permiteţi, domnule inspector general !

Gheorghe Dăescu, directorul liceului „Moise Vodă", trage sertarul din stînga şi întinde, respectuos, anchetatorului, ultimul număr al revistei şcolare *Muguri.* Inspectorul general Enache Popescu îşi pune ochelarii şi răsfoieşte cu atenţie revista.

— Interesantă... destul de interesantă... N-aş fi crezut că se poate realiza aşa ceva !... De ce n-o trimiţi şi la minister ?

— S-ar zice poate că umblu după reclamă.

— Ei, asta !... Şi cine-o redactează ?

— Eu, domnule inspector general.

— Ai timp ?

— Îmi fac, serile... relaţii sociale am puţine, iar de ieşit nu ies mai niciodată seara.

— Boala de inimă, nu ?

— Şi boala, dar şi obiceiul, domnule inspector general.

Enache Popescu desface iar revista.

— Dacă domnul inspector general ar binevoi să ne dea un articolaş...

— Crezi că am timp de scris, păcatele mele !

— Atunci să ne vorbiţi, poate... în fiecare sîmbătă avem şezătoare.

— Pentru elevi ?

— Pentru elevi, dar şi pentru public.

— Şi vine lume ?

— Amfiteatrul e neîncăpător!... Unele şezători au trebuit repetate a doua zi.

— Bravo, domnule director!

— De la Bucureşti ne-au venit tot conferenţiari mari... Să nădăjduim că o să vorbiţi şi dumneavoastră o dată?

— De, ştiu eu... în orice caz, mai uşor decît să-ţi scriu.

— Ca student, regulat frecventam conferinţele dumneavoastră de la Ateneu... n-am lipsit de la nici una. Mi-amintesc, îndeosebi, de cea de la 24 ianuarie 1916... ce de lume, ce delir în sală!

— Elevii citesc ceva, ori fac numai sporturi? îi retează firul amintirilor inspectorul general Enache Popescu.

— Citesc, cum nu! Fiecare clasă are societatea ei literar-ştiinţifică şi bibliotecă.

— Se împrumută cărţi acasă?

— Da, după şezătoarea de joi.

— Ce, şi joia e şezătoare!?

— In fiecare joi, domnule inspector. Intr-o săptămînă au loc şezătorile pe clase. Joia următoare, în amfiteatru, şezătoarea cursului inferior iar în a treia săptămînă, şezătoarea cursului superior.

— Participă şi profesorii?

— Nici unul din prietenii colegului Negrescu.

— La cererea lui, nu?

— Desigur.

Două ciocăniture apăsate, apoi uşa e deschisă cu violenţă.

— Am onoarea să vă salut, domnule inspector general!

— Bună seara, domnule Negrescu.

— Am aflat c-aţi sosit în localitate, şi-am ţinut să mă prezint numaidecît.

— Eu o să mă retrag, domnule inspector general.

— E mai prudent! — pufneşte Negrescu.

— Lasă-ne, te rog, singuri.

— O să aştept atunci dincolo, la secretariat.

— Nu, nu mai aştepta... mîine de dimineaţă o să ne vedem... Noapte bună, domnule director.

— Dacă mi-aţi fi permis, v-aş fi însoţit cu plăcere la masă.

Negrescu, care fierbe:

— Îl pot însoţi şi eu pe domnul inspector general!

— Vă mulţumesc la amîndoi, dar am să iau numai un pahar cu lapte la culcare.

După ce s-a închis uşa.

— Ia loc, te rog, domnule profesor.

— Vă mulţumesc, domnule inspector general.

— Dumneata ai făcut reclamaţia la minister?

— Eu, domnule inspector general, iar azi, domnul deputat Necşulescu a interpelat pe domnul ministru al Instrucţiunii.

Inspectorul general Enache Popescu se încruntă.

— Şi de ce, mă rog, era nevoie numaidecît de interpelare?

— Unchiu-meu a fost aşa de revoltat, că nu s-a putut abţine de-a pune o întrebare domnului ministru.

— In definitiv, ce s-a întîmplat, domnule profesor?

— Am fost pur şi simplu pălmuit, domnule inspector general, de faţă fiind colegul Istrati!

— Pălmuit?!

— Spre ruşinea mea şi a liceului nostru, da!

— Şi de cine, domnule?

— De canalia de director!

— Te rog, te rog!...

Fără voie, inspectorul general Enache Popescu măsoară din creştet pînă-n tălpi pe profesorul Negrescu. Cap mare, piept lat şi bombat, pumn masiv.

— Ia spune, te rog, — pe scurt însă — cum s-au întîmplat lucrurile?

— Miercurea trecută, fiindcă aveam nevoie de bani — colegii își luaseră salariul sub formă de aconturi — i-am trimis prin servitor o chitanță de 5.000 de lei.

— Aveai, într-adevăr, nevoie de bani? Dumneata ești om bogat, domnule Negrescu!

— Cine mai e bogat astăzi, domnule inspector? Îmi cerea de urgență măcelarul pensionului 10.000 de lei.

— Apropo, cum îți mai merge pensionul?

— Prost, prost de tot, domnule inspector! Îmi face concurență pe toate căile Dăescu.

— Ce, are și directorul pension?!

— Cumnată-său, popa Măcărăscu.

— Care-a fost exclus din învățământ?

— Ăla!... Pramatia aia!

— Cum de-a căpătat autorizație, domnule!?

— Numai nevasta lui Dăescu ar putea să vă lămurească.

— Mai departe, te rog!

— Trimit chitanța, după cum vă spusei, și aștept răspuns. Servitorul se întoarce spunîndu-mi că mă poftește directorul la dînsul. M-am dus. Cocîrjatul sta-n picioare, în dosul biroului; la dreapta lui, tot în picioare, fină-su, maestrul de gimnastică Istrati. Îl chemase înadins.

— De unde bănuiești asta?

— Se poate deduce cu ușurință din cele ce urmează...

— S-aud atunci.

— „Dumneata mi-ai trimis chitanța asta?" „Eu, domnule." „De dumneata e semnată?" „Da' de cine vrei?" „Cum ai îndrăzrit să-mi trimiți chitanță de aconto, cînd n-ai raporturi cu mine?"

Rupe chitanța, mi-o aruncă-n față și-mi croiește o palmă zdravănă. Dau să mă reped la el, dar mă prinde-n brațe fină-su. Pînă să scap din încleștarea brutei, a șters putina și s-a baricadat în locuință.

Vă mărturisesc, domnule inspector, că de-l prindeam atunci, nu știu, zău, ce s-alegea dintr-însul!

— Sigur că se-ntîmpla vreo nenorocire!... Omul suferă de cord...

— De cord?!

— De cord, da... afecțiune destul de serioasă, pare-se.

Negrescu pufnește-n rîs.

— N-are nici pe dracu, domnule inspector! E mai sănătos ca mine!

— Cum sănătos, domnule?! Omul e picnit din război.

— El și războiul!.. A comandat tot timpul o brutărie la Huși.

— Parol?!

— Puteți cerceta oricînd. Asta nu l-a-mpiedicat să ia un grad, să capete decorații și gradație militară!

Inspectorul general Enache Popescu se-ncruntă și întoarce capul spre fereastră.

— Ce te face să crezi, domnule profesor, că maestrul de gimnastică a fost chemat înadins de director?

— Fără ocrotirea lui Istrati, fost luptător la Sidoli, credeți dumneavoastră c-ar fi-ndrăznit să m-atingă?... Doamne, Doamne!

— Dumneata cum explici ieșirea asta violentă a directorului?

— Mai înainte cu trei zile încercase iar să se înscrie la noi — la liberali; în ajun, apoi, nevastă-sa suferise o înfrîngere rușinoasă.

— Despre ce înfrîngere e vorba?

— Se vedea dumneaei, nici mai mult nici mai puțin, prezidentă la Ortodoxe! Adică s-o ia înaintea nevesti-mi, care-i viceprezidentă de nouă ani și mai bine! Credea, mironosita, că-i suficientă binecuvîntarea săptămînală a vicarului Episcopiei... Phe, mi-i silă!

Enache Popescu tușește sec, se ridică și-i întinde două degete.

— Pe mîine, domnule profesor. Cred că veți fi mai calm și veți evita epitetele.

— Am onoare să vă salut!

Cînd inspectorul fu gata să plece spre hotel, aude pe sala principală pași tîrșiți și două glasuri — unul baritonal iar celălalt de soprană — fredonînd o șansonetă la modă — și nesărată și fără perdea.

— Cine cîntă, băiete?

— Să trăiți, dom'le gheneral inspectăr, cîntă domn' profesăr Istrati.

— Singur e?

— Baa!... Cuu... cu cucoana dumnealui.

— E-nsurat?

— M-da... ca și-nsurat.

— Și ce caută la ora asta în liceu?

— Apăi, domn' subdirectăr locuiește-n local, de cînd l-a făcut domn' directăr mai mare la internat.

— Și de cînd e mai mare la internat?

— Apăi, de cînd i-a făgăduit că-l cunună.

— Ia poftește-l încoa!

— Singur să poftească?

— Singur, da.

Se cunoaște că Istrati a fost pus în curent de servitor. Cogeamite namilă de om și tremură; are privirea speriată și glasul nesigur.

— De ce te-a chemat directorul, în cabinetul lui, în ziua scandalului? Dar drept să-mi spui!

— Nu m-a chemat, domnule inspector general! Eu taman intram ca să-i prezint lista de mîncare de la internat, cînd ne-am trezit, ca o furtună, cu domnul profesor Negrescu.

— Păi, nu l-a chemat directorul?

— Nu, domnule inspector general! Domnul director îi trimisese vorbă prin servitor să poftească la

casier, cînd s-o-ntoarce de la Administrație, ca să-și ridice acontul cerut.

— Așaa ? !

— Pe viața mea ! De altfel, chestia cu acontul a fost numai un pretext ca să dea ochi cu domnul director.

— Cum adică ?

— De cîteva zile, domnul director evita să mai intre în cancelaria profesorilor.

— De ce ?

— Fiindcă știa că domnul Negrescu avea să-l atace cum s-or întîlni.

— Daa ? Și pentru ce să-l atace ?

— ?

— Spune, domnule, tot... spune !

— Domnule inspector general, fiindcă-mi dați ordin, spun atunci tot ce știu.

— Așa și trebuie !

— Domnul Negrescu, de vreo lună și mai bine, se ținea scai de nașa... acu' o săptămînă, întîlnind-o pe seară singură, s-a legat de dumneaei. Doamna director, femeie cinstită, l-a porcăit cum merita și și-a căutat de drum. De aici toată furia din ultimul timp a domnului profesor Negrescu.

— Bine, bine. Dumneata de ce n-ai intervenit însă ? Te văd munte de om ! Cum de-ai lăsat să fie pălmuit colegul dumitale ?

— Dar n-a fost pălmuit, domnule inspector general !

— Cum n-a fost ? !

— De unde pînă unde pălmuit ? ! Dumneavoastră numiți pălmuit, cînd de-abia l-a atins cu degetele de la stînga ?

— Dar ce-ai fi vrut dumneata, să-l dea cu capul de pereți ?

— Domnule inspector general...

— In definitiv, dumneata ce-ai făcut în momentul critic ?

— Eu am sărit numaidecît de l-am prins în braţe pe domnul profesor Negrescu şi-am strigat la naşu să fugă... Ferească Dumnezeu, dacă-mi scăpa din mînă! De ce cătam să-l potolesc pe conu Sică, de ce-l apuca şi mai rău furiile! „Coane Sică, — îi zic eu rugător — astîmpără-te, pentru Dumnezeu! Nu e frumos... tocmai dumneata, care eşti maior în rezervă, care-ai fost deputat, prefect!"... Ţi-ai găsit! Am căutat atunci să schimb coarda: „Cucoane Sică, dumneata, care eşti dascăl de filozofie, care ai «Steaua Romîniei» în gradul de comandor"...

Enache Popescu îi face semn să se oprească. Deabia-şi mai ţine rîsul.

— Bine, domnule Istrati, bine... îţi mulţumesc pentru informaţii. Mîine am să te mai deranjez o dată.

— Vai de mine, domnule inspector general!... Am onoare să vă salut şi noapte bună.

— Un moment numai. Ce-i cu alegerea de la Ortodoxe? Ştiţi ceva, domnule coleg?

— Ştiu şi despre asta.

— Foarte bine... dar să-mi spui drept, că pe urmă stricăm prietenia!

— Domnule inspector general: cînd conu Sică Negrescu a acostat-o pe naşa, i-a spus pe şleau că dacă-i cedează, o face prezidentă la Ortodoxe; dacă nu, o trînteşte de-i merg fulgii — şi s-a ţinut de cuvînt. Organizaţia liberală e foarte tare la noi!

— Bine... îţi mulţumesc... pe mîine, prin urmare — şi-i întinde un singur deget.

Inspectorul general Enache Popescu n-a închis ochii. A coordonat datele căpătate; le-a înnodat cu crîmpeie de amintiri ori cu amănunte vagi, prinse întîmplător cîndva, apoi şi-a trasat întregul plan

de anchetă — anchetă care pînă-n prînz trebuie să fie gata. Dar socoteala rotunjită nu se potrivi de fel cu realitatea.

Ancheta a ținut cinci zile în cap — și n-au fost ascultați toți. S-au prezentat, chemați ori din proprie inițiativă, dascăli de pe la alte școli, magistrați, militari, negustori, părinți de-ai elevilor...

Cloacă în fierbere, ca cea din Y, nu mai întîlnise inspectorul general Enache Popescu.

Examenul de bacalaureat l-a scăpat, iar pentru Herculane, dacă se hotărăște să se mai ducă, va trebui să se împrumute iar de la Casa de credit.

Mai bine de-o săptămînă a lucrat la raportul de anchetă, punînd în adevărata lumină și drămuind cu grijă vina fiecărui dascăl — a tuturor dascălilor de la liceul „Moise Vodă" din Y, căci toți urmează să se prezinte înaintea comisiunii de judecată. Ministrului i-a adăugat, verbal, că dacă ține cu tot dinadinsul să aibă liniște în Y, trebuie să mute din localitate, negreșit, atît pe Negrescu cît și pe Dăescu.

Ministrul, revoltat și scîrbit de cele aflate de la inspectorul anchetator, a luat dosarul acasă, ferm hotărît să-l cerceteze cu toată atenția și să păsească neîntîrziat la limpezirea atmosferei din Y.

Politicienii însă, cum au prins de veste, s-au și pus în mișcare. Ministrul n-a avut încotro și a trebuit să ordone, în cele din urmă, un supliment de anchetă, însărcinînd pe inspectorul general asupra căruia au căzut de acord — și n-a fost ușor — exponenții tuturor grupărilor politice din Y.

Inspectorul general Enache Popescu, aflînd despre aceasta, a trimis ministrului, personal, două demisii: una motivată — pe larg motivată — iar cealaltă, nemotivată. Cum concluziile noului an-

chetator diferă fundamental de-ale inspectorului general Enache Gr. Popescu, și cum politicienii au cerut insistent o satisfacție pentru ei și pentru protejații lor, ministrul n-a avut încotro, și cu inima strînsă, a trebuit să primească demisia — cea nemotivată, a inspectorului care n-a făcut și nu vrea să facă politică.

Jumătatea lui iulie. Nici nouă ceasuri, totuşi zăpuşeala se adună şi se lasă. In chioşc, avocatul Bucur Petrescu îşi soarbe tacticos cafeaua, frunzărind gazeta de dimineaţă pe care taman i-o adusese „jurnalistul".

Zgomotele din centru pătrund pînă-n fundătura Uricanilor mult îndulcite; clopotul tramvaiului electric şi claxoanele automobilelor se aud parcă vătuite; stridenţa li s-a strecurat treptat-treptat, rămînînd undeva pe drum. Cotiga lăptăresei a oprit în dreptul porţii. Bucur Petrescu se opreşte din citit.

— Săru' mîna, conaşule!

— Bună dimineaţa, Lino. Ei, cînd îţi vine băiatul?

— Pe sîmbătă, cred... aşa ne-a scris.

— Să vină sănătos.

— Săru' mîna!

Bucur Petrescu se lasă pe speteaza jilțului și începe să-și inspecteze din ochi grădinița. Aproape toți trandafirii sînt înfloriți. Zorelele însă tot n-au izbutit să îmbrace cumsecade chioșcul — ori c-au fost semănate cu zgîrcenie, ori că n-a încolțit toată sămînța. În schimb, betuniile și rozetele au dat din belșug.

Duduia Honorina a început să exerseze la pian. Gîndul avocatului e săltat brusc și cotit în altă direcție. Duduia Honorina tocmai și-a dat bacalaureatul, iar la toamnă trebuie trimisă la București ca să urmeze medicina.

Trebuie trimisă, ușor de zis! Cîte se cer însă unei fete, ca să se prezinte așa cum trebuie! Apoi taxele, cărțile și pensiunea, astăzi costă, nu glumă. Și trebuie găsită o pensiune bună, adică o pensiune serioasă și unde fata, slăbuță de felul ei și despărțită pentru întîia oară de părinți, să capete o îngrijire cu adevărat părintească. Toate acestea cer un serios efort și de aceea, Bucur Petrescu, pe măsură ce se gîndește, se posomorăște, căci îl încercuiește îngrijorarea. Avocatul Petrescu e om ca de 54 — 55 de ani și numai de un an profesează avocatura. A fost consilier de Curte și după sfatul și îndemnul cunoscuților și nevesti-si — mai cu seamă — și-a dat demisia primind să conducă serviciul de contencios al Băncii de Scont. Oferta era într-adevăr ademenitoare. Leafa cam de trei ori cît primea ca magistrat; de Anul Nou și de Paști, încă un salariu — drept gratificație; abonament de clasa întîi pe căile ferate, iar pe vară concediu 45 de zile. Nenorocul lui a fost că banca, la vreo opt luni, a dat faliment.

Finanțase prea multe întreprinderi șubrede ori dubioase, iar prezidentul consiliului de administrație, care era subsecretar de stat la Finanțe și pe sprijinul căruia se conta îndeosebi, implicat într-o speculă cu devize, a trebuit să-și dea demisia și să

plece în străinătate, pretextînd o operație care nu mai putea fi amînată.

De vreo trei luni, de cînd banca și-a închis ghișeele, așteaptă Petrescu clientelă serioasă, dar clienții sînt tot mai rari din cauza crizei. Procese mai mărunte i s-au prezentat, e drept, dar nu le-a putut lua.

Singurul proces care a contat în răstimpul acesta a fost un fals de testament, dar de la acela n-a încasat decît un acont de onorariu. Rezerve nu și-a făcut, fiindcă se-ndulcise la un trai mai larg și nu putuse bănui prăbușirea fulgerătoare a unui institut de credit ca Banca de Scont. A fost de ajuns falimentul marilor întreprinderi „Uran" și al morii „Danubiana", ca banca să se dea peste cap. De cîte ori n-a regretat și de cîte ori nu i-a imputat el nevesti-si, că l-a îndemnat să demisioneze din magistratură! Drept e, însă, că dacă n-ar fi înclinat și dînsul pentru demisie, nevastă-sa, oricît ar fi insistat, nu l-ar fi putut influența hotărîtor.

Muncise din greu Petrescu, trecuse cu succes examenele de licență în drept și filozofie, și cum își dete bine seama că n-o să-l ajute îndeajuns puterile, a renunțat din capul locului la avocatură, intrînd prin concurs în magistratură. A fost cotat, de la început chiar, ca magistrat conștiincios și priceput. Fiindcă nu se îmbulzea și n-avea sprijin, mai întotdeauna a fost trecut cu vederea — trecut la înaintare, trecut la alcătuirea atîtor și-atîtor comisii, care, acum după război mai ales, adaugă simțitor la salariul unora dintre magistrați. O singură dată a primit, fără să umble, fără să se gîndească, delegația de procuror general. După două luni însă, obosit și dezgustat, și-a înaintat demisia.

O limuzină mare se oprește în fața porții. De lîngă șofer sare un tînăr elegant și cu monoclu. Caută butonul, sună. Acum vorbește cu servitoarea,

dar oricît se trudeşte Petrescu, nu poate prinde ceva mai desluşit.

— Ce-i, Hilda ?

— Spune că vrea să vorbească lu' domnu.

— I-ai zis că sînt acasă ?

— Nu, am spus că mă duc să-ntreb pe coniţa.

— L-ai întrebat barem cine e ?

— Da. Domnul şef de la prefectură.

Petrescu se hotărăşte pe loc.

— Poftеşte-l încoa.

Tînărul îşi potriveşte monoclul şi se-nclină respectuos.

— Am onoare să vă salut !

— Bună ziua, domnule.

— Dacă-mi daţi voie : Marian, licenţiat în drept şi şef de cabinet al domnului prefect.

— Poftim, ia loc, domnule Marian. Şi acum spune ce te-aduce la mine.

— Domnule Petrescu, ar dori să vă vorbească negreşit domnul prefect !

— Cînd ar vrea ?

— Chiar acum de dimineaţă, dacă se poate.

— E aşa de urgent ? !

— Pare-se.

— Şi despre ce este vorba ?

— Să mă credeţi că habar n-am. Domnul prefect ar dori să ştie cînd îl puteţi primi.

Petrescu se gîndeşte o clipă.

— Am să vin eu la prefectură.

— Foarte bine ! maşina vă stă la dispoziţie.

— De ce s-aştepte ? O să mai zăbovesc ceva pînă mă-mbrac.

— Vai de mine, nu face nimic ! Poate s-aştepte oricît de mult !

— Bine-atunci. Ca să nu te plictiseşti, aruncă-ţi ochii pe gazeta asta.

Cum a intrat în vestibul, doamna Petrescu l-a şi luat în primire.

— Cine-i paiața asta, Bucure, că de la toanta de Hilda n-am putut pricepe?

— Șeful de cabinet al prefectului.

— Daa?!

— Și de ce te miri așa? Parcă-ar fi cel puțin ministru ori mitropolit!

— Ce vrea, dragă, de la tine?

— Cică prefectul ține să-mi vorbească numaidecît.

— Daa?! In ce chestie?

— Nu știu... nici băiatul nu știe.

— Ce naiba să fie?

— Ce-o fi, om vedea noi, dragă — face pe nepăsătorul Petrescu, văzînd cum se destramă o undă de îngrijorare pe fața nevesti-si. Și el, de s-ar cerceta mai cu atenție, s-ar găsi și nedumerit, și îngrijorat.

La plecare, doamna Petrescu potrivindu-i cravata:

— Să știi, dragă, c-o să fie bine!

— Ai mai visat ceva?

— Nu rîde tu, am visat, da!

— Lasă c-o să-mi spui cînd mă-ntorc, că m-așteaptă omu.

Bucur Petrescu a intrat niței jenat, nițeluș cu inima strînsă în cabinetul prefectului.

— Am onoarea, cucoane Bucure! Dar de ce v-ați deranjat dumneavoastră? Ce mi-ai făcut, Mitule? se adresează mustrător către șeful de cabinet.

— Domnule prefect, eu am insistat, dar domnul avocat n-a vrut și pace... Ba, ar fi dorit nici să nu-l aștepte mașina!

— Ia poftim, cucoane Bucur!... Nu, nu acolo, că bate soarele. Ascultă, Mitule dragă: nu mai lași pe nimeni... oricine-ar fi!

— Văzui la mine pe domnul senator Gregorian...

— S-aștepte și dumnealui... s-aștepte!

Bucur Petrescu se simte oarecum măgulit, dar și mai îngrijorat ca la început. Prefectul este un fost

procuror, care şi-a dat de doi ani demisia şi s-a avîntat în politică. Procese penale sînt destule, aşa că n-a simţit criza, iar acum două luni venindu-i partidul la putere, a fost numit prefect.

— Fumaţi, cucoane Bucure?

— Da, fumez... mulţumesc.

— Sînt nişte ţigări elveţiene... foarte bine preparate!... Mi le-a dăruit secretarul general de la Finanţe.

— Cam tare, dar e-un tutun bun... drept.

— Îmi daţi voie să intru în chestie?

— Te rog chiar!

— Dumneavoastră aţi fost coleg de şcoală cu domnul ministru de Interne?

— Cu Crăiniceanu? Da... tot liceul.

— Nu v-a uitat, deşi s-a mutat cam de mult la Bucureşti.

— M-o fi propus pentru decorare?

La gîndul acesta, îngrijorarea hrănită pe drum s-a risipit, iar voia bună i s-a înfiripat la loc.

— E vorba de ceva mult mai serios!

— S-auzim.

— Domnul ministru m-a chemat de dimineaţă la telefon şi mi-a dat ordin să vă comunic că vă roagă să primiţi prefectura de X.

Lui Petrescu i se pare că n-a auzit bine.

— Prefectura?...

— Prefectura de X.

Se dezmeticeşte numaidecît şi-şi recapătă cumpătul întreg.

— Regret, dar nu pot primi.

— De ce nu puteţi, dacă-mi permiteţi să-ntreb?

— Nu pot, dragă... cum o să primesc aşa ceva?!

— Nu e nevoie să-mi daţi imediat răspunsul... domnul ministru aşteaptă pînă mîine la $9^1/_2$... să mă credeţi că mi-i peste măsură de greu să-i comunic un răspuns negativ!

— De ce să-ţi fie greu, bre omule?

— Domnul ministru mi-a spus să insist și a încheiat: „sper că fostul meu coleg de școală n-are să mă refuze!“

— Ușor de făcut socoteală altuia!

— Consultați-vă, cucoane Bucure, cu doamna, cu prietenii... nu e nevoie, încă o dată, de răspuns imediat.

— Și unde naiba vine prefectura asta?

— În Banat... Eu cunosc foarte bine regiunea: Elveție în miniatură! Apoi județ mic, cucoane, ușor de administrat... oameni blajini... Unde mai puneți c-ați trecut și hopul alegerilor! Și să nu uit, păcatele mele: fără obligație politică! De două ori mi-a repetat cuconul Grigore!

— Dragă domnule prefect, să-i spun atunci și nevestii-mi... va fi însă de aceeași părere — sînt sigur! Mîine de dimineață îți voi trimite răspuns scris, ca să ai și dumneata o acoperire... Te previn însă de pe acum că va fi negativ... nu poate fi altfel... crede-mă, zău!

Domnul avocat Petrescu nu s-a întors de-a dreptul acasă. A făcut două tururi pe strada principală, a tîrguit niște fragi de toată frumusețea de la „Consum“, a tăiat grădina publică în lat și s-a întors acasă pe bulevardul Unirii. Doamna Petrescu l-a așteptat ca pe ghimpi. Cum a intrat:

— Te rog să-mi spui numai atît: bine, sau rău?

— Bine, dragă... bine!

— Puteam paria pe orice! Știi ce-am visat spre dimineață?

— Știu dacă mi-ai spune.

— Se făcea parcă la mămițica acasă. În salon mobilele date de perete, iar de la un cap la altul o masă mare. Eu la un cap de masă, tu la celălalt. Colonelul Săveanu, în ținută de gală, îți ținea un toast...

— Dacă nu te superi, mămico: mata nu ești curioasă să știi de ce l-a chemat prefectul?

— Așa zău, de ce te-a chemat, dragă?

— Ministrul de Interne, cu care-am fost coleg pînă-ntr-a șaptea — cred că mai ții minte? — mă roagă să primesc prefectura de X.

Cucoana Atena se uită la domnișoara Honorina; domnișoara Honorina la cucoana Atena.

Într-un tîrziu și cu glasul moale:

— Și tu ce răspuns ai dat, Bucure?

— Am refuzat pur și simplu.

Iar tăcere — tăcere care apasă și sfredelește cerînd explicații.

— Poate era mai bine să nu te fi grăbit cu răspunsul... să ne mai fi sfătuit și noi... așa fac oamenii, nu?

— Tu vorbești serios, Ateno?

— Foarte serios! Pe fața doamnei Petrescu se poate citi cu ușurință că e gata-gata să-i sară țandăra.

— Am timp pînă mîine la 9½... tot să mă hotărăsc!... Dar hotărîrea mea e ca și luată... Cucoana Atena se mai însenin eză.

— Pentru ce ai dat, și numaidecît, un răspuns negativ?

— Mai întîi și mai întîi, fiindcă nu-s croit pentru administrație.

— Exagerezi, dragă!

— Cred că mă cunosc eu mai bine!

— Al doilea?

— În al doilea rînd, cum să te duci tu la mama dracului? Străin de locuri, de obiceiuri, de oameni... ba nu, zău!... Cam cum crezi c-au să primească localnicii ploconul ministrului de Interne? Ei, am dreptate, ori nu?

— Mde... întrucîtva, da...

Și cucoana Atena cade pe gînduri.

— Crezi dumneata că e numai vorbă goală frecătura dintre regățeni și ardeleni?

— Dacă ești om cu tact și-ți cauți de treabă, te strecori... te strecori frumos de tot!

— Ce tact, madam, ce tact? (se cunoaște că-i necăjit acum)... Conducerea unui județ e lucru greu, complicat! Partizanii vin cu fel de fel de pretenții, parlamentarii îți bat din picior, te lucrează la centru dacă nu-i satisfaci... Eu pe cine să mă bizui la București? Cine-o să mă informeze dintre localnici? Pe sfatul cui să pun preț, cînd nu cunosc pe nimeni și nu mă cunoaște nimeni? Ai cam început s-o bagi pe mînecă, îmi pare. Vezi?... Vezi?

— Ba, de fel, dar mă gîndesc și eu...

— Ihî!...

— În aparență, cam așa ar fi...

— Ce, în aparență numai? În fond lucrurile stau așa cum le-nfățișez eu.

Duduia Honorina ca să întîrzie cît de cît furtuna:

— Mămico, ce să fac cu fragii? Sînt tare frumoși!

— Cît ai luat, Bucure?

— Trei chile fără o sută.

— Atunci oprește, mamă, ca la un kilogram pentru masă, iar restul pentru dulceață.

Duduia Honorina a luat punga și a ieșit. Cucoana Atena își face de lucru tot rînduind niște bibelouri, iar domnul Petrescu se plimbă îngîndurat, pufăind din țigară ca să-i întețească focul.

— Unde mai pui că trebuie și să cheltuiești! Deplasarea crezi c-o să fie floare la ureche?... Eu n-am frac, redingota bate-n verde, voi aveți nevoie de toalete... Acolo trebuie ținută casă deschisă... de, ești perfect! La ei e altă tradiție: prefectul trebuie să dea ceaiuri, mese, baluri...

Se oprește din mers, scoate altă țigară, îi bate cartonul de capacul tabacherei și o aprinde de la cealaltă.

— Eu... dar pe mine cine mă ascultă vreodată?... Eu îs un biet cap de femeie...

— Spune, dragă, spune! Te-ascult cu toată atenția... Te rog chiar să vorbești deschis, ca să n-avem pe urmă discuții!

— Uite părerea mea: de sprijin, nu te sinchisi! Dacă-ți propune, așa din senin, Crăiniceanu — ba și insistă — asta înseamnă că are el tot interesul ca tu să fii acolo... drept?

— Mai departe...

— De descurcat, te descurci tu, fii sigur de asta! Ți-au trecut prin mînă, ca magistrat, atîtea chestii, atîția oameni, ce Dumnezeu! De cheltuială, zici? Dar m-asculți, ori nu?

— Te ascult, frate, sigur că te ascult!

— Nu e nevoie să ne facem tot dintr-o dată... la fiecare leafă cîte ceva. Două, trei luni ai sta singur, pînă închiriez casele din față și-o instalez pe Norica la București.

— Găsești chiriași bătînd din palme?

— Ce m-ar mai pupa și doctorul Mitrănescu și Ghiță Darie!

— Maiorul?

— Maiorul, da. Umblă cu limba scoasă după o casă mai ieftină.

— Am lua-o atunci și pe Hilda?

— Aș lua-o, că-i femeie de încredere și se pricepe la bucătărie.

— Dar de servit?

— De asta te-ngrijești tu? Să vezi ce sufragiu stilat am să scot dintr-un om de serviciu mai dezghețat!

Domnul Petrescu tace și privește în curte.

— Să știi că la țanc ne-a venit pleașca asta! Pe față trebuie s-o instalăm la București, clienți cum aștepți tu încă nu se văd...

— N-ai vrea cumva să pledez la judecătorie?

— Cine zice una ca asta?

— Şi totuşi nu pot accepta... nu e de primit, frate!... Convinge-te o dată!

— Pe urmă, unde mai pui şi onoarea ce ţi se face? Prefect, puţin lucru e? Apoi de!

— Las' că nu mai sînt vremurile cînd şeful organizaţiei era prefectul judeţului!

— Orice-ai zice, e funcţie importantă!... Apoi cîmp de lucru pentru cine vrea să activeze...

O ciocănitură uşoară.

— Intră!

— Masa e gata, coniţă... puteţi pofti.

— Aşa devreme, Hilda?

— Nu e devreme, coniţă.

— Venim acum... poftеşte şi pe domnişoara. (Dealtminteri, domnişoara Honorina grăbise cu masa, ca să-mpiedice izbucnirea certei.)

După ce s-a închis uşa, iar paşii s-au îndepărtat suficient:

— Eu zic, Bucure dragă, să mai reflectezi... nu e de dat cu piciorul... ţine minte!

Domnul Petrescu, îmbufnat şi maliţios:

— Bine, bine... de vreme ce porunceşti mătăluţă!

— Desigur, acum îţi baţi joc de mine!... Mă laşi să-mi vărs focul, ca la urmă să iei totul în zeflemea!

— Ei, ei, nu te-aprinde iar!

Domnul Petrescu îi încercuieşte mijlocul, deschide uşa şi-i face semn, galant, cu cealaltă mînă, să treacă înainte.

*

Discuţia s-a pornit iarăşi şi a fost purtată şi mai aprins, către sfîrşitul mesei, cînd şeful de cabinet s-a prezentat să comunice că secretarul general s-a

interesat telefonic, iar prefectul şi-a cerut scuze că n-are încă un răspuns definitiv, dar a adăugat că va fi, cu siguranţă, favorabil.

Domnul Petrescu a refuzat să-şi bea cafeaua şi s-a închis în biroul dumnealui. Cucoana Atena se pregăteşte, căci joia are zi de primire, iar duduia Honorina exersează în camera dumneaei, deoarece la 5 are lecţia de pian.

Vestea despre propunerea făcută avocatului Petrescu s-a lăţit de dimineaţă chiar. Aşa e în provincie — şi mai ales în sezonul mort. La ora aperitivelor ea a fost cîntărită şi întoarsă pe toate feţele. Unii, etalînd calităţile fostului magistrat şi actualului civilist Bucur Petrescu, se trudeau să convingă şi să se convingă că va face faţă cu succes şi că distincţia ce i-a căzut din senin e pe deplin meritată. Alţii, dimpotrivă, argumentau că fostul magistrat Petrescu, rămînînd şi astăzi cu deformarea profesională, nu va fi mîna forte, înmănuşată însă, care să conducă destinele unui judeţ — unui judeţ pe care nu-l cunoaşte şi unde nu e cunoscut. Alţii, mai realişti de felul lor, ori cu înclinare spre eliminarea elementelor secundare, au şi început înşirarea şi socotirea veniturilor legale şi cvasi-legale, lăsînd să se înţeleagă că se cam îndoiesc de corectitudinea unui om ce se dovedise totuşi, pînă atunci, de o cinste neumbrită.

Cîţiva, mai neutri, îşi manifestau numai îngrijorarea, ca nu cumva să se încurce în chestii băneşti, ori să fie tentat să se-nfrupte din cine ştie ce fărîmituri, făcîndu-se astfel de rîs la bătrîneţe.

In fond, oricare au fost opiniile exprimate — mai zgomotos ori mai timid, deschis ori cu rezerve — toţi, sau aproape toţi cîţi aflaseră ultima noutate, îl invidiau sincer pe Bucur Petrescu.

*

Mai devreme ca de obicei și aproape în același timp, au venit în vizită doamna Burghelea, văduvă de moșier și doamna maior intendent Darie. Doamna Petrescu și-a cerut scuze că le lasă singure — domnișoara Honorina tocmai își începuse lecția de pian — și pînă să-și pună toaleta la punct, a zăbovit vreo zece minute.

— Ai aflat, madam Darie, că se clatină rău și „Prevederea"?

— „Prevederea"?! Parol?

— O știu chiar de la subdirector... noi l-am cununat cu cea dintîi pe Niculescu... dar te rog, draga mea, să fii discretă!

— Vai de mine!

— Dacă ai vreun depozit, eu te consiliez prietenește să-l retragi... și cît de curînd!

— Am... am ceva pe numele fetei.

Și ca să-i risipească vreo eventuală bănuială, adăugă numaidecît:

— Partea lui Georges de la vînzarea caselor părintești.

— Era de așteptat, draga mea... Auzi dumneata, să oferi 18 și 20 la vedere?!

— Îți mulțumesc, madam Burghelea... mare serviciu mi-ai făcut! O să-i spun lui Georges să treacă mîine pe la bancă.

— Bine-ar face!

— Dar ultima noutate o știi mata?

— Divorțul lui Săvulescu?

— Nu, s-a învechit.

— Care atunci?

— Oferta ce i s-a făcut lui Petrescu.

— Ce ofertă?!

— I s-a oferit prefectura de X.

— Nu mai spune!

— Parole d'honneur!

— Cum asta, frate?!... Nu-mi vine-a crede!

— A spus-o chiar Gigi Demetrescu!

— Prefectul nostru?

— El.

— Atunci să știi că e ceva serios. Dar de unde pînă unde, frate dragă? Petrescu parcă nu face nici o politică?

— Nu, și nici nu i se cere vreo obligație politică.

— Extraordinar!

— Adevărat, parol!

— Zău, dacă pricep ceva!

— Uite, dragă madam Burghelea, cum stau lucrurile: Petrescu e coleg de clasă cu ministrul de Interne, și chiar ministrul a telefonat de dimineață prefectului nostru...

— Poftim pleașcă!... Poftim pară mălăiață în gura lui nătăfleață!

— Și ce-i mai nostim, e că Petrescu se lasă greu... greu de tot chiar!

— Bată-l Dumnezeu să-l bată... în loc să zică bodaproste!... Pe o criză ca asta, cînd cu arcanul să umbli nu poți prinde un client ca lumea, dumnealui să facă mofturi! Ei, să nu-ți vină rău?

— Ba, face niște mofturi!...

— Să nu-ți stea mintea-n loc?

— Să vezi cum o să mai ridice nasul Atenuța noastră!

— Sigur asta, sigur!

— Iată ce-mi veni în minte acum: dacă ea nu deschide vorba, să ne facem și noi niznai.

— Bună idee avuseși!... Uite, mă tot trudesc de cînd mi-ai spus noutatea, și nu pot să-l văd pe Petrescu prefect!... Slab cum e, cu cioculețu ăla năpîrlit, cu ochelari cu ramă și prinși pe după ureche ca belferii...

— Ai dreptate, madam Burghelea!

— Pe frate-miu, Dan, l-ai cunoscut mata?

— Cum să nu!

— Îți mai amintești cînd apărea dumnealui la 10 mai, cu joben, cu monoclu, cu barba ceea neagră, revărsată, cu pieptul plin de decorații?

Conversația celor două prietene cam aici a fost curmată prin intrarea doamnei Petrescu în salonaș.

Doamna Petrescu n-a suflat un cuvînt despre propunerea pornită din București iar cucoanele — numai cinci, celelalte ținînd să amîne pentru orice eventualitate felicitările de rigoare — n-au deschis vorba de parcă fuseseră cu toatele înțelese. Sondările și apropourile n-au lipsit, în schimb. Așa, de pildă, una a pomenit că ar fi citit în nu știu ce gazetă, că e vorba de o largă remaniere a prefecților; alta, de fraudele descoperite la prefectura de Hotin; o a treia, de interviul prefectului local... și așa mai departe. Degeaba! Bătălia angajată s-a încheiat fără învinși și fără învingători.

★

Domnul Petrescu s-a întors mai tîrziu ca de obicei și cu trăsura, fiindcă nu era tocmai-tocmai sigur de picioare.

A primit felicitări și sfaturi — mai ales sfaturi; a fost descusut — cu menajamente; i s-au plătit și a plătit — mai mult a plătit — aperitive.

— Bună seara, Nuțișor! (De cînd n-o mai dezmierdase el așa?)

— Bună.

— Tot ești supărată, soro dragă?

— Poftim, citește!

Cucoana Atena îi întinde telegrama urgentă primită de prefect pe seară, telegramă avînd următorul conținut:

„Rog comunicați domnului avocat Petrescu este așteptat mîine ora 10 de domnul ministru Crăiniceanu la minister localul strada Academiei stop.

Secretar g-ral Munteanu."

După ce o citește de două ori și stă nițeluș pe gînduri:

— Acu, ce naiba-i de făcut?

— Pleci cu acceleratul de 11... e cel mai potrivit tren.

— Să plec, adică? Nu-i mai bine să telegrafiez că nu pot veni?

— Ai fi în stare să faci o astfel de necuviință?

— Și ce să-i spun eu ministrului?

— Orice vrei... treaba ta!... De dat, trebuie să dai ochi cu omul! (Doamna Petrescu a schimbat tactica, convinsă fiind că așa va izbuti mai ușor — și nu s-a înșelat.)

— O să cheltuiesc, pe puțin 4—5 000, cu drumul ăsta!...

— Pentru o zi de stat în București?!

— Biletul dus și-ntors, cameră la hotel, mai o tratație unui prieten, un mic cadou pentru fată...

— Bine, bine! Iaca, te-mprumut din economiile mele cu patru mii de lei, numai și numai să nu faci mojicia de care ești capabil!

— Atunci o să plec... ca să-ți fac ție pofta...

— Nu să-mi faci pofta, ci să te porți așa cum trebuie să se poarte un om simțit!

Pînă la plecarea trenului, mai că nu s-a vorbit despre prefectura de X. Intoarse însă de la gară, doamna și domnișoara Petrescu, închise în sufragerie, s-au sfătuit și au întocmit un plan întreg, privindu-i pe cîteșitrei și întinzîndu-se pe un interval de circa trei-patru ani.

★

Avocatul Bucur Petrescu n-a putut închide ochii în cele cinci ore de drum, și nici de citit n-a putut citi, deoarece doamna cu care s-a nimerit în compartiment avea o fetiță care nu putea dormi decît cu lumina stinsă.

Deşi ora fixată pentru prezentare era 10, el a ajuns la minister pe la 9 şi 20, ca să nu întîrzie cumva. În sala mare de aşteptare mai erau 11 persoane — şi toate înscrise pentru audienţă. Ca să-şi omoare timpul, a cercetat mai întîi harta mare din perete, unde pe fiecare judeţ era lipită o bandă de hîrtie cu numele prefectului şi data numirii. Numai judeţul X era fără bandă; deci, acolo, vacanţă.

A cercetat apoi, tablou cu tablou, chipurile foştilor miniştri de Interne şi cînd a terminat, s-a aşezat, obosit şi enervat, în scaunul liber de lîngă unul din cei cinci şefi de cabinet. Acesta, ca să nu fie deranjat din lipitul într-un dosar confidenţial al tăieturilor din gazete, pe care i le trecea tovarăşul din stînga, i-a întins muteşte un voluminos album cu fotografiile prefecţilor pînă la 1916. Fe la 10 şi 10 două sonerii, din două unghere opuse, au prins să zbîrnîie strident: maşina ministrului intrase în curtea ministerului. Cei doi directori şi cei cinci şefi de cabinet au înlemnit pentru o clipă, apoi s-au repezit învălmăşindu-se spre uşă; cele 29 de persoane înscrise pe diverse liste de audienţă s-au ridicat în picioare ca împinse de resorturi — unele stau smirnă, altele se clatină în căutarea echilibrului.

Cel dintîi poftit în cabinetul ministrului a fost avocatul Bucur Petrescu. Asta l-a surprins, dar l-a şi flatat. A intrat tot aşa de emoţionat ca şi la 1907 cînd, procuror fiind, fusese chemat telegrafic de ministrul de Justiţie, în legătură cu unele măsuri ce luase în timpul răscoalelor.

— Ia şezi, Bucure dragă!

Îi întinde o mînă moale, jilavă, dar rece, iar cu cealaltă îi face semn să ia loc în fotelul cu perină din faţa biroului.

— Mulţumesc.

— Cu ce tren ai venit?

— Cu acceleratul care sosește la patru dimineața.

— Nu ți-oi fi făcut vreo încurcătură? Nu te-am deranjat cumva?

— Vai, nici un deranj! Tocmai țineam să-ți mulțumesc, dragă... domnulee...

— Spune-mi Gore, ca întotdeauna, că mă supăr altfel! Și pentru ce să-mi mulțumești? Eu trebuie să-ți mulțumesc pentru sacrificiul pe care-l faci! Aveam nevoie în X de un prefect priceput, cult, cu tact... La tine m-am gîndit din primul moment. Ești, într-adevăr, cel mai indicat!

Bucur Petrescu încearcă timid să schițeze un gest, să rostească un cuvînt, dar nu e chip. Glasul de bariton al ministrului de Interne continuă, fără suișuri, fără coborîșuri.

— Ieri am fost reținut la dejun de rege... la plecare i-am prezentat și decretul tău.

După ce-l scoate din servietă, sună. Unul din șefii de cabinet s-a strecurat fără zgomot și a rămas lipit de ușă, așteptînd ordinul.

— Să trimiți după un preot, ca să depună jurămîntul domnul prefect de X.

— Am înțeles, domnule ministru!

— Dacă vine pînă atunci ministrul de Externe, îl depune în fața secretarului general. Nu uitați să dați o notă gazetarilor!...

— Prea bine, domnule ministru!

— Cu cîteva comentarii și date biografice... le cereți de la domnul prefect. Să se sublinieze: prefect fără colorit politic... tehnician.

— Audiențele?

— Le suspend astăzi.

Și înainte de a deschide gura Petrescu:

— Nu contractezi, dragă, nici o obligație și ai în schimb mînă liberă. Iei orice măsuri vei crede de cuviință! Dacă ai de cerut vreo lămurire, un sfat, un sprijin, mă chemi la telefon.

— Mulțumesc, mulțumesc!

— De organizația din X să nu te sinchisești... la fel și de parlamentarii de-acolo — ei știu bine că au fost aleși ca să voteze legile guvernului...

— Dar dacă se amestecă?

— Îi iei frumos de ureche și-i trimiți la plimbare!... Nu te va deranja însă nimeni... nu va îndrăzni să te deranjeze! Voi face cunoscut că ești omul meu de încredere și cine te atinge, pe mine m-atinge!

— Mulțumesc! bîlbîie Petrescu.

— Pentru cheltuielile de deplasare îmi trimiți o notă, cum te instalezi — bineînțeles, nu ceva amănunțit. Cam 50, 60 de mii aș putea să-ți ordonanțez... la rigoare, pentru tine, și mai mult...

— Prea drăguț ești... îți mulțumesc încă o dată!

— Apropo: ce decorație posezi tu?

— Coroana Romîniei.

— Numai atît!?

— Numai.

— Ești bun de fotografiat!

— Gradul?

— În grad de ofițer.

— Binee...

Crăiniceanu notează ceva în notes-ul de pe birou.

— Îmi pare că ai scris vreo cîțiva ani la „Curierul Tribunalelor“?

— Daa... șapte ani... dar mai demult.

— Nu face nimic. Înseamnă atunci că poți lua și „Meritul Cultural“.

Crăiniceanu mai notează ceva în notes.

— Doamna Petrescu nu cumva a fost la „Crucea Roșie“?

— A fost, da.

— Are „Meritul Sanitar“?

— Nu... nu-l are.

— Îl va avea!

Și Crăiniceanu iar mai notează ceva.

Unul din șefii de cabinet intră fără să bată și anunță:

— Excelența sa, domnul ministru de Externe!

— Introdu-l în cabinetul de alături.

Întorcîndu-se apoi către Bucur Petrescu:

— Mă ierți, dragă! Trebuie să punem la punct tratatul cu Polonia... Nu trebuie să se știe însă asta!

— Din partea mea!...

— Treci dincolo, depune jurămîntul și prezintă-te cît de curînd la post!... E necesar, să știi! Îți urez succes și-ți rămîn obligat. Și nu uita: ori de cîte ori ai ceva, telefonează-mi!

— Nu te deranjez, cumva?

— Te rog să nu eziți!... Dacă nu sînt la minister, mă chemi acasă. Au revoir și călătorie bună! Sărutări de mîini doamnei.

Întinzîndu-i aceeași mînă: moale, jilavă și anormal de rece, adaugă, ca aducîndu-și aminte în ultimul moment:

— A, da... unde dejunezi astăzi?

— Sînt invitat la soru-mea (nu numai că n-are soră, dar în București nu are nici o rudă).

— Îmi pare rău... te-aș fi invitat la mine... Cînd mai vii prin București, să știi că ești invitatul meu!

— Prea drăguț... mulțumesc... foarte mulțumesc!

Noul prefect de X a ieșit din cabinetul ministrului de Interne cu bucurie în suflet, dar și îngrijorat.

★

De la Turnu-Severin Petrescu a rămas în compartiment numai cu un colonel de artilerie. A consultat el ce a consultat harta de pe culoar, a citit gazetele pe toate fețele, iar acum privește distrat pe fereastră. Gîndul îi lunecă o dată cu peisajul. Se trudește să-l disciplineze, să-l proiecteze într-o singură direcție, însă renunță de la o vreme. Îl cam încearcă foamea, dar n-are curaj să desfacă valiza, deși cucoana Atena

i-a rînduit cu mîna dumneaei gustare aleasă și cele trebuincioase ca să poată mînca în vagon. În două rînduri a fost gata-gata să se hotărască, dar s-a jenat de tovarășul de drum.

De aceea, cînd colonelul a oprit bilet pentru prînz, a cerut și el. Intîmplarea a făcut să fie rînduiți la aceeași masă mică. La desert s-au recomandat și s-au pus pe descusut reciproc. Colonelul fusese doi ani și jumătate comandant de garnizoană în X, așa că i-a putut da relații de tot felul și precise.

Ca să nu se încurce cumva, Petrescu și-a adus harta și maculatorul din valiză, și astfel înarmat a tot întrebat și a notat. Întîlnirea cu colonelul de artilerie Simianu a fost socotită de prefectul Petrescu ca un semn bun.

După ce colonelul a coborît, Petrescu, rămas singur în vagonul-restaurant, a recitit cu atenție de două, de trei ori notițele luate, a consultat harta din nou, așa cum îi arătase colonelul că trebuie folosită, a mai băut o cafea, apoi s-a întors în compartiment. Nemaiavînd ce face și îngreuiat de masă, a așternut un jurnal pe canapea și s-a întins să se odihnească. Dar odihna s-a transformat curînd în somn profund. O fi dormit ca la un ceas poate, cînd i s-a părut că-l strigă careva pe nume. S-a frecat la ochi, s-a ridicat într-un cot și a tras cu urechea.

Trenul era oprit într-o gară mare; peronul, înțesat de lume. Un ceferist, însoțit de un domn între două vîrste, striga în dreptul fiecărui vagon: „Domnul prefect Petrescu!" Bucur Petrescu, descheiat la vestă, congestionat la față și cu părul vîlvoi, își arată capul în deschizătura ferestrei.

— Mă rog frumos, domnul prefect Petrescu?

— Eu, domnule, dar ce este?

Cînd s-a auzit strigat pe nume, l-a și săgetat bănuiala că s-o fi întîmplat vreo nenorocire.

— Dați-mi voie, mă rog frumos: doctor Pătru Mioc, prim-pretorul plășii Bahna.

— Doctor Elie Popovici, șeful stației Bahna.

Doctorul Mioc, încadrat de primari, consilieri și de delegațiile de săteni din plasă, i-a ținut un cuvînt de bună venire — discurs în toată puterea cuvîntului, rostit repede și cu poticneli.

Cît a turuit gura prim-pretorului, Petrescu și-a plimbat privirea pe fețele și hainele de sărbătoare ale delegaților. Nici un gînd înfiripat și limpezit, și totuși știe bine că la urmă va trebui să răspundă.

După prim-pretor a luat cuvîntul un primar — cel mai în vîrstă dintre primarii din plasa Bahna. Primarul a rostit cîteva vorbe cu miez și le-a rostit clar și stăpîn pe sine, de-ți era mai mare dragul.

Tăcerea prelungă care a urmat l-a dumerit pe Petrescu că partea întîia a programului a luat sfîrșit, că acum îi vine deci rîndul să răspundă.

— Dragii mei... iubiților!

Ropot de aplauze și strigăte de „ura". Degeaba se trudește în răstimpul acesta să-și rînduiască ideile: nici o înmugurire și nici un ajutor de nicăieri. Mai înainte însă de-a se destrăma ultimele ropote de aplauze și uralele: „Să trăiască", trenul s-a pus în mișcare. În stația Bahna, acceleratul 13 n-are decît 5 minute oprire; mecanicul, văzînd că s-au împlinit 12 și deci e în primejdie să-și piardă prima, a dat drumul mașinii.

Petrescu s-a așezat, năucit și vlăguit, pe bancă. După ce și-a mai adunat gîndurile, s-a frînt din mijloc și fără să se ridice, s-a închinat, mulțumind că a scăpat de cumpăna ivită din senin.

La X a ajuns pe înnoptate și pe ploaie. Îl aștepta totuși lume multă. Ploaia muiase steagurile, ghirlănzile de brad, murase călăreții aduși dintr-o comună vecină și spălase aproape cu totul inscripția de pe arcul de triumf de la ieșire:

BINE A-ȚI VENIT EXCELENȚĂ!

Vorbirea lui Petrescu, scurtă și monoton rostită, n-a prea plăcut. S-a comentat mai mult înfățișarea, vîrsta și îmbrăcămintea noului prefect.

In cele cîteva zile scurse de la numire și pînă la sosirea în X, se putuse căpăta cîteva informații despre noul conducător al județului. Cei mai mulți, însă, ca să arate că sînt bine și la timp informați, adăugau tot felul de amănunte — scornite, firește, de la dînșii.

Din mașina închisă și cum strada e slab luminată, iar ploaia n-a încetat cu totul, noul prefect nu se prea poate orienta. Aproape toate clădirile sînt fără etaj și cu fațadele croite la fel. Toate au ferestrele ieșite în stradă, ca din casă să se poată privi în voie. Numai la o răscruce, unde mașina prefecturii s-a întîlnit cu o căruță și un autocamion, a putut descifra o firmă de medic:

DOCTOR LAZAR MEICU
MED. UNIV.
MORBURI INTERNE ȘI FEMEI
RAZE X ȘI MET. FREUD.
ORD. LA ORI CE ORA.

N-a priceput, dar s-a jenat să ceară deslușiri directorului prefecturii, care, înghemuit la stînga lui, moțăia.

Strada aceasta principală, pavată de mîntuială cu bolovani de rîu și amăgită cu lumină electrică, se deșiră năucă, kilometru după kilometru. Orașul X, capitala județului cu același nume, e tîrg de munte, răsărit și gîtuit într-o vale lungă, îngustă și întortocheată. Palatul prefecturii, clădire nouă, în curat stil romînesc, l-a impresionat plăcut pe Bucur Petrescu. Lămpile de la întrare, aprinse toate, i-au îngăduit să deslușească în voie fațada.

Nu i-a plăcut în schimb apartamentul rezervat pentru prefect: camerele mici, prost rînduite, mobilă multă și amestecată.

— Am fixat pentru mîine la 11 instalarea.

— Bine, domnule director.
— Aveți de dat vreun ordin?
— Nu... nimic.
— Țin să v-asigur că va fi o solemnitate frumoasă, domnule prefect!
— Numai de n-ar costa prea mult formalitatea asta!
— Sînt fonduri la prefectură, iar masa primarilor va fi spezată de comunele respective.
— Fă cum crezi dumneata că e bine.
— Astă-seară o să mîncați în casă?
— Da, în casă... e tîrziu și mă simt tare obosit.
— V-am dat, pentru uzul dumneavoastră personal, pe cameristul care a servit pe toți domnii prefecți de la preluarea imperiului.
— Bine, mulțumesc, domnule director.
Așezat în fotoliu, cu geamantanul și valiza dinainte, nedesfăcute, Petrescu pare adîncit în gînduri și totuși nu se gîndește la nimic.
O ciocănitură moale, care se repetă la intervale egale:
— Cine-i?
— Eu, mă rog.
— Care eu?
— Ghiță, ordinanța dumneavoastră.
— Intră!
— Să trăiți!
— Bună seara, băiete. Ce-i?
— Am adus lista s-alegeți.
Petrescu a ales un mușchi de vacă, o prăjitură, smeură și o halbă.
Tocmai la strînsul tacîmurilor, Ghiță a îndrăznit:
— Vă scăldați mîine dimineață?
— Desigur!.. La 8 să am baia gata.
— Doriți mai fierbinte?
— Nu, potrivită.
— Vă masez eu, domnule prefect?
— N-am nevoie de masaj.

— Vă rad eu?

— Nu, domnule, nu! (Cum era să se lase pe mîna lui, cînd de teama de-a nu i se poci ciocul, de zece ani și mai bine nu și-a schimbat bărbierul?)

— Dormiți cu radiu deschis?

— Nu-mi trebuie radio, măi băiete.

— Vă spăl pe picere la culcare?

— Te poți duce, domnule!... Nu mai am nevoie de dumneata astă-seară.

Petrescu se ridică enervat. Întrebările cameristului, rostite cu jenă și teamă, trădau, desigur, tabieturi de-ale foștilor prefecți de X.

Petrescu s-a trezit de dimineață tare, în behăituri și sunete de fluier — un crîmpei de melodie care se repeta obsedant. A sărit din pat, a rărit jaluzelele și a privit în stradă. Oile și caprele tîrgului erau mînate, chiar pe strada principală, la păscut.

Abia după ce s-a scurs turma, a început Petrescu recunoașterea terenului. Drept în fața palatului, o piață mare, dreptunghiulară. Pe rîndul dintîi tarabele măcelarilor. Butucul, cîteva cîrlige și firma: litere albe, cursive, pe o tăbliță vărsită albastru închis. Cîini: slabi ori cu părul lustruit de trai bun; de rasă ori ciobănești, mari, mici și de toate culorile, dau tîrcoale butucilor, mîrîie și se-ncaieră.

Erau atîția cîini împînziți, de-ai fi crezut că s-a adunat în jurul celor 13 tarabe tot neamul cîinesc din capitala județului X!

Numaidecît după tarabele măcelarilor, înghesuite și învălmășite: cornute mari, cornute mici, porci și căruțe. Noroiul gros, clisos e frămîntat cu bălegar, cu fîn și cu coceni de păpușoiu.

Cum sînt cumpărători puțini — o fi prea de dimineață ori tîrgul slab — gălăgia caracteristică tîrgurilor de vite nu s-a ales încă. Pe dreapta și pe stînga pieței, prăvălii — numai prăvălii. În fund, o cazarmă — clădire monumentală, dar înnegrită de un incendiu mai vechi — cu geamurile cîrpite în cîteva locuri

cu scînduri şi cu o firmă mare, turnată peste vechea firmă. Văpseaua aşternută prea subţire ori spălată de ploi lasă să se ghicească literele firmei dinainte de preluarea imperiului.

Pe lîngă trotuarul din faţă se scurge, umplînd şanţul pînă sus, o apă tulbure. Mai tîrziu, cînd nu şi-a mai putut stăvili curiozitatea, a aflat Petrescu că e un crac al pîrăului pe care este aşezat oraşul X, crac abătut pe strada principală, ca să purifice şi să răcorească aerul.

În colţul din dreapta, un chioşc de gazete; pe o latură sînt înşirate, în ordine alfabetică, reclamele gazetelor bucureştene; pe cealaltă, reclamele gazetelor ungureşti. În spatele chioşcului şi lipit aproape de el, o hardughie de scînduri văpsită cu roş-cărămiziu. Deasupra uşii, o firmă pe care se poate distinge un coif nemţesc, rezemat pe două toporaşe încrucişate, iar dedesubt inscripţia: „Pompieri voluntari din X".

După ploaia torenţială de ieri, lumina soarelui e proaspătă, clară şi catifelată, iar bolta cerului, de un albastru pur, de smalţ. Atmosfera purificată, lumina caldă, prietenească, au mai atenuat impresia proastă pe care i-au făcut-o defilarea caprelor şi tîrgul de vite aşezat chiar în faţa palatului administrativ.

La 8 fix, cînd tocmai se pregătea să sune ca să trimită după bărbier, trei ciocănituri îndoielnice:

— Cine-i?

— Eu.

— Care eu?

— Ghiţă, ordinanţa dumneavoastră.

Îşi trece picioarele în papuci, îşi strînge pijamaua la piept şi se duce să deschidă.

— Să trăiţi!

— Să-mi aduci, Ghiţă, un bărbier... un bărbier bun însă!

— Doriţi o muiere, ori un om?

— Un bărbat, bre!...

— Aşteaptă, mă rog, domnul suprefect cu domnul şef al poliţiei...

— Da? Ce vor?

— Au să vă spună musai ceva!

— Bine, bine, dar nu-s îmbrăcat!

— Doamne, domnule prefect!

— Hm!... să-i primesc adică aşa?

— Da' cum, mă rog?

Atît directorul prefecturii cît şi poliţaiul par, după mina pe care o au, tare îngrijoraţi.

— Ce s-a întîmplat, domnilor?

— Avem grevă generală la Repedea, domnule prefect!

— La Repedea?

— Da, mă rog.

Petrescu n-auzise pînă atunci de marile instalaţiuni de la Repedea; totuşi, n-ar fi vrut să-şi trădeze neştiinţa.

— Şi de cînd asta?

— De-aseară, la $10^1/_2$... Am ţinut să nu vă conturb... Ghiţă mi-a spus că v-aţi culcat numaidecît după cină.

— Poate fi vorba de deranj, cînd e o chestie presantă?

— ?

— Şi de ce s-au pus în grevă?

— N-au primit salariile de două luni şi jumătate!

— Taci, domnule!

— Bărbaţii de încredere au plecat de ieri seară la Bucureşti ca să exopereze ceva din restanţe.

— Eu cred c-au declarat greva — se amestecă poliţaiul, — ca să poată presa asupra tratativelor.

— E tactica lor de totdeauna...

— Şi sînt mulţi lucrători la Repedea?

— Vreo 8.000.

— 8.000?!

— Numai 8 acum... normal lucrau 12.000, 12.500... de cînd cu criza, au mai fost concediaţi.

— Și ce-i de făcut?

Lui Petrescu îi pare rău că a pus întrebarea asta — și mai ales tonul cu care a pus-o — dar acum e prea tîrziu.

— Nu fiți prea îngrijorat, domnule prefect! Cred c-au să fie liniștiți și de rîndul ăsta... de altcum, am telefonat domnului procuror general și mi-a ordonat să v-anunț că sosește cu 9,35.

— Foarte bine-ai făcut!

— Am telefonat și la preturi, anunțînd că instalarea dumneavoastră se amînă... nu știu dac-am făcut bine.

— Bine, bine, nici vorbă!

★

Mașina cea mare a prefecturii gonește cu 70 de kilometri pe oră, ca să poată ajunge mai devreme la Repedea procurorul general și prefectul.

Bucur Petrescu ascultă cu admirație pe procuror, care atacă problemă după problemă, înfățișînd pe loc soluțiile. Îl încîntă inteligența, verva și maturitatea de judecată a tovarășului de drum, care are, la 38 de ani, trei ca consilier și unul și jumătate ca procuror general la un parchet important!

— Și așa, scumpe domnule prefect: procedează cu dreptate, dar cu energie; nu ezita, și nu despica firul în patru... mai ales! Să știi că vei cîștiga simpatia tuturor, dacă vei da dovadă de imparțialitate. Îi cunosc bine... sînt oameni de ispravă... unii dintr-înșii admirabili chiar! Afurisita de politică a amețit pe cîțiva dintre fruntași, de lucrează mai rafinat ca ai noștri! Poporul, din fericire, nu-i încă atins....

— Regățeni sînt mulți?

— Sînt destui: magistrați, militari, profesori... vreo trei-patru avocați...

— Fricțiuni între dînșii?

— Între regăţeni şi localnici?

— Da.

— Moft!... Protestează la cafană cutare politician rămas de căruţă, fiindcă centrul a avut de impus pe careva... ori vreun pîrlit de avocat, fiindcă regăţeanul, tobă de carte şi bun de gură, a reuşit să-şi facă clientelă frumoasă.

— Şi cît caz se mai face de fricţiunile astea!

— Exagerări! Sînt fricţiuni, pentru că sînt şi interese care se ciocnesc. Asta-i explicaţia... singura explicaţie, te rog să crezi!

Pe la 11 şi jumătate, maşina prefecturii a ajuns în comuna Repedea. La barieră, prim-pretorul, şeful poliţiei şi comandantul batalionului dau raportul — propriu-zis se adresează numai procurorului general, care ascultă încruntat, pufneşte din cînd în cînd şi clatină într-una din cap.

— Iar aţi fost slabi, domnilor! Iar!

— Ce era să facem, domnule procuror general?

— Să vărsăm sînge?

— Să se verse, dacă nu se poate altfel! Mascarada asta vă place? Aş vrea s-aud!... O lună întreagă de pertractări, apoi grevă generală, şi centrul cedează, de frică, pe toată linia! Domnii de la Bucureşti nu-şi dau seama că autoritatea noastră se macină, şi că în definitiv avem altceva mai bun de făcut, decît să tot tratăm cu bolşevicii ăştia!?

Capii autorităţilor locale nu mai suflă un cuvînt.

Strada principală e masată de lucrători: pe trotuare bărbaţii, iar în mijlocul străzii femei şi copii. Maşina înaintează cu greu; zadarnic claxonează şoferul. Procurorul general, abia stăpînindu-şi nervii, dă ordin să oprească.

Grupul se formează numaidecît şi conform indicaţiilor lui: în frunte se aşază prim-pretorul şi comandantul batalionului; urmează procurorul general cu prefectul, iar la urmă poliţaiul cu comisarul-şef. Convoiul acesta, tăcut şi încruntat, îşi face

cu greu pîrtie prin mulțime. Strigătele de: „pită", „salarii", „pensii", „vrem ajutor pentru șomerii noștri", devin tot mai puternice, tot mai amenințătoare. Procurorul general, cu pumnii încleștați, cu capul în piept și răsuflînd ca un asmatic, înaintează tot mai încruntat. Domnul prefect Petrescu s-a îngălbenit și-l trec sudori reci. Gînduri negre îl încearcă îndoielnic ori îl săgetează; scene citite, văzute la cinematograf ori auzite cîndva, i se încheagă dinaintea ochilor, în tablouri aievea.

În sfîrșit au ajuns la pretură. Procurorul general aprinde o țigară, privește în stradă, apoi se adresează la toți cei de față:

— Frumoasă scenă, domnilor, nu-i așa? — și-i sfredelește, pe rînd, cu privirea.

Petrescu se simte tare rușinat, de parcă-ar fi el cel mai vinovat dintre toți.

— Domnule prim-pretor și domnule polițai!

— Ordonați!

— Ordin!

— Ieșiți amîndoi în balcon și anunțați: dacă în zece minute strada nu este evacuată, scot mitralierele! Peste un sfert de oră de la evacuare, se va prezenta delegația bărbaților de încredere.

— Am înțeles!

— Prea bine!

— Dumneata, domnule maior, telefonează la cazarmă ca trupa să fie gata!

— Nu știu ce dispoziție dă și domnul prefect?— îndrăznește maiorul Geblescu.

— Domnul prefect, îmi place a crede, este de aceeași părere cu mine!

— Da, de aceeași părere! Trebuie procedat grabnic și energic!

Spontaneitatea și felul cum a rostit vorbele i-au dat parcă încredere și l-au liniștit oarecum.

În vreo cincisprezece minute — după parlamentări și asigurările date de prim-pretor — strada a fost

golită; peste alte cincisprezece minute, delegația lucrătorilor s-a prezentat la pretură.

În loc de tratative, a fost anchetă în toată regula — cu dresare de acte și reținere provizorie a trei dintre delegați, dovediți, după propria lor mărturisire, că au instigat pe lucrători.

La 2 și 10 ancheta a fost terminată. Pentru $4^1/_2$ — la 4 urmează să sosească inspectorul general al muncii — procurorul a invitat restul delegației pentru începerea tratativelor.

Masa au luat-o la prim-pretor. A fost o masă aleasă — copioasă chiar — și a domnit tot timpul o atmosferă de seninătate și veselie, care l-a surprins și pe care nu și-a putut-o explica de loc Petrescu.

Mai adineauri era să se verse sînge, iar acum se fac tot felul de glume decoltate! După lichior, prefectul și cu procurorul general, singuri în salon:

— Uite, vezi, așa trebuie procedat cu bolșevicii ăștia!

— Meriți felicitări, zău!... Dar dacă nu evacuau strada?

— Somații, două salve în aer iar a treia la picioare... scurt! Principiul de autoritate trebuie salvat cu orice preț!

— Mde...

— Dumneata, care aud că ai mînă liberă și te bucuri de mare trecere la centru, să intervii energic pentru achitarea tuturor restanțelor...

— Voi interveni.

— Să se achite restanțele de la furnituri, dar să se procedeze fără menajamente cu instigatorii care tot vin la București cu jalba-n proțap!

— Am luat notă.

Tratativele n-au mai avut loc, deoarece pe la 4 fără ceva a sosit telegramă urgentă de la delegații plecați la București, care anunțau pe bărbații de încredere că Ministerul de Finanțe a vărsat 50.000.000 în contul furniturilor. Petrescu s-a simțit ca renăscut.

Toată seara a făcut spirite, a flirtat cu nevasta prim-pretorului, a băut cam peste măsură și a pierdut la bridge aproape două mii de lei.

★

La orele 9 fix, Bucur Petrescu a fost în cabinet. După ce directorul prefecturii i-a prezentat pe șefii de serviciu și au rămas singuri:

— La orele 10 are să înceapă achitarea salariilor lucrătorilor, domnule prefect.

— Da? Bravo!... Bine că s-a terminat comedia asta!... Știi dumneata că era cît pe-aci să fie vărsare de sînge?

— Am auzit, da. Foarte bine-ați făcut că n-ați scos armata!... Domnul procuror general e energic, dar... cam tînăr...

— Prea autoritar și expeditiv!

— V-aș ruga și v-aș propune ceva, cu respect, domnule prefect.

— S-auzim.

— Să nu-l schimbați, mă rog frumos, pe șeful de cabinet... e în slujbă neîntrerupt de la preluarea imperiului!

— Admis. Propunerea?

— Parte din lucrători, după atîta așteptare, cum or pune mîna pe bani au să umple cîrciumele... Păcat și de banii aruncați pe gîrlă, dar iar o s-avem încăierări și vărsare de sînge! Rîndul trecut au fost trei răniți grav!

— Taci, domnule! Și ce crezi dumneata că-i de făcut?

— Prim-pretorul și cu șeful poliției cer să ordonați închiderea cîrciumilor pentru 24 de ore...

— Și dumneata ce părere ai?

— Eu cred că ar fi tare bine!

— Se poate lua măsura asta?

— Apoi, ce nu poate un domn prefect?

— Să le-nchidă atunci, domnule!
— Pot să telefonez la pretură?
— Desigur, și numaidecît!

La 9½ au început audiențele. Cel dintîi primit, fiindcă venise mai de dimineață ca toți, a fost directorul proprietar al gazetei *Lumina Nației*. Om practic și cu experiență, a intrat de-a dreptul în subiect.

— Domnule prefect, am venit să vă fac o propunere...

— Mă rog.

— Gazeta mea n-am s-o pot pune la dispoziția dumneavoastră, dar vă pot servi pe altă cale.

— Anume?

— Ca să trec gazeta în serviciul dumneavoastră, nu e practic; las'că n-o să găsiți la prefectură fondurile necesare, dar campaniile ce eventual aș duce n-au să aibă ecoul necesar...

— De ce?!

— Gazeta mea e de patru ani și jumătate oficiosul grupării liberale.

— Atunci ai dreptate.

— Vedeți? Iată însă cum ar trebui procedat: cumnată-meu, care-a fost pînă acum trei luni în poliție, vrea să scoată o gazetă. El v-ar putea rezerva în fiecare număr două coloane, pentru 1.500 de lei... plus publicațiile prefecturii, bineînțeles...

— Și cum o să apară gazeta asta?

— Săptămînal și independentă.

— Asta-ar însemna... 78.000 pe an, parcă?

— Tocmai 78.

— De unde să pot scoate atîția bani, domnule dragă?

— Vă spun tot eu: în buget e trecută 100.000 pentru monografia județului... dați de-acolo și pace!

— Nu se poate una ca asta! De vreme ce e destinație precisă, cum o să dau?

— Ba, se poate! Ce nu-i stă în putință unui prefect, unui adevărat prefect ca dumneavoastră?! De opt ani figurează regulat suta de mii, și regulat prefecții i-au dat altă destinație.

Petrescu, încruntat, clatină din cap.

— Presupunem că aș putea ordonanța banii; cine o să scrie, că doar n-ai fi vrînd ca eu să scriu despre activitatea mea?!

— De ce nu?... Semnînd, bineînțeles, cu un pseudonim oarecare. Dar nu e nevoie. Va scri cumnatămeu, voi mai scri și eu — pînă capătă el rutina necesară. De asta nu vă-ngrijiți dumneavoastră! Cu materialul pe care-l am eu adunat, cumnată-meu poate deschide cîteva campanii cu foc bengal!...

— Numai cu banii pe care i-ar primi de la prefectură, ar putea ține el gazeta?

— Desigur că n-ar putea, dar a făcut unele mici aranjamente...

— Le-aș putea cunoaște și eu?

— Nici vorbă! A aranjat cu întreprinderile din Repedea, împotriva cărora se duce o campanie bine alimentată, și cu domnul doctor Meicu, șeful dezidenților liberali.

— Să mai mă gîndesc, domnule Popovici...

— Cînd să trec pentru răspuns, domnule prefect?

— Știu și eu!... Peste vreo cîteva zile... două, trei...

— Dacă doriți, vă public la mine un interviu, cu note biografice și clișeu... o să vă coste numai 2.000 de lei.

— Mulțumesc, domnule Popovici. Vom vorbi și despre asta peste trei zile, cînd voi avea plăcerea să te văd.

Cum a ieșit gazetarul Popovici, a intrat deputatul Leonte. Nu că i-ar fi venit rîndul — de-abia sosise — ci pentru faptul că e parlamentar, iar pe deasupra îndrăzneț de n-are pereche. E regățean de felul lui și avocat de mîna a doua. Deși stabilit în X nu-

mai de vreo cinci-șase ani, și de doi face politică, a fost pus totuși pe listă, fiindcă e înfipt și a intrat pe sub pielea șefului organizației — om cu trecere mare în județ, dar bătrîn și bolnăvicios.

— Deputatul Leonte.

— Petrescu. Luați loc, vă rog.

Deputatul Leonte își așază bastonul pe marginea biroului, pune alături pălăria cu fundul în jos, aruncă mănușile — făcute ghem — în pălărie și se instalează apoi în fotoliu picior peste picior.

— Ați mai fost pe la noi, prin județ, domnule prefect?

— Nu... e pentru prima oară.

— O să vă vină cam greu pînă o să v-acomodați... pînă veți cunoaște județul, oamenii, moravurile locale...

— Îmi voi da toată osteneala ca să mă pun la punct cît de curînd.

— Eu v-aș sta la dispoziție cu plăcere... cunosc foarte bine ambianța locală și în plus sînt regățean ca și dumneavoastră!

— Vă mulțumesc, domnule deputat și iau act de gentilețea dumneavoastră.

Tonul răspunsului îl determină pe deputatul Leonte să schimbe tactica.

— Am o misiune cam delicată din partea colegilor mei...

— În ce mă privește?

— Tocmai. Noi, vă vorbesc franc, domnule prefect, sîntem jigniți de procedarea fără precedent a domnului ministru de Interne!

— Mă rog, de care procedare e vorba?

— De numirea prefectului, fără a ni se cere în prealabil avizul. Noi, majoritarii, reprezentăm județul și tot noi avem răspunderea, cred... nu?

— Aceasta o veți lămuri, desigur, cu domnul ministru de Interne.

— O să ne răfuim noi la deschiderea parlamentului! Ţin să precizez că atitudinea pe care sîntem constrînşi s-o luăm, nu e îndreptată împotriva dumneavoastră, ci împotriva manierii de-a proceda a domnului ministru de Interne...

Petrescu, care şi-a adus aminte de recomandaţia ministrului, privind pe parlamentari, şi-a căpătat tot calmul.

— Altăceva aţi mai avea să-mi comunicaţi?

— Da. Dacă veţi ţine seamă de informaţiile şi de sugestiile noastre, ne veţi găsi întotdeauna alături de dumneavoastră; altminteri, cu regret v-o spun, drumurile noastre se despart... fatal trebuie să se despartă!

— Domnule deputat, vă rog să comunicaţi colegilor dumneavoastră că le mulţumesc călduros pentru informaţiile promise, dar în ce priveşte sugestiile, nu voi ţine seamă decît de interesele reale ale judeţului. De la această normă de conduită nimic şi nimeni nu mă va putea abate!

După deputatul Leonte a intrat doctorul Augustin Petrean, decanul baroului din X. Cărare pînă la ceafă, două tăieturi de spadă pe obrazul stîng, jachetă şi floare la butonieră. Fiecare lună îşi are floarea ei; fiecare anotimp, altă jachetă. Se leagănă cînd merge şi surîde în permanenţă.

Conversaţia cu Petrean l-a dispus şi odihnit pe Petrescu.

I-a povestit cu volubilitate scene din viaţa lui de student la Pesta, Viena şi Halle, precum şi amănunte despre aristocraţia din Budapesta, cu care se înrudeşte şi în rîndurile căreia a trăit pînă în preajma războiului mondial. (Cu asta se mîndreşte decanul baroului din X, şi nu scapă prilejul să povestească ori măcar să facă aluzie.)

Numai după ce şeful de cabinet a cercetat pentru a doua oară, de n-a ieşit cumva decanul pe uşa din faţă, s-a îndurat Petrean să se ridice.

— Faceţi scrimă, domnule prefect?
— Nu.
— Păcat!
— Recunosc.
— Călăriţi?
— Nu călăresc.
— Păcat!
— ?
— Vînaţi, poate?
— Nici asta.
— Păcat!
— ?
— Tenis jucaţi?
— Nici tenis nu ştiu.
— Păcat!... Am să vă rog atunci să-mi vizitaţi într-o zi biblioteca...
— Bucuros!
— Am sorturi albe, negre... Tokay, Riesling...
— Cu plăcere vin, deşi nu sînt — mi-i ruşine, zău, s-o spun — cît de cît cunoscător!

A urmat Sabin Ştefănescu sau „Import-Export", cum e poreclit. Un bondoc săltăreţ, ras pe faţă, ras pe cap şi veşnic cu gura plină de salivă.

— Domnul?
— Sabin Ştefănescu.
— Ce doriţi, domnule Ştefănescu?
— Eu am fost ofiţer de administraţie, domnule prefect, iar acum am un birou de import şi export... alături chiar de prefectură...
— Imi pare bine... Şi ce doriţi în definitiv de la mine?
— Eu, domnule prefect, mi-am zis şi cred că nu greşesc: domnul prefect e străin de localitate şi fiind străin de localitate, are nevoie, desigur, de un om serios, de un om de încredere... de un adevărat om de încredere!
— Nu pricep...

Sabin Ştefănescu îşi ia inima în dinţi:

— Domnule prefect, ce mai la deal la vale! Toți domnii prefecți au avut, fiindcă nu se poate altfel cîte un om de afaceri...

— Cîte ce?!

— Cîte un om de afaceri, că doar nu era să trateze dumnealor direct cu furnizorii!

Petrescu simte că se sufocă, iar sîngele i-a pierit din față. Vorbește rar și apăsat — mai mult ca să-și strunească nervii.

— Domnule Ștefănescu, eu n-am nevoie de oameni de afaceri! Eu am fost trimis și am venit ca să fac administrație, nu afaceri!

— Domnule prefect!...

— Am terminat, domnule!

— Vă rog... vă rog, domnule prefect!...

— Am terminat! Pricepe-o dată, domnule!

După „Import-Export" a intrat doctorul Meicu. Numele i-a amintit lui Petrescu firma descoperită și descifrată în seara sosirii.

Doctorul vorbește precipitat și nu-și găsește astîmpăr. Se așază de sus, în fotoliu, ca numaidecît să se ridice; dă ocol pe trei sferturi biroului ori măsoară cabinetul între cele două ferestre, ca răsucindu-se deodată, pe călcîie, să se așeze iar la loc. Își pune și-și scoate ochelarii; se încheie și se descheie la haină.

Din cînd în cînd își lărgește cu arătătorul de la stînga gulerul ori își lățește cravata cu palma dreaptă. Trece în revistă pe toți fruntașii din oraș și județ, scoțîndu-le în relief, cu îndemînare și cruzime, defectele — reale sau imaginare.

Unul e hoț, altul mărginit, un al treilea ungurit... toți inculți și mîncători de regățeni.

— Credeți dumneavoastră că știe vreunul franțuzește?

— ?

— A auzit careva de „ion", de „pan-Europa"... de-un Freud, să zicem?

— Parcă n-aş crede! — îndrăzneşte cu jumătate de glas şi privind pieziş, Bucur Petrescu.

— Pe mormîntul mamei mele, domnule prefect!

— Hm!... Curios... foarte curios!

— Eu, după cum v-am declarat, nu mai fac politică... mi-i silă! Vă stau însă la dispoziţie cu plăcere... şi sincer!

Petrescu profită de momentul acesta, se ridică şi strîngîndu-i mîna cu amîndouă mîinile:

— Domnule doctor, vă mulţumesc cu recunoştinţă şi pentru informaţii, şi pentru concursul promis!

— Ceea ce vă rog e să fiţi discret...

— Nu vă-ndoiţi o clipă!

Din uşă, ca aducîndu-şi subit aminte:

— Dacă-mi permiteţi, am să vă trimit studiul meu intitulat „Histeria", unde am anticipat teoria lui Freud... întreaga lui teorie!

— E scris în romîneşte?

— Nu, în ungureşte.

— Regret, dar nu-l pot citi... afară de „Ianoş", „gulaş"... şi încă vreo două vorbe, altceva nu mai cunosc din limba maghiară!

— Am să vă fac un mic rezumat în romîneşte... deşi sînt foarte ocupat!

— Mulţumesc, mulţumesc! Prea drăguţ din partea dumneavoastră, domnule doctor!

Cascada doctorului Meicu l-a ameţit. N-are însă răgaz să-şi revină, deoarece o delegaţie de studenţi a şi umplut biroul.

Vorbesc mai mulţi deodată, se împung ironizîndu-se, ori se bruftuiesc chiar. Ca să scape, prefectul le făgăduieşte ordonanţarea subvenţiei prevăzute în buget şi patronajul meciului de fotbal fixat pentru a doua duminică.

Intră iar directorul prefecturii.

— Mai sînt mulţi? că m-au dat gata.

— Mai sînt, domnule prefect! Ar fi bine să fixaţi zile şi ore de audienţă, că aşa o să vă răpească mult timp!

— Ai perfectă dreptate! De mîine-ncolo trebuie să punem niţică ordine. Vroiai să-mi comunici ceva?

— Da, domnule prefect. Cîrciumarii din Repedea au reclamat telefonic domnului deputat Leonte...

— Cînd?

— Nici zece minute nu trecură.

— Şi?

— Dumnealui mi-a cerut să contramandez numaidecît ordinul dat. Eu i-am spus că dumneavoastră aţi luat, personal, această dispoziţie.

— Foarte bine i-ai spus!

— Dumnealui zice că va telefona domnului secretar general.

— N-are decît!

— Eu am ţinut numai să vă informez...

— Mulţumesc, domnule director. Măsura luată nu se ridică... e lămurit, cred?

La rînd a venit senatorul Velovan. Un bătrîn puţintel la trup, chel şi cu mustaţa rasă — aduce cu un actor pensionar — domol la glas şi zgîrcit la gest. A trăit vreo 20 de ani în Vechiul Regat, iar de la unire s-a întors acasă. E socotit — şi pe drept — ca fruntaş al baroului din X. Convorbirea cu senatorul Velovan l-a înseninat şi reconfortat pe Bucur Petrescu.

— Pădure fără uscături nu se poate, domnule prefect! Fricţiuni or fi, nu zic ba, dar e firesc să fie. Între moldoveni şi munteni n-au fost?

— Au fost, domnule senator.

— Ei, vezi?

— Aveţi dreptate!

— Dumneata nu ţine seamă la ce-ţi şoptesc unii şi alţii. Dacă vrei să primeşti un sfat de la un om bătrîn: nu da crezare pînă nu verifici personal, şi

nu-ţi recruta favoriţi... mai cu seamă de asta să te fereşti!

— Astfel de slăbiciuni n-am, domnule senator.

— E bine-atunci. Oamenii de treabă — şi ăştia sînt marea majoritate — vor fi alături de dumneata. Amorul propriu că eşti străin de localitate? Mofturi, pretext! Domnul ministru de Interne ne-a cerut în două rînduri să-i indicăm un prefect ca lumea, şi n-am avut de unde. Toate elementele bune au candidat... ăsta-i adevărul adevărat! Apoi nici n-ai înlocuit pe vreun partizan de-ai noştri... la alegeri a gerat un inspector administrativ, iar pînă la numirea dumitale, directorul prefecturii...

— Va să zică nu-i adevărat ce mi-a comunicat domnul deputat Leonte?

— Anume ce?

— Că l-aţi delegat dumneavoastră, parlamentarii, să se prezinte la mine şi să protesteze că n-aţi fost consultaţi.

— Minciună, domnule prefect! Nu l-a delegat nimeni; s-a delegat singur-singurel, după cum i-e obiceiul. Uite, aşa procedează şi la Bucureşti: bate la rînd ministerele şi se adresează peste tot în numele parlamentarilor majoritari. Işi face omul trebuşoarele, că ştie c-a doua oară nu mai pupă mandatul! Ce-ar fi vrut: ca ministrul să-i ceară şi avizul dumnealui? A întrebat omul pe şeful organizaţiei, m-a sondat şi pe mine ca om bătrîn şi cunoştinţă veche... nu-i de ajuns?

— Dacă s-o mai prezenta în numele dumneavoastră, ce să-i spun?

— Poftеşte-l împreună cu noi... să vezi atunci ce-o să mai zică?... E bine însă să nu ţi-l faci duşman... Are legături la Bucureşti iar aici, pentru manevre va fi ajutat cu siguranţă de cumnată-su şi de cei doi parlamentari din opoziţie.

— Nu mă sperii eu de manevrele domnului deputat Leonte.

— Măcar sînge rău tot o să-ţi facă!... Ai cumva nevoie de-aşa ceva?

— N-am, păcatele mele!

— Apoi? De ce să te legi singur la cap?

A urmat o delegaţie numeroasă de pensionari, care şi-au reclamat pensiile neachitate de patru luni. Glasuri ridicate, ameninţări, tînguiri, lacrimi.

Directorul prefecturii a ţinut să i-l prezinte pe protopopul ortodox din Z, care venise cu treburi la revizoratul şcolar. Noua cunoştinţă i-a plăcut prefectului. Om de experienţă bogată, protopopul; temperament potolit, îngăduitor — şi optimist pe deasupra.

Refrenul lui obişnuit: „viaţa nu-i gheometrie, domnule prefect!" l-a găsit întemeiat şi mînuit cum trebuie.

— Cu alte cuvinte, nu te îngrijorează neînţelegerile dintre noi şi dumneavoastră.

— Dă-le la mama dracului, domnule prefect! Mă îngrijorează şi mă revoltă că sînt unii care le alimentează orbeşte. Mă bucur în schimb că generaţia care se ridică e aşa cum trebuie să fie!

— Dar lupta confesională, preacucernice?

— Să nu exagerăm nici pe tărîmul acesta... Pentru noi, ortodocşii, la urma urmei, e şi-un bine...

— Nu pricep.

— Mă explic momentan: ne obligă să deschidem ochii şi să activăm.

Conversaţia a fost întreruptă, apoi retezată definitiv, prin sosirea primului-prezident al tribunalului, care, după terminarea şedinţei, a ţinut să treacă pe la prefectură, deoarece aflase că noul prefect a fost cîndva magistrat superior.

Primul-prezident, om ca de 40 de ani, e vorbăreţ, curios ca o femeie, pus pe calambururi şi afabil din

cale-afară. Se bucură, — şi-n oraş şi-n judeţ — numai de simpatii. După banalităţile obişnuite:

— Şi cum te-mpaci aici, domnule prim?

— Domnule prefect, dacă ştii cum să-i iei, sînt „înjeri", nu altceva!

— Prin urmare eşti mulţumit?

— Şi mai mulţumit aş fi, dac-aş convinge-o pe nevastă-mea să se mute... de-un an şi jumătate stau cuc!

— Doamna nu-i în X?

— Nu, stă cu soacră-mea la Bucureşti. Vine din cînd în cînd, mai mă reped şi eu la Bucureşti, dar nu prea pot să mă deplasez, vă rog să mă credeţi! Asta-i un tribunal foarte aglomerat... afară de asta, magistraţii sînt tineri, fără experienţă, iar minoritarii tot cu ochii pe noi...

— Cîte secţii ai?

— Două secţii.

— Şi ce predomină?

— Penalele, ce să predomine! Nu ştiu dacă aveţi cunoştinţă că aici încă mai sînt în vigoare legile vechi?

— Ştiu, ştiu!

— Aoleu, 2 şi 5, domnule prefect! Nu mergeţi la masă? In sala de aşteptare nu mai era nimeni.

— Ba da, merg numaidecît. Mănînci şi dumneata la restaurant?

— Eu da, la „Coroana".

— Asta-i cel mai bun?

— Asta. Dar nu vă faceţi cine ştie ce iluzii! Se găteşte binişor şi curat... bucătărie romînească, în plus... Tot acolo mănîncă şi primul-procuror... E băiat subţire şi cărturar distins, primul... afară de asta, bucureştean get-beget!

— Are să-mi facă plăcere să-l cunosc...

— Table jucaţi, domnule prefect?

— Aşa, cîteodată...

— Sînteţi jucător bun, ori ageamiu?

— Bunişor, cred... şi zîmbeşte de întrebarea primului.

— Atunci vă fac o tablă, domnule prefect... ţin să vă bat, zău!

— Stai, nu te grăbi aşa!

— Sigur vă bat... pariez! Nu ca să mă laud, dar aici nimeni nu m-a bătut!

— Zău?! Bravo atunci!

— Pe onoarea mea! Nu-i vorbă, un singur jucător straşnic am întîlnit în viaţa mea!...

— Care-anume?

— Primarul din Ada-Kaleh.

— Şi rezultatul?

— El o partidă, eu trei.

— Bravo!... Adevărat record!

— „Încă una, bre Ali!"

— „Ioc, bre... ioc"!

— „Dau două linii, Ali!"

— „Ioc!"

— A pus coada între picioare şi na-na-na, na-na-na, pe-aici ţi-i drumul!

S-a comentat cu aprindere, în insulă, înfrîngerea lui Ali... la alegerea din toamnă a picat numai din cauza asta!

— Uite, comèdia dracului!

La masă au fost prefectul, prim-prezidentul tribunalului, primul-procuror şi directorul prefecturii. Buna dispoziţie a fost curmată de telegrama prin care secretarul general de la Interne cerea să se revină asupra închiderii cîrciumilor din Repedea.

— Nu revin, Doamne fereşte!

— Cine şi-o fi băgat coada şi-aici, nene?

— Deputatul Leonte, domnule prim — îl lămureşte directorul prefecturii.

— El, da — întăreşte prefectul.

— Dacă-mi permiteți să-mi exprim și eu opinia...
— Poftim, domnule director.
— Eu sînt de mult în administrație, domnule prefect... am văzut cum era sub unguri, văd ce se petrece acum sub ai noștri... ba văzui și-n regat, c-am fost detașat un an și jumătate la Vaslui... Ar trebui să mai treceți și dumneavoastră cu vederea... Phii! ce de șopîrle am mai înghițit eu!
— Așa e... are dreptate Dobreanu!
— Nu trebuie să puneți la inimă toate fleacurile! — sare și celălalt magistrat.
— Afară de asta, nu vedeți cum e redactată telegrama? Nu, „veți ridica", ci „sînteți rugat să ridicați"... etc., etc...
— Are perfectă dreptate domnul prim! Vă roagă domnul secretar general, nu dispune ridicarea măsurii. Prin urmare, puteți foarte bine s-o ridicați, ori nu. De altcum, nici nu putea să se poarte altfel cu un prefect ca dumneavoastră!
— Hm!... Hm!
— De vreme ce vă roagă și-i primul contact pe care-l aveți cu domnul secretar, iar la Repedea nu s-au mai închis cîrciumele la plata salariilor, eu unul n-aș vedea nici un impediment ca să reveniți... numai de rîndul ăsta, bineînțeles!... altfel s-ar interpreta ca slăbiciune.
— Dobreanu are dreptate... multă dreptate!
— Și eu găsesc!
— Fie, domnilor, dacă așa vedeți dumneavoastră lucrurile!... Fie!
Mult însă l-a costat pe Petrescu această primă înfrîngere!

★

După-amiază a lucrat numai cu directorul prefecturii și cu șeful serviciului financiar. Pe seară, însoțit de cei doi slujbași, a vizitat orașul. Ceea ce l-a

impresionat mai mult a fost lipsa totală de grădini și de statui. Și de statui, pentru că picioarele, de la genunchi în jos, ale honvezului fărîmat în toiul răscoalei de la 1918, nu pot fi categorisite ca statuie.

Explicația că e capitală nouă de județ, că primăria n-are fonduri suficiente, că munții și pădurile sînt la doi pași numai, nu l-a mulțumit. Cum l-ar fi putut oare mulțumi, cunoscător cu experiență, iubitor de pomi și de flori, om care a cheltuit regulat din modesta lui leafă de magistrat, ca să-și gătească sărbătorește grădiniță? Și cîte case n-a schimbat, prin urmare cîte grădini n-a avut de amenajat, pînă a reușit în sfîrșit să-și cumpere o căsuță pe gustul lui și cu înlesniri de plată totodată?

În piața Regele Ferdinand I s-a oprit și s-a uitat îndelung, scîrbit și nedumerit. Nedumerit, cum de s-au putut cheltui milioane cu palatul administrativ și s-a lăsat totuși, în fața lui, un tîrg de vite, unde cînd plouă dospește noroiul clisos, iar cînd bate și încinge soarele se dospesc mormanele de bălegar.

Seara a luat acasă numai o cafea cu lapte, a scris cucoanei Atena, a citit și recitit cele șase scrisori anonime primite prin poștă și s-a culcat tîrziu tare, după ce și-a pus la punct, în linii mari, planul înfiripat după plimbarea prin oraș. Dimineața a coborît pe la $8^1/_2$ și a chemat numaidecît pe directorul prefecturii.

— Domnule Dobreanu, știi sigur că terenul de vizavi e proprietatea județului?

— Piața Regele Ferdinand?

— Da, porcăria asta de piață.

— Sigur, domnule prefect, doar eu am asistat la intabulare!

— Bun!... Asta-i atunci una la mînă. Terenul pe care mi l-ai arătat în spatele gării e tot proprietatea județului?

— Tot, domnule prefect.

— Crezi că s-ar putea face pe platoul acela tîrgul de săptămînă ?

— Tîrgul de vite ?

— Da, tîrgul de vite.

— De ce să nu se poată ?... Se poate, dacă vreţi dumneavoastră !

— Bun !... Asta-i două la mînă. Ia cheamă-mi, te rog, pe şeful serviciului financiar !

După ce s-a înfăţişat cel chemat :

— Domnule Iliescu, cîtă deschidere de credit mi-ai spus ieri că avem ?

— 1.200.000, domnule prefect.

— Foarte bine ! Şi dac-am executa toate lucrările din tabloul serviciului tehnic, ce posibilităţi ne-ar mai rămîne ?

— Am mai avea 4-500.000.

— N-ajung, nu... cred c-ar mai trebui vreo sută, două de mii... ca popa !

— Pentru ce vă trebuie, domnule prefect ?

Petrescu le împărtăşeşte, cu căldură şi gesturi largi, planul lui de-a transforma neîntîrziat maidanul din faţa prefecturii, într-un parc englezesc, iar la mijloc să înalţe statuia ecvestră a regelui Ferdinand I. Amîndoi slujbaşii au fost foarte încîntaţi de gîndul prefectului şi s-au arătat optimişti în ce priveşte realizarea lui.

— Dacă e vorba numai de-o sută, două de mii banii ăştia se găsesc uşor, domnule prefect !

— Ia s-aud !

— Inscriem din oficiu cîte-o sumă în bugetele comunelor mai importante, şi s-a terminat !

— Cea mai potrivită soluţie ! — exclamă directorul prefecturii. Dar ce te faci, dragule — se adresează şefului contabil — că mai toate bugetele sînt aprobate ?

— Domnul prefect are nevoie de toată suma, anul acesta chiar ?

— Nu !... Tocmai la primăvara ce vine se va face amenajarea parcului, iar pe vară, dezvelirea statuii.

— Atunci e uşor... mai sînt bugete neaprobate şi-n plus, vine bugetul cel nou...

Părerea directorului prefecturii, de a fi convocaţi fruntaşii oraşului, a fost găsită întemeiată de prefect. Intr-o oră numai, lista a fost completă şi definitivă.

Doi curieri biciclişti au şi pornit în oraş cu „convocatoarele".

Seara, la 6, sala de recepţie gemea. Cum cei doi subalterni n-au divulgat nimic, toţi erau curioşi să afle care-o fi problema importantă şi la ordinea zilei, pe care urmează s-o dezbată şi s-o soluţioneze — după cum sta scris în „convocator". Invitaţia, ca să fim drepţi, i-a şi măgulit. Pentru prima oară fruntaşii vieţii politice, economice şi culturale erau poftiţi la colaborare de către prefect. Cuvîntarea lui Petrescu, rostită cu mult avînt, a plăcut şi a prins. Afirmaţia că toată lucrarea va costa puţin — şeful serviciului tehnic şi întocmise un deviz aproximativ — că banii îi are la îndemînă, precum şi dorinţa de-a încredinţa executarea statuii unui cunoscut sculptor, originar din judeţ, au produs impresie. Cel dintîi a cerut cuvîntul doctorul Meicu. A vorbit patetic, făcînd digresiuni peste digresiuni, gesticulînd ca dezbîrnat, citînd proverbe latineşti şi presărînd din cînd în cînd cazuri ori nume proprii, culese la întîmplare. A săpunit fără cruţare pe localnici că nu s-au gîndit pînă atunci la lucrul acesta — şi nici nu se puteau gîndi, după el, ca unii ce nu ştiu decît să mănînce, să doarmă şi să se prăsească. A „gratulat" călduros pe prefect, l-a îmbrăţişat, şi cum vacarmul creştea, a şters-o fără pălărie şi fără baston.

Calmul şi buna dispoziţie au fost restabilite de cuvîntarea hazoasă a senatorului Velovan şi de vorbirea cu miez a directorului liceului. Simţind Petrescu că impresia cuvîntării doctorului Meicu n-a

fost ştearsă cu totul, a făcut propunerea ca peste trei zile să se adune din nou, cînd să se alcătuiască şi comitetul de direcţie, iar el să vină cu date concrete şi amănunţite, ca să se poată porni serios lucrul.

Succesul avut, succes categoric, a fost o adevărată baie tonică şi la timp venită. Amărăciunea şi ruşinea afrontului primit cu închiderea cîrciumilor din Repedea au pălit mult. Toată seara a fost de-o veselie exuberantă, a rămas tîrziu în oraş, a plătit aperitive şi s-a lăsat bătut de trei ori la table de primul-prezident al tribunalului.

Intors acasă a făcut o scrisoare pe patru feţe nevesti-sii, informînd-o amănunţit despre succesul avut, anunţînd-o că duminică va avea loc instalarea şi exprimîndu-şi regretul că la o astfel de solemnitate nu-şi poate avea alături soţia şi fiica. De unde era să ştie că chiar de-a doua zi după plecarea lui, cucoana Atena a închiriat casele maiorului Darie, a luat arvună chiria pe trei lui, şi că două croitorese aduse în casă lucrează pe capete?

După ce a primit scrisoarea, doamna Petrescu s-a sfătuit cu fata şi-au hotărît definitiv ca vineri să dea un ceai de despărţire cunoştinţelor, oprind la masă pe cele mai apropiate, iar sîmbătă după-amiază să plece spre X, ca să poată fi faţă duminică dimineaţa la instalarea noului prefect.

Ca surpriza să fie surpriză, s-au înţeles să-i scrie lui Petrescu că le pare tare rău că nu pot fi şi ele duminică în X! Doamna Petrescu şi-a întocmit un plan întreg, în funcţie de prefectoratul lui bărbatusău, din care plan nu este exclusă, ba nici rînduită spre coadă, posibilitatea pentru domnişoara Honorina de a-şi găsi un soţ „pe cele meleaguri", un soţ aşa cum îl visează şi-l doreşte pentru fată doamna prefect Petrescu. Un singur lucru o cam îngrijorează: nu cumva să fie obligată, prin măritişul fetei, să se despartă de dînsa. Dar tot singură îşi face

din cînd în cînd curaj: „dacă aşa i-o fi scris, de, ce pot face eu?"

★

Fiindcă a stat noaptea tîrziu, Petrescu a coborît pe la 10 şi ceva în birou, şi după ce-a terminat cu audienţele, s-a apucat de lucru şi a lucrat intens şi voios pînă pe la 1,30, cînd şeful poliţiei a cerut insistent să fie primit.

— Ce s-a întîmplat, domnule poliţai?

— Domnule prefect, mare frămîntare în oraş!

— Frămîntare?! Pe ce temă?

— Pe chestia parcului.

— A parcului proiectat de mine?

— Tocmai! Am aflat de unde porneşte toată lucrătura!

— De unde?

— De la domnul doctor Meicu şi de la domnul deputat Leonte.

— De la doctorul Meicu, zici?!

— Da, domnule prefect — şi de la dînsul.

— Nu se poate, domnule! E imposibil... dar imposibil una ca asta!

— Dacă vă spun eu, domnule prefect!

— Domnule, pricepe, nu se poate! Cel mai entuziast la întrunire a fost doctorul Meicu, nu? Dumneata n-ai fost faţă? Nu ştii cum a vorbit?

— Am fost, domnule prefect, însă doctorul Meicu se lasă foarte uşor influenţat! Domnul deputat Leonte nu numai că ştie cum să-l ia, dar i-a promis că-l bagă negreşit în partid... La liberali a încercat din nou, dar nici nu vor s-audă... pentru a treia oară le face dezidenţă!

— Ştii sigur, domnule, că aşa stau lucrurile?

— Eu am serviciul meu de informaţii care nu dă greş, domnule prefect! Uite, dacă vi se face dovadă

că lucrurile nu stau așa cum vi le raportai, imediat îmi dau demisia!

— Și ce anume intenționează?

— Pentru diseară la $9^1/_2$ e convocată o mare adunare cetățenească la „Grădina de tir". Am văzut cu ochii mei manuscrisul afișului: e scris și semnat de domnul doctor Meicu!

— Extraordinar!

— Întrunirea va fi deschisă chiar de domnul doctor. Vor lua cuvîntul: cîrciumarul din colț în numele comercianților romîni, brutarul de lîngă el în numele minoritarilor, directorul gazetei *Lumina nației*...

— Și ăsta e amestecat?

— Gazetarul Popovici a fost întotdeauna de închiriat, domnule prefect! Cine-a dat mai mult, l-a avut... păcat de el că-i băiat talentat și citit!

— Mai departe!

— Un socialist, și sînt în căutarea a cîte unui reprezentant din fiecare partid politic.

— Va lua cuvîntul și deputatul Leonte?

— Cu dumnealui nu e lămurit pînă acum... Sau va lipsi, sau va aranja așa, ca să fie cerut să vorbească.

— Asta-i tot?

— Întrunirea va fi încheiată de domnul doctor Meicu, care va tuna și fulgera, după cum i-e obiceiul, împotriva regățenilor.

— Împotriva regățenilor?!

— E cel mai pornit și n-are de ce. Cîte foloase a avut omul ăsta de pe urma regățenilor, dar degeaba!

— Bine, îți mulțumesc, domnule polițai... te rog să mă ții în curent la timp!

— A, da, uitam să vă raportez: tipografia Weissmann a fost înștiințată că domnul doctor Meicu scoate un număr special din *Înfrățirea*. Gazeta aceas-

ta apare numai la ocazii şi e scrisă aproape în întregime de dumnealui... Una nostimă de tot, domnule prefect: la două-trei numere îi schimbă anul, aşa c-a ajuns cea mai veche gazetă politică de-aici, iar doctorul Meicu are, de vreo trei ani, ca gazetar profesionist, permis pe toate căile ferate!

— Bravo lui!... Bravo!

— Banii pentru numărul ăsta îi dă tot domnul deputat Leonte...

— Daa?!

— Precis asta! Mi-a spus-o chiar Weissmann. Cînd să mă despart de Mişu Weissmann, iată corespondentul *Dimineţii!*... Ăsta mi-a confiat că trei corespondenţi de la gazetele din Bucureşti au fost invitaţi la dejun la domnul deputat Leonte... cu siguranţă că o să-i pună să scrie ceva în chestiunea parcului... Aflu eu şi despre asta şi vă raportez numaidecît!

— Şi, în definitiv, cu ce argumente agită ăştia lumea?

— Negustorii din jurul pieţei se mişcă, fiindcă-şi văd vadul periclitat o dată cu mutarea tîrgului...

— Bine, dar ceilalţi?

— Prin oraş au trimis vorbă şi domnul doctor Meicu, şi domnul deputat Leonte, că transformarea pieţei va costa, în criza de azi, peste trei milioane!...

— Cît?!... Cît ai zis?

— Trei milioane, din care se va fura, cu siguranţă, cel puţin unul!

— Bun, bun! Şi cine va fura milionul ăsta?

— Mde...

— Spune, domnule, spune!... Nu te jena!

— Dumneavoastră, cine?...

— Ţi, ţi, ţi!... Şi oamenii cred enormitatea asta?

— ?

— N-am spus aseară, la consfătuire, că după devizul ce mi s-a schiţat, dacă va costa 500.000?... Maximum 500.000!

— Zic că-s numai vorbe ca să le smulgeți consimțămîntul, iar o dată începută lucrarea o să vă puneți pe deschideri de credit!

— Extraordinar!... Ți, ți, ți!

— De la Mărilean, cîrciumarul din colț, a pornit propunerea să se paveze piața cu granit, ca să nu mai fie murdărie, dar tot piață și tîrg de vite să rămînă. N-o să coste, după socotelile lui, nici 300.000, toată lucrarea.

— Domnule polițai, dumneata care ești om inteligent și cu experiență, crezi că o să ia proporții comèdia asta?

— Îmi permiteți să vă spun tot?

— Desigur, omule! Te rog chiar să nu-mi ascunzi nimic!

— Ceva ceva, tot o să fie, fiindcă-s atîtea interese în joc...

— Daa?

— Sigur asta! Din cîte am prins eu, totul pornește de la domnul deputat Leonte. Ar fi vrut ca inițiativa să fie a dumnealui și totodată să facă o afacere frumușică din amenajarea pieței. De altcum, domnul Leonte se laudă că într-o lună vă „remaniază" de-aici — ăsta-i termenul pe care-l întrebuințează. Toate astea vi le spun, domnule prefect, fiindcă știu bine cît de tare sînteți la centru...

— Bine, foarte bine... dar ceilalți? Ceilalți ce urmăresc?

— Negustorii din jurul pieței se tem că-și pierd clientela de sîmbătă. Unii oameni de bună-credință sînt convinși că se-aruncă zadarnic atîția bani, în vremurile astea de criză... În sfîrșit, altora nu le convine ca lucrarea asta importantă s-o facă tocmai un străin de localitate...

— Un regățean, mai bine zis!

— ?

— Așa e?

— Eu vă sfătuiesc respectuos să nu vă alarmaţi... nu e încă de alarmat!... Vă rog să mă credeţi!

Cînd Petrescu a constatat că poliţaiul oraşului a trecut de la informaţii confidenţiale la sfaturi amicale, a lăsat bariera.

— Îţi mulţumesc, domnule poliţai, pentru informaţii. Mîine la 8½ îmi vei raporta cum s-a desfăşurat întrunirea de la „Tir".

— Am înţeles, domnule prefect!

Noutăţile aduse de poliţai l-au buimăcit şi neliniştit pe Bucur Petrescu. Fiindcă simţea nevoia să le împărtăşească şi să ceară totodată sfat, a invitat la masă pe directorul prefecturii. A simţit el, instinctiv, că omul acesta e mai sincer şi mai apropiat ca alţii, iar în cele cîteva zile de cînd lucrează împreună, a dovedit că are experienţă serioasă în materie administrativă, iar pe deasupra, calm şi bun-simţ. Prefectul l-a pus în curent cu toate cele raportate de şeful poliţiei. Dobreanu i-a mărturisit că şi pînă la urechile lui ajunseseră, dar fiind prins toată dimineaţa cu licitaţiile, n-a avut cînd şi cum să le controleze.

După o pauză mai mărişoară şi după ce Ghiţă a adus de la cofetărie îngheţata şi cafeaua:

— Crezi că poliţaiul e bine informat?

— Intotdeauna a fost bine informat... ce-i a lui, i-a lui!

— E şi sincer?

— Sincer şi fără rezerve, cînd raportează verbal şi între patru ochi...

— Poliţist cu experienţă, va să zică?

— Cu experienţă, da... în Vechiul Regat cît a stat, tot în poliţie a servit.

— A fost înainte, ori după război?

— Înainte de război... Să fim însă drepţi, domnule prefect: are bietul om 7 copii — doi din prima, cinci din a doua căsătorie... Ba, pe deasupra şi părinţi de întreţinut.

— Ce-i de făcut, faţă de manevra pusă la cale?

— De, ar fi ele mai multe soluții, adică mai multe căi de urmat...

— Anume?

— Cea mai practică: o împăcare imediată cu deputatul Leonte. Eu mă fac forte, dacă aprobați, ca pînă diseară să vă împac.

— Niciodată!... Nici-o-da-tă!

— Nu faceți bine... vă rog să mă credeți... Știți vorba bătrînească: omul să se facă frate și cu dracu, pînă trece puntea!

— Ascultă, dragul meu: lasă că n-ar fi nici demn, nici moral să lucrez cu individul ăsta, dar îmi îndepărtez oamenii serioși, curați, sinceri...

— ?

— In plus, n-ai nici o siguranță, cît poate dura o căsnicie cu un specimen ca Leonte!

— Toate bune, dar eu rămîn la punctul meu de vedere: e practic, necesar chiar, să-l aveți de partea dumneavoastră, pînă vă întăriți la noi.

— Doamne ferește!

— Pînă recrutați elemente cu care să lucrați, pe care să vă puteți într-adevăr răzăma...

— In ruptul capului, nu! Mai degrabă aș primi o explicație cu doctorul Meicu... o explicație cavalerească...

— E zădarnică orice explicație! Pe omul acesta, omul care umblă cu mișculații, nu se poate conta, domnule prefect!

— Serios vorbești, domnule?!

— Ce să fac, păcatele mele? Așa e... trebuie să vă informez!

— Vai, vai, vai!

— Complicat și influențabil ca omul acesta, greu de-ntîlnit alt exemplar!... Incolo, n-am ce zice, băiat simpatic și de viață... de asta i s-au și trecut multe cu vederea...

— A doua soluție, care zici c-ar fi?

— Mîine avem şedinţa comisiei interimare; să cercăm să trecem şi chestia parcului. E doar o problemă care priveşte exclusiv judeţul: terenurile judeţului, fondurile judeţului, iniţiativa dumneavoastră!

— Dacă primarul se opune la mutarea tîrgului de săptămînă?

— Nu se va opune!... Am eu ac şi pentru cojocul dumnealui!

— Anume, ce-ai de gînd să faci?

— Îl întîlnesc cum plec de la dumneavoastră, şi-i spun verde, că în caz de opunere, dizolvaţi întreaga comisie. E-aşa de uşor unui prefect ca dumneavoastră să trimită la plimbare o biată comisie interimară!

— Crezi c-am putea trece în şedinţa de mîine chestia parcului?

— Eu cred că da. In orice caz, voi sonda mai întîi terenul.

— Nici vorbă că trebuie sondat!

— Sînt trei puncte cu cîntec — vi le spun eu mîine — ; e bine să le luăm mai întîi şi să lăsăm să-şi primească soluţia... mici afaceri... putem închide ochii...

— Bine, dacă zici dumneata. Dar ce-i de făcut, că nu figurează în ordinea de zi chestia parcului?

— Nu face nimic, domnule prefect. Ultimul punct nu e intitulat: „Eventuale propuneri"?

— Daa?

— O declarăm şi urgentă dacă vrem!

— Altă soluţie mai e în bazarul dumitale?

— Ar mai fi cîte ceva, domnule prefect... — şi Dobreanu prinde a rîde.

— Ia s-auzim, atunci!

— N-ar strica să invitaţi la dumneavoastră, pe doi-trei corespondenţi de gazetă... Chiar dacă au trimis ceva, vulpoii ăştia ştiu cum să-ntoarcă comu-

tatorul... Fondul pentru publicații nu e nici pe jumătate dat...

— Cu șnapanii ăștia nu vreau să am de-a face!

— Dacă-aș ști că nu vă supărați, v-aș răspunde că iar nu procedați practic.

— Nu, domnule Dobreanu, nu! Specimene de calibrul ăstora, nu vreau să văd!

— De ce nu chemați atunci pe cumnatul lui Popovici ca să scoată gazeta lui?

— De unde știi dumneata chestia cu gazeta?

— Mi-a spus-o chiar Popovici. Sîntem doar prieteni din lagăr!

— Afacerea cu gazeta nu-mi miroase bine... și-apoi are să-nghită o sumă de parale... Condeierii ăștia sînt sac fără fund, domnule Dobreanu!

— Atunci cum credeți că s-ar putea para mai bine loviturile?

— Dacă reușim să trecem mîine chestia parcului, e un prim punct cîștigat... punct foarte important! Apoi am de gînd să chem la telefon pe ministrul de Interne și să-l pun în curent cu toată șurubăria dumnealor.

— De ce să-l mai conturbați pe domnul ministru?

— El a insistat să-i telefonez... și ce insistență!

— Eu zic că n-ar trebui conturbat... cîte n-o fi avînd dumnealui pe cap!

— Nu poate fi vorba de deranj... sîntem doar prieteni buni, colegi de școală!

— De, cum credeți dumneavoastră... Oricum, mai gîndiți-vă pînă mîine... să vedem apoi ce se întîmplă astă-seară...

— Să vedem...

— N-ar fi bine să faceți o plimbare cu mașina, domnule prefect? Spre Marila sau spre Cărbunari, de exemplu... Drumul e tare frumos! Invitați-l, dacă vă face plăcere, pe domnul prim-prezident că e mare amator de plimbări cu mașina.

— Bună idee! Dumneata nu mergi cu noi?

— Pe mine vă rog să mă iertați ! Am și treabă, și-apoi e bine să rămin în oraș, ca să mai prind ce se vorbește, ce se pune la cale...

Motivul real era cu totul altul. Ca om cu experiență, Dobreanu nu voia să se afișeze chiar de la început ca omul noului prefect.

★

Cum s-a prezentat polițaiul a și fost introdus de șeful de cabinet.

— Ei, ce mai veste, poveste ?

— Și cu carne și cu brînză, domnule prefect. La întrunire a fost lume puțină...

— Daa ? Și cine-a vorbit ?

— Cîrciumarul Mărilean și domnul doctor Meicu au luat cuvîntul.

— M-au făcut cu ou și cu oțet, î ?

— Domnul doctor Meicu v-a atacat, e drept.

— Și cum s-a-încheiat adunarea ?

— După ce s-a votat moțiunea adusă de-acasă de domnul doctor, întrunirea s-a spart. Unii s-au dus să se culce, cei mai mulți au coborît în birt și s-au pus pe chef.

— Va să zică n-a fost cine știe ce ?

— Nuu, n-a fost !...După întrunire s-au strins cîțiva la domnul deputat Leonte, și-au hotărît ca o delegație să se prezinte la dumneavoastră și să vă ceară să renunțați la proiect.

— Și cine va conduce delegația ?

— Chiar domnul deputat Leonte.

— Aș fi putut paria !... Mai departe !

— In caz că nu renunțați la planul dumneavoastră, delegația pleacă la București cu trenul de 1 și 40...

— Zău ? ! Și ce are de gînd să facă acolo ?

— Vor să se prezinte mîine de dimineață domnului ministru de Interne.

— O nimeresc de minune! Să vezi ce săpuneală îi aşteaptă, Doamne, Doamne!... Numai de nu s-ar răzgindi, cumva!...

— Azi de dimineaţă au dat o parte din material la cules... vor ca sîmbătă să aibă negreşit gazeta gata...

— Treaba dumnealor...

— Sînt cu totul cinci articole trimise... trei vă privesc direct pe dumneavoastră...

— Daa?!

— Am notat titlurile, iar după-amiază vi le aduc pe şpalt.

— Şi ce titluri au?

— Numaidecît! Scoate o foiţă de carnet din buzunarul vestei şi citeşte: „Exodul regăţenilor"! — şi ca subtitlu: „Judeţul X a devenit colonie pentru naufragiaţii politici?"

— Al doilea?

— „Din fanteziile unui magistrat pensionar", iar al treilea: „Faceţi front ca să vă apăraţi banul!"... După-amiază au să trimită şi restul materialului... aşa au anunţat...

Vestea adusă de poliţist l-a indispus şi l-a pus pe ginduri pe prefect, ca unul ce are încă un fel de respect amestecat cu teamă, pentru cele ce se tipăresc în gazete.

Totuşi, la ora 11 şi jumătate, cînd a primit delegaţia condusă de deputatul Leonte, era stăpîn pe sine şi s-a comportat demn şi tranşant — poate chiar prea tranşant.

Iată împrejurările care-au contribuit să-i risipească îngrijorarea şi necazul, redindu-i stăpînirea de sine.

Directorul prefecturii l-a asigurat că oamenii serioşi n-au căzut în cursă, şi că dintre parlamentari numai cumnatul lui Leonte şi Crihan, din opoziţie, au fost cîştigaţi.

Senatorul Velovan, plecînd dis-de-dimineaţă la moşie, i-a trimis o scrisoare afectuoasă, exprimîndu-şi indignarea de cele puse la cale şi sfătuindu-l să fie liniştit, „totul reducîndu-se la o furtună într-un pahar cu apă".

Chestiunea parcului, apoi, trecuse prin comisiune cu unanimitatea voturilor. In sfîrşit, gîndul că delegaţia se va prezenta, după refuzul lui, chiar lui Crăiniceanu, îi revarsă în suflet o undă de bucurie şi satisfacţie.

Delegaţia a fost primită de prefect exact la ora 11 şi jumătate. Din capul locului, Petrescu a cerut să vorbească numai conducătorul delegaţiei, pretextînd că e ocupat peste măsură.

La cuvîntarea lui Leonte, rostită mieros şi urzită pe un fundal de stringentă obiectivitate, a răspuns:

„Domnilor, regret că trebuie să vă dau un răspuns negativ — categoric negativ! Consultînd deunăzi pe fruntaşii oraşului, am făcut un gest de curtoazie — atît, şi nimic mai mult. De altfel, toţi cei ce-au răspuns invitaţiei mele mi-au găsit planul nu numai potrivit, ci necesar şi chiar cu caracter de urgenţă. Am precizat că am făcut numai un gest de atenţiune, deoarece această chestiune privind exclusiv judeţul, forul care are a se rosti este comisiunea interimară judeţeană.

Am plăcerea să vă anunţ, că azi de dimineaţă chiar, crearea parcului a fost aprobată cu entuziasm şi unanimitate de voturi. Prin urmare, este o chestiune rezolvată şi închisă — definitiv închisă, domnii mei!"

— Acesta e ultimul dumneavoastră cuvînt, domnule prefect?

— Ultimul, domnule deputat Leonte.

— Atunci ţin să vă anunţ că ne vedem siliţi să plecăm la Bucureşti ca să înfăţişăm doleanţele cetăţenilor domnului ministru de Interne.

— Aceasta e hotărîrea dumneavoastră?

— Hotărîrea noastră definitivă!

— Atunci nu-mi rămîne decît să vă urez călătorie plăcută şi succes deplin!

Ca să le pregătească terenul din timp, a cerut urgent pe ministrul de Interne. Cu reveniri şi abia peste o oră şi jumătate a răspuns, în sfîrşit, ministerul.

— Bucureşti?... Allo!... Allo, Bucureşti!

— Da, Bucureşti... Bucureşti, domnule!

— Cine e, mă rog?

— Directorul de cabinet Mladoveanu.

— Aici prefectul Bucur Petrescu.

— Ce e, domnule prefect?

— Aş ţine mult să vorbesc cu domnul ministru!

— Nu se poate, domnule prefect! Domnul ministru e foarte ocupat... azi e zi de audienţă pentru domnii parlamentari.

— Dumnealui mi-a spus că-l pot chema oricînd am nevoie... mi-a ordonat chiar lucrul acesta!

— V-o fi spus poate din gentileţă... Dac-ar discuta prin telefon cu toţi domnii prefecţi!...

— Ba, mi-a spus-o foarte serios, domnule director!

— Aveţi, în definitiv, ceva important şi urgent de comunicat?

— Desigur că important! L-aş deranja altfel?

— Atunci mă duc s-anunţ pe domnul ministru... pe răspunderea dumneavoastră, însă!

— Vă rog!... Pe răspunderea mea, desigur!

După vreo zece minute:

— Allo, allo!

— Da, la aparat prefectul.

— Domnul ministru vă roagă să-mi comunicaţi mie, ca să-i raportez după-amiază cînd îi duc hîrtiile acasă.

— Nu se poate, domnule director! Trebuie să vorbesc direct cu domnul ministru... di-rect!

— Regret, dar n-am ce face, domnule prefect... Ordinul domnului ministru nu pot să-l calc!

— Domnule director, vă rog, vă rog călduros, daţi-mi-l pe răspunderea mea!

— Fugi, domnule, de-aici! Ce, vrei să zbor din slujbă?... Dumneata parcă n-ai fi auzit de domnul ministru Crăiniceanu! Hm!

Conversaţia cu directorul de cabinet Mladoveanu a fost adevărată lovitură de măciucă pentru Bucur Petrescu. A pus receptorul la loc şi s-a aşezat năucit în fotoliu. Directorul prefecturii, care fusese martor, a simţit nevoia şi datoria să intervină fără zăbavă:

— Domnule prefect, aveţi posibilitatea să comunicati direct cu domnul ministru.

— ?

— Săracul băiat, s-a temut... ştie el că nu e de glumit cu domnul ministru Crăiniceanu!

— Ce posibilitate zici că e?

— Ii telegrafiaţi: „cifrat" şi „personal".

— Bine zici!

— Trebuie să-i prezinte telegrama după descifrare... mai cu seamă dacă o compunem ceva mai alarmant!

— N-ar fi bine să mă reped eu pînă la Bucureşti?... Alta-i cînd vorbeşti cu omu'...

— Cred că nu... nu e bine, nu!

— De ce, crezi?

— S-ar născoci tot felul de vorbe... ar însemna sau că acordaţi prea mare importanţă acţiunii domnului deputat Leonte, sau că v-aţi pierdul capul!

— Ai perfectă dreptate!... Să telegrafiem atunci.

O oră şi jumătate s-au trudit — prefectul şi directorul prefecturii — pînă au compus telegrama. O telegramă relativ scurtă, dar cuprinzînd toate faptele mai importante.

După prînz, poliţaiul i-a trimis într-un plic articolele pe şpalt şi o notă prin care-l vestea că dele-

gația pentru București a fost completată, în ultimul moment, cu doctorul Lazăr Meicu. Cuprinsul articolelor l-a revoltat, scîrbit și amărît pe Petrescu, de n-a fost în stare să ia ceva în gură seara, iar a doua zi s-a trezit fără putere și cu o violentă durere de cap, încît a renunțat să mai coboare în birou.

Celui de al doilea eșec al prefectului i s-au dat proporții nebănuite și a dat prilej de vorbă tuturor cercurilor din X.

Cîțiva au și anunțat, și fără înconjur, că zilele noului prefect, Bucur Petrescu, sînt ca și numărate.

Sîmbătă dimineața, deși nu era chiar în apele lui, a coborît totuși la ora obișnuită. Din rapoartele directorului prefecturii, polițaiului orașului și șefului de cabinet, mai nimic important pe întreg frontul. Vizitele senatorului Velovan, comandantului garnizoanei și magistraților de la tribunal, veniți in corpore, i-au risipit în bună parte proasta dispoziție pricinuită de corespondențele apărute în ziarele *Dimineața* și *Universul*. Nu că ar fi cuprins cine știe ce aceste corespondențe, dar amîndouă aveau cam același final amenințător: „Amănunte care vor lumina dedesubturile acestei scandaloase afaceri, în proxima noastră corespondență".

Declarația categorică a celor trei negustori — doi romîni și un minoritar — că au fost induși în eroare, și că dîndu-și seama în ultimul moment n-au vrut să mai plece la București, l-a înseninat și pus pe picioare.

Tocmai terminase de citit programul instalării, cînd a fost chemat la telefon de București.

— Vorbiți, vă rog, cu Ministerul de Interne! — îi comunică speriat șeful de cabinet.

— Cu cine de la minister?

— Nu știu cine e, domnule prefect.

— Nu ți-am spus, domnule, să întrebi întotdeauna și pe urmă să-mi dai legătura?

— Am întrebat, dar n-a vrut să-mi spună. De trei ori am întrebat.

— Bine, bine !...

— ?

— Alo, Bucureşti... Aaalo !

— Dumneata eşti, Petrescule ?

— A... am onoare !... Eu, da !

— Bine, domnule, ce mi-ai făcut ?

— Ce-am făcut, domnule ministru ? !

— E adevărată povestea cu parcul ?

— E adevărat, da ! V-am telegrafiat cifrat de alaltăieri... n-aţi primit telegrama mea ? !

— Nu ştiu nimic.

— V-am telegrafiat cifrat şi cu menţiunea : „personal"... De alaltăieri s-a expediat telegrama !

— Probabil că nu mi-au dat-o băeţii, fiindcă n-a fost importantă. Te rog să renunţi la fanteziile tale, ca să se liniştească o dată lumea !

— Imposibil, domnule ministru !

— De ce imposibil ? !

— Lucrările sînt destul de avansate... nu se mai poate da acum îndărăt ! Peste putinţă !

— De ce să exagerăm, Petrescule ?

— E angajat tot prestigiul meu de prefect, domnule ministru !

— Prestigiul dumitale !... ce-s fleacurile astea ? Fii serios, pentru Dumnezeu !... Poate fi vorba de prestigiu, cînd te-apuci de lucrări care nu intră în sfera de atribuţii a unui prefect ?

— Domnule ministru !

— De lucrări care se cifrează la milioane ?... Phe !

— Dom...

— Oamenii au dreptate, iar eu nu-mi văd capul ; te rog deci să renunţi, ca să nu mai fiu sîcîit ! E destul de clar, cred ?

Incercările lui Petrescu de-a mai căpăta legătura au rămas infructuoase. Ultima noutate — convorbirea prefectului cu ministrul de Interne — a ajuns cam în acelaşi timp la „Coroana", plecînd şi de la prefectură şi de la oficiul poştal. In scurt timp s-a împînzit, cu garnitura de rigoare bineînţeles, peste întreg oraşul.

Seara, Bucur Petrescu a luat o hotărîre definitivă. Fără zbucium şi fără zăbavă. Şi hotărîrea o dată luată, i-a prăvălit parcă greutatea ce-l apăsa pînă la strivire. Să-l fi auzit careva fredonînd, pe cînd îşi îndopa de zor geamantanele, s-ar fi crucit, nu altceva. Lui Ghiţă nu i-a mai dat drumul, iar pe la 11, cu trei sferturi de oră înainte de a pleca acceleratul, l-a trimis după o trăsură.

In staţia Doclin, acceleratul care vine dinspre Bucureşti face cruce cu cel care pleacă la 12 fără 12 minute din gara X.

Doamna Petrescu, care dăduse a treia pasienţă şi tot nu-i ieşise, coboară binişor de pe canapea, şi după ce se încredinţează că domnişoara Honorina e trează, lasă geamul.

— Unde dracu om fi, mamă dragă?

— De unde vrei să ştiu eu, mămico? O staţie mică şi o beznă, să-ţi dai cu degetele-n ochi!

Ridică geamul ca să nu intre vreo gînganie atrasă de lumină şi se cuibăreşte la loc, gata să încerce o altă pasienţă — a patra, parcă.

Lui Petrescu, trezit pe jumătate, i s-a părut că aude ca prin vis un glas cunoscut. Se întoarce somnoros pe partea cealaltă, se descheie la vestă, închide ochii şi, legănat de tren, aţipeşte la loc.

★

In a treia zi de la fuga lui Petrescu a apărut în „Monitorul Oficial" şi-n gazete numirea lui Leonte ca prefect al judeţului X. Ministrul de Externe. —

stîlpul de fapt al guvernului — care-şi măritase fata cu o săptămînă în urmă, şi care intenţiona să-şi facă ginerele subsecretar de stat, avea neapărat nevoie de o vacanţă, ca să-l strecoare în parlament, conform uzului. La X, cu o organizaţie puternică şi un prefect abil ca fostul deputat Leonte, alegerea va fi floare la ureche.

Noul prefect a obţinut din prima zi chiar dizolvarea comisiilor interimare — a oraşului şi a judeţului — a numit pe „Import-Export" şef de cabinet şi a pus la punct chestia gazetei, cu Popovici.

Gîndul care l-a frămîntat, avîntat şi doborît pe Bucur Petrescu a fost tradus în faptă de noul prefect, cu concursul larg al Ministerului de Interne.

La Preşedinţia Consiliului s-au găsit sumele necesare pentru inaugurarea scuarului şi dezvelirea statuii Regelui Ferdinand, iar în urma stăruinţelor ministrului de Externe, regele a acceptat să cinstească, la primăvară, cu prezenţa sa, solemnitatea din capitala judeţului X.

După alegere, Leonte a fost chemat la Bucureşti de ministrul de Externe, care i-a mulţumit şi i-a înmînat decoraţia ce-i obţinuse.

Prefectul Leonte este socotit acum de toţi. — şi poate pe drept — ca şeful prezumtiv al grupării. E anturat şi adulat. Mîna lui dreaptă, subşeful de mîine adică, este doctorul Lazăr Meicu. Ca regăţean, Leonte a simţit nevoia unei autentice căptuşeli autohtone. Dar doctorul Meicu se gîndeşte de pe acum să-l lucreze, tocmai pe motiv că-i regăţean şi o dată îndepărtat, să-i ia locul. Nu numai că se gîndeşte, dar a şi început să-l submineze.

Subdirectorul Tase Racoveanu-Suru aştepta de o oră şi mai bine la şefii de cabinet, ca să fie primit în audienţă de secretarul general al ministerului. Se vedea lămurit, după felul cum muşca din marginea mustăţii şi trăgea din ţigaretă, că era enervat. Şi era enervat, atît de faptul că trebuia să mai aştepte pînă să-i vină rîndul, cît şi din cauza nevoii care-l aducea la fostul lui şef, Marin Şerbescu, directorul general al Oficiului de studii şi documentare, delegat, ca tehnician, secretar general — al treilea secretar general al ministerului.

Din cînd în cînd Racoveanu şi-arunca ochii pe cele cîteva pagini scrise îndesat la maşină : legăna uşor din cap, semn că pasajul respectiv îl mulţumea, ori se încrunta şi lăsa privirea să fixeze absentă un punct din cameră, dovadă că a dat peste o greutate sau peste ceva care nu-l mulţumea pe deplin.

Unul din oamenii de serviciu a crăpat binişor uşa, şi după ce l-a descoperit pe scaunul din colţ s-a apropiat în vîrful degetelor.

— Domnule director, poftiţi la telefon, vă rog.

— La care telefon?

— La dumneavoastră în cabinet.

Pentru un moment, Suru avu intenţia să-i spună ca să dea legătura aici, dar amîndoi şefii de cabinet vorbeau la telefon.

— Acum nu, măi Nae, că se poate să mă cheme domnul secretar general... aştept mai bine de o oră.

— Spun atunci să revină mai tîrziu.

— Aşa, da. Dar nu-ntrebaşi şi tu cine mă cheamă?

— Cum să nu-ntreb? Spitalul Brîncovenesc.

— Spitalul?!

— Un domn intern de-acolo.

— Să ştii că a dat telefonista greşit. Trebuie să fie vorba de Racoveanu, şeful de birou de la registratură.

— Se poate, domnule director.

— Da-da, el... are băiatul intern la un spital.

— Mă duc atunci să văd dacă-i vorba de domnul şef Racoveanu.

Secretarul general a deschis uşa, a cîntărit dintr-o privire pe cei care aşteptau, apoi zîmbind către fostul lui subaltern de la studii şi documentare:

— Surule, vino dumneata acum.

— Am onoare, domnule secretar general.

— Noroc, dragă. Ia stai, te rog. Ce te aduce pe la mine?

— Necazuri, domnule secretar general.

— In legătură cu serviciul?

— Cu serviciul, da.

— S-auzim.

— Ştiu că dumneavoastră aveţi despre mine o părere... să zic, bună...

— Exact.

— Cred că nu v-am supărat niciodată. În orice caz, mi-am dat toată osteneala ca să vă mulţumesc...

— Şi ai reuşit.

— Domnul doctor Mandrea, în schimb, nu e mulţumit de mine.

— Mandrea nu mi-a spus pînă acum nimic. De alţii s-a plins, e drept; de dumneata însă, nu.

— Din păcate e aşa cum vă spun eu, domnule secretar general... adică nu-i mulţumit şi de mine.

— Şi de ce nu e mulţumit?

— Nu e mulţumit de felul cum redactez referatele pentru buletinul ministerului... de, nu oricine are condei...

— Ştiu că e pretenţios domnul Mandrea... De altfel aşa sînt toţi tinerii cu studii temeinice... Mandrea şi-a luat amîndouă doctoratele în condiţiuni excepţionale.

— Am auzit şi eu, domnule secretar general.

— Iar cursul pe care-l ţine acum la Academia de Comerţ, în calitate de conferenţiar, a stîrnit vîlvă!

— Se prea poate, domnule secretar general.

— Ce-ţi spun eu este riguros exact, Surule. Dar să ne-ntoarcem la dumneata: caută de-i intră în voie... ţine adică seama de indicaţiile şi dispoziţiile lui... e aşa de greu?

— Am încercat, vă rog să credeţi, dar nu am reuşit pînă acum să-l mulţumesc.

— Are el ceva cu dumneata?

— Vă rog să nu-mi cereţi răspuns la întrebarea asta... vă rog mult!

— Ba, dimpotrivă, trebuie să-mi răspunzi deschis, ca să văd dacă te pot ajuta.

— Fiindcă insistaţi dumneavoastră...

— Insist, da.

— Mi s-a spus, confidenţial, că vrea să mă treacă în cadrul disponibil ca să transfere pe cineva de la Finanţe... pe un fost coleg de liceu.

— Or fi numai vorbe, Surule.

— Ba e foarte serios. În locul avansării pe care o aşteptam, trecere în cadrul disponibil... umilinţă, jumătate de salariu, iar după un an, cu siguranţă, scoatere la pensie. Pensionare la 48 de ani, datorită incapacităţii! Înmormîntare clasa a doua. Dintre colegii cu care am intrat în minister, numai eu am rămas subdirector... doi sînt directori, unul inspector general, iar Ştefănescu-Ştefăneşti subdirector general!

— Nu lua lucrurile prea în tragic, dragul meu. Lasă, am să vorbesc chiar după-amiază cu Mandrea.

Se ridică de pe canapea, îl bate prietenește pe umăr, zîmbeşte şi-i întinde mîna.

— Aş fi vrut să vă mai rog ceva, domnule secretar general... dacă se poate, bineînţeles?

— Te ascult.

— Ţineam să vă rog, călduros, să vă aruncaţi ochii pe ultimul meu studiu... cînd aveţi puţin răgaz, firește...

— Ce, nu i-a plăcut lui Mandrea?

— De loc!

— Să mi-l aduci atunci... azi, mîine...

— Îl am la mîne, domnule secretar general.

— Da? Ia dă-l încoa să-l văd!

— Nu, nu acum, domnule secretar general... cînd o să fiţi ceva mai liber.

Dar Şerbescu a şi început să frunzărească din paginile scrise îndesat la maşină. E uşor încruntat, iar cu arătătorul de la stînga se scobeşte în mustaţă. Racoveanu-Suru, încordat şi uşor împurpurat la faţă, aşteaptă verdictul.

— Mda, e destul de curat scris.

— Va să zică nu-i chiar de aruncat la coş?

— Nu, asta nu... în nici un caz! Ar mai trebui poate sistematizat materialul şi revăzut stilul...

Îi întinde cu o mînă manuscrisul, iar de la cealaltă, două degete numai, ca să ferească trabucul.

— La revedere şi fii liniştit... vorbesc eu cu Mandrea după-amiază, la comisie... Caută însă de ţine seama, pe viitor, de indicaţiile lui.

— Vă mulţumesc din suflet, domnule secretar general şi vă rămîn recunoscător!

— Cu bine, Surule.

Suru a intrat, fără să se grăbească, în biroul lui. Nu e cu totul liniştit, dar s-a mai uşurat de povara care-l apăsa aşa de greu — mai cu seamă de cîteva zile încoace. Uşierul s-a strecurat aproape fără să-l simtă.

— Ei, lămurişi chestia, Nae,?

— Lămurit, domnule director. Tot de dumneavoastră e vorba.

— Taci, măi!

— Domnul intern Săvescu a spus să-l cereţi imediat la telefon... la Brîncovenesc. L-am rugat să-mi comunice mie, că dumneavoastră lucraţi cu domnul secretar general...

— Şi?

— „Să mă cheme dumnealui; e vorba de un accident." P-ormă a închis telefonul.

★

Subdirectorul Racoveanu-Suru a rămas trăsnit, cînd a aflat de la internul Marius Săvescu de la spitalul Brîncovenesc că fiul lui a suferit un grav accident de tramvai. De-abia a putut întreba dacă e pericol de moarte şi cînd a avut loc accidentul. De la celălalt capăt al firului i s-a răspuns, fără ezitare, că de pericol nu mai poate fi vorba, accidentul s-a întîmplat cu două zile în urmă, dar nu l-a putut înştiinţa pînă acum, deoarece în primele 24 de ore tînărul n-a avut voie să vorbească — şi nici n-ar fi putut vorbi.

Intre tată şi fiu, ruptura a avut loc acum doi ani iar toate încercările lui de a se apropia de băiat au

dat greș. Știe că trăiește din meditații și bursă, că e în anul III la Drept și la Academia de Comerț, că are trecute examenele cu cea mai înaltă calificare, iar cele cîteva studii publicate în revistele cu caracter economic au fost bine primite.

Racoveanu-Suru s-a căsătorit, la trei ani după moartea primei lui soții, cu sora vitregă a acesteia — văduvă prin deces.

Dintre cele două fete ale farmacistului Valeriu Tulbureanu, Suru a îndrăgit pe cea mai mică și pe aceasta a și cerut-o el în căsătorie. Părinții însă au ținut să mărite întîi pe cea mare. Și fiindcă nu și-au schimbat punctul de vedere, iar pe cea mică o curta îndrăcit un locotenent de la geniu, Racoveanu, după aproape doi ani de așteptare, s-a resemnat și a cerut mîna duduiei Lenuș.

Însă focul care a mocnit sub spuză atîția ani a prins să se întețească din nou, cînd atît Racoveanu cît și doamna colonel Enescu s-au trezit văduvi, iar după aproape trei ani de ezitări și amînări, s-au hotărît să facă pasul pe care l-au făcut.

Racoveanu nu s-a așteptat să întîlnească o atît de dîrză opoziție din partea băiatului. În trei rînduri a deschis vorba despre căsătorie, dar el nici n-a vrut să audă de așa ceva. A patra discuție a fost foarte violentă. Suru i-a mărturisit că demult i-e dragă Sanda Tulbureanu, i-a arătat împrejurările care-au dus la prima lui căsătorie precum și motivele care-i determină să facă acum pasul acesta, crezînd că băiatul, care-i simțitor, inteligent, student în anul I — deci și destul de mărișor — îl va înțelege și-i va da dreptate.

Umilit că i-a făcut astfel de confidențe, amărît că nu-i înțeles, revoltat, în sfîrșit, cînd Valentin a îndrăznit să-i spună, în față, că probabil au trăit împreună după moartea maică-sei, nu s-a mai putut stăpîni și l-a pălmuit.

Atunci s-a produs și de-atunci durează ruptura dintre ei.

Racoveanu aproape aleargă pe stradă. Se izbește de unul, de altul, nu-i atent la stopuri, nu răspunde la saluturi ori nu bagă de seamă că e cazul să salute el întîi.

Abia în dreptul teatrului Național, șoferul de la un taxi care mai avea un loc liber s-a îndurat să-l culeagă.

Pasagerii, aflînd despre ce este vorba, și văzîndu-l că abia își stăpînește plînsul, au acceptat ca mașina să se îndrepte întîi spre spital.

La poartă a trebuit să aștepte; la intrare, la fel — pînă a putut fi găsit internul Săvescu.

Mirosul de spital — e pentru întîia oară cînd pășește el pragul unui spital — îl sufocă. Bolnavii care se perindă pe culoare îi strîng inima.

Săvescu l-a prins de braț și s-a îndreptat cu dînsul spre fundul coridorului. Are un aer absent sau îngîndurat.

— E grav, domnule doctor?

— Destul de serios. Acum e în afară de pericol... așa cred toți... afară de cazul dacă nu se ivește vreo complicație.

— S-ar mai putea, adică?

— Profesorii cred că nu.

— Unde-a fost lovit, domnule doctor?

— La baza craniului, umăr și laba piciorului stîng. Celelalte lovituri nu contează. Ieri dimineață, profesorul Mănescu era cît pe-aci să-i amputeze laba piciorului.

Racoveanu se înfioară și închide pentru o clipă ochii.

— Și cum s-a-ntîmplat nenorocirea, domnule doctor?

— Din relatările martorilor reiese că băiatul era pe scara vagonului, iar aripa camionului l-a izbit tocmai cînd intra tramvaiul în stație.

— Vai de mine şi de mine!

— A fost un mare noroc că tramvaiul îşi mai încetinise viteza.

— Sărmanul!... Bietul de el!

— Să cauţi să te stăpîneşti, domnule Racoveanu... Orice scenă e în detrimentul accidentatului... te previn!

— Nu ştiu dacă am să mă pot stăpîni.

— Trebuie să fii tare!

— Voi căuta, ce să fac?

— Trebuie! Iar cînd ţi-oi face eu semn, te scoli şi pleci... Ne-am înţeles?

— Vă promit că voi face tot ce-mi va sta în putinţă ca să-l cruţ.

Internul Săvescu s-a oprit, i-a dat drumul de braţ şi a dus arătătorul la buze.

— Un moment, domnule doctor.

— Vorbiţi mai încet.

— Credeţi că va rămînea cu vreun defect?

— Un uşor defect la păşit, un semn la umărul sting iar altul la baza craniului. Semnul de la cap nu se va cunoaşte.

— Cum asta?!

— Are părul bogat şi-l poartă dat pe spate.

Tremurînd, fără strop de sînge în faţă şi cu inima sugrumată de emoţie şi teamă, a păşit Racoveanu, în spatele internului, pragul.

In rezervă sînt trei paturi: două aşezate în unghi drept, la fereastră şi peretele din faţa intrării; al treilea, izolat şi lipit de peretele din dreapta. In cel de al treilea pat, Valentin Racoveanu-Suru — accidentatul — aproape tot bandajat, stă întins, cu faţa-n sus. Numai ochii i se văd din feşele care-i înfăşoară capul, iar ochii îi ard de febră mare. Buzele se mişcă uşor — tremură sau tic nervos — ochii i s-au împînzit, deodată, de abureala lacrimilor ce se adună şi-şi caută vad.

— Tată !... Tată !

— Băiatul, băiatul tatii !

Racoveanu s-a prăbuşit moale lîngă pat ; plînsul îl zguduie, lacrimile i se preling pe obraji.

— Sufletul tatii !

Îi prinde uşor vîrfurile degetelor care scapă din legătura bandajului, le sărută într-una şi caută să le încălzească între palmele lui. Dar bietele lui palme nu pot împrumuta căldură, căci sînt sloi de gheaţă.

Ceilalţi doi bolnavi s-au întors cu faţa la perete ca să-şi ascundă plînsul. Săvescu simte că trebuie să intervină.

— Frumos... foarte frumos ! Cogeamite oameni şi se dau în spectacol... foarte frumos ! Mare plăcere i-ar face profesorului, să vă vadă în scena asta de melodramă ! Dar s-ar putea să pice dintr-un moment într-altul şi atunci îmi găsesc beleaua. Dumneata ai bilet de intrare în spital, domnule Racoveanu ?

— N-am, domnule doctor... nici n-am ştiut că trebuie bilet...

— Ei vezi ? Va trebui să-ţi scoatem unul, şi de mîine încolo poţi veni în fiecare zi.

— Chiar v-aş ruga mult, domnule doctor, să-mi înlesniţi intrarea în spital zilnic.

— S-a făcut, domnul meu. Acum însă trebuie să pleci... dintr-un moment într-altul ne putem trezi cu profesorul şi asistenţii — şi cu mîna îi face semn că e timpul să părăsească rezerva.

★

Racoveanu, de a treia zi chiar, adică de îndată ce profesorul Mănescu a îngăduit, şi-a mutat băiatul la sanatoriul Brîncovenesc.

A renunţat cu totul la orele suplimentare, aşa că după ce gustă ceva la amiază, se şi repede la sanatoriu, unde rămîne pînă se înnoptează bine, ori îi

atrage medicul atenția că e timpul să se retragă, ca bolnavul să se poată odihni.

Pentru liniștea lui, a cerut voie să aducă și alți specialiști ca să-i vadă băiatul. Cînd a aflat și din gura acestora că merge bine și i s-a făcut tot ce se putea face în astfel de împrejurări, s-a liniștit.

Vine regulat cu flori, cu pachețele, cu gazete, iar uneori i-aduce și reviste — sau chiar cîte o carte. Stau de vorbă, îi citește din gazete sau din reviste, îi povestește cîte ceva hazliu. Gheața dintre ei aproape că s-a topit. Însănătoșirea progresează simțitor. Îngrijirile serioase pe de o parte, tinerețea viguroasă a lui Valentin, pe de alta.

— Ești cam obosit azi, dragul tatii.

— A fost Zamfir pe la mine... El are întotdeauna atîtea de spus, de pus la cale!...

— Bun băiat Zamfir ăsta!

— Admirabil prieten!

— De la dînsul am aflat eu cîte ceva despre tine.

— Știam, tată.

— Îți spunea adică el?!

— Cum nu era să-mi spună?! Doar sîntem ca frații!

— Ți-o fi spus și de meditația gras plătită, pe care ți-o aranjasem la inginerul Dobreanu, fostul ministru?

— Mi-a spus și despre asta.

— Bată-l norocul să-l bată! Va să zică de aceea n-ai primit-o tu?

— De asta, da.

— Ți-a vorbit și despre aranjamentul cu Bîrsan?

— Despre asta nu, fiindcă nu a fost îndeajuns de sigur.

— Atunci, de ce-ai refuzat premiul pe care ți l-a oferit profesorul?

— Prea bătea la ochi, tată, cele puse la cale de voi. Știam că ești coleg de clasă și bun prieten cu domnul profesor Bîrsan...

— Este, şi totuşi nu-i suficient de convingător argumentul ăsta.

— Apoi, cînd acorzi premii de cîte 2.500, cum poţi dumneata oferi unuia dintre studenţi, chiar dacă ai economii din trecut şi e vorba de o lucrare excepţională, 14.000 ? !

— Dar cu ceva tot te-ai ales tu atunci ?

— Mi-a părut foarte rău, dar nu s-a putut altfel. Să fi refuzat cu totul premiul, l-aş' fi amărît şi jignit pe profesor. L-am rugat ca suma de 14.000 s-o împartă în trei părţi egale, căci erau trei premiaţi. El a acceptat propunerea mea, şi a mai adăugat o mie de lei de la dînsul ca să ne iasă sumă rotundă.

Pauză scurtă, care a deschis altă portiţă gîndului.

— Mare grijă am avut cu situaţia ta militară !

— Prin ce-am trecut, numai eu ştiu !

— Cînd Zamfir mi-a comunicat că se acordă amînare de studii pînă la trecerea doctoratului, am răsuflat şi m-am închinat.

— Am avut mare şansă, să ştii !

— După accidentul suferit, te scuteşte sigur de armată !

— Aşa cred şi eu... Dar apropo, tată, cum mergi dumneata cu serviciul ? M-am tot ţinut să te-ntreb.

— De, binişor, să zic.

— Ai cumva vreo nemulţumire ?

— Am şi nu prea am.

— Avansarea care întîrzie, desigur ?

— Şi asta.

— Mai e şi altceva la mijloc ?

— Lasă, nu-ţi face tu grijă... trec ele toate. Serviciu fără greutăţi, fără supărări, nu se poate.

— Dar despre ce greutăţi este vorba, tată ?

— Discutăm noi altă dată, Valentine. Mai bine să-ţi citesc ceva. Uite, despre romanul ăsta am auzit, la birou, numai bine. Autoarea este o institutoare din Australia.

— Sînt cam obosit acum, tată... îmi citeşti dumneata mîine. Şi de ce spui că eşti nemulţumit?
— Nu mă prea împac cu noul şef.
— Şi din ce cauză nu vă-mpăcaţi?
— E pretenţios... din cale-afară de pretenţios!
— Dar unde faci dumneata acum serviciu?
— La Oficiul de studii şi documentare.
— Te-ai mutat şi de la Personal?
— Am fost mutat cînd s-au raţionalizat serviciile ministerului.
— Şi cine conduce Oficiul de studii?
— E delegat director general inginerul Titus Mandrea... doctorul Mandrea... aşa semnează, şi tot aşa îi place să i se spună... avea grad de director...
— O fi totuna cu publicistul şi profesorul?
— Aceeaşi persoană, da.
— Să ştii, tată, că e un element de mare valoare!
— Am auzit şi eu că ar fi bine pregătit şi muncitor... mai ales muncitor.
— Un om de fond şi cu vederi originale, îndrăzneţe... un cap interesant!
— De ce nu se ţine atunci de profesorat? Să ne lase-n pace cu inovaţiile lui... S-ar face şi un loc liber pentru avansări...
— Şi pe ce temă nu vă împăcaţi voi?
— Las-o ciorilor de chestie! Să vorbim mai bine despre altceva.
— Nu, tată, m-ai făcut curios... te rog să-mi spui... te rog mult!
— Nu-i place cum redactez eu articolele pentru buletin.
— Care buletin?
— Buletinul ministerului, frate.
— Serioasă publicaţie.
— O cunoşti?!
— Desigur. Dar ce, eşti obligat să scrii la buletin?

— Obligat, da... ăsta-i termenul. Mandrea ne fixează subiectele, concluzia... pînă şi întinderea articolelor... Am scris şi eu vreo patru-cinci pînă acum...

— Cum de mi-au scăpat mie ?! Le-ai semnat cu vreun pseudonim ?

— Am scris vreo cinci, dar n-a apărut nici unul.

— Nu i-au plăcut directorului ?

— Mda... nu a fost mulţumit. Ultimul l-am arătat fostului director general Şerbescu, actualmente delegat secretar general.

— Şi el ce-a spus ?

— A fost mulţumit... pe deplin mulţumit. I-a vorbit el — de la dînsul — lui Mandrea. A rămas să mai puric studiul... pentru stil numai. A survenit însă accidentul tău, aşa că n-am avut vreme şi linişte ca să-l revăd... dar nu e nici o grabă.

— Vrei să-mi faci plăcerea, să mi-l citeşti şi mie ?

— Asta-ar mai lipsi acum ! Să te obosesc şi să te plictisesc cu pelteaua mea !

— De ce vorbeşti aşa, tată ?... Mă mîhneşti...

Pînă-n cele din urmă, Racoveanu-Suru s-a lăsat convins de Valentin şi i-a îngăduit să-i pieptene studiul.

Articolul, revizuit serios de băiat, are cu totul altă ţinută acum. Racoveanu e foarte mulţumit şi anticipează satisfacţia pe care o va simţi, după ce studiul lui va fi citit din nou de directorul general Mandrea.

Insă, o uşoară undă de nemulţumire, aleasă dintr-un fel de umilinţă care-l încearcă, îi împîcleşte luminişul ce-i stăruie în adîncul sufletului. Dar tot singur îşi spune că e vorba doar de copilul lui şi apoi, acceptînd să-i încredinţeze articolul, i-a făcut şi o bucurie : i-a prilejuit să lucreze ceva şi să dea, totodată, o mînă de ajutor părintelui său.

Pentru felul cum şi-a pus la punct studiul, Racoveanu-Suru a primit călduroase felicitări atît din

partea inginerului Mandrea, cît şi de la comitetul de redacţie al buletinului.

Cum a intrat pe uşă, Valentin l-a şi întrebat:

— Ei, tată, cum stăm pe ziua de azi?

— Foarte bine, Valentine!

— Eram sigur, şi să ştii că sînt foarte mulţumit!

— M-a felicitat şi directorul general şi membrii comitetului de redacţie.

— Bravo, îmi pare bine!

— Bravo ţie, că tu făcuşi isprava.

— Ce-am făcut, în definitiv? Puţină toaletă... atîta tot.

— Lasă modestia deoparte.

— Apropo: dumneata poţi scrie la buletin numai cînd ţi se cere?

— Ba nu.

— Şi numai pe subiecte date?

— Aş putea, cred, să aleg şi eu subiectul... Ar trebui însă să-l anunţ... să capăt în prealabil aprobare. Dar de ce mă întrebi tu de toate astea?

— Fiindcă m-am gîndit să mai scriem şi alte articole.

— Asta-i acum! Fii serios, Valentine!

— Trebuie să le dai o lecţie... şi lui Mandrea şi membrilor din comitet. Să mai poftească dumnealor să strîmbe din nas!

— ?

— Uite cum o să procedăm noi: discutăm împreună, alegem subiectul, fixăm ideile principale, concluzia la care trebuie să se ajungă, iar bucătăria, adică redactarea propriu-zisă, o laşi în seama mea.

— Să te oboseşti tu atîta pentru mine?!

— Nu-i nici o oboseală, tată dragă. Dimpotrivă, activitatea asta îmi face bine... mult bine. Am făcut doar o primă experienţă.

— Tare mi-i că o să te obosească încordarea la care vrei să te supui!

— Lasă, nu te îngriji dumneata. Eu am exerciţiu... doar am făcut atîtea lucrări de proseminar şi de seminar, am lucrat şi pentru colegi, am scris apoi cîteva articole...

— Foarte frumoase articolele tale! Cîţi nu mi te-au lăudat!

— Ţi-au plăcut şi dumitale?

— Mult!

— Imi faci chiar un real serviciu, dacă-mi dai ocazia să atac şi alte teme, mai străine de preocupările mele.

— Nu prea înţeleg.

— E şi o variaţie, pînă la un punct, de subiecte, şi o verificare a puterilor, totodată.

— Bine, dacă ţii tu... da' tot mi-i teamă să nu te surmenezi.

— Lucrez numai cînd sînt dispus şi atît cît trebuie... ce, mă crezi tot copil?

— Bine, dragul tatei... eu îţi mulţumesc din suflet!

— Dumneata?! Eu să-ţi mulţumesc, fiindcă accepţi să lucrăm împreună.

— Cu o condiţie, Valentine.

— Poţi să pui orice condiţie... se acceptă.

— Să nu te forţezi de loc.

— Vai, tată, nu mai insista atît!

— Şi...

— Şi?

— ...să nu scapi cumva vreo vorbă...

— Cum îţi vine în minte una ca asta?! S-ar putea aşa ceva?! Să ştii că mă supăr!

— Este o grijă exagerată, ştiu bine... doar tu eşti un băiat serios, destul de matur...

— Atunci?

— Mandrea are o inimă de cîine, iar colegii au să mă invidieze cînd au să vadă că mi se publică

mai multe articole... şi toate bune... mai bune ca ale lor...

— Fii fără grijă, tată!

— Şi nici... nici...

— Poftim?

— Voiam să spun...

— Da... ce anume?

— Nici Sanda să nu prindă cîndva de veste.

Pentru prima oară, după trei săptămîni în care s-au văzut zilnic, pronunţă numele soţiei sale. Nu o dată ar fi putut veni vorba despre dînsa, dar amîndoi au căutat să ocolească acest subiect.

A coborît, jenat, privirea şi s-a roşit uşor. Valentin a roşit şi mai tare simţind încurcătura în care se află tatăl său.

— Mai e vorbă? Toată discreţia — şi faţă de oricine!

— Iţi mulţumesc, Valentine... mulţumesc!

Racoveanu, neştiind cum să curme tăcerea jenantă care s-a lăsat, se scoală, face doi paşi, se opreşte; apoi, ca inspirat, întinde mîna spre buton şi aprinde becul mare, din tavan.

— Nu-i prea devreme, tată?

— Nu... de ce? Acum se înnoptează.

— Va să zică mai avem două zile cu totul pînă la ajunul Crăciunului...

— Numai două, da.

— Nu e iarnă grea anul ăsta.

— A avut Dumnezeu grijă de noi.

— Tare mi-i dor, să mai aud şi eu copiii colindînd!... Dar copiii parcă au uitat să mai umble cu colindul, cu steaua...

— Pe noi ne-ai primi cu uratul?

— Pe cine să primesc?

— Pe mine, adică... m-ai primi?

— Desigur, tată, bucuros! Dar mai ştii dumneata vre-un colind?

— Ehei, numai unul!
— Bravo, tată!
— Ai primi-o poate şi pe... Sanda?
— Din toată inima!
Tată şi fiu se îmbrăţişează cu căldură. Lui Racoveanu îi înoată ochii în lacrimi.
— Ai inimă bună, Valentine, ştiam eu.
— Te rog, tată... te rog mult, să uităm tot ce-a fost atunci între noi! Eram prea tînăr... şi încăpăţînat. Vai, ce încăpăţînat mai eram... Te rog, uită, tăticule!
— Am uitat de atunci, dragul tatei. Dar şi tu şterge din suflet cele petrecute în duminica ceea!
— Te-am înţeles curînd după plecarea mea din casă. Te-am înţeles şi mi-a părut rău de cuvintele scăpate atunci. Încăpăţînarea însă nu m-a lăsat să fac pasul pe care de mult doream şi trebuia să-l fac. Să trecem acum cu buretele peste tot, tată!
— Să trecem, şi din inimă s-o facem, Valentine!
Se privesc ochi în ochi şi-şi strîng mîna bărbăteşte.
După o scurtă pauză:
— Eu, cum trebuie să-i spun, tată?
— Sandei?
— Da.
— Înainte cum îi ziceai?
— Tanti Sănduca.
— Apoi, tot aşa să-i spui şi-acum.
— Nu s-o supăra oare?
— De ce, adică, să se supere?!
— Că o îmbătrînesc, oarecum...
— Mamă, dacă i-ai zice, ar mulţumi-o mai mult, desigur, dar poate nu i-ar conveni...
— Te cred.
Inveseliţi, rîd amîndoi, deschis.
— Să-i spun şi eu tot Sanda? Sînt doar băiat mare acum!

— De acord, tată!

In seara aceea s-au despărţit mai curînd ca de obicei. De bucurie mare, lui Racoveanu-Suru i se pare că taxiul merge prea încet şi face ocoluri. Tot de bucurie, Valentin a adormit uşor. Şi fiindcă a adormit aşa devreme, masa de seară a luat-o după 9 şi jumătate, cînd s-a trezit singur. A mîncat cu poftă şi iar a adormit — somn adînc, întremător.

CUPRINSUL

A deraiat un expres 5
Director de teatru 14
Cum și-o găsit moartea Tușa Nuța . . . 39
Examen de bacalaureat 49
Stratagema 99
Maestrul 107
Un trio 116
Monumentul eroilor 126
Rectificarea bugetului 171
Scăpat 191
Rivalele 201
Autografe 210
Pentru un loc de deputat 228
Omul care roșește 240
Reprezentație de adio 259
În anchetă 291
Parcul 307
Împăcare 373

Responsabil de carte: Elena Beram
Tehnoredactor: Geta Strominger
Corector: Mada Şufaru

Dat la cules 26.III.957. Bun de tipar 18.VI.957. Tiraj 10.110 ex. Hîrtie tipar de 52 gr. m.p. Format 540×860 16. Coli ed. 18,25. Coli tipar 24,5. Ediţia I. Comanda 3203. A. nr. 0867. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 R—32.

Tiparul executat sub com. Nr. 7498 la Intreprinderea Poligrafică Nr. 1, Str. Grigore Alexandrescu nr. 93—95 Bucureşti — R.P.R.

Lei 6,75